

DIALOGORUM
SACRORUM.
LIBRI IV.

Et ad Linguam recte formandam,
& ad vitam sancte instituendam,
Christianæ juventuti apprime
utiles.

Autore
SEBAST. CASTALIONE.

Edito nouissima, superioribus
longe correctior.

PROTREPTICON.

*Sive velis promptè voces proferre Latinas;
Historias sacras discere siue velis:
En tibi conductum modica mercede Magistrum!
Castalioni operam des modò, utrumq; dabit.*

EDINBURGI,

Typis J. W. & impensis Joannis Vallange, 1699.

NATIONAL LIBRARY
OF SCOTLAND
EDINBURGH

SEBAST, CASTALIO

Christianis lectoribus, S.

HOS Dialogos, fratres charissimi, composuimus, ut pueri haberent unde eadem opera & mores Christianos & orationem Latinam discerent. Itaque eorum ruditati in primo libro servimus, sermone facillimo, eoque minus eleganti, & tamen Latino utentes, & pueris quasi præmansum cibum in os ingerentes. In cæteris jam elegantius loqui cæpimus. Quod autem Dei nomen Jehovah Hebræum usurpavimus, quod nullum Dei proprium nomen Latine extat, nisi forte Jupiter; (sed id ut pollutum omittamus) id etsi principio videbitur fortasse durius, tamen usu mollescet, & quid insuetum aures radet, idem usitatum demulcebit, Valete.

DIA-

DIALOGORUM

SACRORUM

SEBASTIANI CASTALIONIS.

LIBER PRIMUS.

ADAMUS, Gen. 3.

ARGUMENTUM.

Serpens Evam, & Eva porro Adamum impellit ad vescendum fructu vetito: Dem vero ipsos tres ad titidem poenas damnat.

Serpens, Eva, Adamus, Jehova,

CUR vetuit vos Deus vesci ex omnibus arboribus pomarii? E. Licet vobis vesci fructibus arborum pomarii: tantum Deus nobis interdixit eâ arbore, quæ est in medio pomario, ne vesceremur fructu ejus, nevé etiam attingeremus. nisi vellemus mori. S. Nequaquam moriemini propterea: sed scit Deus, si comederitis de eo, tum oculos vobis apertum iri, atque itâ vos fore tanquam Deos, scientes boni atque mali. E. Ita planè videtur, & fructus ipse est pulcher sanè visu: nescio an sit ita dulcis gustatu; veruntamen experiar. Vah, quam dulcis est impertiendum est etiam marito. Mi vir, si scires quàm lapidus sit hic fructus, jamdudum comedisses. Accipe. A. Quando ita vis, faciam. Ah! flagitium facimus. E.

Quid est? A. None vides misera, nos esse nudos? E. Video, & me pudet: sed quid nobis faciendum est? A. Texamus nobis subligacula ex foliis, quibus tegamus pudenda. E. Bere mones: & est hic ficus foliis magnis & aptis huic rei. A. Sed O nos infelices! videor mihi audire vocem. E. Jehova est. Miseram me! vereor ne deprecheudat nos nudos. Abdamus nos in hoc densum nemus. J. Heus, heus Adame, ubi es? A. Audita voce tuâ in pomario, territus sum; & quia nudus eram. abscondi me. J. Unde didicisti te esse nudum? Numnam comedisti de arbore de qua praeceperam tibi ne comederes? A. Comedi quidem, sed prae-buit mulier, quam tu adjunxisti mihi. I. Quidnam fecisti, mulier? E. Decepta à serpente comedi. I. Quoniam istud fecisti, serpens, tu eris detestabilissima omnium bestiarum, omniumque animalium terrestrium, & incedes in pectus & vorabis pulverem quam diu vives. Quin etiam conciliabo tantas inimicitias inter te & mulierem, interque semina tuum & ejus, ut id conterat tibi caput, tu autem ei calcem. Te quoque, foemina, afficiam plurimis doloribus & arum-nis, ut cum dolore parias, & tota pendeas ex imperio viri tui. Et tu, Adame, quoniam morem gerens uxori tuae comedisti de arbore, cujus esu interdixeram tibi, habebis terram infœcundam tuâ culpâ, & ex ea quæres victum labori-ose dum vives, cum interim ipsa procreabit tibi carduos & fentes. Tu vesceris herbis è terra nascentibus, & cum sudore vultus tolerabis victum, donec redeas in terram ex qua ortus es: nam pulvis es, & in pulverem redibis.

Sententia. *Ob unius hominis in obedientiam mors intravit in mundum, discite puer, obedientiam.*

C A I N U S, Gen. 2.

A R G U M E N T U M.

Deus Cainum damnat ob fratricidium.

Jehova, Cainus.

C. Aine ubi est Abel frater tuus? C. Nescio: nunquid ego sum custos fratris mei? J. Quid fecisti? Ipsi sanguis fratris tui clamat ad me clamorem de terra. Quamobrem

terra infesta, ut quæ aperto ore hauserit sanguinem fratris tui de tua manu: ea non prabeat amplius vim suam tibi colenti. Tu errabis vagus per orbem terrarum. C. Mea culpa est major quam ut possit remitti. En ego hodie exterminatus à te, ex ipso solo terrarum. errabo vagus per orbem terrarum, fugiens tuum conspectum: ita ut qui proximus invenerit me interficiat. J. Imo vero quicumque interfecerit Cainum, subibit poenam septupli. Quare apponam tibi hanc notam, ne, si quis inciderit in te, perimat te.

Sent. Injusti nequeunt ferre justos. Quæ clam perpetrantur, palam punientur.

LOTUS, Gen. 10. & 19.

A R G U M E N T U M.

Abrahamus excipit Genios hospitio, & Jehova ei prolem promittit, consilium que suum de Sodoma everfione patefacit: Idem facit diende Lotus, & à Geniis eripitur ex periculo.

Abrahamus, Jehova, Genii duo, Puer, Sara, Lotus, Uxor Loti, Sodomitani.

Videō tres homines adversum me. Non dubium est, quin sint defessi de via, præsertim hoc tanto astu: quare curram eis obviam, ut retineam eos apud me. Domine, si vis facere mihi gratissimum, noli alio potius divertere, quam ad me Lavabitis sub arbore. Ego interea curabo vobis parandum panem, ut recreetis animos vestros, deinde pergatis, hæc est vobis idonea causa divertendi ad me. G. Sic faciemus. A. Jam propero in casam. Sara sume prope tria sata farinæ filiginæ, ex qua de psiticos facias panes subcineritios. Nam adventant nobis hospites, quos ego volo accipere lauté. Itaque jam curro ad bove: volo enim mactare vitulum quo eos tractum opipare. Tu interea cura, ut nihil desit eis, quod opus sit hospitibus. S. Fiet. Propterea. Hagar, incende ignem, tepefac aquam ad depescentem. Dum ego promo farinam. Age jam, dum aqua tepescit, macta matram, subige farinam: expediamus omnia quæ herus. A. Macta eum expedite, puer. Heus. Quid vis, mi vir? A. Cura nobis Inculentum fo-

cum: S. Jam accensus est. A. Impone ahenum. Volo Ego hospites meos curari diligentissime aque humanissime. estne ad huc detracta pellis isti vitulo, puer? P. Imò jam dissectus est. A. Conjiciamus hæc frustra in ahenum. Subjice tu plura ligna, ut coquantur celerius. Despumajus, Hagar, instrue mensam: sed foris in umbraculo sub arbore. Nihil libentius quam viatoribus beneficio. Et certe eos negligere in humanum est. Hospites omnia sunt parata: accumbite & vescimini læto animo: habetis hic butyrum, habetis & lac. Boni consulite quod adest, quodque Deus largitur in præsentia. Pner appone eis vitulinam. J. Ubi est Sara uxor tua? A. Adest in tabernaculo. J. Cum revisam te tempestate anni que nunc est, habebit Sara uxor tua filium. S. Ha, ha, hæ! ridiculum. Ego jam vieta sum; & indulgebo voluptati? J. scilicet cum meus quoque dominus consenuerit? J. Cur tandem ridet Sara, negans se posse parere, quia consenuit? estne aliquid quod Jehova non possit efficere? Cum revisam te, inquam anno verrente, habebit Sara filium. S. Ego non risi. J. Imò vero risisti. G. Sed jam pergamus conficere iter reliquum. A. Ego comitabor vos, nisi molestum est. J. Egone ut celem Abrahamum de eo quod sum facturus, ex quo profectura sit gens maxima & potentissima, per quem omnes gentes orbis terrarum sint consecutura foelicitatem? Nam certo certo scio eum præcepturum esse suis liberis, & porro suæ in posterum stirpi, ut vivant ex meo præscripto, & colant justitiam atque jus, ut ego præstem Abrahamo quæ promisi ei: profecto non celabo. Abrahamé, volo tibi indicare qui sim, & quo eam. Ego sum Jehova. Cum viderem dissipatos esse rumores de tot tantisque flagitiis Sodomitanorum & Gomorraeorum, statui devenire huc, & explorare, utrum sint plane profligati, quemadmodum accepi famâ & auditione, an non sint. G. Nos quidem antecedamus. A. Sed quid? perdesne etiam bonos una cum improbis? Si erant quinquaginta boni viri in urbe, etiam peccent, neque ignosces illi loco, propter illos quinquaginta bonos qui erunt in eo? Absit ut tu sic facias, ut interstis bonos cum malis, sitque eadem conditio proborum & improborum. Absit ut tu, qui moderaris totum orbem, non facias æquum. J. Si invenero in urbe Sodomæ, modicum

quaginta viros bonos, ignoscam toti loco propter eos. A. Facio fortasse audacter qui audeam alloqui te Dominum meum, ipse pulvis & cinis: sed tamen si forte defuerint quinque de quinquaginta bonis, an propter quinque exscindes totam urbem? J. Non evertam, si invenero ibi quadraginta quinque viros bonos. A. Quid si quadraginta? J. Etiam propter quadraginta abstinebo. A. Quaso ne ægrè feras? Domine, si pergo quærere. Quid si triginta. J. Etiam sic abstinebo. A. Possum videri audacior, qui alloquar Dominum meum. Quid si viginti? J. Etiam eorum causa non pervertam. A. Interrogabo te hoc postremum, si tibi gravis non sim. Quid si decem? J. Propter decem non evertam. G. Jam ad vesperascit & nos appropinquamus urbi. L. Video huc adventare duos hospites. Ibo eis obviam, ut eos deducam ad me. Salvere, viri præstantissimi. G. Salve & tu vir humanissime. L. Peto a vobis, ut divertamini in meam domum, ut ibi lotis pedibus pernoctetis, cras repetituri vestrum iter. G. Imò pernoctabimus in foro. L. Atego non pariar: divertimini ad me: accipiam vos si non laute, at certe hilare. G. Fortasse erimus tibi graves. L. Iucundi potius: ne veremini. Tam mihi erit gratum vos accipere hospitio, quam esset accipi à vobis, si istic essem. G. Postquam tantopere vis, nolumus esse perinaces. L. Ergo sequimini me. Hic est mea domus: intrate; quod bonum sit. Uxor, cura calefacendam aquam ad lavandos pedes horum hospitem, & simul confice panes coquendos in foco. Vos interea requiescite, dum paratur cœna. Age jam, uxor, instrue mensam; fac ut omnia sint niriidissima, ne quid offendant animos horum. Hospites, accumbite, utimini lato animos his quæ suppeditantur nobis in præsentia divine benignitate. Sed quid? Quem tumultum audio. Uxor? quis est iste clamor? quæ turbæ excitantur? U. Hei mihi! perimus, mihi vit. L. Quid tandem est mali? U. Tota civitas, mihi vir, obsidet ædes nostras, juvenes, senes, denique universi circumstant nos. L. Valde vereor, quò hæc evasura sint. Sed an sic clamantes. So. Heus, heus Lore, ubi ant homina, qui venerunt ad te sub noctem? Produce eos nobis, ut eos noscamus. L. O flagitium! sed ne trepidate, exhibebo eos, obsecro post me januam. Ad-

sum: quid clamatis? So. Volumus videre hospites qui
 diversantur apud te. L. Obsecro vos, fratres mei, ne tan-
 tum scelus faciatis. Sunt mihi duæ filiæ, adhuc à viris in-
 tegræ, eas malo dedere vestræ libidini, quam sinere ut quid
 noceatis his hominibus, qui commiserunt se sub præsidium
 mei testi. S. Recede paulisper istuc, ut consultemus de
 ista re. Quid faciemus, populares? accipiemusve pvellas
 eâ conditione ut dimittamus juvenes? Al. Non est opus
 longâ deliberatione iste unus peregrinatur in nostra civitate,
 & nos reget, si diis placet. So. Jam te, Lote, pejus mult-
 abimus quam ipsos: ne putes nos velle subijci peregrinis.
 Agite, invadamus eum. G. Recipe te confestim ad nos,
 Lote. L. O facinns audax! O profligatam & perditam na-
 tionem! Obseremus fores firmissimè. S. Effringamus
 fores, occidamus istos advenas, qui, cum nusquam possint
 habitare, veniunt ad nos. G. Ne trepida hospes: nun-
 quam irrumperet nobis invitis. L. O inauditam nequitiam!
 Siccine hic violari hospites & peregrinos, quorum jus debet
 esse sanctissimum? G. Sedate ipsum. Jam videbis ultionem
 præsentem. S. Quid est hoc, ô cives? Sumne ego cæcus,
 an obortæ sunt tenebræ densissimæ? Al. Nescio quid acci-
 dat aliis: Sed ego non magis dispicio oculis, quam calcibus.
 Ubi est janua? Al. Cave, cave ne incidas in me. He? mihi!
 fregi frontem ad parietem. Al. At ego nescio ubi terra-
 rum sim, neque possum invenire exitum ex hoc loco ne-
 que ingressum in alium. G. Lote, si quos habes præterea
 generos, aut filios, aut filias, denique quoscunque habes
 in urbe, educ ex hoc loco: Nam nos quidem jam delebi-
 mus hunc locum. Huc enim ad hoc ipsum missi sumus à
 Jehova, apud quem increbuit tanta importunitas horum.
 L. Habeo vobis gratiam, qui habetis rationem non solum
 meæ salutis, sed etiam meorum. Jam adeo eos. Ux.
 Valde sum sollicita de meo viro, qui est egressus domo, ita
 consceleratus est hic totus populus, Metuo ne quid gravius
 patiatur, etiam à suis. Nam hodie nulla sancta fides est, ne
 inter fraïres quidem. L. Jam redeo. G. Quid egisti? L.
 Visus sum joculari iis, quorum salutì providebam. G. Ho-
 mines sunt desperati. Pereant quoniam nolunt ferri.
 Sed Jam diluculum est, & tempus admonet emigrandum
 esse hinc. Agedum, adjunge tibi uxorem tuam, & tu-

filias, ne aggregeris ad interitum tam perditæ civitatis. Quid cunctaris? nunquam potest nimis mature virari periculum. L. Atqui non videtur emigrandum tam mane. G. Atqui nos sinemus te perire, quin potius manu educemus & te, & tuam conjugem, & filias. Agite exeamus ex urbe. Sed cave si tuam vitam amas, ne respicias post tergum neve usquam moretis in planitie. Evade in montes, ne pereas. L. Peto à te, Domine, ut remittas, hoc mihi postquam tu pro tua benignitate devincis me tanto beneficio, ut custodias mihi vitam. Certè non potero evadere, in montes quin me attinguat illud malum, quo moriar. Sed est hic propinquum oppidum ad confugiendum, in quo quæso ut liceat mihi evadere, & ita consulere vitæ meæ, est sane per parvum. G. Etiam in hac re indulgebo tibi, ut non evadam istud oppidum. Confer te illo, neque enim licet mihi facere quicquam, quin tu eò perveneris.

Sent. Deus versatur cum piis eisque patefacit arcana sua, & eis remuneratur & tuetur. Mavult Deus ut innumerabiles impii vivant, quam ut vel unus pius una cum illis pereat. Major est Dei in unum pius amor, quam in omnes impio: odium; quem quidem ejus amorem debant imitari pii.

ABRAHAMUS. Gen. 22.

ARGUMENTUM.

Abrahamus, jussu Dei filium suum Isaacum vult immolare, Deinde, prohibente Deo, immolat arietem.

Abrahamus, Isaacus, Genius.

JAM tertium diem iter facimus, & video procul locum destinatum sacrificio. Vos hic opperimini nunc cum asino dum ego & puerimus illuc, ut adoremus Deum. postea redituri ad vos. Tu Isaac, portabis hæc ligna ad comburendam hostiam. ego feram ignem & cultrum. Eamus. Isa. Mi pater. A. Quid vis, mi fili? Isa. Hic quidem est ignis & ligna, sed ubi est agnus jam immolandus? A. Deus providebit ipse sibi agnum in sacrificium, fili; nos interea censeamus. Ecce, venimus in locum quem Deus dicebat reperire. construamus hic aram. Recte est, disponamus ligna. Nunc fili mi, oportet ut te colligem mactemque, quando

quando ita visum est Deo optimo maximo, cujus voluntati resistere nefas est. Isa. Mi pater, si ita certum est Deo, fiat. Nam didici ei tibi que parere in rebus omnibus. A. Pater omnipotens cujus est imperare, obsequor tuis jussis, tibi que maesto hanc hostiam, hoc cultro, meâ ipsius dextrâ. G. Abrahame, Abrahame. A. Quis me vocat? G. Cave nè afferas manum puero, cave nè ladas. Jam enim mihi satis perspecta est tua religio & pietas, qui propter me non peperceris filio; eique unico. A. Hem quid hoc rei est? Sed videone arietem in dumo hærentem cornibus? Salva res est: vivet Isaacus: hæc maestabitur gravior Deo victima.

Sent. Nihil tam difficile aut durum est, quin id possit qui credit. Deus suorum pietatem remuneratur.

E P H R O N. Gen. 23.

A R G U M E N T U M.

Abrahamus mercatur ab Hettai fundum ad sepulturam Sara uxoris sue.

Abrahamus, Hettai, Ephron.

E Go sum peregrinus & advena inter vos, Hettai: quare tribuite mihi possessionem sepulturæ inter vestras, ubi sepeliam Saram conjugem meam, quæ mortua est, ut scitis. H. Attende nos, Domine. Tu es quidem princeps divinus in nobis: tuum est eligere è nostris sepulchretis, ubi inhumemus tuum mortuum. Nemo nostrum prohibebit te suo sepulchro, quo minus sepelias in eo. A. Ago vobis gratias pro vestra tanta humanitate ac liberalitate. Sed si vobis cordi est, ut sepeliam meam defunctam, & auferam è conspectu meo, concedite mihi præterea, ut agatis pro me cum Ephrone filio Sigoris, ut attribuat mihi cavernam duplicem, quam habet in extremo sui agri: & attribuat justo argento, in vestra præsentia in usum sepulchri. E. Ausculta mihi potius Domine. Ego tibi dono & agrum, & cavernam agri, & quidem in præsentia meorum popularium: sepeli tuum mortuum. A. Imò tu potius ausculta mihi. Ego solvam tibi pecuniam pro agro; eam tu accipe à me. E. Domine, attende, hic fundus, quo de agitur inter nos, est quadringentis siclis argenti: si vis sepelire tanti. A. Accipio tanti.

E

Et jam appendam tibi presentem pecuniam. Vos Hattai, estote testes, ut Ephron addicat mihi in possessionem, quadrageutis his siclis argenti, agrum suum duplici caverna, & omnibus arboribus quæ sunt undique in toto spatio ejus. E. Addico. H. Testes erimus.

Sent. Justitia commendat hominem apud eos qui non sunt omnino perdit.

R E B E C C A, Gen. 24.

A R G U M E N T U M.

Dispensator Abrahami ducit Rebecam filiam Batuelis Mesopotamii in matrimonium Isaaci herili filio.

*Dispensator Abrahami, Rebecca,
Laban, Bathuel.*

HEus, heus puella. da mihi bibere paululum aquæ ex tua urna. R. Imo vero perlibet, vir optime: hem bibe. **Q**uem etiam adaquabo tuos camelos, quantum fat erit. D. At ego te, pro isto beneficio, dono hâc in aure, atque his duabus armillis. Sed agè, fac sciam cujus sis filia, & an sit in ædibus tui patris locus ubi possimus pernoctare. R. Equidem sum filia Bathuelis, quem Melca peperit ex Nachore. Strami ais autem & pabuli apud nos affatim est, nec non locus ad pernoctandum. Sed ego curro in oppidum, ut nuntiem hæc omnia domi, ita ut habent. D. Ago tibi gratias, Jehova, quod non destituiſti tuâ bonitate & fide Abrahamum herum meum, cultorem tui: qui me deduxeris per eam viam quâ venirem domum cognatorum Domini mei. L. Ain tu? R. Ità est. L. Et dono dedit tibi istam in aurem & armillas? R. Etiam. L. Ubi reliquiſti? Ad fontem, & ecce eum apud camelos! L. Precor tibi Jehovam propitium, homo. D. Et ego tibi vicissim, vir humanissime. L. Narravit nobis hæc soror mea Rebecca, quinam sis, & unde venias. Quod cum primum audiui, statim curavi parari tibi diversorium, & tuis camelis stabulum, ne foris maneas. Quamobrem sequere me. D. Ago tibi gratias pro tanta comitate & diligentia Sequor. L. **L**abans hac. Hic sunt ædes nostræ. Vos curate hos camelos stramine & pabulo. Vos aferte aquam lavandis pedibus hu-
jus,

ius, & comitum, Bene est, accumbite. D. Dabitis mihi veniam: Non capiam cibum quin prius dixerō, cujus causā huc venerim. L. Dic ergo. D. Ego sum servus Abrahami, hominis quem Dens ditavit mirum in modum, ove, capra, bove, argento, auro, servis, ancillis, camelis atque asinis: cui etiam jam seni Sara uxor peperit filium, quem ipse constituit heredem ex asse, meque etiam jurejurando astrinxit, nē locarem ei nuptam quæ esset ex Chananæis, in quorum terra habitaret ipse sed irem domum paternam ibique eligerem uxorem gentilem, Cui cum ego dicerem. Quid si mulier nolet me sequi? Deus, inquit ille, cni ego per omnem vitam parui, tecum mittet nuntium suum, qui tibi secundabit hoc iter: ita sumes filio meo uxorem mihi gentilem, ortamque ex domo paterna: hæc re exolveris te religione juris jurandi, quo te astringo, si forte non imptaveris ut mulier te sequatur. Ita persuasum est mihi ut venirem. Cumque hodie venissem ad fontem, ita cogitabam mecum; Jehova, Deus heri mei Abrahami si tu mihi ades in hoc itinere, da mihi, ut me nunc hic stante ad fontem, veniat puella haustura, quæ mihi roganti det aquam ex urna bibendam, atque etiam aquetur meos camelos, ut intelligam eam esse quam destinasti hero meo. Vix hæc mecum tacitus cogitarem, cum subito ecce egressa Rebecca, ferens urnam in humeris, descendit ad fontem, atque hausit. Et cum petivissem potum ex ea, confestim depositā urnā offert, & dicit etiam sese adaquaturam camelos. Ego quæsi ex ea cujus esset filia. Respondit, Bathuelis, filii Nachoris ex Melca. Tum ego accommodavi fronti ejus in aurem, & manibus armillas: & summisse adorans Jehovam, Deum heri mei Abrahami, gratias egi quod deduxisset me in rectam viam ad consiliandam filiam herilis cognati filio herili, quam ex his argumentis intellexi eam esse. Nunc ergo, si scitum est vobis facere hoc beneficium Domino meo, facete ut sciam: sin minus, nihilo secius, ut insistam aliam viam. L. Hæc res plane ex Deo orta est, neque nos omnino possumus repugnare tibi. B. Ita habet. Proinde habe tibi Rebecca tuo arbitrato, eamque ducito nupturam filio heri tui, sicut visum est Jehovæ. D. Gratiam habeo Deo primum, qui ita voluerit: deinde vobis, qui non repugnaveritis. Tu vero Rebecca, & vos, non re-

culabitis hæc quantulacunque dona. quæ attuli jussu mei Domini.

Sent. *Deus dirigit pios in viam, eorumque actiones secundat.*

I D U M U S Gen. 25.

A R G U M E N T U M.

Esau vendit Jacobo fratri prærogativam ætatis.

Esau, Jacobus.

Imperti mihi de rufo isto; nam redeo rure exanimatus lassitudine. J. Vende mihi in præsentia prærogativam tuæ ætatis. E. En ego jam jamq; morior: quo mihi istam prærogativam? J. Ergo confirma mihi jam nunc venditionem jurejurando. E. Confirmo: quid vis? Juro, addico: nihil facio jus istud ætatis præ edulio.

Sent. *Brevissima voluptas hominem privat perpetuis bonis. Idem usu venit impiis, qui amore Carnalium voluptatum perdunt bona cœlestia.*

V E N A T O R, Gen. 27.

A R G U M E N T U M.

Jacobus arte materna prævertit à patre felicitatem Esai, Esau serius veniens frustra lacrymatur.

Rebecca, Jacobus, Isaacus, Esau.

Pater tuus misit venatum fratrem tuum Esauum, me audiente, ut afferat, ferinam, ex qua confectum pulpa-mentum ipse edat, eique bene precetur a jehova antequam moriatur. Nunc audi, fili mi, quid velim a te fieri. Adi pecus, & inde afferto mihi duos hædos opimos. ex quibus conficiam patri tuo edulium, quali maxime delectatur, quod offeres ei, ut tibi bene precetur priusquam excedat vitâ. I. Sed frater villosus est; ego depilis. Quod si forte pater me attractaverit, putabit se mihi esse ludibrio. Itaque mihi male, non bene precabitur. R. Istam impreca-tionem ego præstabo, nate: tu modo gère mihi morem. I. Si hoc facies, certum est obsequi. Eo. R. Mihi magno pe-re curandum est ut agam hanc rem calide & prudenter, ne

meus maritus deprehendat fallaciam. Nam ut amat rusticum illum Elaium, nunquam eum postponet Jacobo: nisi fraude inductus. Ego vero Jacobum plus amo, & studeo eum obrepere in felicitatem, quam consiliabunt patris preces ei, cui bene ominatus fuerit. I. Redeo, mater, afferro hœdos, R. Factum bene: agetum, parem cupediam patri tuo cuiusmodi scio suavem esse ejus palato. Recte est; parata sunt omnia. Nunc age induam te vestimenta pretiosa Elai, quæ habeo penes me. Hic ornatus te condecet. I. Quid manus & collum, quod pilis carent? R. Vestientur pelle hœdorum, bene habet, accipe nunc hanc escam, atque hunc panem quem confeci. Abi; vide ut agas prudenter. Ia Dabo operam. Pater. I. Quis tu es fili? Ia. Esaus primogenitus tuus executus sum mandatum tuum, surge, age, vescere ferina, ut mihi bene preceris. Is. Quid sibi vult, quod tam cito nactus es fili? Ia. Jehova Deus ille quem colis, objecit mihi. II. Accede huc, ut te attrectem. fili, sciamque utrum sis ipse Esaus, necne. Quid hoc? vox quidem Jacobi est, sed manus Elai. Tu ne ergo es ipse natus meus Esaus? Ia. Planissime. Is. Accede ad me, ut vescar tua ferina, fili, tibiq; bene precer. Suavis esca sane: funde vinum. Ia. En tibi! II. Nunc age amplectere me. Quam suavis odor venit ad nares meas! Fragas fili mi, non aliter quam solet ager latus munere Jehovæ. Faxit Deus ut terra pinguis irrigata rore cœlesti, effundat tibi magna copiâ segetes & uvas. Tibi serviant nationes, te colant populi, Dominus sis fratrum tuorum, teque revercantur ex eadem matre nati. Qui tibi imprecabitur esto execrabilis & infelix: qui tibi bene volet & optabit, esto fortunatus. Ia. Bene gessi meum negotium, mater. Non agnovit me: & ex attrectatione putavit me esse Elaium. R. Bene est: sed Esaus jam reversus parat ferinam quam offerat patri, videamus quid agat: nam minus fallat eum spes. E. Attolle te, mi pater, & vescere meâ ferinâ, ut mihi bene preceris. II. Nam quis tu es? E. Rogas? Primogenitus tuus Esaus. Is. Totus obstupefactus horreoque. Quis ergo est is, qui modo attulit mihi ferinam? Nam ex ea prorsus commedi ante tuam adventum, eique lausta omnia sum precatus: quæ res rara erit. E. Hic mihi! Nunquid causæ est, quia ergo perpetuo perieris?

Attamen mihi quoque bene precare pater. Is. Fratertuus rem astu tractavit, abstulitque faustitatem tuam. E. Næ ille probe responderet tuo hominī, quī me jam bis circumvenerit. Primum enim fraudavit me prerogativa ætatis, deinde nunc interceptit bonam preceationem, mihi debitam. Sed nihilne tibi reliquum fecisti, quo mihi faustum aliquid precares. Is. Profecto feci eum Dominum tuum; statuique ut fratres ei servirent; eumque munivi frumento & vino. Quid vis tibi jam faciam, fili? E. Solumne id habebas? Imperti etiam me aliqua fœlicitate. Heu! quid agam miser? Is. Habebis quidem domicilium minus bonum & à pinguetudine soli & à supero rore cœli; & vivens gladio servies fratri: verumtamen erit tempus illud, cum vicissim vinces, excutiesque jugum ejus de collo tuo. E. Non potest abesse luctus à patre meo. Nam certum est mihi interficere Jacobum fratrem.

Sent. Properandum est, & aripienda occasio. Sero plorat Esau. Sero venit ad colligendum manna post ortum solem, aut die Sabbati. Sero afferuntur falces post messem cum jam nihil superest nisi spicilegium. Sero pulsant fores fatuæ virgines. Sero conabuntur intrare pigri per portam jam clausam.

JACOBUS PROFUGUS, Gen. 29. ARGUMENTUM.

Jacobi profugi congressio cum Rachele sororinâ suâ.

Jacobus, Pastores, Rachel.

FRatres, unde estis? P. Ex Charra. J. Ecquid nôtis Labanem filium Nachoris? P. Maximè. J. Valetne? P. Valet: atque ecce tibi Rachelem filiam ejus, huc venientem cum pecudibus. J. Hem! diei multum adhuc est, nec dum tempus est cogendi pecoris: quin adaquatis pecudes, deinde ituri paslum? P. Non possumus, donec conveniant omnes greges, quo avolvamus saxum, ab ore putei, atque ita adaquemus. J. Sed venit Rachel agens pecus: quid cesso avolvere ut hauriam ei aquam, atque hanc primam ab ea ineam gratiam? O mea Rachel, amplectere me. R. Abstine tu manum: quis tu es? J. Ego sum Jacobus, fratris tui filius Rebecca; non contineo lacrymas pro patre meo. R. O felicem adventum! Sed ego cesso ire in domum, ut annunciem hac meo patri?

Sent.

Sent. Gaudent mutuo congressu consanguinei. Sunt autem pii omnes inter sese divina consanguinitate conjuncti.

L A B A N. Gen. 13.

A R G M E N T U M.

Laban fugientem Jacobum affecutus, cum eo iurgatur: deinde fit inter eos fœdus.

Laban, Jacobus, Rachel.

QUæ ratio impulit te, ut, incio me, abduceres meas filias, tanquam ferro partas? cur clam & nesciente me aufugisti, neque fecisti me certiolem ut prosequerer te voluplate carminum, tympanorum, cithararum? neque permisisti mihi ut oscularer meos natos & natas? Stultè sanè fecisti, & erat mihi in manu nocere vobis. Sed Deus vester patrius heri monuit me, ut caverem nè te offenderem ullà re. Verùm esto, Profectus sis sanè præ desiderio, quod capiebas è domo paterna: Deos vero meos cur furatus es? Ja. Illud feci adductus metu, veritus nè tu eriperes mihi tuas filias. Quod autem attinet ad tuos Deos, si quem penes inveneris eos, per me quidem plectatur capite. Noscita, presentibus necessariis nostris, si quid tua apud me est. L. Rectè dicis. Perscrutabor vestra tabernacula. Ja. Non recuso quo minùs vestiges omnia. R. Video me esse in magno periculo. Nam Laban Pater meus conquirat per omnia tentoria suos Deos penates, quos ego furata sum, meo viro nesciente. Quod si factum deprehendetur, concitavero magnasturbas. Comminiscenda aliqua fallacia est, & quidem subito, nam meus pater jam aderit hic. Probè, inveniam viam: obruam eos in hoc stercore camelino, de inde fedebo super; facile eum fallam. L. Rimatus sum acerrimè tabernaculum Jacobi, tum Leæ, tum duarum ancillarum, Nusquam inveni. Restat tabernaculum Rachelis: in quo si non erant, mirabor. Hæc omnia sunt mihi perscrutanda: Hic quidem non sunt, neque hic. Quid sub hac culcitra? Tantundem. At in hoc angulo erunt. At non sunt. R. Noli ægre ferre, Domine, quod non possum assurgere tibi, nam sum in menstruis. L. Perquisivi omnia diligentissimè: Sed nusquam comperi meos Deos penetrales. Ja. Quodnam concepi tantum scelus, aut quod facinus ad misi in te, ut tu me sic prosequeres scrutatus es

omnium

omnia mea utensilia : ecquid invenisti de ulla supellectile
 tuæ domus ? Prome huc coram necessariis utriusque nost-
 rum, ut ipsi judicent de utroque nostrum. Jam viginti an-
 nos egi apud te : Tuæ oves & capræ nunquam fuerunt in-
 fœcundæ, non comedi arietes tuæ oviariæ : Nihil ad te re-
 tuli ereptum à feris : Ipse semper præstiti damnum : Tu
 mihi semper imputasti : si quid per furtum amissum est
 tam interdiu quam noctu, meo periculo amissum est. De-
 nique, ea fuit mea conditio, ut & de die conficerer æstu, &
 de nocte gelu ; interea somnus abesset ab oculis meis. Jam
 hic mihi vigissimus annus agitur cum sum domi tuæ. Servivi
 tibi quatuordecim annos pro tuis duobus filiabus, sex autem
 pro ovibus & capris : cum tu interea mutavisti mihi mer-
 cedem decies. Quod nisi Deus patrius, videlicet Deus Abra-
 hami, & terror Isaac, affuisset ; tu quidem demisisses, me
 vacuum. Sed respexit ille miseras & labores quibus sum
 pertinctus. Id quod heri satis ostendit. L. Meæ sunt
 hæc filia, mei filii, meum pecus ; denique, quicquid hic
 vides, meum est. Et nunc quo pacto optime consulam
 meis his filiabus & filiis quos pepererunt ? opinor si ego & tu
 feriemus fœdus, quod sit testimonio utrique nostrum. Ja.
 Optime, Ego hic erigam cippum ex hoc saxo : vos mei pro-
 pinqui accumulate lapides : capiamus cibum super hoc tu-
 mulo. L. Hic hodie tumulus erit medius, testis inter me
 & te. Ja. Perplacet. Atque ex hac re vocetur Galaadus. L.
 Aut etiam Milpa ; ut significet Deum aspecturum, quid fiet
 à me & te, cum discesserimus alter ab altero. Quod si tu eris
 durus meis filiabus, aut si ducis alias in matrimonium Præter
 eas ; tum hæc pacta perinde sunt, atque si nulla facta
 sint. Atque hujus quidem rei testis esto Deus utrique. Vides
 hunc cippum, quem extruxi inter me & te ? Hic tumulus,
 & hic cippus testes sunt, neque me adversum te, neque te
 adversum me transiturum eos ad nocendum, Deus Abra-
 hami, & Deus Nachoris, utriusque patrius, sunt nostri
 vindices. ¶ Ego conjuro per terrorem mei patris Isaac. At-
 que ut hæc sint ratissima, faciam hodie sacrificium in hoc
 monte, ad cujus epulas vos omnes invito. L. Concedimus.

Sent. Deus suus tuetur, ab adversariis.

JACO-

A R G U M E N T U M.

Jacobus ex Mesopotamia rediens, Esau fratrem donis pacat.

Esau, Jacobus.

O Salve multum, mi frater charissime. J. Salve & tu plurimum, germane mihi optatissime. E. Ut te libenter amplector post longum spatium temporis! J. Et mihi profecto jam diu nihil fuit jucundius, quam nunc videre te incolumem. Itaque præ gaudio non teneo lacrymas. E. Nec ego possum non flere, ita totus lætitia gestio. Sed quid sibi vult iste grex mulierum & puerorum, quos tecum ducis? J. Uxores sunt & liberi; quibus me Deus, quæ sua est liberalitas, ditavit. E. Quid autem sibi vult totus ille grex, quem offendi veniens? J. Volui te eo dono mihi placere. E. Satis multa habeo, frater; habe tibi tua. J. Ne repudia me, quæso; si te mihi propitium habeo, accipies à me munusculum. Nam quod vidi faciem tuam, videor mihi vidisse numen quoddam: Nec mirum, qui mihi tam facilis fueris. Itaque quæso ut accipias à me munusculum quod ad te adductum est; postquam Deus pro sua benignitate tam multis bonis me accumulavit, ut nulla re caream. E. Quando urges tantopere accipio, etsi nihil opus erat: age, eamus; ego ibo una tecum. J. Scis pueros esse teneros, ovesque & capras & boves pregnantis: quod si fatigentur vel unum diem, actum est de ovibus & capris omnibus, interibunt. Sed amabo, i præ; ego pergam clementer & placide, prout postulant ea quæ præ me duco ipsique pueri, donec veniam ad te in Seir. E. Saltem relin quam tibi aliquot ex meis comitibus. J. Quid opus? Gere obsecro mihi morem.

Sen. Potentiorum ira, comitate & submissione lenienda est.

JOSEPHUS VENDITUS, Gen. 37.

A R G U M E N T U M.

Josephus ob invidiam vendunt fratres mercatoribus ismaelitis.

Simeon, Levi, Reuben, Josephus, Judas, Mercatores.

ECce vobis somniator ille! Agite: occidamus deiciamusque corpus ejus in aliquam specum. L. Sed quid renunciabimus patri de eo? S. Devoratum esse ab aliqua fera. Videmus quorsum evadant ejus somnia. R. Impium sit maculare.

culare manus sanguine pueri; idque fratris. Deducimini ab ista mente. Nihil potestis gravius consulere in nos, aut in patrem nostrum. S. Unde tibi inessit ista nova religio? Vis ergo sinamus eum vivere, qui suis in somniis portendit nos omnes, ipsosque adeo parentes, fore sibi suplices? An non dignus est, qui earum somniatum apud inferos? R. Frater, si ita futurum est, qui caveas? sin minus, quid times usque adeo indignum tibi videtur, si puer imperitus somniavit; quid potest esse culpæ in somniis? Postremo, si adeo obfirmasti animum avocari ab isto consilio, est hic puteus sine aqua: saltem abstinere manus, demittite in puteum; culpa erit; aliquanto minor. S. Reuben, tu uidebis. Nobis certum est perdere puerum. Jo. Plurima salute vos impertio, fratres amantissimi. S. At noster malo maximo impertimus qui somnias te coli à fratribus, quos nunc salutas tam blandè. Agite discindamus vestem hanc versicolore, qua pater eum ornavit, delicatulum puellum. J. Hei mihi! quid cogitatis mihi facere? L. Necabimus. Jo. Ah! Ne facite. S. Stat sententia. Jo. O fratres charissimi, per Deum optimum maximum, per communem nostrum parentem qui conficietur in ærore, obsecro, obtestor; quid feci? quod est meum scelus? quæ mala mens vos agit? S. Frustra rogas. Jo. Fratrem vestrum. S. certum est. Jo, Ah! vester sum, vester sum frater. S. Surdo canis: demittite. R. At ego subduco me hinc, non sustineo adesse in tam tristi spectaculo. Jo, Heu me miserum! quo detrudor? Nimirum ad manes. O pater, pater, quam tristem nuncium accipies de filio! In quanto luctu trahes vitam! Juda, obsecro tuam fidem miserere mei, miserere parentum. L. Sedeamus hic meridiaturi. Ju. Video mercatores quosdam venientes. Ne afferamus hostiles manus fratri: abstinemus à sanguine. Nam certe frater noster est, procreatus eodem semine. Agite, sinete vos exorari. L. Rectè ait. S. Sed ne forte. Ju. Frater, ne metue, amittes eum venditione, non minus quam nece. L. Ita est, accedit etiam quæstus ex venditione; quem quæstum amittimus, si eum necaverimus. S. Sino fiat. Jn. Heus mercatores, vultisne emere puerum quandam elegantem? M. Fortasse: fac videamus. Ju. Extrahite eum è puteo: empturi sunt. Jo. Nunc quidem mihi pereundum est, video, extrahor ad eadem. Ju. Ne trepida.

trepida: non necaberis sed vendêris. En vobis puerum lepidâ forma. M. Hercle bellum & ingenuum. Quanti cum indicatis? s. Triginta argenteis. M. Accipimus. Accipite pecuniam.

Sen. *Invidia impellit homines ad quodvis facinus. Et Deus quidem suos non deserit, sed ut exploret, in extremos augores veni-repatitur.*

JOSEPHUS CAPTIVUS, Gen. 20.

ARGUMENTUM.

Josephus captivus interpretatur somnia Prægustatoris & Pistoris Pharaonis,

Josephus, Prægustator, Pharaonis, Pistor.

Quid accidit, ut hodie vultu sitis adeo mœsto? Pr. Somniavimus uterque; & caremus conjectore. J. At habet Deus conjectores. Agitè, narrate mihi. Pr. Videbar mihi in Somniis videre ob oculos vitem, ex quatres palmites orirentur: quæ deinde, quasi germinaret, produxit florem, unde uvæ plenæ racemis matureſcebant. Erat autem mihi in manu poculum Pharaonis; itaque cepi uvas, easque in id expreſſi, deinde tradidi ei in manum. J. Hæc est interpretatio. Tres palmites tres dies sunt. Hinc ad triduum Pharaon jubeat te produci è carcere, restituetque in locum muneris pristinum: stabisque ei ad cyathos, ut ante. Quamobrem ubi adeptus fueris hoc tantum bonum, facito quælo ut memineris mei, præstesque mihi hoc beneficium, ut facias mentionem mei apud Pharaonem, meque extrahas ex hac domo. Nam surreptus sum clam ex terra Hebræorum, neque hic quicquam feci quamobrem compingerer in carcerem. Pi. Rectè sanè interpretatus es. Sed audi meum quoque somnium. Tria alba canistra erant super capite meo, in quorum summo inerant Pharaonis omnis generis cibi pistorii, quos inde aves comedebant. J. Accipe conjecturam. Tria canistra, tres dies sunt. Abhinc tres dies jussu Pharaonis securi ferieris, atque in crucem tollêris, ubi alites vorabunt tuum cadaver.

Sen. *Deus piis arcana detegit, idemque viam ad eorum salutem sepe longè ante preparat.*

JOSEPHUS CONJECTOR, Gen. 41.

ARGUMENTUM.

*Josephus interpretatur duo somnia, ab eamque causam Phara
præficit cum toti Aegypto.*

Pharaon Josephus.

SOMNIavi quiddam quod nemo mihi potest interpretatione
explicare: te autem audio esse conjectorem somniorum,
ideoque te accersivi. J. Equidem is sum per quem Deus in-
terpretetur somnium tuum, Pharaon. Itaque narra. P. Vi-
debar mihi astatu ripæ fluminis; atque ex eo exierunt septem
vacca bene habitæ; & pulchræ visu, quæ pascebantur in ca-
recto. Ecce autem deinde septem aliæ graciles, & deformes
supra modum, & tenui corpore, quales nunquam vidi in A-
egypto; quæ devoraverunt priores: quas cum demississent in
sua viscera, tamen id non apparebat; adeo semper macie de-
formes erant. ut prius. Ego somno solutus sum. Deinde
rursum oppressus somno, videbar videre septem spicas cres-
centes in uno calamo, opimas, & formosas: secundum
quas succrescebant totidem aliæ graciles & tenues, & exese-
redine, quæ devoraverunt septem illas generosas. Hæc-
go indicavi conjectoribus; sed nemo est qui mihi possit ex-
plicare. J. Somnium tuum unum est, Pharaon. Deus præ-
monet te eorum quæ facturum est. Septem vacca generosa,
sunt septem anni: septem spica opima idem volunt: unum
idemque somnium est. Septem verò vacca & spica tenues,
septem alii sunt anni quibus fames vigeat. Hoc idipsum est
quod dixi; Deus quod facturum est, tibi indicat. Sic habe-
to: Septem annos proximos futuros esse fertilissimos fru-
gum terræ præsertim in Aegypto; quos sequentur alteri ita
infecti penuriâ omnis cibi, ut lata illa ubertas priorum sit
omnino consumenda fame. Tantâ, inquam, laborabitur
penuriâ, ut tantæ rerum abundantia nè vestigium quidem
ullum supersit. Nam quod bis somniasti, id ideo factum
est, ut intelligas omnino decretum esse Deo ita facere, id
que brevi. Quare dispice, Pharaon, virum aliquem scien-
tem & peritum, quem præficias Aegypto. Præterea, cura-
tores & milites annonæ, qui legant quintas in Aegypto, co-
gantque quam maximum numerum frumenti his proximi
septem annis liberibus, quod condant nomine tuo in Urbes
Ita.

Ita fiet, ut proximo septennio duplas consequaris annonas quibus Ægyptus defendatur à fame & perniciæ altero Septennio. Ph. O salutare consilium, & dignum Homine sapientissimo! An quisquam hodie est, qui æque spiret numero atque hic? Ergo, cum Deus indicet tibi, Joseph, tantas non est dubium quoniam tu sis Prudentissimus & Sapientissimus omnium. Itaque jam nunc volo ut sis gubernator domus meæ, utque omnis meus Populus pareat Imperio tuo. M. J. orero te, solio tantum. En trado tibi curam & gubernationem totius Ægypti: atque ad confirmationem hujus huic anulum detractum meis digitis, induo tuis: tecum dono hac veste byssina, & hoc torque aureo: jubeoque vehi curru primo secundum meum: & volo proclamari ante te te, Congeniculate. Ne vivam Pharaon, nisi tu unus eris tota Ægypto, cujus injussu non audebit quisquam vel mutari. Deinceps non vocaberis Josephus, sed Saphnathopaneas, nomine ipso pollicearis interpretationem obscurorum. Atque ego tibi dispondeo Asnatam, filiam Potipheræ pontificis Heliopolitani. J. At ego tibi, Rex pro tantis beneficiis habeo gratiam quantam maximam possum; daboque operam, Deo volente, ut nec te mandati, nec me recepti mei poeniteat.

Sent. Deus pios post dolores & infamiam mira arte evehit voluptates & honores. Quod si non omnibus piis accidit in hac vita; at in futura accidet: nam prima pars vitæ Josephi quæ calamitosa fuit, umbra est hujus vitæ piorum; altera vero, futura. Atque idem dico de Jacobo & Davide. Ad gaudia venit per dolores; ad dulcedinem, per amaritudinem; per Altitudinem, per Humilitatem; per Mortem ad vitam.

JOSEPHUS AGNITUS, Gen. 44. & 45.

ARGUMENTUM.

Filii Israël revocati de via jussu Josephi, furti simulate accusantur; tandem Josephus se ipsos aperit.

Præfatus domus Josephi, Filii Israël, Reubem, Judas, Josephus.

Restate, viri. Heus, vos appello; sistite gressum. Hec cine est humanum factum. aut dignum hospitibus, perficere bonum malo? An nesciebatis eam esse, qua herus solitus potare? An etiam sperabatis eum ignoraturum quod

divinus? Male omnino à vobis factum. Fi. Quid tibi vis, homo, cum tua ista iracundia? Aut quid nos accusas! P. Ita vos Deus amet, ut nescitis. F. Nam qui sciamus? P. Suffurati estis pateram heri mei. Sciatis nunc? At etiam ut fingunt vultum! F. Pace tuà dixerimus, vir optime: abest procul à nobis istud facimus. Tuta scis ut reportaverimus ad te usque è finibus Chananzorum, argentum repperit in ore saccorum nostrorum: tantum abest, ut sustulerimus e domo domini tui aurum, aut argentum. Ita tecum agemus. Si quem penes deprehensa fuerit patera, ipse moriatur, nos omnes perpetuè servituti addicamur. P. Imo agemus mitius. Qui fuerit convictus furri, mihi servus esto: ceteri liberi discendant. F. Placet deponamus sarcinas ocius. Hem, scrutare ut libet. P. Placet conquirere à maximi sarcina ad minimi. Hic quidem non est, neque hic; sed profecto invenietur. Ubi ubi est, diu celare non potest. Euge, manifestum furtum. Hic est in sacco minimi natu. An etiam nunc potestis negare? deprehendine ego furem manifestarium? F. Aperta res est: periiimus furtivus. Heu rem miseram & luctuosam! An ulli unquam mortales fuerunt æque infortunati, atque nos lumus? Ju. Equidem nequeo satis mirari. Atar, data nobis sunt verba: cedeamus propere ad Saphnathopaneam, si ulla superest spes salutis. Ah Pater, quam metuo male nè tibi accidat quod metuebas tantopere! Jo. Quod facinus fecistis, hospites? An ignoratis me unum eorum esse qui divinant? Ju. Quid dicemus, Domine? Quid loquemur? Quam causam agemus? Deus patefecit peccatum nostrum: ecce nos tibi servos una cum eo apud quem inventa est patera! Jo. Bona verba. Uno ipse unus mihi serviet: vos redite salvi ad patrem vestrum. Ju. Quæso ut liceat mihi pauca loqui apud te cum bona venia: nam tu quidem es alter Pharaos. Cum primum huc venimus, ut tute scis, frumentandi gratia, rogasti nonnam esset nobis Pater aut frater. Nos respondimus, Patrem esse nobis senem. Fratremque natum iam antea patre, cujus item germanus alter excessisset vita, illum unum solum restare domi cum matre, patrique esse charissimum: & tu jussisti fratrem illum adduci ad te, quod diceres velle te videre. Nos respondimus, patrem non posse carere filio qui moreretur præ mœrore. Tum tu interdixisti nobis aditu

aditu ad te, nisi minimus natus frater compateret nobiscum. Nos retulimus omnem rem patri. Cumque juberet nos redire huc eadem de causa, negavimus venturos sine fratre. Pater dixit, ex duobus filiis quos sustulisset ex uxore, alterum à feris devoratum esse, nec postea visum sibi; alterum peresse, qui si abduceretur à te, & aliquid humanitus accideret ei, nos fore in causa ut senex miserè interiret. Nunc revertar ad eum, neque reducam puerum, quem unice amo amo amat: simulatque videret me, morietur: atque ita fuerimus autores miserrimæ mortis patris nostri. Ejusque fenum. Atque ego vas factus pueri sistendi. Quare obsecro te ut ego potius serviam servitutem apud te pro puero: in se redeat domum cum fratribus. Neque enim sustineo redire ad patrem sine puero, ne videam mala quibus affligabitur? JO. BENJAMIN vero jam non contineo me, nec possum amplius dissimulare. Vos exite omnes foras. O fratres mei. Ego sum Josephus. Obsecro, est ne superstes pater? quid obstupuistis? Amplectimini me. Oh! Non contineo lacrymas. Ego sum Josephus germanus vester, quem vendidisti mercatoribus euntibus in Ægyptum. Proinde nè angimini, nè dolete, quod me vendideritis. Nam hoc totum profectum est à providentia Dei, qui voluit ut huc antevenirem. Etenim duo anni fame infesti elapsi sunt: superest adhuc quinquenium, quo neque sementis fiet, neque messis. Quamobrem Deus premisit me in hæc loca. qui sciebat vos esse venturos; ut esset qui servaret vos paternamque domum, itaque non vos sed Deus misit me: qui efficit ut essem Pharaoni pater, toti ejus familiæ Dominus, & universis Ægyptiis princeps: Quocirca proficiscimini continuo ad patrem, & narrate ei, me esse & vivum, & magnum atque gratiosum, proinde, nè cunctetur commigrare ad me una cum tota domo & pecoribus. Supellectilem nè morerentur: plurimum enim hic esse. Nam aliam vos in terra quamdam feraci non procul hinc: ecce, vos videtis oculis vestris videt charissimus frater Ben amin, ut colloquor vobiscum meo ipsius ore: libet agnoscatis, & omnia renunciatis patri. O mi Benjamin! te, nec ego te? ut libenter amplector Charissimum mihi capitulum? Agite, amplectimini vos omnes. Salvere fratres, redditi mihi post longum tempus? E, Salve & tu frater mitissime.

Sent. Deus est mirificus: etiam pescata suorum convertit ad
 ipsorum salutem.

MOSES EXPOSITUS, Exod. 2.

A R G U M E N T U M,

Moses infans à Matre expositus, reperitur à filia Pharaonis, &
 Matri ignoranter traditur alendus

Jacobeda mater Mosis, Maria soror, Thermuthis
 filia Pharaonis, Ancilla.

Hucusque evasimus clanculum, & jam prevenimus ad flu-
 men. Nunc exponendus hic infans puer nè Pharaon rel-
 quiscat eum esse servatum à nobis contra suum mandatum at-
 que voluntatem. Nam quod servavimus eum jam tres men-
 ses, facimus cum magno periculo. Sed melius erat venire
 in discrimen etiam de vita, quam sinere necari tam forinso-
 rum puerum. O crudelem regem, qui jusserit interfici om-
 nes partus mares! Quam multi sunt perempti jussu ejus, in
 ipso ingressu vitæ! Quæ est unquam audita tanta immani-
 tas, infantes jugulari in ipso limine & ingressu vitæ? O mi
 filiule! ego mater misera cogor exponere te hic in papyro?
 Te quem tuli utero, quem peperì, quem per tres menses oc-
 cultavi, & occultarem ad huc si possem. O rem acerbam!
 ne te sepe rari a te, sine ulla spe tui unquam videndi? Quid
 me futurum? quid te autem, fili quem hic desero? verum
 cum non possumus quod volumus, velimus quod possimus.
 Quid meum fuit, feci ut te occultum haberem. Nunc com-
 mendo te clementiæ & providentiæ divinæ, vale, mea deli-
 cia, vale mi filiule. M. Mater, ergo hic manebo in occul-
 to, si tu permittes, ut videam quid futurum sit. J. Per-
 mitto & domum redeo. T. Hic est flumen, quo venimus ad
 lavandum. Vos pedissequæ hic inambulabitis secundum flu-
 men. Ego cum ancilla concedam in hunc recessum
 quæmoenum & occultum. Sed quid video in papyro an-
 sit illa vise quid sit: videtur mihi esse cista. A. Et recte vide-
 tur, hera. Et quidem est oblita bitumine & pice. T.
 Adfer eam huc. Aperiamus. Ah miselle! Puer est, va-
 riens: miserat me ejus. Ex pueris Hebræorum est. M.
 Senio in summam spem conservandi pueri. Accedam Sal-
 te domina. T. Quid tu ais? M. Visne ut accersam tibi ma-
 tricem ex Hebræis, quæ nutriat tibi puerum? T. Bene dicis,

accerse. M. Jam hic aderit. T. Bonis auspiciis huc descendendi, habeo puerum, quem curabo educandum pro me: nihil potuit accidere mihi optatius. Neque vereor offendere meum patrem in re tam pia & humana. Ah! scelus jugulare partus recentes. At quam elegans est, quam bene natus? Nonne flagitium est necare tales pueros? Hic tibi adduco nutricem, domina. T. Mulier tu educabis mihi & enutries hunc puerum: Ego tibi solvam mercedem. J. Faciam.

Sent. Quos Deus servare vult, eos quidem in summa periculo venire patitur, at non perire.

D U M U S, Exod. 3.

A R G U M E N T U M.

Jehova de Dumo ardente alloquitur Mosin, eumque mittit in Aegyptum, ad liberandos Israelitas ex servitute.

Moses, Jehova.

DEum immortalem! quid monstri video? Dumum ita dentem ut tamen non consumatur? Libet videre quid hoc sit rei. J. Moses, Moses. M. Quis est? J. Locus hic sacer est: noli accedere huc. Derrahere tibi calceos de pedibus. Ego sum Deus patrum tuorum, Deus Abrahami, Deus Isaaci, Deus Jacobi. Vidi Augustias populi mei qui in Aegypto, gemitumque audivi, quem exprimit violentia exactorum operis. Novi labores meorum. Itaque descendi ut eripiam eos manibus Aegyptiorum, abducamque ex illa terra, in terram bonam & amplam, abundantem lacte & melle quam incolunt Cananæi, Hettæi, Ammorhæi, Pherezæi, Hevæi & Jebusæi: Et nunc volo mittere te ad Pharaonem, qui educas populum meum posteros Israelis ex Aegypto. M. Nam quis ego sum, ut adeam Pharaonem, abducamque Israelitas ex Aegypto? J. Adero ego tibi, atque hoc signo intelliges te esse à me missum. Cum eduxeris eos ex Aegypto, coletis Deum in hoc Monte. M. Age fac ad vero Israelitas, dixero, me missum à Deo patrum ipsorum; quod est, inquit, nomen ejus? Hic quid respondeam? J. Sum qui Sum. Dices Israelitis, ERO missus ad vos: dices inquam, missum te à Jehova Deo patrum tuorum, Abrahami, Isaaci, & Jacobi, atque hoc esse nomen meum immortale, quo nomine volo notus esse.

Dr and Mrs. Hays and family

C 2

VITU-

Moses pacat Jehovah iratum Israelitis ob aureum vitulum, pœnas illis irrogat.

Jehova, Moses, Josua, Aaron, Levita.

ABi, descende. Jam enim depravati sunt populares tui quos eduxisti ex Ægypto. Deflexerunt citò de via quam docueram, duxeruntque sibi ex aureo vitulum, quem adorant, cui sacrificant; dicuntque Deum esse, à quo sint educti ex Ægypto. Video lanè populum esse intractabilem & refractarium. Quamobrem sine me ut irascar, conficiamque eos, deducamque ex te gentem magnum. M. Cui ardeas irà in tuos, quos eduxisti ex Ægypto, magnà vi, manùque valida? An ut jactent Ægyptii eductos à te malitiosè ut deleres eos in montibus ad internecionem, prorsusque tollereres è medio? Quin omitte istam tuam iracundiam, atque ità ut decet, remitte hanc noxam populo. Memineris Abrahami, Isaaci, & Israelis, cultorum tuorum quorum pateritatem jurasti te multiplicaturum ad numerum stellarum daturumque ei illam terram, quam possideat in æternum. Je. Jus oras: hem remitto. M. Facis ut te dignum est. Ego verò descendo de monte, cum his duabus tabulis. Quem clamorem audio? Pugnatur in castris. M. Non iste clamor urgentium vi, aut terga vertentium; sonum vero cantantium. Sed accedamus. Hei mihi! quod flagitium video? Totus iracundiâ ardeo: valeant tabulæ. Frater, frater, quid tibi fecit hic populus, ut eum obligas tanto scelere? A. Ne irascere, Domine. Tute nōsti hunc populum, quam sit perversus. Cūm flagitarent à me, id est Deos, qui præirent eis; (sele enim nescire quid accidisset isti Mosi, à quo essent educti ex Ægypto) jussi ut quod quæque haberet ornamenti aurei, detraheret sibi, & afferret me; quod etiam fecerunt: id ego misi in ignem, unde factus est hic vitulus. Itaque vides eos nudatos ornamentis id quod ideo feci, ut eos notarem ignominia apud hostes. M. Video nunc. Si quis à Jehova stat, huc ad me. Bene habet, convenerunt omnes Levitæ. Agitè nunc viri fortes accommodare suum quisque ensē lateri, ite per tota castra perimite suum quisque fratrem, amicum, proximum;

mine parcite : nam ita jubet Jehova, Deus Israëlitarum. L.
ita fiet.

Sent. Populus, si absint boni magistri, facillime labitur in gravissimos errores. Deus piorum precibus pacari se finit.

CONQUERENTES, Num. II.
ARGUMENTUM.

Populus voluptates Aegyptias desiderat, fastidians coelestem cibum.
Et Jehova conquerenti Mosi pollicetur, se se illis suppeditaturum
carnem sed ad poenam.

Populus, Moses, Jehova.

UTINAM nunquam emigrassemus ex Aegypto. Quid enim
agimus in hac vasta solitudine? Quis dabit hic nobis
carnem quam vescamur? Nam cum venit in mentem piscium,
quibus immunes volvebamur in Aegypto, tum autem cucu-
merum, peponum, ceparum, alliorum : consenesimus,
nihil ante oculos habentes praeter nescio quod Manna. M.
Hei mihi ! quas querimonias audio? O Jehova ! cur mihi i-
ta adversus, ita a mea voluntate alienus es, ut mihi imposu-
eris onus totius hujus populi? Nunquid ego populum hunc
concepi? Nunquid peperit? ut mihi jubeas eum ferre in fi-
du meo, quo modo fecit nutritrix alumnum, in terram quam
jurasti majoribus ejus? Unde mihi carnes ad tantum popu-
lum, qui eas a me cum fletu flagitat? Non possum ego solus
eum sustinere : est enim gravior quam pro me. Quod fi-
sto modo agis mecum, interfice me potius, (si quid apud te
autoritatis habeo) quam ut videam perniciem meam. J.
Congrega mihi septuaginta viros de senioribus Israëlitis, quos
scis esse senatores, & primarios populi : eosque adducito ad
oraculum tabernaculum, ibi adfuturos tecum : Ego descen-
dam, ibi colloquar tecum. Demamque de spiritu quo prae-
ditus es, quo eos afflabo, ut ipsi tecum ferant partem oneris
populi, ne tu solus sustineas. Populo autem sic dicito : Lu-
cra mini in crastinum, & vescimine carne. Fletus enim
pervenit ad aures Jehovae, dum flagitatis carnem, &
desideratis Aegyptum. Dabit vobis Jehova carnem, quam
comedetis : & comedetis non uno die, non duobus, non
tredecim, non decem, non viginti : sed ad mensuram dierum,
donec exeat per nares, & faciet nauseam ; quoniam
in Aegypto Jehovah, qui versatur inter vos plorantes apud eum,

conquerimini vos exiisse ex Ægypto. M. Sexcenta sunt millia peditum hujus populi, qui adest mecum; & tunc daturum eis carnes, quibus vescantur per mensem. Nunquid eis mactabuntur oves, & capræ, & boves, quæ satis sunt? Nunquid universi pisces maris congerentur, qui iis supstant? J. Nunquid debilitata est Jehovæ manus? Jam debis, eventurane quæ promiserim, necne.

Sent. Cupiditas rerum carnalium parit fastidium spirituale. Et Deus carnalia petentibus interdum largitur: sed illa brevis luptas parit longos dolores. Cum maxime explebuntur carnalia luptatibus, aderit poena.

C A L E B - U S, Num. 23. & 15.

A R G U M E N T U M.

Populus, deterrentibus exploratoribus, desperat de expugnanda promissa terra. Quare iratus Jehova, intra non pervenit exceptis duobus qui confiderent, videlicet Josua & Calebo.

Exploratores, Calebus, Populus, Josua, Moyses, Jehova.

Venimus in eam terram, Moses & Aaron & Israëlita, cujus explorationem missi sumus à vobis: & quid abundante lacte & melle: atque ecce vobis fructus illius terræ! Videtis quanta sit hæc uva quæ in palo portetur à duobus? Videtis & hæc malogranata, & ficus. Sed incolas habetis res, & urbes maximas, easque munitissimas. Enacique prognatos illic vidimus: Amalechitæ ad austrum inlunt, Hettæi, Jebusæi, & Amorrhæi in montanis. Cananæi autem accolunt mari & Jordani. C. Nè dubitemus proficisci, & invadere illos fines. Nam sumus fortiores, victores. E. Minimè verò: est enim populus fortior quam nos, terra infesta, suorum habitatorum consumptrix, in qua non nisi immani staturâ homines vidimus. Quid, quod edemus Enacinos de genere gigantum, cum quibus comparati videbamus nobis esse locustæ. Po. Utinam autem in Ægypto mortui essemus, aut id hac solitudine moriamur. C. enim adduxerit nos Jehova in hanc terram, ferro cruciados, mulieribus nostris & parvulis præde futuris? Non satius esse repetere Ægyptum? Creemus nobis Imperatorem, quo duce revertamur. Jos. Cavete Israëlita, ne quis faciat, cujus vos post hac poeniteat. Terra quam exploravimus, terra est bona imprimis: si nobis fuerit

Jehova, intromittet nos in eam, eamque nobis dabit, terram
 catentem lacte & melle. Cæterum nè rebellare, contra Je-
 hovam, & nè illius terræ incolæ timeatis quos nos præfidiis
 destitutos, adjuvante jehovâ, conficiemus. Deponite me-
 um. P. Lapidentur, lapidentur. Je. Quousque tandem
 irritabit me iste populus, Moyses? quousque mihi fidem non
 habebit, tot miraculis per me editis apud eum? Quin cum
 peste illatâ excindo, ducturus ex te gentem majorem poten-
 tiorēque quam ista est. M. Ergo cum audient Ægyptii,
 (quibus de medio vi tua eripueris hunc populum) cumque
 audient incolæ istius terræ, te, Jehova, qui in hoc populo
 versatus, ab eo conspectu sis præsens, ipsius oculis: te cu-
 jus nubes supra eum steterit, qui præveris ei interdiu in co-
 lumna nubis, noctu in columna ignis: cum inquam, audierint
 hunc populum à te funditus esse deletum; dicent te
 quia nequiveris intromittere eos in terram quam juraveris
 tradidisse eos in desertis. Quare utere excellentissimâ vir-
 tute. Domine, de qua loquens ita dicebâs; *Jehova ad iram
 tardus, ad clementiam propensus, culpam & peccata condonans:
 in pœna autem irroganda, parentum culpam in natos & nepotes:
 ad tertiam & quartam stirpem persequens, remitto, quæso cul-
 pam huic populo, ut tua benignitas postulat, utque ab Æ-
 gypto huc usque remisisti.* Je. Remitto, ut postulas. Ve-
 ruptamen nè vivam, nisi jehovæ gloria replebit totum orbem
 terrarum. Nam eorum qui viderunt meam gloriam & mi-
 racula quæ feci tum in Ægypto, tum in solitudine, & me ta-
 men tentaverunt jam decies, neque mihi obtemperaverunt:
 eorum inquam, qui me irritaverunt: nemo videbit terram,
 quam juravi majoribus eorum. Sed Calebū meum (quo-
 niam alio animo præditus quam cæteri mihi obsecutus est)
 introducam in terram, quam adivit: eamque possidebit ejus
 progenies. Cras revertimini in solitudinem versus mare ru-
 brum. Etenim quem ad finem tandem audiam istius in me
 sceleratæ multitudinis Israëlitarum maledicta? Renuncia
 hæc eis: Nè vivam (inquit jehova) nisi, quemadmodum
 locuti estis audiente me, sic factam vobis. In isto deserto
 cadent cadavera vestra, & omnis vestrum numerus, quot-
 quot recensiti supra vigesimum annum, murmurastis in me.
 Non intrabitis, inquam, in terram in qua promisi me col-
 locaturum vos. Excipio Calebū jephunis, & Josuam Nu-

nis filium, parvulos quoque vestros, quos dixistis praeda fieri, tuos, introducam in terram quam vos renuistis; eaque possidentur. Atque interea dum vestra cadavera per desertam hauriuntur & consumuntur, liberi vestri ibidem poenas dabunt vestri meretricii per quadraginta annos, quibus vos supplicii afficemini pro numero dierum per quos dies exploravistis terram; totidem annis ductis pro totidem diebus: sentiesque quid sit, in me esse contumacem. Ego jehova & dico, & sine dubio efficiam, ut hujus perversae multitudinis homines, qui contra me coierunt, consumantur, & intereant in hac solitudine.

Sent. Nihil est perniciosius illis qui docent; minora sperare quam ferunt promissa Dei: quibus tamen maxima pari hominum credula. Deus ignaros & diffidentes aversatur atque deserit, confidentem virro juvat. Tantum quia potest, quantum sed divina ope possecedat, si modo ejus fides fundata sit in Dei promissis.

B A L A A M U S, Numb. 22.

A R G U M E N T U M.

Asina Balaami ab ipso, quia resistaret, verberata loquitur; Genius, qui ei in via obstabat, Balaamum alloquitur.

Balaamus, Asina, Genius.

UT te Deus malè perdat, Asina, quæ me invitum de via vehis in agrum! At ego te pro isthoc maleficio onerabis ictibus, improba Ary, ary! quin ergo redis in viam? Nunc sumus inter duas macerías, non licebit tibi amplius declinare. Hei mihi! attrivit mihi pedem ad maceriam. At dispeream, nisi te malè multo plagis. Ary, ary! quid hoc monstri est? Succumbit; at jam faxo te attollas: alioquin hic te contundam usque fuste. Hem! A. Quid in te commisi, ut me jam tertium caderes? B. Rogitas improba quæ me hinc ludificaris indignè? Atque utinam mihi esse gladius præ manu, nam te hic jam confoderem. A. Nonne ego sum asina tua, cui tu semper hæterus inequitasti? Nunquid tale solita sum facere tibi? B. Nihil. G. Balaame, cur cecidisti asinam tuam jam tertio? Ecce, ego ipse veni tibi adversaturum, quia hoc iter susceptum est contra meam sententiam. Asina verò ubi me vidit, declinavit me juxta iter: quod nisi fecisset, profectò jam te interfecissem, eam verò sivissem vivere. B. Peccavi, fateor: sed non videram

te mihi obviam in via. Itaque si hoc iter tibi displicet, revertar. G. Imò eas licet cum istis: verumtamen vide ut ea potestum dicas quæ tibi suggesserō.

Sent. *Falsi vates minus interdum vident quàm jumenta.*

TRANS JORDANINI, Numb. 32.

ARGUMENTUM.

Reubenenses & Gadini impetrant à Mose sedem trans Jordanem.

Reubenenses, Gadini, Moses.

HÆc regio quam Israelitæ ceperunt, cæsis, jehova duce, incolis, regio est apta pecori alendo. Nos autem habemus pecus. Quod, nisi tibi molestum est, Moses, liceant nobis possidere hanc terram, ut non trajiciamus jordanem. M. Scilicet fratres vestri ibunt in bellum, vos hic manebitis otiosi. Cur deterretis animos Israelitarum, nè perveniant in regionem, quam ipsis jehova dedit? Ità nimirum fecere patres vestri, quando ego eos misi à Cade-barne speculatum regionem. Cum enim pervenissent ad fluvium Escole, vidissentque terram, fregerunt deinde animos Israelitarum, nè irent in terram sibi à Deo datam. Quare iratus Deus eodem die juravit, nullum eorum qui egressi essent Ægyptum, qui modò excessissent vigesimum annum, visurum terram, quam ipse promiserat Abrahamo, Isaac, & Jacobo. eò quod paravissent sibi: exceptis Calebo & Josuâ, qui paruerunt. Ergo iratus eos ductavit ultro citroque, errantes per deserta quadraginta annos, donec tandem defuit totum illud genus hominum qui offenderant jehovam. Ecce autem vos extitistis pro patribus vestris, qui augeatis numerum nocentium, ut ira jehovæ in Israelitas incremento augeatur. Nam si deseratis eos, ductabit eos adhuc per deserta, atque ità perdideritis hunc populum. R. Ædificabimus hic caulas pecudibus nostris, & urbes parvulis & imbellibus: nos vero in armis erimus parati ante Israelitas, donec collocaverimus eos suo loco. Nostri autem liberi, & cætera turba ad bellum inepta, manebunt in urbibus muratis, ut sint tuti ab incolis terræ. Nec revertemur domum, quin prius Israelitæ venerint suæ quisque in hæreditatis possessionem. Neque enim cernemus hæreditatem cum ei trans jordanem, quibus obvenit cis jordanem, orientem versus. M. Si quidem præstabitis, quod pollicemini verbis, armatique ad bellum,

quot-

quotquot potestis ferre arma, Jehova spectante, Jordanem transmittetis, non redituri nisi deturbatis à Jehova hostibus terraque subdita Jehovæ imperio: si inquam ita agetis, venieris postea purgati & Jehovæ & Israelitis: atque hac quædam lege possidetote terram, Jehova volente. Sin hac non feceritis, sic habetote, vos peccare in Jehovam, vestrumque peccatum in vos recasurum.

Sent. Quibus jam prospectum est, ii debent ceteros, quibus nondum prospectum est, adjuvare.

R A C H A B A, Josue 2.

A R G U M E N T U M.

Rachaba meretrix abditos apud se exploratores Israelitarum, claudit per fenestram, pacta cum eis de salute sua & suorum.

Ministri regis Hierichuntis, Rachaba, Exploratores Hebræi.

Rachaba, nos sumus huc missi à rege, ut abducamus homines eo, qui diverterunt ad te, venerunt enim explorandæ totius regionis, proinde vide ut eos producas nobis. R. Ad me quidem venerunt homines quidam, quicujates sint me later. Hi, cum vespe clauderetur portæ exierunt, nec scio quo se receperint. Si voletis consequi velociter, assequimini. Salva res est, abierunt. Nunc adeo hospites, quos oculus in lecto sub facibus lini, ut servem beneficio meo. Heus, heus hospites: dormitis? Nondum. R. Attendite quæ dicam. Non ignoro, Jehova dedisse vobis hanc terram, nosque omnes incolas hujus terræ, perculsos vestri terrore abjecisse animos: nimirum ad divimus ut siccaverit Jehova mare rubrum, quo vobis pareret iter abeuntibus ex Ægypto: utque tractaveritis duces Reges Amorrhæorum, qui trans Jordanem habitant: Sionem dico & Oggum quos delevistis funditus. Quæ res ubi audita est, concidimus animis nec jam quisquam est qui audeat vel mutire in vos, propterea quod Jehova Deus vester Deus est tam supra in cælo, quam intra in terra. Quocirca jurate nunc mihi per Jehovam. si ego vos demerita fui meo beneficio, vos quoque parem gratiam relaturos domui meæ paternæ: Et mihi date certum signum quod consulam salutem mei patris. & matris, & fratrum, sororum, & omnium quæ habent, assertisque vitam nostram à morte. Ex.

dem damus, nec recusamus mortem (modo ne indicetis
nos) cum Jehova tradiderit nobis hanc regionem, ni vos
bonâ fide conservaverimus. R. Ergo hâc lege demittam
vos per funem per hanc fenestram, quæ prospicit rus. Re-
quæ est evasistis. Nunc contendite in montes, ne incideris
eos qui vos persequuntur; & ibi, dum redeunt, latitote
in tectis. Ex. Attende diligenter quæ dicemus.
Cum ingressi fuerimus hos fines, tu appendes funiculum
rubrum de hac fenestra, per quam nos dimisisti: con-
vocabisque ad te totam vestram familiam. Quod si quis è
domo tua foras exierit, suo id periculo fecerit, nos abieri-
mus à culpa. Quæ vero erunt apud te, ea si quis attigerit,
nos prestabimus damnum. quod si hanc rem palam feceris,
erimus liberi à jurejurando quo tu nos obtrinxisti. R. Pla-
cet conditio. Valet. Ex. Et tu.

Sent. Pios adversus impiorum injuriam abscondere pium est:
Et Deus hujusmodi officia remuneratur.

G A B A O N I T Æ, Josua, 9.

A R G U M E N T U M.

Josua deceptus à Gabaonitis, fœdus paciscitur cum eis.

Gabaonarum Legati, Josua.

Adsumus huc è finibus remotis. Josua & Israelitæ, missi
ad faciendum fœdus vobiscum, si vobis irâ videtur. J.
Fortassis habitatis in finibus his: quod si est, non est nobis
fas inire fœdus vobiscum. L. Nos quidem parati sumus de-
dere nos in tuam potestatem. J. Cujates estis? & unde ad-
estis? L. Adsumus ex terra admodum remota hinc, moti
nomine Jehovæ Dei vestri. Audivimus enim famam ejus,
& quanta facinora ediderit in Ægypto, utque acceperit du-
os Amorrhæos reges Transjordaninos, Schonem Heseboni-
orum & Oggym Bassanæ apud Astaroth. Hac de causa man-
daverunt nobis nostri Sedatores, & universi Nostrates,
ut sumpto viatico veniremus obviam vobis, servitium no-
strum, & pacturi fœdus vobiscum. Atque ecce panes quos
domi sumpsimus in comitatu, cum sumus profecti ad
vos, qui jam marcuerunt, marcueruntque, ut videtis. Hæ
quoque lagenæ, quas replevimus novæ videris ut sint lace-
ræ. Vestimenta etiam, & calcei nostri, jam derrita sunt
longitudine itineris, quare nolite putare, nos meditare do-
lum

Abiit

lum ullum; bonâ fide agimus, & ut res est, sic loquimur. Ergo componemus pacem vobiscum, vosque confirmabimus, & id jurejurando confirmabimus.

Sent. *Et pii interdum falluntur. Nam quo minus sunt ipsi litiosi, eo facilibus credunt aliis; eos exi timantes ex suo ingenio itaque cavenda piis est credulitas. & cum columbina simplicitate conjungenda est serpentina astutia.*

J O S U A Josua 24.

A R G U M E N T U M

Josua concio ad populum, in qua commemorat Jehova erga beneficia: & populus se se Jehova servitutum promittit.

Josua, Populus.

AUdite universi Israelitæ, quamobrem jusserim vos convocari, & quid Jehova Deus Israelitarum iussit me vos effari. Majores vestri olim incoluerunt trans Jordanem, videlicet, Thara pater Abrahami & Nachoris, coluntque deos peregrinos. Jehova autem illinc evocavit Abrahamum autorem generis vestri, eumque perduxit in fines Chanaanorum, & auxit progeniem ejus, de qua ei Isaacum; Isaaco autem Jacobum & Esau: Esau signavit Seir montem possidendum. Jacobus ejusque liberi descenderunt in Ægyptum. Ibi cum excrevisset in gentem magnam, numerosamque & potentem, divexabant ab Ægyptiis. Sed Deus Ægyptios mire infestavit, tandemque eductos ex Ægypto Israelitas deduxit ad mare turbos quo Ægyptiis & quadrigiis & equitibus presequentibus circumvocaverunt Jehovam, qui illos arcuit à vobis densa quadam caligine: immissoque mari, eos demersit spectantibus oculis vestristam in audita facinora. Cum autem diu mansissetis in solitudine, introduxit vos in fines Amorritarum transjordaniorum: eisque bellum vobis inferentes, subiecit vobis: eisque concisis, dedit vobis possessionem eorum agri. Exiit deinde balacus. Sephoris filius, Moabitæ Rex, qui vos bello laceraverat: accersivitque Balaam filium Phegoris, qui vobis imprecaretur diras. Sed non Deus audire Balaamum, convertitque imprecationem in faustam precationem, & vos curatus est à manu illius. Ita trajecto Jordane, pervenistis ad Hierichuntem, & resistentes Hierichuntis, & reliquos populos superavit.

auxilio Dei, qui quasi missis ante vos vespis, egit vobis in
 agam duos reges Amorrhæorum; nullo vestro vel ense vel
 cu: vobisque dedit & agrum non vestro labore cultum, &
 bes & aliis quam vobis edificatas: quas incolitis: vi- ab
 eisque & olivetis, quæ non servistis, vivitis. Quibus de
 usis verimini Jehovah, eumque verè & sincerè colite:
 auferte deos, quos majores vestri coluerunt trans fluvium,
 in Ægypto. Quod si non placet vobis servire Jehovah, i
 picite hodiè utrum servituri sitis Diis, quibus servierunt
 auditores vestri trans flumen, a Diis Amorrhæorum, quo- JO
 m fines habitatis. Nam ego quidem & domus mea ser-
 vemus Jehovah. P. Absit ut omisso Jehovah, serviamus a- f u
 Diis. Nam Jehovah noster est. Hic eduxit nos, majore
 que nostros ex Ægyptica servitute: idem fecit in oculis
 stris mira illa miracula, & nos custodivit in omni itinere
 od confecimus: fugavitque nobis omnes gentes, & A-
 orrhæos incolas. Nos quoque colemus eum: est enim
 us noster. J. Non poteritis colere Jehovah; est enim
 us sanctus, Deus rivalis impatiens, non feret vestra
 lecta & peccata. Quid si eo relicto coletis Deos peregrinos,
 ertetur. & vos non minùs multis Malis conficiet, quam
 è bonis affecit. P. At eum colemus. J. Ergo testamini,
 deligere vobis Jehovah ad colendum. P. Testamur.
 Itaque tollite Deos istos peregrinos, & expiate animos
 tros Jehovah Deo Israëlitarum. P. Jehovah Deum no-
 am colemus, & ejus dicto audientes erimus. J. Igitur
 signabo hæc literis, & erigam hoc ingens saxum sub hac
 ercu, quod testis erit (ut pote quod audiverit omnia Je-
 vax ad vos dicta) si forte fregeritis fidem Deo vestro.
 Sent. Deo servatori, bonorumque datori, serviri debet.

J A E L, Judicum. 4.

A R G U M E N T U M.

Jael Sisram Chanaanorum Ducem dolo occidit.

Jael, Sisera, Baracus.

Ivenite ad me, Sisera, quò fugis? diverte ad me tutò. S.

Bene mones. Sed ubi abdes me? Bono animo es;
 hoc centone; hic latebis tutissimè. S. amabo da mihi
 alulam aquæ quod bibam, nam vix de sitio. J. Imo lac
 ex hoc fimo, quod melius est aquâ. Hem bibe. Nunc

D

quiescito,

quiescito, ubi texero te hâc stragulâ veste. S, Sed si
 januam casâ, ut, si quis me quæret, neges me hic esse. Non
 Fiet. Nunc demum facinus edam majus foemineâ meâ bi.
 Quid hoc? Gestit animus, Juhetque audere ulcisci hostem
 Dei & bonorum. Periisti Sisera, foemineâ vi manu int
 meris. B. Quis mihi nunc, quis demonstret quô fugam
 hostis? Quem ego si affecutus fuero, dispeream nisi
 animam eripio malis modis! Sed quo te surripuit? q
 fugit? J. O Deum immortalem! quantum facinus fec
 quantum laudem invenit Jael? Sed videone Baracum? I
 pse est, sectatur hostem jam jacentem. Barace, huc sis
 me, ut tibi commonstrem hominem quem quæris. B. Q
 secro, estne apud te? J. videbis. B. Proh superi! qu
 video? Siseram jacentem humi exanimem? Quis hoc fec
 J. Mulieris factum vidés. B. At non, muliebre tamen. S
 quæso, tunc hoc fecisti? J. Ipsa res indicat. B Video:
 narra, obsecro, ~~estne~~ apud te? J. Vidi fugientem, just
 ad me veniret, eumque operui centone; deinde cum
 quiesceret, cepi calvum, quem malleo adegi in tempu
 jus. Ille provolutus ad pedes meos, afflavivit animam.
 Utinam sic pereant quotquot adversantur Deo.

Sent. Turpi morte digni sunt, qui Deo aut ejus populo ad
 versantur. Debilius manu vincit Deus fortes.

GEDEON TRITURANS, Judicum, 6.

A R G U M E N T U M.

Genius Gedeonem mittit ad debellandos Madianitas.

V Genius, Gedeon.

A Dsit tibi Jehova, vir fortissime. G. Quæso te, Domine
 si adest nobis Jehova, cur tam dira patimur? Ubi
 sunt tot ejus mira facinora quæ vobis narravere majores
 stri, nos ab eo esse eductos ex Egyptiis; cum nos nunc
 servit & addixit Madianitis? Gen. Vade cum tua ista vir
 & defende Israelitas à Madianitis. Ego sum tibi autor
 dendi. G. Amabo te Domine, quâ tandem re defende
 Israelitas, qui sum tenuissimus omnium Manassensium
 minimus totius paternæ familiæ? G. adjuvante me, co
 des Madianitas ad unum. G. Quæso te, nisi molest
 est, ut signo aliquo mihi confirmes te eum esse qui me
 loquere. Noli discedere hinc, donec redeam ad te, &
 pron

quo pacto egeris

omam dapem, quam faciem apud te. Gen. Præstolabor
bi. G. Paravi omnia. Gen. Pone carnem & panes non
fermentatos super hoc saxum, & effunde jus. G. Hei mi-
hi ! ignis consumpsit omnia. Jehovah Genus est : me
miserum, qui viderim Genium Jehovah. G. salvus es,
pone metum; non ideo moriere.

Sent. Deiope, qui vis quid vis potest.

G E D E O N, Judicum 7

A R G U M E N T U M

*Gedeon dilectu habito, dimissisque imbellibus, castra Madianita-
rum noctu explorat: deinde cum trecentis militibus aggressus pro-
fligat.*

*Jehova, Gedeon, praco, Phara, Madianita,
alter Madianita, Milites*

Gedeon, tu nimis multos habes milites. Quod si cum istis
copiis vinceritis hostes, Israëlita jactarent sese victori-
m adeptos esse tuo Marte : atque ita non ego laudarer, sed
tibi, id quod detraheret meæ gloriæ : Proinde cura ut pro-
clametur in exercitu, ut timidi reperant domum & disce-
ant ex monte galaado. G. Praco indice timidus & cæte-
ris discessum secundum legem, ut nosti. Pr. Audite, au-
dite milites. Si quis edificavit novam domum, neque de-
dicavit, is domum repetito, ne si in prælio occuberit, al-
lius eam dedicer. Item, si quis vineam conseruit, neque
profanavit, domum repetito, ne si occubuerit in prælio,
alius eam profanet. Item si quis uxorem desponsavit, ne-
que duxit, domum repetito; ne si in prælio occubuerit, al-
lius eam ducat. Item, si quis timidus est & molli animo,
domum repetito; nè animi sui mollitie effeminet animos a-
liorum. G. Rectè est, restant decem millia? discesse-
runt viginti millia. J. sed ne sic quidem satis pauci sunt :
nam quo pauciores erunt, eo mihi gloriosior erit victoria.
Deduc ista decem millia ad aquas : ego eos illic tibi proba-
bo, & ostendam, quosnam velim ire tecum, quos item no-
nim. G. Agite milites, descendite ad aquas. J. Da ope-
ram ut quicunque lambent aquam lingua, more canum,
ab eis qui ad bibendum procubuerint in genua.
G. Ita factum est. Supersunt trecenti, qui ducti ad os ma-
nu lambeant aquam : reliqui omnes proni in genua bibe-

runt. *J.* Per istos trecentos dabo tibi victoriam, Gedeon & madianitas tibi dedam. Quocirca jube reliquis omnibus ut domum repetant. *G.* Ite domum, Israelitæ, ex his trecentis; & nobis relinquate com meatum & tubas. *Gedeon*, descende, dum nox est, ad castra Madianitarum ut intelligas me ea tibi tradere. Quod si solus descendere vereris, descende una cum Phara famulo tuo, ut audiveris quæ dicentur; ut ita confirmeris ad invadenda castra. *Phara*, descendamus clauculum in vallem, ut exploremus quid animi habeant hostes. *Ph.* Placet. *G.* Cave ne stuporem edas; hic est via. *Ph.* Tace, tace, here. *G.* Quæ est? *Ph.* Jam non procul absumus à castris. *G.* Sic habet, audio stertentes: hic sunt extremi armatorum. *Ph.* Tace, nescio quis loquatur. *Ma.* Scin tu quod ego somniam? *Al.* Sciam si dixeris. *M.* Panis hordeaceus vibratur mihi volvere se cum strepitu per castra Madianitarum, qui tandem dilatus est ad tabernaculum; quod valde impulsus, & labefactus, à culmine dejecit. *Al.* tibi certo interpretor? *Ensis* est procul dubio Gedeonis *Joz* Israelitæ, cui in manum dedit Deus Madianitas unâ ex universis castris. *G.* Audisti? *Ph.* Atque equidem libenter. *G.* Satis habeo: nostra est victoria: redeamus nostros. Habemus tibi gratiam, Deus immortalis, qui nobis bene fortunes hoc consilium. *Ph.* Non est dubium quin perierint Madianitæ. O felicem noctem. & quis vis etiam die clariorem! *G.* Adeste viri, exergiscimus vicinus: Deus dat nobis castra hostium. Sed audite de genere quæ dicam. Distribuam vos in tres classes; feni singuli singulas tubas manu, testasque vacuas, & in testas: sed videte ut imitemini me. Cum venero ad extrema castra, facitote ut videritis me facientem: cum audieritis meam tubam, & eorum qui erunt mecum, quoque repente coliditote testas; sumptisque manu testas, dextera tubis, clangitote, & magnum strepitum cum castra editote, simulque proclamatote: *Gladius Joz & Gedeonis.* Audistisne! *Mil.* Audimus & memimus. *G.* Vadimus. Jam fere media nox est, ventum ad ultimam partem castrorum: vos ambite castra & sedetis custodes, clangamus properè. *Mil.* Gladius

Jephthae & Gedeonis

Dialog. Sacrorum Lib. 1.

41

J. & Gedeonis. J. Paxan. G. O Deum immortalem! Quid video? Deus convertit ipsorum enses in ipsos: confo- diunt sese mutuis vulneribus. M. Ut cadunt crebri! Jam bona pars interiit, cæteri mandant se fugæ. G. Fugiunt, postate viri, urgere, consequimini, sectamini, ut è tanto numero nullus evadat.

Sent. Christianum bellum. (quod in Gedeonico adumbratur: voluntariis non coactis gerendum est: & præstat esse paucos alacres quam multos ignavos. Stulti duces milites numerant, sapi- Quid ponderant.

JEPHTHA, Judicum 11.

ARGUMENTUM

Jephtha persuadent senatores Israelitarum, ut se militia Ducem præbeat adversus Madianitis.

Senatores Israelitarum, Jephtha.

Missi sumus ad te, Jephtha, ab Israelitis, ut à te postule- mus, ut præbeas te nobis Ducem ad gerendum bel- lum contra Ammonitas. Scimus enim te esse eo corporis & animi roboræ præditum, eaque peritiâ belli, ut nemo hodie possit id præstare melius. I. Enim vero vos exegistis me domo paternâ præ odio: cur nunc venitis ad me, rebus ad- versis? Cur non potius retinuistis me, cum non egeretis; ut esset vobis copia mei, cum egeritis? Se. Noli quæso, Jephtha, meminisse injuriæ. Si nos non rectè fecimus, qui te expulerimus; ut rectè facies, si maleficio pensabis beneficio, innocentiam tuam magis commendabis. Quod si nobiscum profectus fueris, & debellaveris Ammonitas, constituemus te Principem omnium Galaaditarum. At- que ita fiet, ut tibi longe plus sit boni, quam quanta fuit injuria. I. Etgo si revocaveritis me ad debellandos Am- monitas & Jephtha subegerit eos mihi; obtinebo principa- tum in vos? S. Contestamur Jephtham, nos esse facturos i- sto modo. J. Persuasistis. Eamus.

Sent. Præstantes viri. licet eis in presentia non egeat, retineri debent in casus futuros.

RUTHA, Ruth. 1.

ARGUMENTUM

Noëmin ex Moabtica descendens in Israeliticam terram, quam- vis dissuadentem, comitatur præ ejus amore Rutha, ejus quæ- dam annu.

D. 3.

Noëmin

Postquam Deus coepit misericordiam sui populi, (ut
 pimus) eumque levavit fame, quæ coëgerat me,
 meum virum, & liberos confugere hic ad Moabitas;
 nihil est quod velim diutius agere in regione aliena.
 vobis, meæ nurus charissimæ, censeo redeundum suam
 ique in domum patriam, postquam estis privata
 jam satis me comitatæ estis. Ite sanè secundo
 quem precor ut vobis rependat pietatem, quâ usæ
 in mortuos, & in me. Det inquam vobis Jehova, nam
 camui quietem, suum utraque apud maritum. *Am*
 etimini me, Charissimæ conjuges meorum olim filiorum
 R. Heu nos miseras! ficcine disjungemur a te? *Ah!*
 fiet, luavissima socrus: quin ibimus tecum ad tuos po
 lates. N. Nihil opus est, meæ filiola; an putaris me adh
 utero edituram filios, qui futuri sint vobis viri? Reverti
 ni potius, meæ filiola; abite. Nam ego quidem grand
 sum, quam ut sim apta viro. Sed fingite non abesse su
 meque tradite viro vel in proximam noctem, filiosque
 nere; an estis expectaturæ, donec adoleverint? Poterit
 tam diu durare sine viris? Non ita Filiolæ: parendum
 necessitati. Equidem valde angor vestro discessu, sed
 repugnare urgenti Deo. O. Vera prædicas: melius est
 verti. N. Sapis, amplectere me. Vale mea quondam
 rus. O. Vale & tu mea quondam socrus. N. Vides R
 tha, ut tua fratria repetat patriam, & Deos penates? Qu
 apud me hæres? Revertere una cum ea. R. Ne me urge
 te relinquenda. Nam quocunque tu ibis, ego ibo: n
 tu commoraberis, commorabor. Communis mihi tec
 e: it populus, communis Deus. Tecum una moriar, tec
 una humabor, ita omnino statui. Atque ita mihi habet
 Jehovam proprium, ut una mors est me à te separari
 N. Postquam ita animum obfirmasti, nolo improbiu
 fiteri tuo studio: Eamus sanè. Deo bene fortunante.

*Sent. Benti qui Deum Deique populum Anteponunt &
 rentibus & patria. eos Deus largè remunerabitur.*

B O O Z U S, Ruth. 2.

ARGUMENTUM.

*Deus comiter allocuitur Rutham spicas legentem, ejusque p
 ius collaudat.*

Bac

Boozus, Messores, Curator messis, Rutha.

Adsit vobis Deus, messores. M. Et tibi bene omnia secundet. B. Quæ est ista puella, Curator, quam huc video spicas legere? C. Moabitris est, quæ huc secuta est Noemim, remigrantem ex agro Moabitarum. Ea rogavit, ut liceret sibi legere spicas post messores: id quod adhuc fecit à mane: tam paulum manet domi. B. Audi filia, ne ieris in agrum alium ad colligendas spicas, neve hinc abieris: sed hæreto hinc apud meas ancillas, & videto ut sequas eas, in quemcunque agrum ibunt messum. Ego vetabo, ne famuli sint tibi molesti. Quod si sities, petes potum ex eisdem vasis quibus ipsi hauriunt. R. Quidnam est in me, quamobrem digneris ita respicere me, cum sim peregrina? B. Perlatum est ad me, qualem tu te præstiteris erga tuam locrum post obitum viri tui; utque relicto utroque parente terraque patria, contuleriste ad populum tibi ante ignotum. Quod factum, jehova Deus Israelitarum rependet tibi cumulatissimo præmio, sub-cujus quasi alarum prædium tu receperis. R. Agnosco tuam gratuitam benignitatem & misericordiam, qui tam comiter confirmes animum meum consolando, cum tamen indigna sim, quæ vel in ancillarum tuarum numerum veniam.

*Sent. Pii fiunt pii; ei/que benefaciunt.*DISCALCEATUS, *Rutha 4.*

ARGUMENTUM.

*Boozus, recusante altero propinquo, emit bona Noemis, Ruthamque ducit uxorem.**Boozus, Propinquus, Rutha, Senatores.*

Heus tu qui hac transis, adesdum, paucis te volo. P. Quidnam id est? B. Consista hic paulisper, dum evoco aliquot de senatoribus civitatis, qui transeunt per hanc portam, ut adsint nobis in hoc negotio: nam seria res est, egetque testibus. Heus vos senatores; quæso vos ut accommodetis huc nobis aliquantisper vestram operam. Non faciemus longius. S. Adsumus, dic quid velis. B. Partem fundi, qui fuit cognati nostri Elimelechi, venundat Noemis, reverso ex agro Moabitarum: Hanc rem visum est mihi ut significarem; ut si empturus es, eamus in præsentia senatus nostri: sin minus, indices mihi. Nemo est enim cog-

natus.

natus propinquior te, secundum quem ego sum. P. vero emam. B. Sed cum fundum emes à Noemi, & à Rutha Moabitide uxore demortui, eme ea conditione, ut fam Rutham ducas in matrimonium, ut tuscites nomen eius in ejus hæreditate. P. Non licet mihi hac lege emere ne corrumpam patrimonium meum. Eme tu, si vis, in loco: mihi quidem emere non licet. Atque in hujus testimonium accipe calceum meum de manu mea. E quemadmodum exui me hoc calceo, ita testor me cedere tibi meum jus in hac re. B. Vos senes & populares, hoc mihi testes eritis, ut ego emam omnia bona Elemelechi, Chilonis, & Mahalonis, à Noemi; utque mihi vendicet in matrimonium Rutham Moabitidem conjugem Mahalonis, ut consulam nomini demortui in ejus hæreditate, ne ejus nomen tollatur ex ejus consanguinitate & patria. Vos hodie testes nuncupo. S. Testabimur. Faxit, Jehova, ut multiplicet ista quæ intratura est tuam domum, tam sit fecunda quam fuerunt Rachel & Lia, quæ duæ prole instruxerunt domum Israeliticam; utque egregiam quid facias in Ephrata, & tibi nominis famam compares Bethlehæmæ: fiatque domus tua similis domi Pharis, quem Judas sustulit ex Thamare, progenie tibi à Jehova data ex puella.

his *de Samson*
SENTENTIA.
Qui vult defuncti possessionem, habeat & viduam.

Qui vult quod placet, habeat & quod displicet.

valde good SAMSON, Judicum 16.
ARGUMENTUM. *his*

*Samson victus, ad Palaestinos deductus, abruptis vinculis, occidit
maxilla asini mille viros.*

Judai, Samson. Palaestini.

AN nescis Palaestinos habere imperium in nos? S. Scio. J. Cur ergo incendiisti segetes eorum, magno nostro malo! S. Par pari retuli. J. Atque huc venimus, ut vinctum dedamus eis. S. Siquidem jurejurando confirmatis, vos non illaturos mihi manus violentas, vincias licet. J. Fidem damus. S. Agite, colligate, ducite, abducite quantum potestis. P. Euge, adducitur ille hostis nostræ capitalis, qui immisit sceleratas faces in segetes nostras: nunc, nunc ulciscemur. Nunquam hodie effugies, S.

Son, hic tibi finis adest vitæ. S. Agite vero, si quid animi habetis, credimini vinctum: experiartamen si quid habeo solitarium virum. Euge. P. Periiimus, abrupit vincula: sed invadamus undique: non evadet: præstemus nos viros. S. Sed unde mihi telum? Ecce autem commodum sese offert hæc maxilla asini; hæc præbebit vicem clavæ. Pugna- re viri pro virili. Sentietis qui vir sim. Hem tibi, qui pri- mus me lacelsis primus perito. Et vos qui hic tam dense conglobati estis, sentite quæ sint vires Samsonis, qui vin- cit inermis armatos. Heus, cogitatis pugnare pedibus? Quo fugitis? Hic adest hostis, ne perдите victoriam. Tu quidem hic jacebis, tu quoque adjungêris ei comes: dormite. Euge Samson, quantam cædem fecisti! Maxilla asini quantam fragem edidi! Maxilla asini prostravi mille viros.

Sent. *Qui Dei spiritu præditus est, invictus est, frustra- que constringitur, Deus sape vilissimis telis viciscitur hostes suos.*

D I A L O G O R U M S A C R O R U M L I B E R S E C U N D U S.

ELIS, I Regum 3.

ARGUMENTUM.

Jehova Samueli prædicit, sese animadversurum in domum Elis sa- cerdoti, qui in filios suos non animadverterit.

Jehova, Samuel, Elis.

S Amuel. S. Quid me vis? Accurram; adsum vocatus à te. E. Non vocavi: redi cubitum. S. Fiet. J. Samuel. S. Adsum, Eli: nam vocasti me. E. Non te vocavi, fili: redi cubitum. S. Faciam. J. Samuel. S. Adsum; nam vocasti me. E. Atat, nunc demum intelligo quid sit. Discede cubitum: quod si te vocaverit, responde- ro. Loquere Jehova: audio. S. Faciam. J. Samuel, Samu- el. S. Loquere Domine, audio. J. Ego sum quiddam fac-
turus.

turus in Israelitis, quod quisquis audiverit, prorsus obpescet. Sum enim aliquando importaturus in domum Elia omnia quæ decrevi, & rem ad exitum perduciturus: ei quoque ostenturus, me persecuturum culpam ejus in ejus domum perpetuum: qui cum sciret filios suos malè audire, non animadverterit in eos. Quam ob causam juro, hanc noxam nullo nunquam vel sacrificio, vel libaminc, Elia posteritati remissum iri.

Sent. *Qui divina voci non est assuetus, eam interdum esse perdat hominis. Peccantes natos non punire grave peccatum est. Parentum, quamvis bonorum, indulgentia perdit natos. Natos quæ verè & sapienter amat, castigat; sed nè quid injustè, immodice fiat.*

S A U L U S, 1 Regum 9.

A R G U M E N T U M.

Saulus quærens asinas patris, it consultum Samuelcm vatem, ab eo discit se futurus regem.

Saulus, Puer, Puella, Samuel.

2 **E**Nim vero satis jam diu conquisivimus asinas, neque invenimus. Revertamur domum, puer; nè pater meus omisisse asellas, sit sollicitus de nobis. Puer. Non censeo redeundum esse, re infectâ. Aiunt esse divinum quendam & gravem vitum in proximo oppido, qui quicquid dicit futurum evenit; conveniamus eum, si forte indicet nobis in ejus causa venimus. Sau. Sed quid offeremus homini? Nam etiam planè exhaustæ sunt peræ nostræ, nec habemus quod dono demus ei, & ire vacuos, religio est. Puer. Tace: est mihi in præsentia quadrans sicli argenti: quem dabo ei, ut indicet nobis quam viam insitamus. Olim inter Israëlitas qui ibant consultum Deum, dicebant se ire ad videntem: nam qui hodie dicitur vates: olim vocabatur videntens. Sau. Rectè mones, eamus. Ingressiendum est hoc ascensu arduo, Sed video puellas, quæ exeunt a quatuor; decedamus eas. Heus puellæ, an non hic est vates quidam? Puel. Est: & quidem incidetis in eum, si pergetis: prope rate modò: nam hodie venit in oppidum, qui populus facit: turus est rem divinam in sacello. Simulac introieritis in oppidum, offendetis eum, antequam ascendat in sacellum epulaturus: populus enim non inibit epulas ante adventum ejus.

ius, quoniam ejus est consecrare sacrificium: postea epulabuntur invitati. Itaque ascendite; non est dubium, quin venturi sitis eum. S. Habemus gratiam: ascendamus in oppidum. Sam. Video adolescentem huc venientem unum puerum. Nimirum hic est, quem heri prædixit mihi Deus venturum ex regione Benjamitarum, ut cum unctione creem Imperatorem Hebræorum, ut eos vindicet ab injuria Palæstinorum. S. Amabò te indica nobis domum vatis. Sam. Ego sum ille: conscendite ante me hunc collem: hodie epulabimini mecum; deinde demittam vos mane, & indicabo vobis quicquid cogitatis cum animis vestris. Quod attinet ad asinas perditas tertio abhinc die, tu nè esto anxius de eis, reperta sunt. Sed quorsum de asellis? Ad te veniamus. Debes æstimare te esse columnam totius nostræ nationis, omniumque salutem positam esse in te, tuæque domo paternæ. S. Quid ais? In mène, qui genus refero ad Benjaminem, ortus ex obscurissima familia Benjamitarum quæ tribus est minima Israëlitarum? Sam. Concedamus modò in hospitium, Deus providebit cætera.

Sen. *Deus opera sua inopinabilibus occasionibus ad exitum erudit.*

S A M U E L, 1 Regum 12.

A R G U M E N T U M.

Samuel jam senex innocentiam suam, & Dei in Israëlitas beneficia commemorat: eorumque peccatum reprehendit, qui regem sibi depoposcerint, & impetrato divinitus tonitru eos ad obedientiam cohortatur.

Samuel, Israelita.

EN ego vobis in omnibus obsecutus, regem creavi, deinceps jam vobis præfuturum. Nam me quidem jam senem esse indicio est canities. Mei liberi inter vos degunt, & ego vobis jam ab ineunte ætate præfui. Hic adsum, respondete mihi coram jehova, & coram ejus uncto; si cujus bovem, aut asinum; si cui injurius, aut violentus fui; si a quoquam præmium accepi. ut in ejus culpa conniverem; si paratus sum vobis reddere. I. Neque injurius in nos, aut importunus fuisti, neque quicquam ab ullo accepisti. S. Testis est hodie apud vos, & jehova, & jehovæ unctus, nihil habere vos, quod me accusetis. I. Planè. S. Adeste igitur:

tur: placet vobiscum disputare, quanta Jehova, & Mo-
& Aaronis creator, & majorum vestrorum ex Ægypto re-
tūs autor, tum in vos, tum in majores vestros beneficia co-
tulerit. Cum migrasset jacobum in Ægyptum, invocan-
à majoribus vestris Jehova: Mosem misit & Aaronem, qui
illos ex Ægyptoeductos in hoc loco collocarunt. Postea
suis oblitos emancipavit Siseræ duci exercitus Hasorîi, tum
Palæstinis, & Moabitarum regi, à quibus bello vexati sunt.
Deinde invocantibus eis Jehovah. Peccatumque confite-
ribus, quod eo relicto Baalim, & Astarotum coluissent;
auxilium contra hostes orantibus, seque ei servituros pol-
centibus: misit Jerobaalem, & Bedanem, & Jephtham,
Samuelem; per quos ita vos ab hostibus vindicavit, ut in tri-
to essetis: Vos verò, cum videretis vos à Nahasso Ammon-
tarum rege invadi, postulastis a me, ut mutato rerum statu
à rege vobis regi liceret, cum Jehovah Deum vestrum regem
haberetis. Igitur ecce vobis regem, quem delegistis & con-
flagitastis: regem vobis præficit Jehova. Si Jehovah Deum
vestrum verebimini ei que servietis, & dicto audientes, sine
contumacia una cum rege vestro parebitis; bene vobiscum
agetur: si minus, & vos & regem vestrum Jehovah manibus
impetet. Jam verò agite, videte quantam rem Jehovah jam
nunc in oculis vestris faciat. Tritici messis nunc est, quæ
tempore tonare aut pluere in his finibus non solet. Atque
ego jam Jehovah exorabo, ut tonet atque pluit: ut intelligat
garis, vos in Jehovah gratiam culpam commisisse, qui nunc
gem vobis poposceritis. Jehova, coeli terrarumque Deus
emitte nunc tonitrua & nimbum, ut hic populus suum pec-
catum agnoscat. I. Ut tonat! Ut pluit! Heu nos miseros
Supplic a pro nobis Jehovah Deo tuo, ne pereamus; quia
tot superiora nostra scelera hoc insuper adjecimus, ut regem
nobis peteremus. S. Bono animo este. Vos quidem ista me
graviter peccastis; veruntamen nolite à Jehovah deficere sed
eum toto pectore colite: neque desciscite ad vana ista, quæ
neque juvare possunt neque defendere; sunt enim vanissima
ma. Neque enim destituet Jehovah populum suum, propter
sui nominis celebritatem, postquam semel cepit vos suum
populum habere. Ego quoque, absit, ut Jehovah offendam,
aut pro vobis supplicare, vosque deceute & recta vi-
deducere intermittam. Tantum Jehovah metuite, eum-
que

que verè & tota mente collite ; videte enim quantam rem a-
ud vos fecerit. Quod si peccatis indulgebitis, & vos & rex
vester peribitis.

Sent. *Iusti homines (qualis fuit Samuel) nemini faciunt in-
ariam. Magna est hominum erga Deum ingratitudo, qui toties
fideliter à Deo defensi, tot beneficiis cumulati, tamen hominum
gem sibi deposcant : digni sanè qui inclementi regi serviant, quan-
clementem repudiant. Immensa est Dei clementia, qui sic ingra-
as non tamen deserat. Multum valent apud Deum preces justorum,
qui etiam alieno tempore vel pluviam possent impetrare.*

SORTILEGIUM, I Reg. 14.

ARGUMENTUM.

*Saulus Jonathanem filium suum vult occidi propter gustatum noc-
contra votum populi. Sed populus eum prohibet occidi.*

Saulus, Populus, Jonathan.

HUc adeste omnes populi primates, dispicite & conquirete,
cujus hodie culpa fiat, ut Deus roganti mihi oraculum
non reddit. Nam Jehovah Opt. Max. Israëlitarum conser-
vatore juro, si etiam jonathan filius meus is fuerit, eum
de capite poenas daturum. Vos totus populus consistite
hinc, ego & jonathan consistemus altrinsecus. P. Ubi
bet facito. J. Jehova Deus Israëlitarum age severè. Du-
antur sortes. Atat, nos petit fors : alter nostrum sit oppor-
t, Sortiamur. Oho Jonathan, fors indicat te : Indica
mihi quidnam feceris. J. Gustavi paululum mellis de ca-
te hujus baculi, quem in manu habebam : quod tu, in-
ediente me, fieri verueras. Hoccine mihi capitale esse æ-
quum est? S. Deum ego juro te moriturum, jonathan.
Ergò morietur jonathan, qui tam præclaram victoriam
repperit Israëlitis? Nequaquam, per Jehovah immortalem ;
ne pilum quidem amittet, qui hodie Deum sui facti adjuto-
rem habuerit.

Sent. *In hac vita unus peccatum luunt interdum multi, quia
sunt unum quasi corpus, cujus membrorum est tanta conjunctio at-
que cognatio, ut sit eorum consensus tum dolorum, tum volupta-
tum. Sed in altera vita, in qua punientur animæ, sui quisque non
alieni peccati pœnas dabit,*

O B E D I E N T I A, I Reg. 4,
A R G U M E N T U M.

*Samuel Saulum reprehendit, qui Amalechitas clementius,
Jehova praeceperat, ultus fuerit.*

Saulus, Samuel.

Jehovam tibi propitium precor. Feci jussum jehovæ. Quem ergo balatum & mugitum audio? Saul. sunt, & capræ, boves, quæ ex Amalechitis abegimus. ab horum pecorum optimis quibusque necandis abstinent milites, ut jehovæ Deo tuo sacrificium fieret. Reliqua ditus excidimus. Sam. Licetne mihi, quod bonâ tua fia fiet, tibi significare, quid mihi Jehova hac nocte dicit? Saul. Licet. Sam. Nonne, cum vel te iudice prae fueris, nunc princeps es tribuum Israëlitarum, unde jehova Rex eorum? A quo cum in hanc expeditione missus, jussusque sceleratos Amalechitas excindere, & bellum internecionem persequi; cur ei dicto audiens non fuisti? que ad prædam, vetante jehova, convertisti? Saul. jehovæ parui, expeditionemque ad quam ab eo sum missus, confeci; & deletis Amalechitis, Agagum eorum regem duxi. Tantum milites de manubiis pecora, bovesque eorum primitias, desumpserunt, quæ jehovæ Deo tuo immolarentur apud Galgala. Sam. Quasi vero jehovæ tam præstantia hostiæ & sacrificia; quam ejus dictum audientem. Scito obedientiam præstantiorem esse sacrificio, & oblationem adipe arietum. Nam non parendi peccatum inde est ac magia, & contumacem esse, eadem in culpa nitur, ac simulacricolam esse: Et quia jehovæ mandatum repudiasti, ipse te vicissim regno exiget. Saul. Peccavi contra jehovæ jussu, contraque tua dicta fecerim, metu veritus, eisque obsecutus. Sed da mihi, quaeso, hanc veniam ut mecum revertare; ut Jehovam adorem. Sam. revertar tecum, qui jehovæ mandatum aspernatus sis, & circo ab eo abdicatus regno Israëlitarum. Vale. Saul. non patiar te abire, ut non me comiteris. Sam. Qui retines? Ah! rupisti meum pallium: Et jehova hoc Israëlitarum regnum à te abruptum, idque alteri te mittit. Neque vero fallit Israëlitarum triumphator; & factum mutabit: non enim homo est, ut factum

anl. Fateor peccatum à me esse. Sed concede mihi hunc honorem apud senatores meorum popularium, apudque Israelitas, ut mecum redeas Jehovam Deum tuum adoraturo. am. Agè, agè: praxi, iequar.

Sent. Nihil placet Deo, quod ejus praecepto contrarium est, et: si bene alioquin animo fiat, debet enim homo Deo (sicut servus domino, aut filius patri) servire: non suo, sed illius arbitrio.

G O L I A T H U S, 1 Regum 17.

A R G U M E N T U M.

David à Saulo impetrat, ut liceat cum Goliatho pugnare, & illum cum fundo & pedo aggressus occidit.

David, Eliabus, Goliathus, Israelita quidam, alius Israelita, Nuntius, Saulus.

Alvete, mei fratres optimi. E. Deus det quæ velis, germane lepidissime. Ut valet pater? D. Optime, gratias Deo; meque misit ut viserem quid ageritis, vobisque afferrem placentiam & decem panes, & tesseram vestram acciperem. Dedit etiam mihi decem caseos, ad centurionem. Id quam ego vocem audio? G. Quid opus est vos exire praelio dimicandum nobiscum? Ego sum Palæstinus, vos autem clientes Sauli. Desigite ex vobis aliquem qui conferat manus mecum; qui si superaverit me praelio, & interemerit, vos serviemus vobis: sin ego vicero, vos nobis servietis. Quanta ego hodie ignominiâ afficio in acie Israëlitas! Date mihi virum quicum contendam singulari certamine. D. Quis est importunus iste, & turgidus gigas, qui tantopere despicit nos præ se? Cujus vocem & aspectum eontremiscunt omnes & refugiunt? Is. Nescio quis est, natus in nostram carniciem & dedecus: cum quo nemo audet conferere manum: adeo ingens est, & terribilis. D. Quid ergo, præstis, feret, qui sustulerit eum de medio, & aboleverit hoc tantum probrum Israelitarum? Nam quis est impurus iste Palæstinus, qui inurit tantam notam ignominia castris Dei immortalis. Is. Si quis eum dejecerit, rex eum valde ditabit, locabitque ei nuptum filiam suam, donabitque immutata perpetuâ domum ejus paternam. E. Cur venisti huc improbe puer? Aut cur deseruisti pauculas illas oviculas in altu? Ego novi temeritatem, audaciâque tuam. Mirum, si venisti spectatum praelium. D. Quid ego commisi? An:

non erit causa cur venirem? Sed adibo alios. Heus tu præmio afficiet rex eum, qui occiderit immanem illum Palæstinum? Is. Maximo. D. Quonam? Is. Ornatum cum maximis divitiis & opibus, committetque ei natam uxorem, & liberabit domum ejus patriam in perpetuum. D. Condignum sanè præmium & regale. Equidem autem aggredi hominem: nescio quomodo gestit animus, inquit, naturque tantum licere cuiquam in populum Dei. Recine ut patiar? Impune ergo nefanda illa probra evomunt in sacram gentem? Mori me malim. N. Adolescentulum jubet rex ut venias ad se. D. Nihil est quod faciam liberum. Eamus. O si fiat mihi potestas pugnandi cum quantum bellum confecerit Deus, uno occiso? N. Adhuc co tibi hic adolescentulum rex quem jussisti accersi. Scis? Quid audio, David? tunè dixisti te audere in Palæstinum lum portentosum, qui perterrefacit totas nostras acies. Bono animo es, ô rex; nè despondeat quisquam animus vos spectabit; ego ipse subibo hoc certamen, & congruam arcam Palæstino. S. Vide quid dicas, David. Non potest pugnare cum eo, adolescentulus & rudis belli cum vir robustissimo & in armis exercitatissimo jam à puer. D. Nihil facio neque vires, neque usum armorum ejus: habeo licet aliā rationem certandi. Audi quid dicam. Cum quando pascere oves patris mei, leo unā cum urso in gregem, ovemque corripuit. Eum ego consecutus corripuique ovem è faucibus ejus. Tum ursus in me irruit, ego vero prehensum rostro ad terram affligere, & cecidi. Atque ita occidi & leonem & ursum. Non dubito quidem exitus maneat nefarium hunc & deterrimum hostem qui audet proscindere convitiis exercitum Dei immortalis Jehova qui defendit me à leone & urso, idem defendet eum à Palæstino isto. Saul. Quando tanta fiducia es, per me cet descendas in certamen. Adsit tibi Deus. Veruntamen es armandus. Volo accommodare tibi mea ipsius arma. Nunquam equidem arma tuli. Sed faciam periculum possum uti. Hæc lorica valde me gravat, calsis quoque premit caput, etiam caligæ sunt duplo majores quam pro pedibus: nec ensis decet meum latus; videorque magis ligatus ensis, quam ensis mihi. Vah! non possum inire cum his impedimentis. Apage hæc arma, non sum afflu-

ferendis. Malo ferre nota tela : pedum dico, & fun-
 am, unâ cum his quinque levibus filicibus, quos geram in
 sculo. Bene spera, rex ; cernes me hodie victorem rede-
 ntum cum exuviis hominis ferocissimi. S. Ita faxit Deus.
 Videone ego hominem venire ad me ? Tandem habeo
 cum certem. Sed quæ, malum, intemperiæ agitant Is-
 raelitas ? Quis misit nobis hunc pulchellum pusionem rubi-
 andum ? Heus puer, menè putas canem, qui cogites pug-
 bare pedo ? ut te dii deæque omnes, quantum est, perdant.
 Accede ad me sodes, ut jam propinem te dilaniandum &
 comedendum volucris & bestiis. D. Tu quidam adori-
 sis me, fretus gladio, & hastili, & scuto : ego vero aggredi-
 unte te, armatus solo nomine Jēhovæ armipotentis, Dei co-
 sarum Israëlitarum, in quas tu hodie contulisti omnia ma-
 nudicta. Hodie Deus conclusit te in manum meam, ut te
 grediam, abscindamque tuum caput, & pascam volucres &
 pueras, non tantum tuo cadavere, led etiam omnium qui mi-
 rant in vestro exercitu : ut sciant omnes mortales, eum
 nemum esse Deum, quem Israëlita agnoscunt & reverentur :
 sciatque omnis hæc manus spectatrix, Jēhovam non adhi-
 bere ensē aut hastam in vincendo, cujus sit unius gerere
 bella, quique tradiderit vos nobis in manus. G. Proh Ju-
 cer ! egone ut hodie hæc audiverim, & que à puero ? At mo-
 Deus perdat, nisi te jam discerpo his ungibus. D. Quin a-
 ge, si quid potes, interim accipe hunc lapidem recta in fron-
 tem. Ohe Goliathe, corruis qui modo stabas tam firme ;
 at ego te contundam usquē hoc pedo, Hem tibi. Nunc ist-
 hic jaces prostratus manu pueri, qui modo aspectu viros &
 cælum armis territabas. Hic te puer jugulat tuo ipsius gla-
 dio, caputque tuum horrendum præfigit tuæ hastæ, quod o-
 tentet exercitui.

Sent. *Nemo vel tam vir est, quin facile vincatur abs quovis,
 adverso Deo ; vel iam puer, quin facile vincat quemvis propitio
 Deo. Desest victoria, & credenti nihil arduum.*

JONATHAN, 1 Regum 20.

ARGUMENTUM.

*David & Jonathan inter sese rationem ineunt, quâ resciscere Da-
 vid queat quis sit Sauli erga ipsum animus : & fœdus inter
 sese in perpetuum paciscuntur.*

Quodnam esse potest meum tantum in tuum patrem
 catum, Jonathan, ut me quærat ad necem? J.
 necem verò? non est credibile: nam tanta mea res non
 teret; quippe cum meus pater nullam rem tantam, tan-
 lamve faciat, quam non mecum communicet, nedum
 hoc me celet. Non est ita. D. At scit ut me habeas intum
 ideo hoc te fortasse celat, nè agrè feras. Crede mihi,
 ram certum est, quam me in summo vitæ discrimine ver
 J. Ecquid ergo me tibi hac in re commodare possis arbitri
 D. Cras, ut tute scias agitur primus dies mensis, quo
 die soleo cum rege accumbere. Rure latebo, te sciente,
 que ad vesperam tertii abhinc diei. Quod si me requirer
 ces, tuo permissu excurrille Bethlehemam in meam patri
 ad sacrificium Gentilitium quod universi anniversarium
 ritamus. Si laudabit salvus sum: si succensebit, scito,
 nunquam ad sanio rem mentem reversurum. Sed dabis
 veniam mihi, quem religiosissimo foedere in familiarita
 recepisti, ut si commerui tu me incutias potius quam
 patri dedas. J. Deus meliora. Imo si sensero eum d
 nato animo in tuam ferri perniciem, admonebo te. D.
 quis mihi referet utrum tibi asperius responderit? J. Exer
 sub dium. Ita mihi benefaciat Jehova Deus Israëlitan
 hujus coeli quod vides conditor & habitator, mi David
 ego cras, aut perendie scrutabor quid animi habeat meu
 ter: quam si intellexero bene esse in te animatum, mi
 qui faciat te certio rem: sin autem tibi malum cogita
 quoque tibi indicabo, ut me autore abeas salvus, adfu
 tibi Jehova, ut adfuit meo patri. Hæc ego me factur
 restor Deum. Quod si fallam, tum Jonathani numen
 tum sit. Quod situm, cum tui hostes omnes Dei nutu
 rint è medio sublatis, ego jam non ero in vivis, ut tuâ m
 recordiâ salutem meam invicem custodire possis: at
 mea in posterum familia & generi eam non denegabis,
 que punciterum in eo foedus non solum tecum, meo nomi
 sed etiam tua domo nomine posterorum, tibi que juro
 David, quem amo ex animo, facturum me ut dixi. Sc
 cipe rationem. Cras, quod novilunium celebratur, de
 taberis; nam tua lesio vacabit. Descendes au tem ad
 nam tar, tribus diebus, in locum ubi commodè lateas

anque die negotium hoc fiet: erisque post saxum Oselem.
ego, re factâ, veniam eò, & ad lapidis latus sagittas jacula-
tor, collimans ad scopum. Deinde puerum ad eas petendas
mittam: cui si dixerò eas esse citra ipsum, venias licebit,
si res erit intuto, testor Deum immortalem: sin autem
ultrâ; abito sanè Deo volente. Ac quos inter nos sermo-
nes contulimus, Jehova esto eorum testis certissimus.

Sent. Bonum ind. vñsa est amicitia: estque arctior virtutis
quam sanguinia conjunctio.

NOVILUNIUM, 1 Reg. 20.

ARGUMENTUM.

Saulus filium suum Jonathanem, propter ejus cum Davide amici-
tiam, jaculo transfigere conatur.

Saulus, Jonathan.

CUR non venit Isai filius ad cibum capiendum, neque he-
ri, neque hodie! I. Petiit à me veniam concedendi
Berlehemam: futurum enim sacrificium gentilitium in eo
opido, ad quod adesse jussus esset à fratre suo. Itaque mag-
nopere orare, ut si tibi vellem gratissimum facere, facerem
eo se conferendi, fratresque visendi potestatem. Hæc causa
est quamobrem ad regiam mensam non venerit. S. O im-
proba & contumacis fœminæ progenies! quasi ego nesci-
am te Isai nati percupidum esse, ad tuum quidem & tui pa-
rentis dedecus atque ignominiam. Nam quamdiu vivit in
terris Isai filius, nunquam firmum regnum habebis. Qua-
re cura ut ad me sistatur; nam morte dignus est. J. Cur ita
tandem? quid commisit? S. Docebo te hoc jaculo quid
commiserit. J. At ego hinc effugiam. O rem indignam!
actum est de Davide, nisi aut fugerit.

Sent. Impiis piorum amicitiam ferre non possunt. Injustus nihil
est intollerabilius justitia.

ACHIMELECHUS, 1 Reg. 21.

ARGUMENTUM

David fugiens Saulum. ab Achimelecho sacerdote panem ensim-
que impetrat, sese ad regium quoddam negotium ex ipsius regia
mandato proficisci simulans.

Achimelechus sacerdos, David.

Quid est quod solus sis, nullo committatus? D. Rex mihi
quod.

quoddam negotium mandavit; quod negotium nè quis omnino mortalium rescideret, neve quod mitteres, præcepit. Et ob rem famulis certū quendā locum assignavi. Quare si habes quinque panes, trade mihi; aut quot habes. A. Panē profectum non habeo, sed sacrum habeo, si modò tui famuli à mulieribus abstinuerunt. D. Cū mulieribus nihil nobis rei sit hunc jam tertium diē, ex quo profectus sum; suntque corpora meorum famulorum casta. Quod si fortè tum, cum profecti sunt, fuerant cum uxoribus, atque ità corpora pura non habebant: at hodie quidem, antequam sacris panibus vescantur puri erunt; quoniam hic dies tertius est, quod spatium lustrationi tribuitur in nostra lege. A. Igitur, accipe panem sacrum. Nam nullum habeo præter hos appositios panes, e conspectu Jehovæ sublato summissis statim in eundem locum recentibus. D. Habesne hic præterea ullam hastam aut ensē? nam neque hastam neque ensē cepi adeo me regis mandatum urgebat. A. Hic est ensis Goliathi Palæstini, à te in vallo quercūs occisi involutus panis post ephodum. Eum tu, si vis, capias licet: nam alius nullus est. D. Nullus est isto melior: trade eum mihi.

Sent. In periculis interdum simulāunt sancti homines. Lex est facta propter hominem, non homo propter legem. David in gentenecessitate, panes sacros insons comedit, quamvis non esset sacerdos, & folis sacerdotibus vesci per legem liceret.

DOEGUS, 1 Regum 22.

ARGUMENTUM

Saulus injuste curat occidendos Jehovæ sacerdotes quia ei David non indicaverint.

Saulus, Achimelechus, Doegus.

Audi Achitobi nate. A. Adsum domine. S. Cur in conjurāsti, cum Isai nato: cui & cibaria & enses dedisti, & pro quo Deum consulisti? Quæ insidiæ mihi manifestò parantur? A. Ecquis autem est ex tuis omnibus æquè fidus atque David? Regis gener, tuo jussu profectus & apud te maxima dignitate habitus? an nunc primum oraculum ejus nomine sum percontatus? Absit à me omne scelus: Cave ne mihi, aut omnino meæ paternæ familiæ ullum in hac re crimen imponas: nam istius totius negotii

nam planè ignatus. S. Morieris, Achimeleche, una cum
 tua tua paterna familia. Agite mei cursores, circundate,
 & occidite hos Jehovæ sacerdotes. Nam Davidis partis tu-
 entur, sciebantque profugum esse, neque me certiozem fe-
 cerunt. Quid dubitatis? Quæ vos religio impedit? Cur &
 vos mihi non paretis? Age Doège, circumveni eos tu, & in-
 terfice. D. Fiet.

Sent. *Impius princeps sanguinarius est, & suspicioni iraque
 magis credit & obsequitur, quam veritati. Miserum est cum
 adice negotium habere, qui veram causa dictionem non admittit.*

DAVID LATITANS, 1 Regum 24.

ARGUMENTUM.

David Saulum nactus in antro, eius penulæ oram obsecundit: Dein-
 de digressus, altâ voce apud eum innocentiam suam testatur:
 & Saulus suam injustitiam confitetur.

Comites Davidis, David Saulus.

A. Tat defleat Saulus in hoc antrum, ad parendum neces-
 sitati. Dies advenit, David, quo die tibi Jehova pro-
 misit se tibi traditurum tuum hostem in potestatem, ut eo
 utaris ad tuum arbitrium. D. Tacete, tacete, obrepam ad
 eum pedetentim à tergo, dum ventrem exonerat. G. Quid
 facit? non eum interficit? O hominem insanum, qui tan-
 tam, tam subito oblatam occasionem ulciscendi hostis
 non arripiat? D. Ah, tot animo commoveor posteaquam
 oram ejus penulæ abscidi. Auertat Jehova, ut hoc ejus un-
 cto, domino meo faciam, & ei manus afferam, vel hoc so-
 lo nomine, quod Jehovæ unctus est. C. Tu nimium re-
 ligiosus es. Nos ipsi faciemus non ita Cunctanter. D. No-
 lite Dei munus usurpare: regem non fecistis, regem ne dele-
 te. Ejusdem ²⁴ abolerem, qui creavit. ²⁵ ~~Sicut enim~~ ²⁶ ~~nam~~
 exit, ego eam subsequar. Heus domine Rex. S. Ecquis
 me revocat? D. Cur fidem habes dictis eorum, qui dicunt
 Davidem tibi malum moliri? Vides profecto oculis tuis,
 ut hodie Jehova in spelunca, tui mihi fecerit potestatem:
 nec defuit qui me in tuam necem cohortaretur: sed pe-
 percit tibi, meque negavi manus allaturum domino meo,
 qui esset unctus Jehovæ. Sed vide, pater vidi tuæ penulæ
 extremum in manu mea, quod cum absciderim, neque te
 interfecerim, cognosce & intellige, nullum me scelus com-
 misisse, nullum contra te facinus admisisse dignum quam-
 obrem.

obrem meæ vitæ insidias tenderes, Suscipiat hanc Jehova causam teque mihi sine mea opera ulciscatur. Vetus est pro-
 verbum. A scelerato prodibit scelus. Te quidem manu non ulciscar. Cui tandem instat Rex Israelitarum? Quem tu persequeris? Canem mortuum, pulicem. Jehovam precor ut hujus sibi causæ judicium suscipiat, measque partes defendans tuas in me injurias persequatur. S. T. amne ego vocem audio, David fili? Hei mihi! tu æquum & bonum habes, qui mihi bonum pro malo rependeris; quod satis hodie ostendisti, cum mihi (quem in tuam mortem Jehova concluderat) mortem non intuleris. Nam quotusquisque est, qui hostem sum nactus, indemnem mittat? Sed te, pro isto tuo hodierno in me facto; Jedon condigno præmio remuneretur. Ego quidem scio te regem futurum, & regnum in Israelitas obtenturum. Quare juro mihi per Jehovah, te meam stirpem post meum interitum non esse excisurum, meique nominis memoriam de mea familia deleturum. D. juro.

*Sent. Injusti calumniatoribus facillimè credant. Injusti-
 lorum pro bono, justi contra, bonum pro malo reddunt: & Da-
 ntrosque tandem pro meritis remuneratur.*

ABIGAIL, I. Regum. 25.

ARGUMENTUM.

*Misit ad Nabalem famuli Davidis ad petenda cibaria, repudi-
 tur ab eo. Quo audito, uxor Nabalis Abigail munera Davi-
 di obviam ferre properat; & ei obviam facta, ejus in Nabalem
 iram pacat.*

Famuli Davidis, Nabai, Puer, Abigail, David.

David Isai filius, te, Nabai, tuamque domum, tuaque omnia plurima salute impertit. Is, quia audivit ut tu suram ovium facias, misit nos ad te rogatum ut (si cum tuis pastoribus non solum sine ullo maleficio aut injuria, verum etiam cum magno beneficio sumus versati, ita ut eos omni jactura tutos præstiterimus quamdiu fuerunt in campo - Cujus nobis rei tui famuli testes esse possunt) benigne nobis facias, hoc præferim tam fausto die: & quæ com-
 modè poteris, des cibaria ad ipsius Davidis (tui propè diximus filii) ejusque comitum famem propellendam. N-
 Quis est iste David? Quis est Isai filius? Isne est ad quem hodi-

hodie servi passim à dominis transfugiunt? Scilicet ego cibum portionemque meam, & quæ mactavi ad alendos meos consores, de hominibus mihi prorsus ignotis? F. Aliunde nobis prospiciamus: nam hinc quidem nihil auferemus, ut eum affectum video: Redeamus ad Davidem. P. Meus dominus consuluit sibi pessimè. Eo narratum omnem rem heræ, ut caveat. Hæc, nunc, si quando, tuâ est opus prudentiâ. A. Nunquid malum recens ortum. P. Et quidem maximum. Missi à Davide nunc ii è deserto ad herum nostrum, ut aliquid hinc per humanitatem auferrent, repudiari ab eo sunt: & tamen illos experti sumus viros plane probos: nullâ unquam contumeliâ aut damno affecti, quamdiu sumus inter eos rusticati. Quin pro muro nobis noctes diesque fuerunt, donec vesati cum eis sumus pascendo pecudes. Proinde dispice ut diligenter quid actura sis; alioquin actum est de domino nostro & tota ejus familia. Nam ipsum quidem convenire, profligatissimum ac perditissimū stultitiæ sit. A. Famuli, capite properè omnia hæc quæ vobis tradam: quæ imposita asinis feretis ante. Ego jam subsequar. Huc mihi properè asinum. Quam male metuo, ne mei viri stultitiam luamus! O hominem insanum, qui pro nihilo habuerit, eum hominem in se irritare, à quo maxime potest & juvari amico, & lædi infenso! Seu video ipsum davidem aduerso colle descendentem. Nescio quid iratus loquitur cum suis. D. Næ ego frustra conservavi omniâ quæ habet iste in deserto, ita ut nihil omnino de suo deperdiderit: & reddidit mihi malum pro bono! At ita perdat Deus hostes Davidis, ut ei ante crastinum mane nihil prorsum reliqui faciam. A. Obsecro te, domine, tibi ad pedes suppliciter jacens, ut bona me venia audias. Vidi mi David. ne hominem despicias! Nabalem dignum judicis, in quem iram vertas: qui sicut nomine, ita re ipsa stultus est. Nam ego quidem, cujus est culpam præstare, missos à te juvenes non videram, neque enim civissem abire vacuos: sed vides profecto, vir clarissime, neque enim dubitari potest) te à Deo immortalis abstergeri à sanguine faciendo in tuis inimicis per temetipsum persequendis: cum ipsius Nabalis insania ejusmodi sit ipsa per se supplicium, ut non aliud tuis hostibus & invidis imprecandum esse videatur. Quare æquo animo patere hoc munusculum, quod tibi

tibi hic affero, juvenibus tibi merentibus dare auferendū
 , & mihi hanc noxam remitte. Sic tuas tibi fortunas
 la divina gerenti in tuto constituat Deus; & te in omni
 ta omni malo prohibeat. Ac si quis tibi infestus. &
 necis Cupidus existat, precor Deum ut te semper in co
 mi, & fortissimè consistente, tuus hostis variis jac
 procellis dispareat. Jam verò cum præclara Dei prom
 consecutus, Israelitarum dux fueris constitutus, tanta
 felicitas nulla quasi labefactabitur labe conscientia, &
 necesse esset tuam lætitiā contaminati, recordatione
 si sanguinis & supplicii ob privatam injuriam sumpti. D
 faciet tibi meliora, meminerisque aliquando mei. D. Q
 tias ago Jehovah, Deo Israelitarum, qui te mihi hodie m
 rit obviam: nec non tibi quæ me tuâ oratione à cæde
 vindicta injuriæ in me commissæ advocâris. Nam De
 immortalem testor, qui me tibi malelacere prohibet,
 tu mihi occurrere properavisses, Nabalem ante dilucū
 fortunis omnibus funditus evertissem. Verum ejus culp
 tibi condono, tuaque munera grato animo accipio. J
 sane domum salva.

*Sent. Irritare potentiorē, vesania est: bonum malo per
 scelus. Iratum potentiorē, muneribus verbisque pacare, sap
 tia est.*

A B I S Æ U S, 1. Reg. 26.

A R G U M E N T U M.

*David noctu clam in Saulis castra digressus, ejus dormientis
 stam, matellamque surripit. Deinde digressus illinc procul
 more eum excitat suamque innocentiam iterum testatur, in
 lumniatores invehens: & ille iniquitatem suam iterum con
 tur.*

David, Abisæus, Abner, Saulus.

UTer vestrum descendet mecum in castra ad Saulum?
 bis. Ego. D. Eamus serfim & pedetentim per nocte
 dum dormiunt hostes. En omnes sunt oppressi altissim
 somno. Abis. David, David. D. Quid est: Abs. Hic
 tit Saulus in tentorio, hastâ humi ad caput ejus defixa. A
 ner & reliqui temerè circum eum jacent; nimitum
 Deus facit tui hostis potestatem. Vis ergo ut eum ego
 configam ad terram uno ictu, non repetendo? D Noli ei
 perimere. Quis eum adferat manum ei quem Deus unctio

creavit regem, quin bligetur nefario scelere? Aut Deus eum perdat oportet, aut dies ei fatalis veniat, aut in alio cadat. Certe meum manum a rege creato divinitus & vestat Deus. Sed cape hastam ejus & matellam: abeamus. Abs. Deus bone, ut aliter sopiti sunt! Nullus omnino expergiscitur. D. Non sine numine hæc fiunt. Conscendamus montem. Volo ego de summo cacumine clamare Saulum, & ei ostendere me non minus fidum, quam quemvis eorum, quibus stipatoribus utitur. Satis jam procul absumus ab eis, nè repentino eorum adventu possimus deprimi. Heus Saule, heus stipatores Sauli, heus Abner. Q. non mihi respondes? Heus, te appello, Abner. Abn. mihi quis tu es qui clamas regem? D. Næ tu es vir eximius, & de signis qui inter Israelitas principatum teneas. Itane vero Deum dominum custodis, ut ad eum necandum miles qui, tam modo introierit tentorium? Haud egregium sanè istud fecisti. Per Deum immortalem, vos estis digni supplicio capitali, qui tam malè custoditis dominum vestrum, regem à Deo constitutum. Quæso vide ubi sit hasta, & matella regis quæ erat prope caput ejus. S. Estne ista tua vox fili David? D. Mea, o mi rex & domine. Sed cur tandem persequeris servum tuum! aut quid feci, aut commisi? Veruntamen ne gravare paulisper audire me loquentem. Si Deus te mihi infestum reddit, precor eum tibi propitium: sin homines sunt, execrabiles sunt in conspectu Jehovæ, de cujus me hodie patrimonio deturbant, quantum est in ipsis, & ad cultum deorum peregrinorum impellunt, sed non finet Jehova terram meo sanguine funestari, quamvis Israelitarum rex occupatus sit in persequendo pulice (ut ita dicam) ut si perdicem per montes persequatur. S. Peccavi, revertere. David fili. Jam enim tibi non malè faciam, qui abstinueris te mea nece. Erravi nimis quam imprudenter fateor. D. hic depono hastam tuam, eam petito alicuius juvenum: cæterum Deus remuneretur quemque ut dignus meritisque est. Te quidem hodie tradidit mihi in manum, sed continui me à nece regis. Ergo quemadmodum tuam ego salutem charam habui; sic ille habiturus est meam, me, meque hostili manu liberatus. S. Maestæ virtute David fili, haud, dubie conata perficies.

Sent. Et iusti iuste, & iniusti iniuste facere perseverant. *luminatores, tamen si utrisque nocent, tamen revera perniciosi sunt iis qui eorum calumniis credunt, quam iis quos calumniantur.*

PHŒBAS, I. Regum 28.

ARGUMENTUM.

Phœbas Sauli Samuelem elicit ab inferis. & ab ea Saulus suum exitum suum cognoscit.

Saulus, Phœbas, Samuel, famuli.

PHœbas, redde mihi oraculum Phœbi; & excie quem cam tibi. P. at tu scis, ut exterminaverit, Saulus hac terra Phœbados & divinos: cur me in tantum caput periculum adducere vis. Saul. Jehovam Deum immortale juro, hanc tibi rem fraudi non futuram. P. Ecquem tibi excitem? Saul. Samuelem. P. Fiet: heu me feram! diſperii: tu Saulus es, & me indignè decipis Saul, Ne formida. Sed quid vides? P. Video augur quādam & planè divinam personam e terra ascendente Saul: Quā est specie? P. vir est senex indutus pallio Saul. Samuel est, præbebo ei honorem! Sam. Quam brevis me eliciendo inquietas, Saule? Saul. Magis premor angustis. Palestini me bello petunt; Deus affatur, nec jam respondet, neque per vates, neque per sonia: hanc ob causam accivi te, ut me doceas quid mihi faciendum. Sam. Cur etgò me consulis, si ipse Jehova bi non modo non favet, sed etiam adversatur? Faciet quidem, quod elocutus est voce meā; tibi que extorquet regnum de manu, quod tradet alteri, videlicet David; qui non obtemperasti ei in ulciscendis Amelechitis quibus sensuserat: eam ob rem ita sine dubio te accipiet. Qui etiam addicet tecum Israelitas Palæstinis: & crastu tuique liberi eritis una mecum: castra etiam Israelitarum trans Palæstinis Saul. Eheu! P. Perii misera, corrui. Saul. Saule, quaeso te. obsequere mihi, cape cibum. Tu ut sis mihi morigerata, & caput meum summo periculo oſjecerim, ut exequerer tua jussa. Agedum, præbe te mihi facilem vicissim, & vescere cibo, quem tibi apponam, recreatis viribus aggrediaris iter. Saul. Non edam. Quare? Imo vero edes. P. Jus oramus Saul. Quando tantopere urgetis, fiat. P. Agedum, surge, & recumbi

In hoc lectulo, dum ego vobis maso vitulum atilem quem habeo do ni, subigoque farinam ex qua conficiam panes subcineritios.

Sent. Qui deum deseruerunt, tandem deseruntur à Deo. Deserti à Deo confugiunt ad eum, à qua antè abhorrerant, diabolum à quo nihil nec cognoscunt, nec consequuntur, nisi suum exitium. Et sanè aquum est ut qui bonum fugis, incidat in malum.

A C H I S, 1 Reg. 29.

▲ R G U M E N T U M.

Achus Gath rex, admonitu procerum suorum Davidem (qui ad ipsius confugerat) ab exercitu suo dimittit.

Proceres, Palastini, Achis rex, David.

Qui nam sunt. Hebraei isti, quos habes in nostro exercitu? A. David est, Israëlitarum regis fervus, qui tecum egit per hosce dies, vel potius annos; in quo nihil adhuc reprehensione dignum deprehendi, ex quo ad nos confugit. P. Remitte hominem in eam provinciam cui tuam praefecisti; ne si vobiscum descenderit in certamen, nos se convertat. Nam quā tandem re melius possit cum suo domino reconciliari, quam horum hominum castris? Nonne hic est ille David, carmine illo in chore celebratus? Saulus mille; decem concidit millia David. A. David, Jehovaham ego immortalem testor, te mihi, tuamque castrensem consuetudinem probari, neque enim ullam adhuc in te vitium, posteaquam ad me primum te consulisti, deprehendi. Sed optimatibus non places. Quamobrem discede cum bona pace, ne palastinos proceres offendas. D. Nam quid ego commisi? Aut quid in me ad te deprehendisti, ex quo primum in tuum conspectum veni, in bellum contra hostes tuos non proficiscar? A. Scio quidem te mihi tam placere; quam si divinus esses Genius. Sed verant Satropæ Palastini, te prelium tecum inire. Quamobrem, mane ubi deluxerit, proficiscere sanè unum cum tui domini servis, qui tecum venerunt. D. Equidem invitis illis militare nolim: parebitur.

Sent. Non abs re suspectum est perfugarum contra suos auxilium.

AMAELECHITA, 2. Reg. 1.

ARGUMENTUM.

Amalechita quidam Davidi necem Sauli nuntiat, cujus necem ipse se esse dicit. eamque ob rem David eum jubet interfici.

David, Amalechita.

Video quendam huc venientem scissa veste, & capite
 sperso pulvere. Haud temere est, nimirum aliquis
 sinistrum nuntium adfert. Undenam ades tu? *A.*
 exercitu Israëlitarum evasi. *D.* Quid actum est? *Elo-*
re, *A.* Fugerunt milites è prælio, multi è vulgo ceciderunt:
 Saulus quoque & Jonathan ejus filius occubuerunt. *D.* qui
 scis Saulum & Jonathanem occubuisse? *A.* Quod
 forte venissem in Gelboam montem, video Saulum in
 num hasta. cui currus & equitatus jam jamque immanebant:
 respexit ille & me viso. Huc ades, inquit. *A.* cessi.
 Tum ille, quis tu es? *Amalechita,* inquam. *A.* Aggre-
 dere me inquit, & interfice. Nam magno dolore discrutior,
 nec adhuc possum emori. Hic ego quid gerem? Videbam
 non victurum post tam gravem casum; itaque interemi,
 abstulique coronam de capite ejus & armillam de brachio:
 quæ tibi affero, ut vides. Heu calamitosa clades! Heu lugubre
 prælium! O facinorosa audax! Cujas es? *A.* Filius sum advenæ
 cujusdam Amalechitæ. *D.* Tene ergo non esse veritum ista
 impura mihi perdere unctum Jehovæ? tu juvenis invade
 hominem neca. Merito morieris, & tuo indicio peris,
 qui te dege interfecto jactaveris,

Sent. Si potentes sic tractarent eos, qui ipsis mortem aut
 inimicorum, tanquam rem latam, nunciant ut Amalechita
 huc tractavit David; aut si saltem hujusmodi nuncios au-
 ferentur: minus auderent assentatores.

NATHAN 2. Regum 12.

ARGUMENTUM

*Nathan Davidem, jussu Jehovæ, scilicet ad rem narratione sua
 ita prudenter adulterii homicidiique arguit, ut ipse David
 contra semetipsum ferat sententiam.*

Nathan, David.

David, duo homines erant in quadam urbe, alter dives, alter pauper, Dives ovibus & capris bobusque abundabat; pauper nam omnino habebat oviculam, à se emptam & alitem, quæ adoleverat unà cum ipso & liberis ejus, vescebatur eodem cibo cum eo. bihebat eandem portionem, quiescebat in sinu ejus: breviter, erat ei pro filia. Ad illum autem divitem venit quidam hospes, quem accepturus. Præteritis pecoribus suis, oviculam illam pauperis mactavit. D. Per Jehovam immortalem dignus est morte, qui fecit istud: ovemque certe quadruplo pensabit qui tantum facinus committere non dubitaverit. N. Tu ille es, David, Deus creavit te regem Israëlitarum, teque liberavit ex manu Saulis: tibi tradidit domum domini tui, & uxores quas complecteris; tibi Israëlitarum, tibi Judæorum familiam dedit, alia atque alia in super daturus, si ea non satis essent. Et tu, contempto ejus præcepto. Uriam Hittæum, Ammonitarum telis objectum indignissime trucidasti; ejusque uxorem, nulla jehovæ habitâ ratione, in matrimonium duxisti, ob quæ flagitia, nunquam à tua domo aberit clades. Nam Deus cor flabit tibi malum domesticum; tuæque uxores. te vidente, alicui tradet qui cum eis luce palam congregietur. Tu quidem occulte fecisti, sed ipse id faciet in luce, atque in oculis omnium Israëlitarum. D. Peccavi in Deum. N. Deus quoque remittit ille quidem tibi peccatum, neque ob id morieris. Sed quia istâ re inimicis jehovæ occasionem maledicendi dedisti, filius qui tibi natus est, morietur. Hæc me tibi nuntiare jussit Deus.

Sent. Calide reprehendendi sunt potentes. Qui alterum damnat, seipsum damnat, si simili committit. Nihil est tam tectum quin detegatur. Si peccatum rescisci non vis, peccare noli.

THECUANA, 2 Regum 14.

ARGUMENTUM,

Thecuana femina à Joab subornata, oratione tecta atque figurata, impetrat à David executionem absalom ejus filii, et fratricidium profligi.

Mulier Thecuana, David, Joab.

Eidem tuam. O rex. D. Quid mali habes. M. Malice

um deserta, & viduata viro, cui superstites fuerant duo
 lli: hic cum ruri forte inter se contenderent, nec esset
 litem dirimiret, cecidit alter alterum, eumque mortu-
 stavit. Nunc universa me familia urget poscens ad necem
 eum qui superest, ob interemptum fratrem, cupiensque
 perdere unicum heredem parentum. & quod mihi mi-
 ra lucis superest, (quod certe est perexiguum) extinguere
 meique viri nomen memoriamque proliis e rerum natu-
 tollere, D. Recipe te domum tuam, ista mihi cura reser-
 do, M. Verum interim periculum est. ne te tuisque nescien-
 bus, poena mihi & meis irrogetur. D. Si quis in te me-
 tiat, deserto ad me: ne ille, saxo nunquam postea te ta-
 get. M. Sed memineris, per Deum immortalem, multum
 esse occisi cognatos, & vindices, à quibus omnibus exi-
 um meo filio metuendum sit. D. Eundem tibi ego Deo,
 um juro, me provisurum ne tuus filius ullum pilum am-
 tat. M. Dabis mihi veniam si te liberius jam alloquar?
 Sane. M. Quæ te (malum) ratio inducit, ut cum
 mihi mulieri velissimam tam facilem præbeas, populo
 eique præstantissimo: ita sis durus & inexorabilis, ut
 nolis condonare profugum tuum, cujus non minus est cu-
 pidus quam ego sum mei nati? præsertim cum in eo non
 minus fortasse tui generis propagandi spes potius sit, quam
 mei in meo. Neque enim potes habere exploratum. te
 lrum regni successorem esse procreaturum. Nam morien-
 dum certe est, idque incertum an hac ipsa horâ; & ita me-
 riendum, ut in hanc vitam reditus non pateat, non magis
 quam aqua semel effusa recolligi non potest: quo magis
 nobis habenda ratio est ut in nostri generis propagationem
 quoddammodo immortales reddamur. Quod si supplicium
 æquitatem prætendis. vide ne non æquitatem, legi paren-
 do, sed iniquitatem, Deum legis autorem, non imitandum
 sequi videare. Neque enim ille continuo fontes perdit
 id quod tu minime omnium ignoras; sed etiam atque etiam
 am cogitat de reconciliandis eis qui ob suum aliquod factum
 etiam ab eo sunt alienati. Atque ut jam meam rationem
 intelligas, equidem non sine dubitatione feci, ut te hac de ca-
 readirem. Nam quod videbam populum ipsum tam parum
 apud te valere, et ipsa nihil possem valde metuebam. Et vi-
 tam ob rem, quo calidius te induebam, sic mecum ipsa
 cogi-

rogitavi; Hem regem adibo, & cum eo quasi meum sit negotium, sic agam. Quod si obtinuerō, ut me contra eorum odium tueri velit, qui me, una cum filio meo, fortunis omnibus vitæque ipsa evertere properent: tum ab eo contendam, ut si sibi constare velit, suam clementiam, quam uni expositam habeat, tam multis clausam esse non patiatur. Quam me rem impetratum esse, ô rex, non diffidebam. Cum enim preclare scirem, te in jure dicendo, & æquitatem ab iniquitate dijudicando, singulari quadam & plâne, divina semper fuisse prudentia præditum; non dubitabam, quin qui tibi nunquam abfuisset Deus, idem nunc esset in hac justissima causa adfuturus. D. Ne me cela quod te rogabo. M. Rogasane. D. Nonne istud totum fecisti impulsore Joabo? M. Ita tibi secunda omnia opto, ô rex, ut nullius harum rerum quenquam ulla ex parte autorem habeo præter Joabum: ipse jussit; ipse præmonstravit quæcunque dixi: ejus instinctu rem omnem involucri figurarum texi: quam tu pro tua divina sapientia, qua omnia quæ in mundo constant tenes, facile intellexisti. D. Impetrasti, Joabe. I sane reductum adolescentem Absalomum. Jo. Ago tibi gratias mortales, ô rex: nunc demum intelligo, me apud te valere gratia, postquam hoc sum à te consecutus.

Sent. *In aliena causa facilius judicant homines quam in sua. Itaque hominem ab aliena ad suam per similitudinem deducere prudentia est.*

SEMEIS; 2 Reg. 16.

ARGUMENTUM.

Semeis Davidem convitiis proscindit: quæ David fert patienter.

Semeis, Abisæus. David.

PROLI, prodi, homo sanguinarie & scelerose. Expetit à te Jehova omnem sanguinem domus Sauli, cujus tu regnum occupasti, quod Jehova Absalomo filio tuo tradidit. Nunc nunc tua te scelera petunt, homicida crudelissime, quem ego jam hic lapidibus obruam. A. Nonne indignum est, decanem istum mortuum Regi convitari? Visne ut eum adsumiar, eique caput decuriam? D. Quid tum postea, fili Sar-Evia, si convitiatur: & si ei Jehova mandavit, ut Davidi manderet; quis ab eo facti rationem reponat? En meus ipse

filius.

filius, qui ex meis visceribus ortus est, mortem mihi m
natur: quid faciet Jemine natus? Sinite eum mal
cere: nam Jehovah jussu facit. Fortasse respiciet Jehova
am miseriam mihi que bonum rependet pro hodiernis
convitiis. S. Sceleratissime & flagitiosissime mortal
ounium, non solum bipedum, sed etiam quadruped
nequissime, qui per nefarias cades ad regnum pervenisti
Sauli domum funditus extirpasti, qui hominem optim
ejus uxore constupratâ, crudelissime occidisti, & ejus
plurimos te meliores addidisti, adulteriumque homicidio
mulasti: homo perfidiose & impure, quid potest in te
graviter dici? Quem ego hic saxi jam mactabo, & u
justissimâ cade tot nefarias cades expiabo.

Sent. *Maledicta constanter ferre, magni est animi: non f
offeminati.*

A C H I T O P H E L, 2 Regum 17.

ARGUMENTUM.

*Achitophel Absalomo prudens, sed impium consilium dat de op
mendo Absalomi patre Davide. Verum Chusæus Davidi
volens, altero consilio illud reddit irritatum.*

Achitophel, Absalomus, Chusæus.

Absalome, censeo, ut ego nunc lectis duodecim homin
millibus, Davidem hâc nocte persequar; eumque
territum, & fatigatum, detestumque, omnibus qui cum
sunt fuga dilapsis, solum interficiam: deinde ceteros om
ad te sic reducam; ut sponsa deduci solet ad sponsum.
fiet, ut cum tu unius mortem expetas, ceterorum om
saluti consultum sit. Ab. Perplacet quidem tuum con
um: sed vocetur huc etiam Chusæus Archita, ut audiat
quid ipse quoque dicat. Chusæe, suadet Achitophel, u
gem hâc nocte invadamus, territorumque & à suis destitut
salvis reliquis opprimamus. Tu quid censes? Sequemur
elus consilium, an non sequemur? C. Achitophelis
filium, hominis alioqui prudentis hac quidem in re
probo. Tu scis ut pater tuus, & qui eum comitantur, ho
nes sunt strenui, & uria agresti pullis orbatâ ferociore
terea, pater tuus vir rei militaris scientissimus, non est
reliqua turba per noctem acturus. Nunc laret in aliquo
tro, aut alio loco. Quod si quis principio de tuis cecidit

rumor sparsus fuerit, factam esse eadem Absalomorum:
 ipsi qui nunc sunt leonibus animosiores, exanimabun-
 tur. Sciunt enim universi Israelitæ patrem tuum esse virum
 fortissimum, nec non ejus milites. Verum meum consili-
 um est, ut conveniant ad te omnes Israelitæ, à Dane ad Ber-
 oam, qui futuri sunt arena numerosiores; utque tu ipse
 inter eos præsens incedas. Tum cum adorti, ubi ubi erit,
 e densius invademus; ut neque ipse, neque ejus comi-
 tes vel unus evadat. Quod si se in aliquod oppidum rece-
 dit, id oppidum universi vel funibus cinctum in flumen
 everriculabimus, ut nè calculus quidem relictus sit. Ab-
 solutius est istud consilium, quam Achitophelis: obtempe-
 ritur tibi.

Sent. Impiorum prudentia bonis perniciosa est, piorum saluta-
 ri. Impiis favere & con ulere contra pios, impium est. Rursus,
 si pios ad piorum salutem recipere, pium est, & ipsis etiam impiis
 utile. Minus enim graves pœnas Deo dabunt, si pios non occide-
 re.

A B S A L O M U S, 2 Reg. 18. & 19.

ARGUMENTUM.

Absalomus ex pralio elapsus, de quercu crinibus pendens, à Joabo
 necatus. Hujus auditâ nece, David sese afflicto, & à Joabo
 propterea objurgatur.

Miles, Joabus, Achimaas, Chusis, Speculator, David,

Quidam.

Um persequerer fugientes & dissipatos hostes, Absalo-
 mum vidi casarie pendentem de quercu. Vidisti au-
 tem! Cur non eum ad te ram deturbatum occidisti? Nam
 ea partes fuissent, decem te argenteis nummis & baltheo
 munerari. M. Ego verò, si mihi mille nummi in manum
 numerentur, non sum manum filio regis injectu-
 rum. Nam, audientibus nobis, præcepit rex tibi, Abisæoque
 Eltæ, ut adolescenti Absalomo caveretis: nedum ut ego
 perfidiose, tanto cum vitæ meæ periculo, facerem: ne-
 ce enim res tanta regi ignota esse possit. Verum jam ad eum
 intum est: tu ipse vide quod tibi agendum putes. Jo. Vi-
 debis me non ita cunctantem. Moriere boni parentis per-
 fida progenies. Accipe hæc tria tela de mea manu, recta
 in medium pectus. Vos mei armigeri, circumfusi cum oc-
 cidite.

cidite. Tu praco, confectum bellum est, cane receptum
 à persequendo revocentur milites. A. Vixne igitur
 regem curram, eique renuntiem, Jehovaham de ejus hostibus
 sumpsisse supplicium? J. Tu verò ne feceris hodie, (po-
 facies.) Hodie quidem non es jucundum allaturus nuntio
 propterea quod regius filius est mortuus. Tu Chusi, res
 renuntiandum regi quod vides. C. Libenter, & quicquid
 cursum. A. Quid si ego quoque Chusim cursu consequar?
 J. Cur consequaris, fili? Non es obtenturus evangelium?
 A. Sed quid si consequar? J. Per me licet. A. Cum
 facile Chusim antevertā. J. Nos verò hoc Deo hominibus
 busque invisum cadaver in hanc vastam voraginem in hac
 va detrudamus, & lapides insuper cumulatè exaggeremus,
 tam nefarium facinus memoriā ac nomine loci notetur. Ne
 talibus sunt digni monumentis, qui mortem eis machina-
 tur, quorum beneficio vitam sunt adepti. S. Heus rex
 deo hominem huc accurrentem solum. D. Si quidem
 est, boni aliquid portat. S. Video item quendam ali-
 currentem etiam solum. D. Is quoque lätum nuucium
 fert. S. Ex cursu priorem conjicere videor Achimaam
 Sadoci filium. D. Virum bonum nominas; de nuntio
 to venit. A. Salve rex: & simul agendas Jehovahæ gra-
 existima, ejus auspicio subacti sunt qui in te arma sum-
 rant. D. Salvusne est adolescens Absalomus? A. Mihi
 nam hominum turbam vidi, cum me huc mitteret Joab
 ceterum, qui sit nescio. D. Recede, consiste isthic.
 Regem plurimā salute & lätitiā impertio, cujus Deus ho-
 omnes hodie ultus est, D. Salvusne est adolescens Ab-
 mus? C. Utinam sic sint omnes tui hostes, ô rex, & qui
 quot tibi malum machinantur. D. Filii mi Absalome,
 mi, filii mi Absalome, utinam ego pro te sim mortuus.
 salome fili, fili! heu me miserum! C. Luctum attulisti
 non lätitiam; nec solum regi, qui, audito interitu filii
 coniecit in coenaculum portæ, ubi in luctu sit, & se afflic-
 sed etiam populo universo, cujus lätitiam audita regis tra-
 tia in mœrorem convertit: sed video Joabum huc ven-
 tem: stomachatur. J. O lepidum regem, & dignum
 jus adhuc vivat filius! ubinam est? Q. Sursum est.
 Quem ego nisi. sed me comprimam. O turpe spectaculum
 Iane verò David? Siccine tuos omnes hodie dedecoras?

tum honestissimam victoriam in foedissimum luctum
vertis qui te, tuoque liberos & uxores, tum iustas, tum
concubinas, à crudelissima morte vindicaverunt? At non
oportet (quod tu facis) ita amare inimicos: ut oderis a-
micos. Nunc quidem facile ostendis, te tuos omnes & no-
biles & ignobiles pro nihilo habere. Nam equidem com-
munitatem habeo, te unius Absalomi salutem nostra omnium
forte velle redemptam. Verum age, prodi, & tuos affare
inter: nam per Deum immortalem, nisi tu o odeas, effi-
ciantur ut ante noctem omnes ad unum à te deficiant; quo
minus minus malum nullum unquam in vita tibi evenit.

Sent Honoraparentes tuos si vis vivere diu. Indignus est vi-
vendi qui in autorem vitæ suæ ingratus est. Dignus est infami mo-
re qui bonum malo penjat, Ardentem amorem nè summa quidem
inimicitia extinguit.

B E R Z E L Æ U S, 2 Reg. 19.

ARGUMENTUM.

Berzelæum pre ejus in se meritis vult David in aulam ducere.
Sed illo propter senectam recusante, abducit ejus loco Chamaa-
mum.

Berzelæus, David.

Salve nobis tandem reddite Israëlitarum rex. D. O salve
multum, Berzelæ, homo de me multum bene meri-
tus. Trajicies tu mecum Jordanem: ego te apud me alam
Jerusalem. B. At quot annos natus, ut cum rege Hie-
rolymam ascendam! Ago nunc octogesimum annum.
Poterone bonum à malo discernere? Poterone cibo & potio-
ne delectari? Aut fidicinum fidicinarumve cantus audire?
& quid opus est ut tibi amplius sim oneri? Liceat mihi tecum
periculum trans Jordanem progressu, (cur enim tanto me
as. paules beneficio?) liceat inquam reverti, & in mea pa-
triæ finire vitam, inque meorum parentem sepulchro huma-
nitate. Carterum hic Chamaamus tecum perget: hoc tu uteris,
mihi visum erit. D. Ergo trajiciat Chamaamus: ego cum
tuis beneficiis ornabo; quibus ornandum esse judica-
veris: tibi que omnia præstabo quæ à me expetiveris.

sent. In homines pios & gratos bene conferuntur beneficia.

B E T H S A B A, 3 Reg. 1.

ARGUMENTUM.

Subi, de Nathanis consilio, à vetulo Davide impetrat ut rex
electur Solomon.

Nathan,

AN non audivisti, Bethsaba, Adoniam Hagithæ filium regem creatum esse, inscio domino nostro Davide? Dabo tibi consilium, quo tuæ tuique filii Solomonis contulas. Conveni regem Davidem, & ex eo quære, quatenus, ut cum Solomoni filii tui regnum post se, solium suum sit polliticus, nunc regnet Adonias. Ego, te ad eum colloquente, ingrediar post te, & tuam orationem complebo. **B.** Bene consulis, adeo eum. Salve rex. Quid vis? **B.** Domine, tu mihi per Jehovah Deum iurasti, Solomonem filium meum post te regem fore, & solio tuo sessurum. Atqui Adonias te nesciente, regnum invasit, bovesque & alitima, ovesque & capras magnâ cum immolavit: ad quas epulas cum regios omnes, Abiatharemque pontificem, & exercitûs, ducem Joabum invitavit, Solomonem tuum non invitavit. In te autem, Domine rex, omnium Israëlitarum oculi sunt intenti, ut eis significes, ecquis sit in solio tuo post te sessurus. Te quævis defuncto, mecum, & cum meo nato Solomone peragatur. **N.** Salve rex Israëlitarum: iussistine Adoniam in regnum succedere? Nam is quidem hodie rus descendit, pecorâque multa mactavit, & eò regios omnes natos, & exercitusque duces, & Abiatharem pontificem vocavit, qui apud eum epulantur, Adoniamque regem salutant: meo vero, & Sadocum pontificem, & Banaiam Joiadæ filium Solomonem tuum, non invitavit. Velim ex te scire, ut hæc recte autore fiat, ne tu mihi significaveris, ecquis in tuo solio post te sessurus. **D.** Evocetur huc mihi Bethsaba. **Audi Bethsaba.** Per Jehovah immortalem, qui meam vitam ex tot angustiis eripuit, quemadmodum tibi Jehovah Deus Israëlitarum iuravi. Solomonem filium tuum me esse regnaturum, & in solio meo pro me sessurum, hodie faciam. **B.** Vitam regi Davidi precor sempiternam. **D.** Convocentur huc Sadocus pontifex, & Nathan vater Banaias, Joiadæ filius. **N.** Adsumus. **D.** Adhibete vestros conservos, & Solomonem filium meum, mulæ, quæ habeo, impositum, deducite Gehonem; eumque ibi Sadoc, & tu Nathan, regem Israëlitarum ungitote: tu Bethsaba clangitote, & Solomonem regem salutate. De vobis sequentibus ipse venito sessum in solio meo pro meo nato

naturus. Hunc enim tum Israëlitarum tum Judæorum imperatorem esse jubeo. N. Faxit Jehova Deus tuus, domine rex, ut quemadmodum tibi adfuit, sic adsit etiam Solomoni, ejusque solium etiam supra Davidicum extollat.

Sent. *Sapientioris consilium sequi, sapientia est.*

S O L O M O N, 3 Regum 1.

A R G U M E N T U M.

duorum meretricum litem, de oppresso per somnum alterius infante contendentium, dirimit Solomon divinâ sapientiâ.

Meretrix, Solomon, Altera meretrix.

Uam fidem imploro, ô rex: audi me paulisper. S. Quid novæ rei est? loquere. M. Ego & hæc mulier in eadem domo agimus, & utraque peperimus: sed ea triduo post: cumque domi essemus, neque quisquam præterea accesset, mortuus est ejus filius noctu, ut forte incubuit ei. Isteque media nocte surrexit, & surreptum meum filium, qui ad lateri accubabat, supposuit sibi: suum autem mortuum mihi, me dormiente. Manè, ubi me exegi, mammam infanti datura, video mortuum. Hic ego, cum jam diluxisset, dum eum diligenter contemplor, animadverti non esse eum quem pepereram. A. Non ita est: quin meus est, tuus qui interit. M. Imo vero tuus mortuus est, tuus vivit. A. Mentiris. M. Non enim verò mentior, sed dico quod res est. S. Utraque suum esse affirmat eum tuus vivit, de mortuumque repudiat. Cedo huc mihi tu cultum: partim ini æqualiter puerum viventem, & date utrique dimidium. M. Obsecro te, rex, detur ei potius totus, quam intereat. A. Nec meus esto nec tuus, placet divide medium. S. Eum adjudico priori, quæ vetat; nam ea veritas est.

Sent. *Ad plerasque lites dijudicandas opus est divinâ sapientiâ. Adici multa simulanda sunt, ut sapienter judicet. Et verum etiam amorem res ipsa detegit*

R O B O A M U S, 3 Regum 12.

A R G U M E N T U M.

Roboamus, repudiato senum sane consilio, juvenum insanum consilium sequitur de opprimendo majori insuper servitute populo, quam ipsius pater Solomon oppresserat.

G

Roboamus.

Petit à me universum Israëlitarum vulgus, ut quoniam nunc
us paterjugo eos praxisset, ego illius servitutis gravita-
tem levarem: le enim ita demum mihi obedituros. Nunc
ex vobis, senes, scire velim, quod mihi suadeatis ut eis
pondeam super hac re. S. Si hodie populus obsecutus fu-
ris, eique obtemperans humanè responderis, habebis eum
semper obtemperantem. R. Audio. Nunc exite paulu-
litas. Introducantur juvenes, aequales mei mecumque
ducantur. Quid mihi auctores estis, juvenes, ut populo respo-
deam petenti ut sibi à gravitate servitutis, quâ sint à pa-
tre oppressi, relaxem aliquid? J. Tu vero responde
rationum membrorum minimum crassius esse, quam tui-
rentis medium corporis truncum: quod si ille eos gravius
pressit, te pressuram graviore; si eos scuticis cecidit, te
scorpionibus concisurum. R. Probe. Vestrum mihi
consilium magis probatur, quam lenum: itaque id sequar.

*Sent. Senum propria est prudentia, juvenum temeritas.
Stultorum, consiliis libenter obsequuntur.*

S A R E P H T H A N A, 3 Regum 17.

A R G U M E N T U M.

*Elias missus à Jehova, Sarephthanam mulierculam, perperam
ejus farina & oleo, a fame tueretur.*

Elias, Sarephthana mulier.

Hec mulier, quæso te ut petas paululum aquæ in ali-
quo vasculo, quod mihi bibendum des. S. Ego vero
perlibenter. E. Sed heus, afferto tecum & frustum panis.
S. Ego verò (Jehova Deum tuum immortalem testor)
frustum non habeo. sed tantum farinae pugillum in cado,
lei pusillum quid in ampulla. Nunc colligo paululum
panis, ad id, quod habeo, mihi meisque liberis parandum:
consumpto superest ut famè pereamus. E. Bono es an-
te factum ut dixisti. Sed mihi prius deprecium inde con-
ferre afferto, deinde tibi tuisque liberis factura. Nam
tibi à Jehova Israëlitarum Deo confirmo, non prius fa-
cinoram & olei ampullam exhaustam iri, quam Jehova
pluvia irrigaverit. Faciam, ut jubes.

*Sent. Tenuis & famelicus respicit Deus, Tenuis & fa-
mulus facilius credunt Deo quam potentes & saturi. Primitiæ*

entur Deo & suis. Deus eorum laborem felicitat, qui Deo pri-
mas tribuunt. Feliciter habet, qui Deum habet, quantumcum-
que habet.

E L I A S, 3 Regum 18.

ARGUMENTUM.

Elias cum latuisset tres annos, & sex menses, quo toto spatio non
perveniat, inventus ab Abdia venit ad regem Achabum: convo-
catis Baalis & Lucanisque ratibus, constituto inter ipsos & Eliam
certamine de litatione, cum illi litare Baali non potuissent, ipse
Jehova litat, Deinde vates illos necandos curat. Postremo con-
fessus monte Carmelo, pluviam impetrat a Jehova.

Abdias, Elias, Achabus, Populus, Vates Baalis, Puer Elie.

Misit me rex ad quærendam totâ regione aquam, si forte
gramen invenire possimus, quo toleremus equos &
jumento ne jumentis privemur. Ipse rex alia via ejusdem rei
variâ profectus est. Jam enim tres annos & amplius nulla
fuit pluvia. Itaque omnia peraruerunt, nec usquam viridi-
tas ulla potest inveniri. O Elia, tuæ preces nobis invexe-
runt hanc siccitatem: quæ non nisi tuis ejusdem precibus
vinci potest, sicut ipse minatus es. Quod nisi pateris inve-
niri te, actum est, perimus. Sed video venientem huc ho-
minem hirsutum, qui habet latera cincto cingulo pellicco-
allorne? An is est ipse Elias? Certe videtur. Heus, tu nunc
dominus Elias? E. Sum, I nuntiatum domino tuo, a-
desse Eliam. Ab. Nuntiatum vero? Quid peccavi, ut tu
me Achabo necandum objicias? Jehovaham ego immortalem
pro Deum tuum, nullam gentem nullum regnum esse, quo
dominus meus non dimiserit qui te conquirerent. Cumque
garent adesse te, ille regna & gentes obtestabatur ut dice-
rent antu illic esses, quod te nusquam inveniret. Et tu mihi
nunc jubes, ut domino meo nuntiatum eam, adesse Eliam:
qui postquam à te digressus fuero, auferat te Jehovah spiritu
nescio quo. Ego interea, qui hoc Achabo nuntiatum ve-
ni, cum ille te non invenerit, interficiar ab eo. Et tu eni-
m Jehovah reverens fui à pueritia: nunc forte tibi relatum non
est, quid ego, Jezabele vates occidente, fecerim; ut eorum
mentum abdiderim in duabus cavernis: videlicet in utraque
quingenta, & eos pane & aquâ aluerim. Et tu mihi
nunc jubes, ut eam ad nuntiandum domino meo; adesse

Eliam, quo me interficiat. E. Sic vivat armipotens Jehova, cui ego apparere ac ministrare soleo, ut ego me Achis ostendam hodie. Ab. Postquam istud mihi ita confirmabo; Salve rex; incidi in Eliam. Ac. In Eliam autem? Ab. Ita. Ac Eliam tu invenisti? Ab. Eum ipsum. Quæso te, adest Elias vates? Ab. Adest Elias vates. Duc me ad eum continuo. Ab. Eamus hac, inveniemus. Atque eccum tibi obviam. Ac. Tu vè is es qui perturbas Israëlitas! E. Non ego Israëlitas perturbo, sed tu tuam paternam familiam; qui, omissis Jehovæ præceptis, Baalim sequimini: quæ causa fuit, ut Jehova vobis istos ardores miserit. Verum cura mihi convocandos omnes Israëlitas in montem, Carmelum Baalisque vates quadringentos quinquaginta, & lucanos vates quadringentos, Jezabelis convectores. Ac. Fiet ita. Adsunt quos jussisti, Elia. E. Audite vero, Israëlitarum: Quousque in utrumque crus clauditis? Si Jehova Deus est, hunc sequimini: si Baal Deus, Baalem sequimini. Nihil nè responderis? Ego unus Jehovæ vates supersum, cum Baalenses vates sint quadringentes quinquaginta, Incorumque vates quadringenti, Dentur vobis duo tauri, quorum unum illi sibi deligant, dissecent & lignis imponant, neque ignem subjiciant: alterum ego immolabo, superque lignis collocabo, nec ignem superponam. Tum vos Dei vestri nomen appellate; Ego Jehovæ nomen appellabo. Ac qui Deus igne de cælo demissum fuerit, seque exoratum ostenderit, is Deus habeatur. Placet vero, atque ita fiat. E. Vos igitur, Baalis vates, deligite vobis taurum alterum, & priores facite, quoniam priores estis; deique vestri nomen invocate. nullo igne subponite lignis sacrificialibus. V. Accipimus conditionem: Mutemus taurum, imponamus frustra lignis. O Baal, exaudi nos; O Baal, demitte ignem de cælo, quo te Deum efficiamus; Baal, Baal; O Baal, O Baal præpotens deus; Baal, O Baal deus noster: noli committere, ut unus Jehova plus possit apud Deum suum, quam nos octingenti quinquaginta apud te: Effice Baal, ut quoniam te plures colimus quam Jehovam, majores etiam vires habere videatis. O Baal, Baal, Baal. O Baal, non audis nos? Non te rite colimus hætenus? Quid in te commisimus? Non vis tuas ostendere? Quo plures habes cultores; nonne equum el

magis exorari; Baal, ô Baal, nisi nos exaudis, actum est te, deque tuo populo. Unus hic Jehovæ vates tuum cultum abolebit. Quis te colet, O Baal? Quis te deinceps adorare volet, ô Baal? Baal, ô Baal, quis te non contemnet, & pro nihilo ducet, si nos in tanto discrimine non exaudiveris? In quem vtro magis necessarium usum reservabis tuam potentiam? Nos te invocamus, nos aram tuam prætercedimur, & jam meridies est, neque tu respondes, aut exoraris. O Baal, Baal; O Baal, noli perdere nos. E. Clamate majore voce. Certè enim deus est: sed forsitan aliquid alius contemplatur, & animo agitat, quam ut possit istam exiles voces audire: aut occupatus est, aut iter habet, nisi forte dormit, ut sit expergefaciendus. V. Heus Baal deus noster, quid amplius tibi faciemus. O Baal, ô Baal, ô Baal. E. Euge, recte, secate vos isto modo gladiis vestris cultellis, ut à vobis ipsis cruentari misericordiam Baalis excitetis. Sed nihil respondet, nec attendit vestros clamores. Surdo canitis, Agite jam omnis populus, accedite ad aram. Instauramus aram Jehovæ quæ diruta est, & saxa duodecim capiamus pro numero tribuum filiorum Jacobi. Ex hac aram Jehovæ nomine construamus, & circum eam ducamus profundam scrobem. Agite, componatur strues lignorum, mactetur taurus & superimponatur. Recte est: Replete quatuor amphoras aqua, & eam in hostiam, inque aram effundite, Iterate idem; tertiate. Bene est. Repleta, fundat aqua circum aram, ipsamque scrobem replevit; ne quid fraudis subesse putetis. Nunc ô Jehova Deus Abraham, Isaac, & Israël, effice ut hodie intelligatur apud Israelitas, & te Deum, & me servum tuum esse, tuoque jussu hæc omnia fecisse. Exaudi me, Jehova, exaudi me, ut efficiat hic populus te Jehovam esse Deum, qui eorum animos retroflexeris. Po. O rem miram! Ignis dilapsus à Jehova, & hostiam, & ligna, & saxa, & humum absumpsit, & scrobis aquam lambit. Jehova Deus est, Jehova Deus est. E. colligitur igitur Jehovam esse Deum agnoscitis, & ad terram prout odoratis, comprehendite Baalenses vates omnes, qui vos à Jehovæ cultu magno vestro malo avocarunt. Cavete nè quis omnino evadat. Agite, ducamus eos ad Cisonem fluvium, & jugulentur hic vates omnes Baalis, ne quem deinceps à veræ Dei cultu possint avertere. Perite populi deceptores, con-

ruptore & atque peltes, & dignas præstigiis vestris poenasc
te: ut deinceps adoretur, & in honore habeatis is unus,
debentur omnia. Nunc Achabe, ascende, & I ad capi
dum cibum. Sentio enim jam adesse murmur pluvia. I
ascendam in verticem Carmeli: Sequere mi puer. Pu.
ciam here. E. Agè jam puer, dum ego hic in summo C
meli jugo maneo, I spectatum mare versus: & mihi qu
videris, renunciatum venito. Pu. Libentur here. E.
here: neque quicquam vidi. E. Revertere eodem sepe
Pu. Parebitur. jam iterum venio. jam tertio. jam qu
to. Quinto. jam sexto. Superest ut septimo speculat
eam. Here, vidi nubeculam instar palmæ hominis ex
ri efferri. E. Instat pluvia; I nunciatum Achabo, ut ju
tis jugalibus in urbem descendat, nè à pluvia opprimat
Pu. Eo. E. Ego succinctis lateribus ci Jezrael pre
ram. Pu. Salve rex. Jubit Elias ut properè jungas equos
re in urbem recipias, nè te pluvia opprimat. Ac. A
mei, festinemus; ingruit pluvia, nigrescit coelum n
bus atque vento; properemus; vix evademus, quin me
famus.

*Sent Justorum preces incredibile d. Et quantum polleant
Deum. Injusti justos accusant eorum malo. um quorum sunt
met autores. Præfente Elia nihil possunt Baalenses. Præfente
hova torpet Baal. Ut nox dies veritatis cedit mendacium.
orum plena sunt omnia, pio. um exiguus est numerus. Sapi
uns credendum quam mille: nam paucorum est sapientia. C
um genus hominum! quando tandem hac videbitur: aut qu
dem lux penetrabit istos oculos? Nunquamne nisi serò sap
Utinam adsit aliquis igneo spiritu, ignea, ne oratione Eliæ
charitatis ignem de calo deo set, quo nostrarum precum sa
ardescant, ut deinceps solus Jehova extollatur.*

MICHAËS, 3 Regum 22.
ARGUMENTUM.

*Achabo Israëlitarum regi consulunt falsi vates, ut Ramoth
aditicam urbem bello adoriatur: fore enim, ut ea potretur.
Michæas vates contrarium prædixit, eamque ob causam
tur in vincula.*

*Ahabus Israëlitarum rex, Josaphatus Judæorum rex, et
Nuntius, Sedecias, michæas.*

Ad sunt hic vates, Josaphata, plus minus quadringenti quos ad explorandam Dei voluntatem censuisti accer-
cendos. I. Video; superest ut eos interroges. A. Quid mihi autores estis, vates? Censestisne ut bello Ramotha ad-
dormiar, an ab incepto desistam? V. Nos verò censemus ut ad-
dormiaris, nam victoriam tibi anuit Dominus. I. Nunquis præterea hic est Jehovæ vates, ex quo scilicitemur? A. Est item unus, sed quam malè odi: quoniam nihil unquam mihi, nisi sinistrum, vaticinatur is est Michæas, filius Im-
læ. I. Non decet regem ita loqui: sed jube eum accersi. A. Tu cîte huc nobis properè Michæam. N. Ita faciam. S. Videsne hæc Achabe cornua ferrea, quæ ego fero? Hoc tu modo quasi cornu petes & fundes Syros ad interneci-
onem, ita tibi per me futurum pollicetur Deus. V. Ita prorsus fiet. Aggredere sane Ramotha; feliciter pugnabis eamque Dei beneficio capies. N. Cateri quidem vates om-
nes, Michæa, rege uno ore felicem successum promittunt. Itaque censeo ut tu quoque ei bene omineris, quemadmo-
dum ipsi. M. At ego Deum immortalem juro, me ea so-
lum dicturum: quæ mihi divinitus inspirata fuerint. A? Michæa, quæ est tua sententia? Armanè in Ramotha inferemus, an non? M. Quidni inferas? Nam tibi victo-
riam annuit Jehova. A. Quousque tandem mihi illudes? Te etiam atque etiam obtestor per nomen Jehovæ, ne mihi quicquam nisi verum dicas. M. Nunc verum audies. Vidi omnes Israëlitas palantes in montibus, sicut oves sine pasto-
re solent. Atque Jehova. Non habent isti Dominos, in-
quit: redeant suam quisque domum cum bona pace. A. Dixine ego tibi, eum nihil mihi nisi infaustum prædicturum? M. Igitur audi certissimum oraculum, Vidi Jehovam in solio suo sedentem, omni coelesti exercitu dextrâ lavâque
stipatum, atque ita dicentem; ecquis mihi in errorem indu-
cet Achabum, quo Ramotha ibi casurus, invadat? Cum
que alius aliud diceret, processit quidem spiritus, qui stans
ante eum. Ego, inquit, iacturum me recipio. Cui Jehova;
Quonam modo? Tum ille; Aspirabo falsa omnibus ejus-
vatibus, quæ dicant probè inquit, Jehova, succedet: ag-
gredere negotium. Nimirum ex his liquet, omnes istos tu-
os vates esse falso spiritu afflatos, & Deum tibi in alè cogitare.
S. Accipe colaphum pro isto tuo mendacio, Nam qua ratio-

ne divinum numen, cujus tu instinctu te loqui simulas, me emigravit, ut te docuerit? M. Tum scis, cum trepidante in intima penetralia penitus abdes. A Corripe Michum, & eum deduc ad Amonem prætorem urbanum, & jam regium filium; & jube meo jussu in carcerem conclusatque ibi pane atro & aqua parcè ac duriter pasci, donec tu redeam: M. Siquidem salvus redibis, nihil causæ quo minus dicar mentitus oraculum: atque equidem clarissimâ voce omnibus iaculatum volo.

Sent. *Falsi vates (quorum ingens est numerus) dicere se quæ placeant hominibus & imprimis assentari Principibus. Vati vates (qui pauci esse silent) assentari nesciunt, & improbi se per dura dicunt. Et quoniam improbi in hac vita dominari solent fit plerumque ut veritatis premium vincula sint & necesse. Nam obsequium amico, veritas odium parit. O mundi potentes, nam hæc in animos vestros demittatis.*

SUNAMITIS, 4 Reg, 4.

ARGUMENTUM

Elizæus, ab hospita sua Sunamitide oratus, ejus filium revocat vitam.

Elizæus, Gihezi, Sunamitis

ECce Sunamitidem illam hospitam nostram, Gihezi! re ei obviam, rogaturus utrum valeat ipsa, & vir, puer ejus. Faciam, Salve mulier, satisne salva es? & tuus situs, & puer valetne? S. Valent: Sed sine me pervenire quo volo. Quonam properas? S. ad tuum herum. Nescio quid novi videtur accidisse huic mulieri. Sed quid rei est? Heus mulier? Tunc audes pedes vatis complere? Apage. E, Sine eam: animo ejus male est, quod me hova celavit. S. Petieramne à te filium? Annon admodum eram, ne mihi imponeres? E, Accinge te Gihezi, & meum baculum, atque abi: si quem offenderis, ne saluto; salutatus, ne resalutato. Ubi eo perveneris, baculum faciei pueri imposito, G. Eo. S, Atego profecto nunquam te omittam; quin una mecum venias. E. Agè sanè voluntati obsequar: Præi, jam te sequar. G. Hec, ut jussieras: sed puer neque vocem edit, neque audit, potuit omnino expergescere. E. Ne trepida mulier, intus amicus cubiculum. Hic quidem plane mortuus jacet in

leſtulo. Exite foras, & me hic relinquire ſolum cum ſolo,
 claſa janua. G. Neſcio quid magnum expeſto: non abs
 te ſe concludit intus. S. Faxit Deus ut datum recipiam. G.
 Hospita. S. Quid novæ rei eſt? G. Salva es; viſus ſum au
 dire ſternutantem puerum. S. Revixi, ſi verum prædicas
 E. Heus Gihezi. G. Me vocat: quid eſt, here? Accer
 te huc mihi iſtam fœminam G. Te vocat. S. Adeo. E.
 Recipe jam tuum filium iacolumem. S. O Divine vir,
 quas ibi gratias agam pro tanto munere? E. Deo hoc totum
 præceptum ferendum eſt, mulier: non mihi, qui per me
 poſſim nihil.

Sent. *Fides eſt omnipotens. Suorum preces, quamvis maxima
 petentium, exaudit Deus.*

N A M A N, 4 Reg. 5.

A R G U M E N T U M.

*Naaman Syrus ab Eliſæo à lepra ſanatus, ei gratias agit & dona
 offert: Sed quæ eliſæus non accipit. Deinde digreſſum Naa
 manem conſecutus Gihezi Eliſæi ſamulus, ab eo pecuniam &
 veſtes auſert per mendacium, eamque ob cauſam ab Eliſæo repre
 henſus, fit leproſus.*

Naaman, Eliſæus, Gihezi, Miniſtri Naamanis.

Revertor ad te, Eliſæ: & meum tum in Deum, tum in
 te peccatum confitens, veniam peto. E. Quidnam
 peccaſti? N. Cum tu me per miniſtrum tuum juſſiſſes cor
 pus in Jordane ſepties immergere, ſi à lepra (cujus depel
 endæ cauſa veneram) ſanus eſſe vellem: primum indig
 natus ſane ſum, & me tibi deſpicatui eſſe ratus, quod tan
 tum miniſtrum ad me miſiſſes. Nam ſperaveram teipſum
 exitum, & invocato dei nomine manum loco admoturum
 & à morbum ſanaturum. Deinde indignum mihi videba
 tur, tantum tribui veſtris aquis, ut, cum Abana, aut Phar
 phar, fluvii damasce, veſtris nihilo deteriores, eſſent ad me
 curandum inutiles, Jordanis tantam habere vim putaretur.
 aque abibam irâ plenus. Quod niſi mei ſamuli fuiſſent
 me ſapientiores, equidem medicinam repudiaſſem. Sed
 cum illi dicerent abſurdum eſſe, me, qui rem quamlibet
 magnam ſalutis cauſa faſturus eſſem, à tam parva reſugere:
 tentavi quid poſſent aquæ Iſraëlitarum, & me ſepties in
 Jordanem immerſi; quo faſto ita ſum (ut vides) ſanatus,
 ut

ut non sit pueri corpus nitidius aut integrus. Qua prope
intelligo jam, & confiteor, nullum in toto mundo esse
Deum nisi eum quem vos Israëlitarum colitis. Itaque propter
singularem beneficio, quaeso te ut à me munusculum hoc ac-
cias. E. Apagesis: ego ut munus accipiam? N. At
me repudiaro: non equidem id facio, quo tibi tantum me-
ritum remetiar, quod neque fieri potest: sed ut hoc meum
Deum & in te grati animi pignus apud te relinquam. E. Il-
lum gratum animum apud te habeto: donane addito
Atqui. E. Ne urget antope. Nam (ut tu semel scias)
Deum immortalem juro, cui ego appareo atque adminis-
tro me nihil a te accepturum. N. Si ita decrevisti, nolo in-
probius instare. Ceterum oro te, ut hinc mihi terrarum
onera mulorum onus asportare liceat, Nam statui deinceps
nullis diis praterquam uni Jehovah adolere, aut sacrificare.
E. Laudo, asportato sane. N. Prater ea est aliud, super
quo te velim consulere. Solet meus dominus, quando docu-
que in ædem Remmonis adorationis gratiam comitat, me
humeris inniti; ubi, eo inclinante se, non possum quin
me quoque inclinem. Eam mihi rem Jehovah ignoscet,
pinior. E. Ita abi cum bona pace. G. Hem, parci Dom-
nus meus accipere oblata sibi ob isto Syro munera?
mihi ita sit Jehovah propitius, nisi eum cursu consequar, al-
quid accepturus: Immunis ut abeat tam dives homo, tam
affectus beneficio? Non convenit. N. Religioni habere
nichil ei dedisse. Sed videone ejus famulum huc cursu con-
tendentem? Ipse est, quantum ex incessu conjicio. G.
curru desilit, & mihi procedit obviam. N. Salvane omni-
puer; G. Pax: te tribus verbis volo. Modo ad herum
meum venerunt duo de vatum genere juvenes è monte
phraimitarum. Ea de causa rogabat herus, ut mihi ad
argentum talentum des & duas vestes de splendidioribus.
Imo vero duo talenta auferas: atque utinam plura voluisti
libenter dedissem. G. Non est opus. N. Ne dubita acci-
pe. erit aliquis eorum usus. Vos colligate hic argentum
in duobus fideis: addite has duas vestes. Vos duo præferite
hasce sarcinas, jubeto herum tuum meo nomine salvere pri-
mum. G. Faciam. Vale. N. Ertu. G. O me felicem
cui res tam bene succedunt! Ite hac juvenes; sequimini
me per hoc obscurum ostium: deponite hic sarcinas: ja-

mibi nihil opus est vestra opera. Quid reliquum est, ipse facile per me perficiam. Abiit. M. Vale ergo. G. Valetet vos quoque. Nunc res mihi bene gesta est; abscondam hic hunc thesaurum, ubi eum nemo præter me sciat. Sed jam ne meus herus aliquid suspicetur, si nimis diu absim, offeram me ei. E. Unde noster Gihezis? G. Nusquam equidem ivi. E. An etiam audes velle mihi verba dare? Quasi ego non una animo adluerim, cum homo de curtu revertit tibi oviam. Hoccine tempus est accipiendorum ullorum munerum? Improbè à te factum. Itaque pro isto tuo peccato, lepra, quâ liberatus est Naaman, in te, & in tua progenie in posterum hærebit.

Sent. Bona spiritualia plerunquæ aspernatur mundus, quia splendore carent, & apparatu mundano. Nè famulorum quidem consilium contemnendum est. Sape etiam est Olixor valde opportunè lectus, Dona spiritualia non emuntur pretio carnali. Avaritia mendaces facit, & homines in miseriam præcipitat. Dei Spiritum laicè frustra coneris.

H A Z A E L, 4 Reg. 8.

A R G U M E N T U M

Hazaeli percontantur prædicit Eliseus mortem Benadidris Syriæ & insuper ipsius Hazaelis regnum & servitiam in Israëlitis.

Hazael. Eliseus.

BENADADUS Syriæ rex, qui nunc æger est. misit me ad te, Elisee, ad percontandum de salute tua. E. Renuntiato ei, eo morbo levatum iri: Et tamen Jehova mihi intuenturum significavit. Heu! H. quid sibi volunt ista supiria, quæ fixo vultu ita altè trahis? E. O Hazael, video quantum tu vastitatem sis Israëlitis illaturus. Tu eorum ædificia incendes, tu juvenes ferro trucidabis, tu pueros elides. tu gravidas mulieres discerpes. H. Egone vilissimus homuncio tanta facinora potero? E. Ostendit mihi Jehova, te fore regem Syrorum.

Sent. Pius dolet populi Dei calamitas, quamvis meritò & divinitus illata.

J E H U S 4 Reg. 9.

A R G U M E N T U M

Jehus, ab Elisei puero unctus rex Israëlitarum, Foramum Israëlitarum

Joram, & Ochoziam Judeorum regem, & Jezabelem Joram matrem occidit.

Puer Elesei. Jehus, Duces, Speculator. Joramus Israëlitarum rex, Nuntius, Alter nuntius, Jezabel.

HAbeo quoddam ad te mandatum, dux. Je. Quem istam appellas? Teiplum, dux: secedamus intrò, hova te, jehu, Deus Israëlitarum, jubetque ut Achabimini tui stirpem truces. Statuit enim suorum omnium vatum tum reliquorum sanguinem à Jezabele expectare universamque Achab domum perdere & ejus memoriam genusque stirpis ex Jesraëlitis tollere; eamquè eò redigere quò redacta domus est Jeroboami Nabati filii, & Baasabiaz filii: Jezabelem autem comedent canes in agro Israhelensi insepultam. Sed ego hinc fugâ me præcipio. D. Quomodo seres habet jehu? Quorsum venit ad te lymphatus iste; Je. Hominem nostis, ejusque orationem. D. Mihi me vero. Doce nos quidnam dixerit. Je. Unxit me rex Israëlitarum de Jehovah mandato, cui certum est Achab & Achabique domum per me ulcisci. D. Supponamus pro re regi vestes nostras, socii eumque collocemus in edissimo graduum. Tu praco proclama tuba, regem esse Jehu. Je. Nunc duces, si vobis ita videtur, cavetè nequis ex ore do evadat, qui hujus rei nuntium Jesraelem perferat. conscendamus equos, & eo festinemus ire. Nam illic cumbit Joramus, sanandorum vulnerum gratiâ, quæ in bello contra regem Hazaelem à Syris accepit: eodemque venit Ochozias Judææ rex ad eum vilendum. S. Video quiddam hominum globum. Jo. Tu conscende equum, & cursu profectus obviam quære ut valeat. N. Fiet. Je. currit huc eques quidam. N. Rogat rex ut valeas. Je. Quid, ut valeam? recede ponè me. S. Pervenit nuntius ad eos, neque revertitur. Jo. Heust tu, conscende equum & eodem curre. N. Fiet. Je. accurrit huc alter. N. Rogat rex, jehu, an valeas? Je. Quid, an valeam? Recede ponè me. S. Pervenit ad eos nuntius, sed non revertitur. Incertum autem ferocitas declarat esse Jehum Nam sis filium. Jo. Jurgage currum equis auriga: exeamus homini obviam. Ochozias Je. Tandem veniunt, ipsi reges opportune. Jo. Valeat jehu? Je. Quid valesne? durantibus tot matris tuæ

belis stupris, & maleficiis? Jo. Fugiamus Ochozia circum-
venimur. Je. Siquidem potestis effugere. Experiar tamen,
an meus arcus possit de regis corpore sanguinem elicere:
Hem tibi, hic moriturus eras. Tu Badacer triumvir, abji-
ce eum in fundum Nabothi jezraelensis. Nam memini,
cum aliquando ego & tu Achabum hujus patrem in eodem
curru sequeremur, ei oraculo dictum esse, Jehovam sangui-
nem Nabothi, ejusque natorum pridie ejus diei respexisse:
cumque in agro ejusdem Nabothi, quem illi judicio per ca-
lumniam oppressisset, in illum vindicaturum esse. Quare
huc hoc cadaver, idque in fundum abjice, sicuti ferunt
Jehovæ dicta. Sed fugit Ochozias: persequimini eum,
occidite, pereat hoc ad flagitia concors hominum genus.
Irgamus in oppidum: nondum peracta ultio est: superest
maius mali fons Jezabel, quam jam videre videor de fene-
stra prospicientem. At etiam fucata est: nimirum ut mor-
placeat. Jez. Nunquid bene accidit Zambri qui domi-
um suum interfecit? Je, Ecquis isthic à me est? Recte:
ut ejus eunuchi præcipitate eam. Peri foeminarum impu-
rissima, & à meis equis conculare.

*Sent. Etiam subditos armat & excitat Deus in principes. Ab-
sum. St enim, ut qui adversus Deum Dominum suum consurgit,
quod faciunt omnes impii) adversus consurgant ipsius servi.*

J O A S, 4, Regum 13.

A R G U M E N T U M.

*Joas Israelitarum regi se agrotum visenti prædicit Eliseus victorias,
quas sit de Syris reפורaturus.*

Joas rex Israelitarum, Eliseus.

Heu pater patriæ! Heu columen Israëlitarum! tu quidem
nunc ager jaces. E. Mon est ejulandi tempus. Ca-
p arcum & sagittas. J. En cepi. Quorsum? E. Imponere
humanum arcui. I. Feci. E. Aperi fenestram obversam
Regenti. I. Aperui. E. Jaculare. I. hem! sic volo. E. Col-
pisti. Ista est salutaris nobis, mortifera Syris sagitta,
cum tu in Apheco, Dei præsidio, occasione occides. Sed
erge porro, cape sagittas. I. Cepi: quid tum? E. Feri
Oham. O factum male! si quinquies percussisses, aut sexies,
aliam poteras Syros delere funditus. Nunc eos ter tantum
perabis, quoties videlicet terram pulsavisti.

H

Sent.

Sent, *In vate plus est praesidii quam in exercitu. Vatis mors est & regi deploranda. Fata abstrusa sunt.*

J O N A S, *Jona* 1.

A R G U M E N T U M.

Vexati tempestate nauta, invocatis frustra diis, facta aequae jactura, Jonam vatem excitant qui in navi dormiebat. Deinde j r te jacta, ut eum fontem & tempestatis causam esse deprehenderunt, jaciunt in mare ipsiusmet admonitu: ita pacatur tempestas.

Nauclerius, Nauce, Jonas.

PRÓ jupiter, quanta saevit tempestas! quanti undarum fluctus! nostram navem undique verberant? Dicas Neptuneum & Æolum, omnesque adeo Deos in nostram conjuravisti perniciem. Ne saevi tantopere aquarum praepotens Neptune; ne eos perde, qui se tuae fidei mandarunt. Tuque o Æole, cui potestatem in ventos dedit Jupiter, cohibe tam effrenatum eorum impetum. Naut. Dii immortales, quod habetis in animo? Hoccine venisse nos, ut tam misere peritemus? Parcite, quaesumus, parcite: nos vobis sacra faciemus; tibi Neptune tantum, vobis agrum, tempestates, mactabimus: tantum licet hinc salvis evadere. Al. Leda proles Castor & pollux, arica nautis sidera, obsecro vestram fidem, reddite nobis mare tranquillum, reddite amicam coeli serenitatem Nauc. Nihil agimus video; tam surdi suos dii quam est ipsum mare. Naut. Quid superest? Nunc. Ut jacturam faciamus. Naut, Durum. Nauc. Sed necessarium: extremo autem malo extremum adhibendum est remedium, atque utinam vel sic evadere liceat. Festinate, ejiciamus has merces. Praestat rem perdere, spem aliquam retinentes, quam cum re certum exitium expectare. Vos o coeli marisque potentes dii, esse saltem contenti hac nostra miseria: quid mortem insuper minamini? Hei mihi! magis magisque furiant venti, ingravescit tempestas. Irritentur superi, non placantur nostris votis & precibus. Quo jam? Quo me veriam? Erat hic nescio quis peregrinus, ubi nunc est? Naut. Dormit ad infimum navis latus. Nauc. O supinam securitatem! Heus, heus peregrine: quem tandem dormiendi modum facies? Potes in tanto periculo indulgere somno? Quin tu surgis, & tuum in hoc temporis articulo Deum invocas? si quis forte superum

istat

existat, qui hoc a nobis malum avertat, & presens auxilium ferat. Nauc. Frustra laboramus: causa tanti mali perscrutanda est. Oportet aliquem hic adesse, qui se nefario aliquo scelere obstrinxerit, propter quem tantopere irascantur dii. Sortiendum est quis sit in causa. Nauc. Placet; ducantur sortes. Euge, fors hunc peregrinum designat. vides te, peregrine, accusari. Dic quæso, unde tantum in nos malum ortum sit, quod vitæ genus sequaris, unde & quò eas, cujas sis, & qua gente natus. J. Jamjam nullum superest effugium teneor manifesto. O inevitabilem Dei potentiam! Ego sum Habreus,, Jehovah cœlestis Dei cultor, qui & mare & terram fabricatus est. Is me Ninevem ire jusserat, ut eum populum, otio & luxu diffluentem & perditum, mea admonitione ad meliorem frugem & saniozem vitæ rationem deducerem. Cujus ego muneris tristitiam defugiens, statueram Tarsum in Ciliciam me conferre, & ejus conspectum evitare, cujus oculis omnia sunt subjecta. N. Perimus funditis. Inscite prorsus, homo, & male abs te factum. Sed postquam factum quod est, infectum fieri non potest, quid tibi nunc censes faciamus, ut placatiore mari utamur, quod vehementius semper agitari vides? J. Vos vero me in mare deturbetis, si id sedatum vultis: nam certo scio ego, mea unius causa vos hac tam vehemente tempestate affligari. N. Avertant superi, ut tua morte salutem nostræ consulamus. Non faciemus. Agite viri fortes, incumbamus remus, conemur ad terram appellere. Eia adhibere summas vires: eia, rumpamus eos hos fluctus. O rem miseram! crescit assidue malum, nulla ratione terram possumus attingere. J. frustra ludatis invito Deo. N. Quid ergo est? tene nos in mare? J. Nisi mavultis mecum una perire. N. O desperatissimum perfugium! sed tamen satius est. te solum quam nobiscum interire. Faciendum est socii: Nulla alia ad evadendum via est, video. efferatur mare, rumpitur navis, mors nobis versatur ob oculos. Demergamuseum. obsecramus te Jehovah, ne pereamus ob hujus viri mortem, neve a nobis poenas sanguinis ejus expectas. Vides nos necessitate impulsos facere, & tu omnia tuo arbitratu moderaris: jaciatur. O rem admirabilem! Videtis ut subito sedata sit tempestas, eo dejecto? Videtis mare sic tranquillum, nunquam tranquillius: Agnosco, agnosco ego Jehovah potestatem, immensam: is nimirum Deus est,

ceteri nequicquam precibus interpellantur, uni, debetur gratia uni itaque sacra votaue faciamus.

Sent. Frustra impiorantur falsa numina sapiens vero numina Deum effugere nec terra nec mari possis. Cum fontibus navigare, hoc est versari, noxium est. Manente causa pœna, manet pœna.

R A B S A C E S, 4 Reg. 18.

ARGUMENTUM.

Rabsaces, ab assyria rege Senacheribo missus. Hierosolymitanos qui erant in muris, ipse extra muros jubet deditionem facere, & in Jehovam ejusque populum petulantissime invehitur, nemine quicquam respondente.

Rabsaces, Eliacimus,

Vos hæc novine regis magni, id est, regis Assyriorum, Ezechia nuntiate. Quâ tandem fiducia nitatur? Verbisne, an consilio. an viribus dimicare cogitet? Quâ tandem sepe fretus ab eo defecerit? An videlicet confidit confecto isti culmeo baculo, id est, Ægyptijs, cui si quis innitatur, ei manum perforet? Talis est Ægyptiorum rex Pharaon in omnes qui ei confidunt: Quod si mihi dicetis, Vos Jehovah Deo vestro confidere: annon is est cujus Ezechias sacella arasque sustulit, jussitque Judæis & Hierosolymitanis, ut Hierosolymam ad certam quandam aram Deo supplicarent? Agè Ezechia, vis cum domino meo rege Assyrio sponsonem facere, si tibi dederò duo equorum millia, nix non possis ad eos totidem equites suppeditare? Tunc ausis vultum subire vel unius pratoris, minimi servorum domini mei? Et fiduciam tibi collocas in Ægyptiorum curribus & equitibus? An porro sine Jehovah ad hunc locum vastandum ascendi? Jehovah ipse me jussit in hanc regionem proficisci, eamque depopulari. E. Quis sumus te, ut nos Syriace (scimus enim) alloquaris, non Judaice, in auribus hominum qui sunt in moenibus. R. Quasi ad dominum tuum, aut ad te miserit me dominus meus, ad hæc dicenda; ac non ad eos qui sunt in muris, ut vobiscum & mercedem suam comedant, & urinam bibant. Audite judæi, regis magni, regis Assyriorum dicta. Ne vobis imponat Ezechias, neque enim poterit vos ab ejus manibus defendere. neve ab eo persuaderi vobis finite, ut Jehovah fidatis, quasi vos defensuro, neque urbem istam in manum Assy-

Assyriorum regis permissuro. Nolite Ezechia credere, sed potius Assyria regi obtemperate, qui vobis mandat secum benevole agatis, & vosei dedatis & suis quisque vineis & ficibus & puteis tantisper utamini, donec veniat ad vos in vestrae similem terram transferendos, in terram frumenti, & vini, & panis, & vinearum, & olivarum, & olei, & mellis feracem, ut hac ratione vestrae salutis prospiciatur: neve Ezechia fidem habeatis; fallit enim vos inani fiducia defensionis Jehovae. An reliquarum gentium dii suam quisque terram ab Assyria rege defenderunt: Ubi sunt dii Hernathae & Arphadi? Ubi Sepharvaimi? Ubi Henae? Ubi Avae. Nunquid Samariam ab ejus manu tutati sunt? Quis tandem est ex omnibus terrarum diis, qui suam terram ab ejus manu defenderit, ut Jehova Hierosolymam defensus esse videatur? E. Obmutescamus, neve ei quicquam respondeamus. Ita enim fert regis mandatum. Sed camus hac regi nuntiatum.

Sent. Res secunda insolentes saepe reddunt homines, & in ipsum etiam Deum petulantes. Prosperos successus sibi adscribunt superbi, cum debeant Deo. Cum maledicis & verbosis rixandum non est, sed Deo committenda causa.

E Z E C H I A S, Esaia 38.

A R G U M E N T U M.

Aegrotus rex Judaeorum Ezechias, cum esset ei ab Esaiâ vate denuntiata mors, precibus à Jehova impetrat vitae prorogationem.

Esaias, Ezechias.

Impera domo, Ezechia: nam isto tibi morbo moriendum est. Hæc est Dei voluntas. Ez. O durum nuntium! O sancte Deus, memineris quam fideliter & integro animo te semper coluerim, & ad tuam voluntatem vitam omnem direxerim. Hic pietatis honos? Sic religionem remuneraris? Mene nunc in medio ætatis cursu in eas angustias esse redactum, ut subeundum sit sepulcri ostium, & reliquo vitæ tempore carendum? Eheu! jam non ego fruar communi hoc coelo: coelo ego non fruar, cujus amœnâ luce illustrantur qui in terra degunt vitam: Jam ego avellor à charo conspectu & consuetudine hominum, qui hunc orbem incolunt. Ex hac vita discedo & emigro tanquam e pauciori tuguriolo, fatali ævi flamine & filo ante cernit. *Amplius.*

Paulatim atteror, & consumor in horas: neque quicquam proprio expecto, quam ut jam jamque absumptus, animam agam. Ad mane si ventum est, membra omnia diro cruciatu dilaniari sentiens, mortem in vespere expecto. Hirundinis aut gruis stridulas voces emitto, & columbarum more querulos edo gemitus; cœlumque suspiciens, consumptis lacrymis, ipsa oculorum tabe intolerabiles animi testor dolores. O rerum Domine omnium, aio mihi fieri injuriam, cujus te vindicem esse par est. Miserum me! quid jam, quod mihi venire in mentem possit, quo possum tuum animum ad id quod volo flectere? Meane viæ brevitate miserabiliter commemorem? O rerum autor & moderator, longius est profecto naturale vivendi spatium quam quantulum à te mihi conceditur. Haccine mihi ætate tam immatura spiritus reddendus est? An tu mihi videlicet sempiterno somno consopire paras, ut postea in vitam revoces? Aut cujus alrissimam tranquillitatem acerbissimo casu contaminari passus sis, eum scilicet, jam letho absumptum è putido busto vindicabis? Et cujus vitam agitantistueri neglexeris, eundem morte deletum, amito lucis rursus donabis; peccatis (quorum de fonte mors scaret quasi post tergum rejectis, & æterna oblivione oblitteratis? Deinde à quibus gratitudinem, & ex ea manantem laudationem expectas? à mortuis? an sepulti te celebrabunt, & tuum paratum miseris præsidium prædicabunt humati? Vivi, vivi tibi gratias agent, velut ego hodie: & parentes liberis commemorabunt tuam gentibus omnibus expositam tutelam. Intende meæ saluti. Jehova, & nos de tuis laudibus carmina, quamdiu vivemus, in æde tua modulabimur. Es. Ades animo, rex; Iubeortibi lata nuntiare. Jehova, Deus Davidis autoris generis tui, tuam precessionem audivit, tuasque lacrymas respexit. Itaque sic habeto, te per eum sanari, & tertio abhinc die ascensurus in fanum. Quinimo addet tæ vitæ quindecim annos, teque eripiet è manibus regis Assyriorum una cum hac urbe, cujus te defensorem præbebit, propter semetipsum, tum etiam propter Davidem sui cultorem. Sed vos famuli sumite palatham, quam ulceri ejus imponaris, ut convaleſcat. E. Sed quo signo intelligam me in sanitatem restitui, & tertio die venturum in ædem? Es. Vides hoc Achazi solarium? E. Video. Es.

Optio tibi datur utrum velis umbram decem gradibus procedere, an reverti. E. Facile est umbram progredi: potius retrocedat. O rem miraculosam! nunc, nunc video, volente Deo, nihil esse arduum.

Sent. *Pis precibus usque adeo flectitur Deus, ut interdum etiam decretum suum rescindat. Quamvis morbos interdum naturalibus remediis incurabiles sanat Deus, tamen naturalia remedia non semper repudiat. Non medicina, sed Deo tribuenda est sanatio: & tamen utendum est medicina.*

J E R E M I A S, Jer. 26.

A R G U M E N T U M.

Jeremias urbis & templi ruinam vaticinatur: eam ob causam comprehenditur à sacerdotibus & vatis ad necandum. Sed facta ed tumultum concursu, proceres & senatores & Ahichamus prohibent.

Jeremias, Sacerdotes, Vates, Præceres, Senatores, Ahichamus.

Audite omnes omnium Judeæ urbium homines quotquot hoc templum, in ejus ego sto vestibulo, intratis adorandi numinis gratiâ: audite, quæ Deus mea voce vobis effatur. Nisi eum audietis, & ex lege quam vobis præscripsit vivetis, tum autem dicta vatum, ejus cultorum, quos ipse ad vos mittit, per quos vos mature admonere nunquam intermitte; ea, inquam, nisi audietis, hanc ipsam ædem sacram in eum statum rediget, in quem Silonem redegit, & hanc urbem omnium orbis terrarum gentium ludibrio exponet. Sa. Quid sibi vult clamor iste? Va. Omnibus minatur exitium. Sa. At sibi non minatur, sed constat maximum malum. Quin invadimus hominem? Va. Atque ira opus est. Sa. Comprehendite eum, viri; cavete ne effugiat: faxo jam scias, Jeremia, quæ mala nobis obnuntias, ea te in temetipsum excitavisse. Itane verò ut huic templo Silonis ruinam, & urbi vastam everisionem & solitudinem denuntiaveris, & hæc tam dira impune protuleris? Morte pœnas lues. V. Meruit certe. P. Unde tantus iste tumultus, sacerdotes? Aut quid vult tantus hominum concursus? Quid novæ rei accidit? S. Hic homo dignus est, qui capite der supplicium, qui quidem tam horrendas clades huic urbi sit vaticinatus, quem admodum vos ipsi audivistis. I. Audite me, si placet, & vos omnes populares audite me.

Jehova

Jehovæ ego optimi maximi instinctu hoc veni, ea in fanum & urbem prædicturus, quæ vos audivistis. Quare corrigite vestram vitam & mores, Deique vestri admonitioni obtemperate, ut mutet consilium, malumque, quod in vos cogitat, avertat. Quod ad me pertinet, equidem video me in vestra manu esse: vos mihi, quod videbitur, faciatis licet, Veruntamen sic habitote, si me interfeceritis, vos urbemque & hanc rempublicam, innocentis sanguinem supplicio luituros. Certe enim jehovæ misit me ad vos, ut vobis audientibus omnia dicerem. P. Nos quidem non videmus justam causam, cur hic capere plectatur: siquidem vos nomine jehovæ Dei nostri affatus est. Se. Audite vos vicissim, nisi molestum est. Michæas Morastita, vates fuit tempore Ezechie regi judæorum, qui jehovæ optimi maximi nomine omni judæo populo audiente, ausus est dicere, Sionem in agrum redactam, aratum iri, Hierosolymamque in rudero collapsuram, & montem sacrum in solitudinem redigendum. Nunquid in eum mortem animadvertit Ezechias, aut ullus judæorum? Annon Deum reverentiâ & precatione sibi placaverunt, malumque quod ab illo jam jamque imminerebat depulerunt? Et nos tam immani scelere animos nostros obligabimus? Quid Urias, nihilne nos movebit? Is fuit filius Semeræ, ex Cariathiarimo, qui eadem in urbem hanc ab jehovæ effatatus, quæ modo jeremias. Quod cum joacimus rex audivisset, nec non milites & proceres, eum quæsiit ad necem. Id ubi rescivit ipse, territus aufugit in Ægyptum. Sed eo misit rex Elnathanam, & quosdam alios, qui illinc extractum ad eum adduxerunt: eumque ferro crudeliter necavit, & ejus corpus in plebeiorum sepulcretum præjiciendum curavit. Itaque quis fuerit exitus videaris. Nunc displicite, utrum nefariam hujus facinus, an consideratam illius prudentiam malitis imitari. Ah. Profecto nunquam sinam vos manus jeremiæ sanguine commaculare.

Sent. Veritas odium periculumque parit. Malo vate aut doctore nihil iniquius. Plerumque plus sapient & plus æquitatis habent ineruditi quam doctores. Pœnam si vis effugere, fuges culpam. Mitiora imitanda sunt exempla, immitiora declinanda.

A N A N I A S, Jer. 28.

A R G U M E N T U M.

Ananias Judæis liberationem ad biennium falsè vaticinatur. Jeremias contra graviores insuper captivi artem prædicit, & ipsi Anania mortem à Jehova denuntiat.

Ananias, Jeremias.

Audi tu, Jeremia, unà cum universo hoc populo quæ jussu Dei vobis denuntio. Ego (inquit Jehova optimus maximus, Israëlitarum Deus) jam rumpam jugum regis Babyloniorum, & post duos annos referam in hunc locum omnia vasa templi quæ Nabuchodonosor hinc ablata Babylone deportavit. Jechoniamque filium Joacimi Judææ regis, omnesque captivos Judæos qui sunt abducti Babylone, huc reducam fracto Babylonis imperio. J. Utinam ita faciet Jehova, & tua dicta omnia ad rem conferat, atque huc vasa sacra reoportet, captivosque omnes e Babylone revocet! Verum audi, & quæ apud te & omnem populum eloquar, trade memoriæ: Claruerunt ante me & te jam olim vates, qui multis nationibus, magnisque regnis bellum, auramem, aut peltem, prægnaverunt. Quod si quis aliquando secunda pronuntiabit, eius prædictum aut rei eventus à divino afflatu profecto comprobabat, aut frustratio refellebat. Hoc quia in hac vaticinatione futurum certo scio, malo te rei exitu confutari, quam meâ oratione irritari. A. Cedo mihi istum torquem: audite vero omnes, qui hic estis, quid ferant mea dicta. Quemadmodum hoc ego collare perumpo, ita Jehovam scitote perfracturum dominationem Nabuchodonosoris post biennium. J. Nolo tecum amplius rixari. A. Abeas licet; ego hoc teneo, & tenebo: nè trepidate Judæi, adventat jam certissimum vobis præsidium & salus. Bono animo este. J. Adsum tibi à Deo, Anania, qui tibi me ita renunciare jubet. Vincula lignea, inquit, rupisti, Anania, sed pro eis ferrea feceris. Nam ego ferreum jugum collo imponam omnium istarum gentium, quo serviant Nabuchodonosori Babyloniorum regi, sub cujus ego ditionem etiam agrestes bestias subjunxi. Hæc sunt de quibus te, Anania, Deus meo ministerio præmonitum voluit. Sed non est, crede mihi Anania, non est quod incitationem & permotionem divinam ostentes, & hunc

hunc populum spe inani erigas. Neque enim à Deo missus ades, cujus ego inflatu perniciem tibi proximam denuntio, reque hoc anno vita defunctorum confirmo: quoniam tuis verbis deficiendi ab eo caula es.

Sent. Malidoctores silent improbis fausta dicere, & qua placeant. Boni contra. Hinc fit, ut boni invisi sint, mali amantur, & auctoritate polleant. Veris vaticus raro creditur ante eventum, praesertim si adsunt falsi vates, qui veris contraria doceant. Mali vates, cum poenas improborum verbis leviunt, re ipsa exasperant, cum pervicacibus rixandum non est. Qui improbis blandiuntur, eos a Deo avocant.

SEDECIAS, Jer. 38.

ARGUMENTUM.

Jeremias consulentem se Sedeciam Judaea regem monet, ut se dedat Chaldaeis; alicquin venturum & ipsum & urbem in miseram calamitatem.

Sedecias, Jeremias.

Volote consulere super rebus meis, Jeremia: sed noli me quicquam celare. J. Rem omnem tibi aperiam: sed eâ conditione, ne me interimas, neve consilium meum repudies. P. Per Deum immortalem, qui nostras animas creavit, non perimam te: neque tradam illis hominibus qui tuam necem cupiunt. J. Satis habeo, accipe jam quod sit Dei consilium. Si te contuleris ad principes Babyloneos; & tuarumque vitæ consules, & incendium ab urbe depelles. Sin minus, & urbs Chaldaeis dedita igni cremabitur, neque tu eorum manus devitabis. S. At enim valde metuo ne me Chaldaei Judæis, qui ad ipsos transfugerunt, tradant omni irrisione ludendum. J. Non tradent, crede mihi: obtempera Dei monitis, cujus ego voluntatis interpreti tibi sum datus, si te ipsum amasturæque saluti provides. Quod si te dedere renuis, hoc tibi divinitus denuntio: Omnes mulieres quæ supersunt in regia,eductæ ad principes Chaldaeos, te in os indignissime irridebunt, ut circumventum & proditum à tuis necessariis, & in ipso cœno perfidè destitutum. Tuarum autem uxores omnes, & liberi tradentur Chaldaeis, neque tu eorum manum effugies, quin in manus regis eorum venies, qui hanc quoque urbem incendet, S. Vide ne quis hæc resciscat, ne tu pereas. Quod si procures audierint no-

stram.

stram congressionem, teque convenerint, rogantes qua de re inter nos actum sit, & mortem minantes nisi indicaveres, dices, te à me precibus petivisse, ne committam ut domum Jonathanis reducaris & miserabilem mortem.

Sent. *Veritas cum periculo dicitur. Imprudentes, dum levius aliquod malum inevitabile vitant, incurrunt in gravius quod fuerat evitabile. Qu. to et abiles pœnas Deo dare recusant, eum incitat ad graviores.*

D I A L O G O R U M S A C R O R U M L I B E R T E R T I U S.

T O B I A S, Tob. 4. & 5.

A R G U M E N T U M

Tobias Tobiam filium suum pietatem docet. Deinde jubet ut ducem quærat ad petendam ex Media pecuniam ibi à se depositam. Tobias genium, qui se hominem simulabat, nactus cum eo proficiscitur.

Tahæus pater, Tobias filius, Raphael genius, Anna mater.

CUM ex hac vita discessero, nate sepelito me honorifice, Tum autem matrem tuam honorato, neve eam donec vivet deserito, neve ei parum morigerando vitam reddas acerbam. Recordare, fili, quod dolores perpessa sit propter te, cum esses in ejus utero. Cum igitur vitam finiverit, eam mecum honeste sepelito in eodem sepulcro. Ac per omnem vitam memento Creatoris tui, neve eum offende, ejusve præcepta omitte, Quantumcunque tibi Jehova vicissim tuis temporibus adversus à te respiciendo abhorreat. Quod si tuæ facultates non ferent ut large id facias at pro eo quantum id erit quod supeditabit, ne parce in benignitatem conferre: ut divitias tibi, & argenti aurique thesauros in beneficentia repositos habeas, Nam thesauri nihil impios juvant. At hæc

virtus

virtus à morte vindicat: ac quisquis beneficentiam exercet, Dei conspectum videbit: quemadmodum habet scriptum illud, ego per beneficentiam conspectum tuum videbo, quam qui exercent, caelestes habendi sunt. Tu ergo nate, corpus tuum ab omnis libidinis obscœnitate tuere, uxoremque de tua cognitione ducito, nequaquam alienigenam, aut alius sanguinis quam tuorum. Nos enim vatum progenies sumus. Memoria repete Abramum, Isaacum, Jacobum, qui uxores de sua sibi gente asciverunt, extraneorum affinitate repudiata, eoque liberis fortunati fuerunt. Animum intende fili, ad ea quæ ages. Quod tibi nolis fieri, aliis nè facito. Operarii mercedem nè retineto noctem unam post eum diem in quem cum eo pactus eris: Ut tuote præmio remuneretur Deus. Corpus tuum ab ebrietate abstineto. In nulla nequitia te oblectaveris. De tuo victu largire esurientibus. De tuo vestitu indue nudos. Quod tibi supererit, id omne in beneficentiam confer, neque id gravata: hoc est, vere pane & vino sepulcro Justorum perfundere. Audi & attende quemlibet, qui modo verum tibi consilium det. Ab Jehova omnibus temporibus pete, ut tuas rationes, consiliaque dirigat: neque enim homini in manu positum est consilium sed uni Deo Opt. Max. qui quicquid vult, efficit, alios deprimens, alios efferens. Hæc mea dicta & precepta omnia conservato, & nunquam non ante oculos habeto, fortique & infracto animo esto. Nam Jehova tibi auxilio præsideoque erit si ei toto animo totoque pectore studueris. Nunc fili, illud tibi indicabo de pecunia, quam habeo apud Gabelem, mihi cognatione propinquam (est enim decem argenti talenta) Rege in Media, nam incertum est quando sim moriturus. Tu fili, si Jehovam metues, teque ab omni scelere conservabis, Magnas ab eo opes consequeris. Tob. Omnia ut præcepisti mihi, pater, sic faciam: sed velim mihi consilium des, qua ratione queam istam Gabele pecuniam recuperare. Nam neque ille me neque illum ego agnoscam, neque quo signo repetam pecuniam scio, neque quâ viâ eatur in Mediam tendam. Tob. quod ad signum pertinet, hoc dices; Me cum ille mihi marsupium suum tradidisset dixisse, accipe de manu mea atque ex quo ei argentum in manum tradidi annum habuisse vigesimum: De via autem, quære tibi jam homines aliquos

aliquem fidelem, qui tecum vadat, cui præmium dabimus. Proficiscere fili, adhuc vivente me, & argentum pete. Jehova te Deus Israëlitarum in itinere conservet: ibique benevolentiam, studium, misericordiam, & illius, & omnium qui te videbunt, conciliet, teque nobis sospitem & incolumem & ducat & reducat ante meum interitum. Tobi Eo igitur ad conquiendum ducem, & fortasse præsto adest qui faciat. Nam video juvenem quendam in viam stantem accinctum, & ad iter (ut videtur) paratum. R. Adolescens, cujas es? Tobi. Domine, potesne mecum in Mediam proficisci? Rap. Equidem novi vias omnes, sumque aliquando usus hospitio Gabelis gentilis nostri, argenti Rages in finibus Mediæ, quæ Rages distat ab Ecbatanis itinere duorum dierum, estque montana. Ecbatana autem in campestri loco posita sunt. Tobi. Præstolare paulisper, si placet, dum hanc rem patri renuntiaturum eo: nam magnopere cupio te comitem habere, tibi dabo mercedem pro itinere. Rap. I propere. Ego hic manebō donec redeas: noli diutius morari. Tobi. Nactus sum virum bonum, pater, nostri generis, qui mecum proficiscatur. Tobæ. Evoca eum ad me, ut scisciter unde terrarum sit, & an satis fidus sit tibi futurus comes. Tobi. Factam Heus, accerseris a patre meo. Rap. Eo. Salve vir divine. Tobæ. Si salveo, cur mihi hæc usu veniunt, ut oculis captus in tenebris cæcus sedeam? Rap. Qui tibi oculorum lucem cæcando ademit, idem te, quia vir bonus es sanabit. Tobæ. Ita faxit Jehova. Sed ad rem. Meus hic filius Tobias vult ire in Mediam, frater poterisne ire cum eo? Et ego tibi mercedem dabo. Rap. Potero, quippe qui vias omnes noverim, omnemque illam regionem peragraverim, & montes teneam. Tobæ. Cujas es? Cujus generis? Et qua ex civitate? Rap. Quid amplius quæris? cum mercenarium habeam, qui tuum filium comitetur ex tui animi sententia. Tobæ. Frater, nomen tuum scire velim, & cujus nationis sis. Rap. Ego sum Azarias Hananeelis filius de familia Solomothi majoris gentis gentilis. Tob. Quod salutare faustumque sit. Sed noli ægre ferre, frater, quod voluerim tuæ familiæ genus cognoscere: meus gentilis es, egregiâ & nobilis ortus familiaria. Nimirum nosti Hananeelem & Nathanem duos Solomothi filios, qui mecum itabant Hierosolymam, cum Israëlitarum

liticam terram incoleremus, mecumque ibi adorabant, neque unquam ad deos peregrinos qui in ea regione habebantur, desciverunt: quod ceteri gentiles nostri fecerunt. Quare vade frater feliciter, cum filio meo: & redite feliciter, adjuvante Deo. Ego tibi in singulos dies drachmam solvam, & victum ut filio. Quod si vos Deus cpr. max. Salvos reduxerit, istud tibi præmium augebo. R. Omitte timorem. Nam ego cum filio tuo salvus cum salvo, & ibo & redibo. Tobæ, Compara tibi, Tobia fili, quæ ad profectiorem sunt necessaria, & proficiscere cum isto fratre. Deus omnipotens vos incolumes ducat & reducat, & vobis hoc iter ductu genii sui prosperet. Tob. Vale & ambula prospere. A. Oh, oh, oh, oh! Tobæ. Quid fles? A. Rogas? nihilne vereris puerum abs te ammittere, qui in oculis nostris obversando, nostram senectutem reddere leviolem? Quasi vero non nos sine illo argento aliturus esset Deus noster. Tobæ. Ne time soror. Nam & prospere ibit, & incolumem ad nos reversum tu ipsa tuis oculis aspicias, Deus ei noster genium attribuet, qui ei iter bene fortunet, eumque salvum reducat. A. Eheu!

Sent. Parentum est filios docere pietatem. Piorum curam mandavit Deus genis suis.

A S M O D Æ U S, Tob. 6. & 7.

A R G U M E N T U M.

Raphael genius agit cum Tobia de ducenda in matrimonium Saram Raguelis filia; Deinde, ubi ad Raguelem pervenerunt, fit matrimonium.

Raphael, Tobias, Raguel, Edna.

JAM tandem pervenimus Ecbatana, Tobia frater. Hanc nocte divertemur ad Raguelem. Is senex quidam est qui filiam habet unicam, forma præstantem, nomine Saram. Ego cum eo agam ut eam tibi det in matrimonium. Est bona indole prædita, & patri dilectissima. Ausculta mihi, & de ea agito. Ubi Rage redierimus, celebrabimus nuptias. Non dubito, quin non sit ille tuis postulatis contradicturus, neque eam contra legem Mosis alienigenæ traditurus. Nec eam ad patrem tuum ducemus. T. At audio, frater, eam jam septem viris esse traditam, qui antequam in ejus complexum venerint mortui sint, ab Asmodæo (ut dicitur) di-

monui

monum rege necati. Quapropter ne me ille interficiat, non mediocriter pertimesco. Quod si fieret, parentibus tristissimi causam exitus præberem, qui alium nullum neque filium neque filiam habent, à quo eis vita defunctis parentetur. Raph. Verere modo Jehovam, ejusque memor esto: tum etiam patris tui præceptum recordare, à quo jussus es uxorem ejusdem tecum familiæ ducere. Tum me auctore nihil dæmonem timueris. Satis exploratum habeo te eam hanc nocte in matrimonio esse habiturum. Igitur ubi in cubiculum cum ea introiveris sumito cor piscis quem tu in Tigre flumine dilacerasti: & ex eo sub pallam suffutum facito. Eo niodore olfacto dæmon puellam fugiet, nunquam eam repetiturus postea. Cum autem tibi cum ea congregari libebit, surgitote delecto geniali, Jehovamque oratore & obsecratore, ut vobis pro sua clementia opem ferre, puellæque mederi velit. Tum demum cum ea rem habebis, ex qua liberos mares procreabis. Sed omnem timorem abjice: nam ea tibi destinata est ante orbem conditum, per teque eam Jehova à dæmone vindicaturus est. T. Quid futurum sit viderit Deus. Sed certe facit tua oratio, ut à conjugio non abhorream. Rap. Jam appropinquamus domo Raguelis: & ecce eum ante suas ædes. Salve, Rag. Salvere & vos. Aspice huc Edna, quam hic adolescens formâ reſerat Tobæum fratrem meum. E. Unde estis, fratres? Rap. Ex captivis qui sunt Ninivæ ex Nepthalina tribu. E. Nostisne Tobæum fratrem nostrum? Rap. Novimus. E. Valetne. Rap. Valet. T. Iste Tobæus frater (ut dicitis) vester, pater meus est. Rag. O faustum diem! Libet te compleri. Jehovam tibi propitium precor fili: nam ex viro optimo & probissimo natus es. Age uxor, si quid est lautius, apparetur cœna; placet arietem mactari. Volo ego hos hospites accipi liberaliter. Succedite nostro lecto: præstemus nos hilares. T. Jam tempus admonet, Azaria, ut de matrimonio mentionem injicias. Rap. Memini Quoniam filiam habes jam nubilem, Raguel, & hic est adolescens, & æqualis illi, & tribulis, petebat, ut eam sibi nuptum locares. Rag. Non me præterit, satius esse eam tibi quam alteri tradi. Sed verum tibi dicam. Eam jam septies viris locavi (ut tu scias) qui omnes ante ejus congressum mortui sunt. Verum ede & bibe, & istam rem omitte. T. Nihil agis: neque cibum ego ne-

que potionem capiam, quin tu eam mihi in matrimonium concesseris. Rag. Postquam ita infixum in animo habes, obtineto sane. Et quia consanguinei estis, ego jam nunc eam tibi in matrimonium trado, ex instituto Molaico, & Israëlitico. Huc ades Sara, accipe hanc, Tobia, Jehova Deus cœlestis vos hac nocte custodiat incolumes, suaque in vos clementia utatur.

Sent. Piorum opera sunt autore & dnce Deo. Pii voluptatibus etiam licitis imperant, non serviunt. Pii fugant daemones, Impios potestatem non habet demon.

R A G U E L, Tob. 10.

A R G U M E N T U M.

Tobias Ragueli socero suo vaedicit, secum abducens illius filiam Saram, uxorem suam.

Tobias, Raguel, Sara.

MI socer Raguel, tu à me postulasti, ut manerem apud te dies quatuordecim, & cum filia tua uxore mea Sara suaviter viverem: id quod tibi concessi. Nunc finita est dies: itaque peto ab te ut me dimittas, Mei enim parentes ambodies numerant, neque putant hoc loco rem esse. R. Doleo me tam parvum spatium à te petiisse. Sed nihil obstat, minus id fiat longius. Mane apud me diutius, ego mittam ad tuum patrem nuntium, qui ei totum negotium renuntiet; ne sit de te sollicitus. T. Quæso te, noli me remorari: cupio omnino ad parentes reverti. R. Quando urges, non remorabor invitum. En, trado tibi meam filiam Saram, nec non dimidium facultatem mearum. Ite feliciter: Deus Jehova, Deus majorum nostrorum, vos fecundet mihi que ex vobis liberos mares ostendat, qui divinæ legi dent operam. Agite, deosculari vos volo. Vide, mea filia ut tuum socerum & socrum (qui nunc tui parentes sunt) habeas in magno honore, maritum diligas, familiam regas, maritum diligas, domum gubernes, & te ipsam præstes inculpatam, & cum bona pace præfecta, efficias ut bonam de te famam viventes adhuc læti hilaresque accipiamus. Et tu Tobia fili, vale Jehova te Deus cœlestis salvum perducatur, mihi que ex te & filia mea Sara liberet Jehovæ studiosos, eique probatos ostendat, antequam moriar. Ecce Saram filiam meam in potestate tua: noli eam unquam ma-

le tractare, Ite sanè incolumes. S. Valetē parentes charissimi: valetē cognati & amici omnes. T. Vale focer: vale focrus: valetē omnes. Ego Jehovah gratias ago, qui me latum reddiderit, & tot beneficiis tam mirificè affecerit.

Sent. *Uxoris est sequi virum, & propterea parentes patriamque relinquare. Est enim matrimonii conjunctio arctior quam natura.*

TOBÆUS, Tob. II.

ARGUMENTUM.

Tobias ex Media reversus venit ad parentes, & felle piscis oculos patris sanat à cecitate: quare pater Deo gratias agit.

Raphael, Tobias, Anna, Tobias.

Pater, tu scis quam sollicitum reliqueris utrumque parentem: quapropter antecedamus ego & tu; uxore tua cum famulis, reliquosque nostro comitatu subsequente. Tob. Bene mones. R. Prepara felle piscis. A. At, at, o mi vir adventat meus Tobias cum comite. Cuius ei obviam. R. Tui patris, quem video esse cæcum, oculi felle isto aperiuntur atque sanabuntur. Itaque cum ad eum accesseris, illi into ejus oculos isto felle: tum ille fellis mordacitatem sentiens, sibi oculos fricabit; atque ita, dejecta albugine, & cælum & te latus videbit. A. O gnate, jam mortem non deprecor, postquam tuum conspectum cernere licuit. Tob. Salve mea mater. Sed accedit huc pater. Hei mihi! collapsus est. Accurram. O mi pater, salve. Tob. Salve, fili optarissime: ut vales? Tob. Optime; est Deo gratia. Sed patere me tibi oculos illinere hoc felle. Nam spero hoc tibi fore salutare. Tob. Libenter patiar. Tob. Expectemus paulisper. Tob. Sentio fellis mordacitatem. Tob. Frica tuos oculos. Tob. O supra modum mirandum miraculum! Nunc te liquidò video, fili: amplectere me: gratias ago Jehovah Deo Israelitarum, qui cecos illuminat, qui mihi oculos aperuerit: ejus nomen nullis unquam seculis satis dignè laudari poterit, qui in me hoc tantum munus contulerit. Hic vulnerat & sanat: hic occidit, & vitam dat: huic gratias ago, qui te nobis, feliciter expedito itinere, saluum latumque restituit.

Sent. *Deus suos à miseria tandem liberat. Medicina mercedem. Deo gratia sunt agenda de omni bono.*

RAPHAEL.

R A P H A E L, Tob. 12.

A R G U M E N T U M.

Raphael Tobæ & Tobia, sibi mercedem solvere volentibus, se indicat, eisque officium precipit.

Tobæus, Tobias, Raphael.

Tobia fili. solvamus isti homini, qui te comitatus est, mercedem, & eam cum corollario. Tob. Parer, dedimus ei dimidiam partem pecuniæ, quam illinc attuli. Nam is me incolumem duxit & reduxit, meamque uxorem sanavit, & argentum à Gabele abstulit, & tibi oculos sanavit: pro quibus omnibus quænam æi referri par gratia potest? Huc ades, Azaria. Accipe frater mercedem tuam, id est, dimidiam pecuniam, quam illinc apportasti: & vale. R. Canite jehovæ carmen novum, eique gratias agite, & ejus nomen celebrate, pro tantis ejus in vos collatis beneficiis: crebrisque precibus, supplicationibus, & beneficentia erga egentes eum affectate quoad viveris: Nam plus ad eum valet assiduum beneficentiæ officium, quam argenti aurique copiosa congeries: utpote cum beneficentia vindicet à morte. Equidem nihil vos de rei veritate celabo. Quo tempore tu tuaque nurus Sara sancti operum numinis precibus suppliciter magno cum animi angore implorabatis, vestras ego preces (ut vos sciatis) ad Majestatis solium subvehēbam, cumque tu mortuos sepeliēbas, aderam tibi, tuisque difficillimis rebus, ab jehova, qui te oculorum cecitate tentaverat, (solet enim hoc pacto periculum facere bonorum) missus sum ad te sanandum & Sam tuam nurum. Sum autem Raphael genius, unum de principibus qui ad gloriæ solium famulantur. Nolite timere. Bene vobis se res habeat. Agite jehovæ gratias pro tantis miraculis, quæ vobis exhibuit. Nam quod me, quamdiu vobiscum versatus sum, edere & bibere vidistis: species illa fuit, quæ vestris oculis obverbatur; cum re ipsa neque ederem neque biberem. Quare mandate hæc omnia literis, quæ vos vestri erga Deum officii per omnem vitam admoneant, atque hanc rem in omnium ætatum æternitatem testentur: & jehovæ gratias agite, ejusque sanctam memoriam piè retinete; meque jam absolvite, ut ad Deum me recipiam, à quo sum missus ad vos.

Sent, Deus pius saepe nē cogitantibus quidem prospicit. Per
crucis ducit. Deus suos ad felicitatem. Piorum primordia tristia,
exitus lati.

ACHIOR, *Juditha 5. & 6.*

ARGUMENTUM.

Querenti Oloferni de *Judaorum* statibus, narrat Achior: & quo-
niam eos invictos esse dicit, (nisi forte Deum suum offenderint)
iratus Olofernes, eum jubet ad *batnunienses* *Judaos* deduci, ut
una cum illis pereat.

Olofernes, Achior, Proceres,

Narrate mihi, vos *Cananai*, de istius nationis hominibus,
qui in montanis habitant, quas incolant urbes, quan-
tum habeant copiarum multitudinem, quā re plurimum va-
leant & possunt, quo rege & exercitus duce utantur; & cur
foli ex occidentalibus mihi obviam venire neglexerint. A.
Audi, domine orationem servi tui. Enuntiabo tibi rem
omnem, ut sese habet, de gente ista montana, quæ finiti-
mos tibi fines incolit neque nullum ore meo mendacium
excidet. Homines sunt prognati à *Caldæis*, qui principio,
Mosopotamiam incoluerunt. Cum enim deos patrios *Chal-
dæorum* detrectarent, patriisque moribus relictis, unum sibi
Deum cœlestium ad adorandum delegissent, ab illis exagita-
ti, in *Mosopotamiam* aufugerunt. Ibi cum aliquandiu com-
morati essent, jussu à Deo suo in *Chananzam* commigrare,
paruerunt; atque in *Chananza* commorati, magnum auri,
argentique & pecoris numerum comparaverunt. Postea,
dominante fame, in *Ægyptum* devenerunt ubi tam diu in-
coluerunt, donec in innumerabilem hominum multitudi-
nem excreverunt. Deinde cum à rege *Ægypti* crudelius
tractarentur, & lateres conficere indignè & labore servili co-
gerentur. Deum suum implorârunt, qui totam *Ægyptum*
ineluctabilibus calamitatum ictibus perculit. Quibus ma-
lis coacti *Ægypti*, eos tandem ab sese emisit. Sed po-
stea remisso malocum eos fugientes revocare, rursusque in
servitutem redigere conarentur. Deus illis mare rubrum
disclutit, ita ut ab utroque latere aqua in muri firmitatem
concreta staret: qua illi via in ficco per medium maris solum
pertransiverint. Eodem *Ægyptius* exercitus consecutus, a-
qua submersus ita est, ut ex innumerabili multitudine ne-

nuntius quidem evaserit. Trajecti mare rubrum, in solitudinem montis Sinæ venerunt, ubi mortalium nemo consistere unquam aut habitare potuerat: ibi dulces ex amaris fontes ad bibendum habuerunt: & victum de coelo per quadraginta annos acceperunt. Ac quocunque unquam venerunt, Deus eorum hostes pro eis nullo arcu, nulla sagitta, nullo scuto, nullo gladio debellavit; nec unquam huic genti resisti potuit, nisi si quando à sui Dei cultu deflexit. Nam quoties alium Deum quam suum coluerunt, direpti sunt, & omnes à bello contumelias pertulerunt. Quoties autem Dei sui cultum repetiverunt, Deus eis coelestis resistendi vires dedit: Ad extremum, Chananzos, Jebaszos, Pherezas, Hettezos, Hevzos, Amorrhæos. & fortissimos quosque Helebonios deleverunt, eorumque agros & oppida occupant. Ac quandiu sese à Deo suo offendendo continuerunt, multis bonis fructi, Deoque suo (qui improbitatem odit) prospero usi sunt: & ante hæc tempora, cum ab ea vivendi ratione, quam eis Deus tradiderat, declinavissent, diversis diversarum gentium bellis profligati, & tandem frequentes in extraneas regiones captivi abducti sunt: eorumque & sanum solo æquatum, & oppida capta, & ab hostibus compilata sunt. Sed nunc ad Deum suum conversi, ex dispersione ac dissipatione congregati sunt, desertosque montes occupant, & Hierosolymam (in qua eorum sacrarium est) obtinuerunt. Quare disquirendum est Domine, si qua in offensa sunt apud Deum. Nam si sunt, facile eos, ipso confedente, superabimus. Quod si nihil ab eis est commissum, bello supersedendum censeo: Ne, Deo pro eis propugnante, infamiam apud omnes mortales subeamus.

P. Quis es iste qui tantum tribuit Israëlitis, ut eos putet Nabuchodonosori posse resistere? Homines imbelles, & rei militatis ignaros, qui mehercle unum tui, Olofernes, exercitus impetum sustinere non poterunt. Invadamus modo, & Achiori ostendamus, eos posse superari. O. Quoniam vobis istud oraculum, præclare vates, edidisti, Israelitas Deo suo defensum iri; ut intelligas unum esse Deum Nabuchodonosorem, contra cuius invictam potestatem ne illorum quidem Deus stare possit; nos, qui ab eo missi sumus, illos ad unum funditus ad internecionem ita debemus, equitum proculcabinus, ut eorum montes sanguine redun-

dent, & campi corporibus compleantur; citiusque illos ad fugam, quam nos ad perdendum vires deficient. Hæc est totius orbis domini Nabuchodonosoris indeclinabilis sententia. At tu ammonitatum mercenarie, Achior qui tam divinum nobis oraculum effatus es, esto lanè tantæ particeps potentia, & quos nobis anteponis ad eos defice: ut cum eis potius, ut dignus es pereas, & inter eos à nostra acie contrucidatus des pœnas. Quod si tantum tuæ superstitioni confidis, ut me quæ suscipio, præstare don posse credes: quid metu exalbescis? Hic tibi tua sunt omnia, non peribis, nisi cum illis quos perire non posse vaticinaris. Vos mei satellites, abripite hunc Betuliam ad suos Israëlitas: ut illorum potius exitii quam nostræ sit socius victoriæ.

Sent. Veritas invisa mundo. Etiam de veritate rogantes, veritatem audire nolunt. Assentatorum plena sunt domus, auresque potentium. Assentatorem qui amat, ruinam amat. Casum anteceedit superbia.

JUDITHA, Judithæ 8.

ARGUMENTUM

Juditha Betuliensium primates objurgat, quod de urbis ditione pacti sint; & eos consolata, sese ad eis succurrendum parat

Juditha, Ozlas & ceteri senatores.

Attendite primates populi Betulienses. Promisistis populo & quidem interposito jurejurando, vos urbem hostibus post quinque dies esse dedituros, nisi Deus vobis interea tulerit auxilium. . Itane vero tempus divinæ statutis misericordiæ? Etei diem vestro arbitrio dicitis? Huccine tandem est Deum ad clementiam pellicere? an ad iracundiam instigare? Dicite mihi vos qui Dei voluntatem in certum quoddam curriculum includitis, potestisne, non dicam Dei, sed hominum animus qui sit, & consilium pervestigare? Quid Dei orum omnium, auctoris? Mentemne ejus teneris? Nil minus, fratres. Nolite Dei iram provocare: qui si nolit intra quinque dies auxiliari nobis, at post iutra quot voler, potest nos quolibet die vel tutari, vel hostium crudelitati objicere. Vos verò nolite Dei quasi vadari consilium. Neque enim is est, ut aut minis, hominum more, terrendus, aut arbitrio cujusquam sit coercendus. Quare expremamus a heo salutem, ejusque auxilium petamus. Spero
eum

eum, pro sua facilitate, nostras preces auditurum, præsertim cum nulla hodie in nostro genere neque tribus extet, neque natio, neque populus, neque Civitas, quæ deos collet fabriles: quæ res superioribus temporibus in causa fuit, ut patres nostri bello & direptionibus vasteti, & ab hostibus magnâ clade concisi sint. At nos alium Deum non agnoscimus; unde sperare debemus, eum non esse nostrumque genus dispecturum. Quod si in hostium potestatem venimus, non tantum nobis nocuerimus, sed etiam reliquæ Judææ, nostraque sacraria depeculanda reliquerimus, quorum pollutionem & consanguineorum nostrorum metum, & nationis captivitatem, & nostrarum possessionum vestitatem, Deus temeritati nostræ accepta feret, & à nobis poenas repositet, ubicunque gentium sumus servituti, ut a nostris dominis indignitates omnes & contumeliæ vobis sint ferendæ. Neque enim talis servitus nobis Dei gratiam, sed hominum asferet infamiam. Quamobrem Fratres (quandoquidem à vobis aliorum animi pendent, vobis sacrarium, vobis fanum, vobis ara nititur) demonstrate consanguineis nostris non esse desperandum; contraque, quicquid acciderit, fortiter esse & constanter ferendum. Deoque in his omnibus gratias agendas, qui nos tentat, sicut olim patres vestros tentavit. Recordamini Abrahamum, Isaacum, Jacobum, Mosem, denique omnes veros Dei cultores & amicos, quot. quantos, quam varios perpeffi sint dolores. Constituite nunc altera ex parte eos, qui Dei periculationis impatientes, contempnunt de eo, & gravius, & senserunt, & locuti sunt; ut foede perdit, & à serpentibus examinari sint. Quare nè horum desperationem sequamur, sed illorum superiorum fiduciam imitemur: cogitemusque non ut hostes extremo supplicio affici sed ut servos fontes saluari verberatiois in medicinâ corrigi. O. Rectè tu quidem omnia, & quæ nemo neget. Neque nunc primum tua prudentia, intelligentia, consilium inotescit: quin jam ab ineunte ætate vulgo comperitum est, ista esse in te singularia. Sed & plebem fitis ad efflagitandum, & nos plebs ad jurandum adegit: quod jus jurandum violare, nobis ne fas est. Quocirca precare tu pro nobis Deum, quæ pia & religiosa mulieres, ut pluvia nostros lacus impleat, nè siti deficiamus. 1. Quemadmodum igitur id, quod dixi, à deo esse

seutitis : ita etiam id quod facere decrevi, an ab eodem proficiscatur, periculum facite ; Deumque orate. ut meum consilium comprobet. Sum enim facinus editura, quod omnes posteritatis memoria concelebrat. Vo. hâc nocte ad portam eritis, ego cum ancilla mea exibo, ac spero fore, ut Deus, intra dies post quos urbis deditionem concessistis, per me Israelitis subveniat. Sed nolo vos in meum propositum inquirere, (neque enim vobis, nisi re perfectâ, enuntiabo) neque quicquam aliud nisi Deum pro me usque ad meum reditum orare. O. Bene vale, Deo tibi ad hostium ultionem viam præeunte.

Sent Deo præcrebendum non est. Infantibus etiam in summa desperatione de Deo bene sperandum est. Magnum innocentia præfidium.

OLOFERNES, *Judithæ* 10, 11, & 12.

ARGUMENTUM.

Juditha ad Olofernem perducta, ei per dolum promittit de Judæis victoriam.

Excubitores, Juditha, Milites, Olofernes.

CUjas es mulier? Unde, & quo? J. Ex Hebræis sum : quos quia exploratum habeo venturos in vestram potestatem, ab eis transfugio, meque ad Olofernem imperatorem recipio, ut ei illorum arcana aperiam, viamque demonstrem, qua omnibus montanis, sine suorum cujuscumque cæde, potiatur. E. Bene tuæ vitæ prospexisti, quæ ad dominum nostrum venite, & cito venire decreveris. Nos te ante eum sistemus. Quó cum perveneris, nolito animo formidare, quo minus rem omnem ei exponas. Nam hoc tibi confirmare possumus te eo beneficio esse usuram. Deducamus eam ad imperatoris tabernaculum. Vos reliqui interea excubias nihilominus habete. Nos centum eam ducemus.

M. Heus tu quo tam mane, tanto studio & frequentia festinatur? Al. Dicitur, transfugam quandam Hæbraam ad imperatorem duci, quæ sit mirabili pulchritudine. M. Accurramus. O venustatè incredibilem! Quis militiam detrahet adversus Hebræos, qui tales habent mulieres? Pro quibus pugnando occumbere quis dubitet? J. Salve imperator maxime O. allevate eam mei satellites. Bono animo es mulier, depone animi metum. Nam ego nemini unquam

ma-

malefeci, qui terrarum orbis domino Nabuchodonosori servire voluerit. Quod nisi tui me, montium fiducia, contempsissent, nunquam ego meam in eos hastam vibravissem. Sed ipsi sibi malum hoc conflaverunt. Vt nunc dic mihi, quam ob causam ab eis ad nos perfuga transferis. Nam ad salutem venisti. Sume animum: vives & in hanc noctem & in posterum, neque tibi quisquam officiet; contraque, tecum bene agetur, quo modo solet cum servis domini mei regis Nabuchodonosori. J. Attende igitur quæ dicam, domine. & ea memoriæ manda. Dicam autem nihil vanum (absit) sed ea dicam, quæ si sequi voles, rem tibi perfectam tradet Deus, neque tuus te conatus frustrabitur. Ita vivat, omnium terrarum rex Nebuchodonosor, & ejusdem tibi concredita potestas, à quo ad omnes mortales corrigendos missus es, ut, per te non solum homines illi servient, verum etiam feræ, pecora, volucres sub ejus imperium tuâ virtute subjicientur. Nam non solum de tua sapientia tuique ingenii acumine fama apud nos percrebuit: sed etiam per omnes jam oras sermones dissipati sunt, te unum esse toto in regno optimum, potentissimum, & in rei militaris prudentia admirabilissimum. Jam vero Achior, quæ in tuo concilio dixit, & quæ tu ei respondisti, audita nobis sunt. Nam comprehensus à betuliensibus, rem omnem eis exposuit. Cujus tu cave ne orationem negligas, sed memoriæ tradas; est enim vera: neque enim superari, neque armis debellari natio nostra potest, nisi Deum suum scelestum aliquo sibi infestum reddiderit. Quare ne tuus labor irritus & inanis fiat, expectandum est dum scelus quoddam, quod jam in animis conceptum habent, commiserint: quo scelere cum Deum irritaverint, facilem & sibi perniciem, & tibi victoriam conciliabunt. Cum enim commeatu & aquâ deficiant, statuerunt pecora invadere: & quæ gustare Deus in lege vult; omnia decreverunt insumere, frumentique primitias, & vini oleique decimas (quæ servabantur dicata sacerdotibus, qui Hierosolymis apud Deum nostrum ministrant) consumere habent in animo, quæ nec manibus tangere cuiquam profano fas est. Idque ut sibi facere liceat miserunt Hierosolymam, (nam & Hierosolymitanæ eadem fecerunt) qui sibi potestatem à senatu afferant, quæ potestate ad eos relata, facturi sunt quod dixi, & tum demum

in tuam potestatem venturi, Horum ego omnium nouig-
nara, ab eis aufugi, ejusmodi erga te facinus ex Dei manda-
to editura, ut ad ejus auditum omnes sunt mortales admi-
raruri. Sum enim religiosa, coelique præpotentem Deum
noctes dieique colo. Interea apud te commorans Domine,
noctu itabo in vallem Deumque precabor, qui ubi me cer-
torem de eorum perfecto scelere fuerit, veniam id tibi indi-
carum. Tum ut cum omnibus copiis, nullo ex eis repug-
nante, profisceris. Te ego per mediam judeam, ad ip-
sam perducam Hierosolymam, tuum que currum in media
urbe sistam, ut eos tanquam pastore destitutas oves abigas,
nullo tibi neccane oblatrante. Hæc ego, mihi præsignifi-
cata & prænunciata, ut tibi enunciarer, missa sum. O
bene fecit Deus quod te populo præmisit: quæ res & nobis
victoriam, & Domini mei contemptoribus perniciem affe-
rat. Quod si tu, quam es & forma eleganti, & oratione
eloquenti, iam præstabis quæ locuta es; & Deus tuus mihi
Deus erit, & tu Nabuchodonosoris domestica per totum or-
bem celebraberis. Agite mei servi, ducite hanc in meam
cellam, eique de meo penu alimenta præbete. J. Dabis
veniam: non mihi licet gustare tua, nisi velim mihi malum
conflare. Sed vester eis quæ mecum attuli. O. Quid? U-
bi quæ tecum habes defecerint, unde tibi talia subministra-
bimus) cum vestra cibaria non habeamus? J. Sic tu be-
ne vivas, domine, ut ego non ante consumpsero quæ habeo,
quam Deus per me effecerit quæ decrevit facere.

*Sent. Qui verum audire non vult, dignum est qui mendaciis de-
cipiatur. Qui veritati non credit, in mendacio facile capitur. Mu-
lieris pulchritudo & oratio fallax. Bonum consilium quæ repudiat
in in malum consilium cadit.*

VIRAGO, Juditha, 13 & 14.

ARGUMENTUM.

*Juditha noctu caput Oloferni ferens, Betuliam portis apertis intrat,
& caput illud ostendens, ei quid facto si opus præscribit. De-
inde quoniam pacto Olofernem inter fecerit.*

Juditha, Executores, Cives Ozias, Achior.

HEus, heus vigiles aperite, aperite portam. Deus Deus
noster nobis adest, qui hodie insignem & præclarum
victoriae honorem tradidit Israelitis. H. Judæ vox auditur,

K

fociis

socii; descendamus propere ad portam. Convocentur huc seniores, vos incendite faces. J. Vidi abra, ut istud caput habeas in promptu, ut id, poscente me, continuo de pera, una cum velo, depromas. Jam hic aderit omnis civitas. C. Præluete funalibus vos: aperite portam. janitores: intro mittite eam, ut videamus, quid novi ferat. J. Laudate Deum, laudate Deum, qui ab Israëlitis stipe misericordiam suam non averterit, sed hostes nostros hac nocte per meas manus fregerit. En vobis caput hostis vestri Olofernis, Iummi Assyriorum imperatoris! En velamen in quo ille jacebat ebrius, quem Deus meâ facie deceptum, muliebri manu occidit; meque euntem, manentem, redeuntem, inviolatam, intemperatamque conservavit, neque ab illo violari permisit? Et nunc & illum vicisse, & me evasisse, & vos liberatos esse lator; vosque ut Dei bonitatem infinitamque misericordiam prædicetis, exhortor. C. Agimus Deo nostro gratias qui tibi tantam virtutem tribuerit, ut hodie per te nostros hostes in nihilum redegerit. O. O omnium mortalium foeminarum Deo acceptissima foemina! ô cœli terrarumque creatoris dei nunquam satis prædicandæ laudes! qui tuum vulnus in caput principis hostium nostrorum direxerit; quo facto tantam tibi hodierno die nominis gloriam comparavit: at tuæ virtutis laus tam diu in Hominum mentibus hæsurâ, & linguis celebranda sit, quantum hujus immortalis Dei facinoris memoria durabit, quæ quidem in tantis nationis nostræ angustis non dubitaveris vitam tuam ruinæ oponere, & jam dispendentibus animos subvenire. I. Attendite nunc fratres. Hoc caput in pinnis murorum nostrorum suspenderis. Deinde orto sole universi armarum ruptionem facietis, ira ut ad eorum oppugnanda prælidia descendere videamini. Tunc accidet (id quod erit necesse) ut ad Olofernis tabernaculum concurratur; quo iuvento mortuo, tantos illos timor occupabit, ut præsidium sibi in fuga ponant. Tum vos sequamini licebit: eosque passim, Deo concedente, obteratis. Sed ante accersatur mihi Achior Amonita, ut Israëlitarum contemptorem (à quo ad nos tenquam ad certam necem amandatus est) videat. Ades dum Achior. Deus Israëlitarum (cui tu testimonium dedisti, ultorem esse hostium tuorum) caput omnium infidelium hac nocte mea manu truncavit. Quod ut ita esse credas

credas, ecce tibi caput Olofernis, qui suā arrogantiam Deum
 Israëlitarum despiciabitur, tibi que mortem in communi Is-
 raelitarum corde assignabit! *A.* O te non solum in omni-
 bus Judææ domiciliis, sed etiam in omnibus gentibus feli-
 cem; cujus audito nomine, homines ad Deum laudandum
 excitabuntur! Sed jam narra mihi, si placet, quomodo te
 hac tota in re gesseris. J. principio cum hinc (ut scis) pro-
 tecta insidisset in vigiles, ab eis deducta sum ad Olofer-
 nem; apud quem magna omnium expectatione jussa dicere
 cur advenissem, simulavi me esse perfugam, quæ desperati-
 one rerum nostrarum ad eum transissem; demonstravitque
 ea quæ ex te audivisset esse vera. Neque enim genus hoc
 hominum posse superari nisi aliquo facinore admisso. Sed
 jam fame pressos Israëlitas, cogitare vosci eis, quibus vosci
 lex prohiberet. Quare expectaret, dum id scelus esset per-
 petratum; mihi que interea in ejus castris versanti faceret
 quandoque vellem, exeundi potestatem, ut Deum pre-
 carer: & illo scelere commisso, à Deo certior fierem, eum-
 que de eo admonerem: tum demum enim esse superaturum.
 Credit ille, mihi que omnia quæ petieram concessit. Ita
 triduo in castris versatus sum; noctu interim in vallem, De-
 um salutandi gratiā ventitans; Deique præsens auxilium
 suppliciter implorans. Quarto denique die ab illo ad com-
 potationem accessit, adfui; ostendique me quicquid im-
 perasset esse facturum. Potatur; ipse mei cupiditate ardens,
 largus sese invitat. Clausa cenâ, cum ceteri vini pleni
 discessissent, Bagoas eunuchus tabernaculum externe clausit,
 me ibi sola relicta cum Oloferne, qui ebrietate & torpore
 oppressus, in lecto recubuerat. Hic ego cum pedissequæ
 meæ mandavissem, ut extra cubiculum manens, exitum
 mihi tutum curaret, Deum (ad illius lectum stans) cum
 animo meo oravi, ut mihi tum meisque adesset. Deinde
 ad lecti columellam, quæ erat propter caput Olofernis, ac-
 cedo; inde acinacem detraho, & ad lectum me applicans, si-
 nistra exsariem ejus prehendo, Deumque tacite precata, ut
 me in ea re confirmaret, collum summâ vi bis ferio: am-
 putatoque capite, corpus a stragula veste provolvo, & abla-
 volo, exco, ac pedissequæ caput trado: quo in eleatiam præ-
 tam indito ambæ de more sic quasi ad supplicationem egres-
 sæ, huc tuto pervenimus. O. Salvi sumus, reviximus: o

fauctam noctem, qua nos ab aeterno nocte vindicas? **A.** Quanquam quod dixi Oloferni, de Dei vestri potestate, non aliter dixi quam sentiebam; tamen nunc multò magis hâc re confirmatus credo: voloque princeps non tam Israëlitarum laudator, sed ciues esse, & in vestrum numerum pignore circumcisionis adscisci.

Sent. Sup. ubi simus quisque turpissimâ morte dignus est. Vel scilicet manu potest Deus hostes suos ulcisci. Caso ducti, faciliè vincuntur milites

S U S A N N A, Dan. 13.

A R G U M E N T U M.

Susanna à duobus senatoribus, quia ipsorum libidini obsequi recussasset, accusata adulterii, ad supplicium damnata ducitur. Sed divinitus supervenit Daniel, qui intercessionem senatorum ea umbrâ palam facit; atque ita in ipsorum caput supplicium convertit.

Duo senatores, Concio, Susanna, Daniel puer.

A. Udite universa iudeorum concio, quamobrem in vestrum iudicium adducta sit hæc Joacini uxor Susanna. Heri, cum nos duo iudices in hortis ejus mariti soli deambularemus, hæc cum duabus pedisequis ingressa est: quas ubi foras amandavit, hortorumque januam obleravit; venit ad eam quidam juvenis, qui tum in occulto iacebat, & cum ea concubuit. Nos qui in hortorum angulo eramus, animadverso tanto flagitio, accurrimus, & eos vidimus quidem coeuntes, sed illum comprehendere nequivimus. Nam, cum esset valentior quam nos, apertâ januâ exiit. Tantum hanc prehensam rogabamus, quis esset ille juvenis: sed noluit nobis enuntiare. Hæc nos, impositis huic reæ (sicut mos est) manibus testatur. **C.** Satis explorata res est. Senatores sunt qui testificantur, & iidem iudices: dubitari non potest. Plectatur capite, quemadmodum lex jubet. **Su.** O Deus immortalis, qui occulta nosti, qui omnia etiam antequam facta sint perspicis: tu scis ut hi tallum contra me testimonium dixerit; ac vides ut capite deinde poenas, cum mihi eo um commiserim qui isti contra me per calumniam malitiâque commenti sunt. **Sen.** Non est mirandum, si turpissimum facinus inficiatur. Sed interim ducatur ad supplicium, ut hoc tam detestabile facinus expietur,

tur, nè tam foeda in populo macula hæreat. D. At ego restor, me in hujus sanguinem nullo modo consentire. C. Quidnam istud est, quod clamas tu? D. Itane stulti estis, Israëlitar, ut neque questione habitâ neque veritate contenti, Israëlitem condemnaveritis: revertimini in forum. Dico istos contra eam falsa esse testatos. Sen. Ergo tu sede in medio nostrum, & tuam nobis pronuntia sententiam, postquam tibi senatus divinitus datur. D. Sejungite procul alterum ab altero, ut eos examinem. Adducite huc mihi istum. Vetule annis, veterator malitiâ, nunc tua te scelera petunt, quæ facitabas antea, cum insontibus condemnandis, sountibusque absolvendis, iniqua judicia faceres, Jehova innocentem & justum interfici vetante. Nunc igitur, hanc si quidem vidisti, dic sub qua arbore congressos videris. Sen. Sub lentisco. D. Probe in tuum caput mentitus es. Jam enim Dei genius, mandato ab illo accepto discindet te medium. Amovete hunc, adducite huc alterum. Agè genus Cananæum, non judæum re venustas decepit, tua tibi cupiditas mentem perverit. Ita velò agebatis cum Israëlitis, quæ præ metu in vestrum congressum veniebant. Sed non judæ proles vestram nequitiam sustinuit. Agè igitur, sub qua illos arbore congressos deprehendisti? Sen. Sub ilice. D. Tu quoque probe in tuum caput mentitus es. Jamque præsto est Dei genius cum ense, qui te medium dissecat, amboque perdat. C. O Dei bonitatem immensam! à quo nunquam deferuntur qui in eo fiduciam suam collocarunt. Abripiamus ad necem hos nequissimos & improbißimos vetulos ut ex lege eadem poena plectantur, quam innocenti molleiebantur.

Sent. Impii peccata peccatis tegere volunt. Deus innocentium preces exaudit. Impii in foveam cadunt, quam pii excavarunt.

CHALDÆI, Dan. 2.

ARGUMENTUM.

Nabuchodonosor Babylonia rex Chaldaei jubet, ut somnium quoddam suum (quod ipsi exciderat) dicant, & interpretentur: quod cum illi non possent, imperat eos necari.

Nabuchodonosor, Chaldaei.

AGiùè verò conjectores, augures, haroli, Chaldaei, homines explicandi ea quæ sunt obcuritate involuta periti-

sumi; evellite hunc mihi ex animo scrupulum, meumque mihi somnium aperite, cuius interpretationem anxius desidero: nam eam ob rem æstis convocati. C. Vitam tibi, rex, sempiternam precamur. Eloquere sanè nobis somnium: & nos id interpretando evolvemus. N. Oblitus sum: quod nisi vos & somnium mihi & somni significationem edisseritis: & vos per summum decus vitam amittetis, & vestra domus complanabuntur. Sin autem editis, multis à me muneribus & præmiis atque honore efficiemini. Proinde facite, si sapitis. C. At somnium dicere, tutum est, nos interpretationem recipimus. N. Enimvero video vos ex eo excusationis occasionem arripere, quo videris eam rem mihi memoriam excidisse. Sed nihil agitis. Nisi enim me hac suspitione levatis, non potest esse dubium, quin uno omnes statueritis, me longis ambagibus pessimè deludere, & tempus consumere dicendo. Quamobrem eloquimini mihi somnium, ut intelligam vos interpretari etiam posse. C. Nemo est in terra, qui istud præstare possit: neque quisquam unquam rex, aut princeps, aut dominator, tale quid quæsit ex ullo divino. Est enim, quod tu rogas, omnino difficilius, quam quod possit quisquam expedire, præter unos deos, qui inter mortales non versantur. N. Papæ! ego vos, prolixius inutiles estis, & hominum animis, inani præclaræ rei professione, cerebrum offunditis? Quis vestri citius? Comprehendite, satellites, colligate, abducite ad extremum supplicium istos omnes nebulones. Jubeo ego atque impero totum hoc tam indoctum, & insipiens quorum nullus in vita usus est, eorum mors sit viventibus salutaris.

Sent. Deus sapientum sapientiam perdit. Deus sapientes homines mundi implicat inexplicabiliter.

DANIEL, Daniel, 2.

ARGUMENTUM.

Daniel Nabuchodonosori somnium ipsius dicit & interpretatur: quod quid sit de quatuor mundi imperiis, videlicet Chaldeorum, Persarum, Macedonum, & Romanorum: quibus succedit regnum Christi, quod omnia illa abolet.

Daniel, Ariochus, Nabuchodonosor.

Non interimere istos sapientes, Arioch, quos iussit regi occidi; sed deduc me ad eum; ego suscipio interpretationem.

tationem. A. Placet: sequere me. D. Sequor. A. Nactus sum hominem ex captivis Judæis, ô rex, qui pollicetur interpretationem. N. Tunc is es, Baltasar, qui pos- sis mihi, & quid in somnis viderim, & quid id significet ef- fari? D. Quod tu quæris arcanum, ô rex, non sapientes tibi, non conjectores, non harioli, non prodigatores pos- sunt explicare: verum est in cœlo aditorum demonstrator Deus, qui ea tibi præmonstrat, quæ olim eventura sunt. Igitur tuum somnium, & visum quod tibi secundum quie- tem occurrit hujusmodi est. Cum in lecto cubiculari jace- res, in cogitationem venisti, quid posthac futurum esset: id quod tibi ignotum ille doctor declarat; idemque mihi, non propter excellentem sapientiam, quâ unus ceteris mor- talibus præstem; verum mihi idem aperuit, quod tibi plana faciam ea, quæ tu cum tuo animo cogitasti. Tibi in somnis objecta est species quædam inusitatâ magnitudine simula- chri, ante tuos oculos stantis, aspectu terribili: cujus caput erat ex auro probatissimo, pectus & brachia argentea, ven- ter & femora ærea, pedes partim ferrei partim cretacei. In eo spectando dum tu hæres, saxum suâ sponte avulsim inci- dit in ejus pedes, eosque contrivit: quo casu confractum si- mul est ferrum, creta, æs, argentum, atque aurum: om- niaque fragmenta, ventus, tanquam æstate stipulas ex ærea, sic sustulit, ne vestigio quidem relicto: ipsam autem saxum, quo icta est statua, mutatum est in ingentem montem qui totum terrarum orbem complevit. Et hoc quidem est som- nium, Jam interpretationem addemus. Tu rex es regum; tibi cœlestis ille Deus nobilissimum regnum, & præclarissi- mam largitus est potestatem: omnesque homines, quor- quot ubique terrarum sunt, terrestresque bestias, & aereas volucres, sub tuum imperium ditionemque subjunxit: Ita tu caput aureum. Post te autem existet aliud regnum tuo deterius; id erit argenteum. Deinde æreum, cujus ditio late in omnem terram parebit. Post, quantum surget, du- rum & plane ferreum. Ut enim ferrei duritate omnia atte- runt & compinuntur: ita ejus imperii violentia, & ri- gor, omnia violabit, & contundet. Pedes autem pedum- que digitos quod vidisti partim ferreos, partim fictiles: reg- num illud dissidens erit, & ex parte ferreum rigorem obti- nebit, sicut vidisti ferreum cum argilla conjunctum: illa

vero digitorum, partim ferro, partim argilla constantium diversitas, regni inæqualitatem loquitur, quod partim valens, partim debile futurum est. Quodque ferrum vidisti argillæ conjunctum; illi quidem propinquitatem inter se conjungentur, sed invicem non cohaerebunt, quo modo ferrum in terram ferruminari non potest. Ejus regni tempore suscitabit Deus regnum nulla unquam temporum serie delendum, neque alii genti tradendum, quod quidem franget & abolebit omnia illa regna, ipsumque permanebit in sempiternum. Quemadmodum vidisti è rupe saxum nulla manu erutum, quod ferrum, terram, æs, argentum, aurumque perfregit: ita Deus ille maximus tibi persignificat ea quæ post hoc tempus futura sunt: estque somnium certissimum, & cum re ad verbum conveniens. N. O immensam ineffabilemque sapientiam. ô profundum & ingeniosum intellectum: afferre huc citi odores & libamina. Dignus est, cui suffragia fiant. cuique divini honores præstentur. O Baltasar, vester Deus verè Deus est deorum, regumque dominator, & obscurorum explicator: postquam tu rem tam profunda ignorationis caligine demersam potuisti in lucem eruere.

Sent. Deus arcana sua piis, & per pios etiam aliis patefacit. Omnia in deterius abeunt usque ad adventum Christi. Christi imperium æternum est.

F O R N A X, Dan. 3. A R G U M E N T U M.

Nabuchodonosor Babylonia rex erectam à se statuam auream imperat à cunctis suis populis congregatis adorari. Hoc cum Sidracus, Mesacus, & Abdenago, Judei, facere recusassent, in ignis fornacem conjiciuntur. Sed cum ab igne indemnes fuissent, Nabuchodonosor ipsorum Deum solum esse confessus, imperat adorari.

*Sidracus, Mesacus, Abdenago, Præco, Delatores,
Nabuchodonosor, Procures.*

QUorsum pertinet tanta hominum multitudo, à tam diversis nationibus in hunc locum convocata? M. Nescio: nisi quod, dum video immanem illam statuam justæ regis erectam, metui incipio, nè quid rex impium cogitet. A. Ego quoque valde commoveor, ac, nè veliteam adorari,

adorari, vereor. S. Quid agemus igitur, si iusserit? A. Nos verò non adorabimus: nam hoc quidem esset, Deo cultum renuntiare. S. Qua tandem istud ratione? A. Rogas: Hominem, vivam Dei immortalis effigiem, ad oedes inanis & stupidi rei mortalis simulacri procumbere? Quid indignius, aut magis impium fieri aut cogitari potest? M. At licebit, periculi deprecandi gratia, cultum simulare, cum tamen animus in Deo semper fixus hæreat. A. Apagesis, Satirne se viro probaret mulier, si, cum alteri corpus suum prostituerit, se tamen virum suum semper in animo ferre diceret? Hæcne tibi iusta excusatio videretur? M. Nequaquam. A. Atqui non minus est hoc absurdum, Tunè, qui unus es, teipsum divides, & alteram tui patrem Deo, alteram Vejovi addices? Quæ tanta animi mollities est, aut quæ perversitas, nos, quos honestum esset propter mortales dominos quamlibet mortem oppetere, quique id in aliis laudamus, metu frangi, & ab officio & pietate erga Deum immortalem deduci! S. Quid ergo censes? A. Subeundum, quam tantillum modo de via deflectendum. S. O masculum pectus! laudo te. Equidem ita sentiebam? sed volui quid animi haberes tentare. Verum edicitur silentium, & video in loco edito præconem: audiamus quid præclamet. Præ. Pax sit rebus. Edico vobis, qui ex quacunque natione, populo, lingua præsentis adestis, ut simulatque sonum audietis tubæ, tibie, citharæ, sambucæ, psalterii, symphoniarum, & reliquorum concentuum, procumbatis & signum antique adoretis quod rex Nabuchodonosor erigendum curavit. Quod si quis non paruerit, continuo in igne candentem fornacem injicietur. S. Deum immortalem! quod scelus video? Eone impietati & insanitiæ prolabi homines, ut id tanquam Deo colant, quod hominum manu factum, homine deterius est & inferius? M. O Velaniam! illud vide sis, ut prociderant omnes, Ego certe centies mori malim. D. Videtisne illos tres Judæos qui non procubuerunt? A. Video; nuntiandum id est regi. D. Recte sane: eamus ad eum. A. Adeone concidisse constabat, ut in tanto numero nullus sit, quem non laetificaverit metus? D. Optamus tibi, rex, vitam quam longissimam. Tu edicto cavisti, ut omnes audito canto musico procumberent, & aurum simulacrum adorarent: rebellibusque poenam

d. c. scip.

descripsisti, ut igne cremarentur. Nunc homines quidam
Judei, quos tu procuratori Babylonice præfecisti, Sidra-
cus, & abdenago, tuum edictum contemnunt, neque eof-
dem tecum deos collere, neque statuam adorare curant. N.
Itane est? Ergo invenientur, qui meum imperium detre-
ctent? Ergo ego non Maximus! Properate, adducite eos
propere. D. Fiet. N. jam ego eos docebo quod sit mihi
non obedire: jam efficiam. ut sciant me esse regem. D.
adducimus tibi homines, ô rex. N. Itane est. Sidrace,
Misace & abdenago, ut vos neque meos deos veneremini,
neque auream statuam a me erectam adoretis? Quid? Nunc
saltem non estis parati, auditis concentibus musicis, accidere
ad eam? Nam nisi facitis, protinus in fornacem immitemini.
Equis vero est Deus. qui vos a meis manibus liberet? S.
Nihil sumus solliciti, quomodo tibi ad ista respondemus.
Est Deus. quem nos colimus, qui & potest nos ex flammis
servare; & ex tuis manibus Rex, profecto servabit. Quod
etsi non ita esset tamen omnino (ne tu erres) neque de-
os tuos coleremus, neque ante statuam inclinaremur. N.
Proh Deum atque hominum fidem! tantâ esse quæquam
audaciâ, ut ausit mihi in os repugnare? he, comportare
ligna, subjicite igni alimenta, efficite eum septuplum hu-
jus qui nunc est. Vos vero, ô fortissimi viri totius exerci-
tus, comprehendite hos tres viros, coligate. Eia, quid sta-
tis? Nihil opus est detrahere vestes, vincite una cum omni
amictu. Hem, sic volo; præcipitate eos in flammam. Vi-
deamus quid possit eorum Deus. properate, ignavi; ego
vobis hoc scepro comminuam capita. Papæ! Videte ut
flamma eos hauserit, qui ipsi in flammam alios conjece-
runt. Sed quid? O rem miraculi plenam! quid ego vi-
deo? Eho mihi præcetes, nonne tres viros in ignem con-
strictos injecimus? Pro Factum, rex. N. Atqui ego video
quatuor viros saluos in media fornace ingredientiæ illæ sos,
& indemnes. quorum quartus formâ est augusta, & plenè
divinâ O rem inauditam! accedam propius ad ostium for-
næ. Heus Sidrace. Misace. & Abdenago, summi Dei
cultores, exite huc. S. Adsumus, ô rex, è torrida flam-
ma divinâ benignitate erepti. Pro Dii boni! quid hoc
rei est? Quanta miracula hodie cernimus! Videte fultis,
ut ignis in horum corpora nullam vim habuerit, ut ne pilus
quidem

quidem crematus sit, ut amictus integri, nullâ flammæ nota iniusti sint. N. Gratiâs ago Deo Sidraci, Mesaci, & Abdenagonis, qui ipsius fiducia nixi, spreto regi edicto, maluerunt sua corpora ad cruciatum tradere, quam ulli Deo præterquam suo, ullum cultum aut honorem habere. Itaque decerni placet, decretumque in omnibus omnium linguarum nationibus & generibus promulgari, ut qui malè de hoc Deo dixerit, turpissimo exitio plectatur, ejusque domus publicetur, & evertatur, ut illius facinus memoria & nomine loci notetur. Nam præter hunc unum, præsens, ac salutis præpotens Deus nullus est.

Sent. Maxima pars mundi homines magis metuit quam Deum. Moris fatius est, quam simul a ra colere. Injustissimum quemque gravissimè faciunt principes hujus mundi. Deus suos novit vel ex mediis flammis cripere. Patiendi vincunt.

B A L S A S A R, Dan. 5.

A R G U M E N T U M.

Accersitus ex matris consilio à Belsasare Babylonia rege Daniel vates, ei legit & explanat scriptum manus in pariete, quod Chaldei non potuerant.

Belsasar, Regina Daniel.

NUllumne esse è vobis, qui hoc legere & explanare possit? O homines ad nullam rem idoneos! Quid attinet vos in tanto honore esse, si cum maxime opus est, tum minimè potestis? Re Regem multum diuque salvere jubeo. Audi vi ut tu te crucies, & astues, quod nemo possit tibi hoc scriptum enucleare. Sed ne te afflicta, neve tantopere pertimesce. Vir est quidam in tuo regno, mente sanctissimorum deorum præditus, cujus excellens perfectaque Doctrina, peritia, sapientia tempore patris tui cognita perspectaque fuit: quo nomine rex cum magorum, hariolorum, divinorum, Chaldeorumque magistrum esse voluit, quod cum Daniele (nam id est ei nomen, quanquam rex Belsasarem nuncupavit) compertum esset singulari ingenio & prudentia valere, inque somniis interpretandis, ambiguisque aperiendis, & obscuris declarandis longe alios omnes antecellere. Proinde, si me audies eum evocabis, ut te ista difficultate liberet. B. Evocetur sane. R. Mox aderit, ne trepide. D. Adsum tuo accersitu, ô rex. B.

Tunc

Tunc es ille Daniel, ex captivis Judæis, quos meus pater huc è Judæa traduxit? *D.* Etiam. *B.* Audio te affatu augustissimorum deorum agi, scientiaque & prudentia atque sapientia facile principem esse. Eam ob rem te advocavi. Sed quam ad rem, audi. Cum hic lato solutoque animo opipare convivarer, ura cum mei regni optimatibus; ecce exitit quidam quasi manus. quæ digitis inscripsit in tectorio parietis, è regione candelabri ea quæ tu vides: ad quæ explicanda evocavi omnes Babytoniorum sapientes sed eorum nemo, non modo interpretari, sed ne legere quidem potest. Te autem accepi implicita evolvere, & obscura optime declarare posse. Nunc itaque, si potes hoc legere, & mihi quid sit eloqui, purpura & aureo torque insignitus, tertium regni Principatum obtinebis. *D.* Tua tibi dona habeto, aut ea alii largitor, ego tamen hoc scriptum & legam & tibi planum faciam. Itaque ades an? *O rex.* Nabuchodonosori patri tuo olim largitus est Deus magnificum regnum splendoremque egregium; qua de causa omnes eum gentes & nationes tripidè meruebant: quippe, qui quoscunque, visumerat, interimeret, caderet, efferret, deprimeret. Sed cum jam secundis rebus elatus intemperanter superbiret, & animos tolleret, de folio deturbatus est, & omni splendore amisso, ex hominum consorcio ejectus, tum in brutam naturam sensumque translatus, inter feras habitavit, & herbarum pastu, boum ritu delectatus, ventos imbresque, & omnes naturales coeli mutationes indato corpore pertulit: donec tandem recognovit summum illum Deum, terrestris hujus imperii principem esse, & ei quem veller præficere. Tu quoque Balsasar qui es ejus satum editus nihilo te modestiorem prebuisi, cum tamen ea omnia præclare scires. sed te contra coelorum Dominum insolentius gessisti, & nunc vasa terrestris ejus domicilii proferri jussisti, quibustu, tuique procures, & uxores, tum justæ, tum concubinæ, in bibendo vino abusi estis. Quin etiam Deos celebravisti aureos, argenteos, æreos, ferreos, ligneos & lapideos, qui neque cernunt, neque audiunt, neque sentiunt: Deo autem, in cujus manu tua vita & facta omnia sunt, nullum honorem habuisti. Quare ab eo missa est hæc manus, cujus scriptum hoc est: *Mensus est, mensus est, ponderavit & divisit.* Sensus autem: *Mensus est; mensus est* Deus

Deus regnum tuum, & id consumavit: Ponderavit; ponderatus es in rutina, & inventus levior: Divisit; divisum est tuum regnum, & Medis Persisque distributum.

Sent. Cum maxime opus est, tum minime juvant hujus mundi sapientes. Cum trepidat, & nihil potest humana sapientia, tum maxime sese exeret divina. Qui alio exemplo non sapit, is suo periculo maloque dignus est. Hominum imperia in Dei sunt arbitrio.

H A M A N, *Esthera 7.*

A R G U M E N T U M.

Esthera regina regi Assuero patefacit perfidiam Hamanis in Judaeos eamque ob causam rex illum jubet in crucem tolli ab eo ipso erectam ad tollendum in eam Mardocheum Judaeum.

Assuerus, Esther, Haman, Harbona

LAute sanè & prolixè à te accepti sumus regina uxor charissima. Quamobrem roges jam quidlibet licet, id rogatum feres. Dic quid Petas: vel sit dimidium regni mei, tamen impetrabis. Este. Siquidem habeo te propitium, o rex, & si ita tibi videtur. vitam mihi meisque popularibus concedes. Hoc unum peto. Nam sumus proditi, & indignissimo crudelissimoque exitio destinati, Quod si servituti addiceremur, equidem tacita ferrem, quanquam indignus esset hostis, qui tantum regi damnum comparat.

As. O superi quis hominum est tam audax, ut id ausus sit etiam cogitare? aut ubi is est? E. Ecce hic adest hostis infestissimus, homo hominum quantum est pessimus, Haman.

Assue. Proh Deum atque hominum fidem! o coelum, o terra, ardeo, tanta inventum esse quenquam audacia? Ham.

Exiit ira inflammatus. Quantum ego illum video, res mihi ad restim rediit. Sed tamen tentabo animum reginae, si forte miserescat mei; quod si hac non succedat, actum est, ilicet perii. Regina, jam non deprecor culpam: merui, fateor nec potest ullum supplicium majus esse meo crimine. Sed te supplex, genua amplectens, per istam clementiam. A.

Quem neque pudor, neque mea majestas deterruit. Sed quid video? Atat, etiam ad lectum reginae? O magne Jupiter, etiamne ut reginam domi apud me vi comprimam? Corripite, velate vultum: indignus est qui lucem tueatur.

Harb. At etiam scias quid machinatus sit in Mardocheum,

L

homi-

hominem de te, rex, optime meritum, utpote per quem facta in te conjuratio perfecta sit. Crucem ante domum suam in altitudinem cubitorum quinquaginta erigendum curavit, in quam eum tollerat. A. Percommode cadit: auctorem in eam tollite, ut eadem, qua alios capiat, via capiatur.

Sent. *Maliebrum illecebrarum magna vis est in utramque partem, hoc est, vel ad nocendum vel adjuvandum. Malum consilium consultiore pessimum. Impii suo iporum laqueo jugulantur.*

ARTAXERXES, *Nehem. 1,*
ARGUMENTUM.

Nehemias à rege artaxerxe veniam & opes impetrat eundi instauratum urbem Hierosolymam.

Artaxerxes Nehemias.

QUI fit ut vultu sis adeo tristi, cum non ægrotes? Mirum nō animi tristitia est. N. Rex in perpetuum vive. Possumne non tristi vultu esse, cum urbs, in qua sepulchra sunt majorum meorum eversa sit, & ejus portæ igne consumptæ sint? A. Quidnam ergo petis? N. Si tibi videtur, & si quid apud te valeo, ut me demittas in Judæam, ad instaurandam urbem patriam. A. Ego verò dimitto. Tu dicito, quid tibi ad istud fieri velis. N. Curabis, si placet, ut mihi dentur literæ ad pretores Syriæ, qui me curent deducendum, dum perveniam in Judæam. Deinde literæ ad Asaphum regis sylvæ custodem, qui mihi ligna suggerat ad reficiendas portas arcis, quæ est ædi conjuncta, urbisque moenia, & domum, in quam solum diversurus. A. Dabuntur quæ petis. N. Ago tibi gratias immortales, rex, tibi que fortunatissimum longissimumque regnum precor.

Sent. *Regis animum Deus habet in manu, eumque quocunque vult inclinat. Cui propitius est Deus, huic consiliat benevolentiam potentium.*

NEHEMIAS, *Nehem. 5.*
ARGUMENTUM.

Expostulant pauperes Judæi de divitum erga se iniquitate avaritiæ. Et Nehemias divites cogit in ordinem.

Plebii, Nehemias, Privates, Sacerdotes, Populus

Magnus est tum nostrum, tum nostrorum liberum numerus: comparandum est inde frumentum, quo vivamus

mus. Al. Oppignerandi sunt fundi nostri, & vineæ, & domus, ut nos frumento contra famem muniamus. Al. jam pro nostris agris, & vineis, ad tributum regi pendendum, pecuniam sumpsimus mutuam. An æquum est, ut cum eisdem nobiscum consanguinitatis sint alii, eademque sit liberorum eorum atque nostrorum conditio, nos tamen liberos nostros in servitorem dedamus, sintque jam filiarum nostrarum nonnullæ emancipatæ, neque eas vindicatæ possimus, cum fundos & vineas nostras teneant alii? O indignum facinus! Itane vero, principes, fœnus a vestris exigitis! Ergo nos consanguineos nostros Judæos, in exterarum gentes venditos, pro vestris viribus redemerimus; & vos eosdem emetis, ut dominos amiserint, sed mutaverint? Non recte facitis. Nonne in metu dei nostri vivetis, ut barbarorum hostium nostrorum vituperationem evitatis? Ego quoque & mei cegnati, atque famuli, argentum eis frumentumque mutuo dedimus. Agite, emittamus hoc nomen. Reddite eis hodie agros suos, & vineas, & oliveta, & domos: tum centesimam condonate argenti, & frumenti, & vini, & olei, quæ eis mutua dedistis. Pr. Reddemus, neque ab eis quicquam exigemus. Sic faciemus ut tu hotaris. N. Vos vere sacerdotes, jurate vos ita facturos. S. Faciemus. N. Ego quemadmodum ego meum gremium excutio, sic quicumque non hæc præstiterit, eum excutiat Deus ex domo & labore suo: sicque esto excussus, vacuusque. Po. Amen.

Sent. *Avaro homine nihil est iniquius. Avarus animum venalem habet. Multum pollet, etiam apud iniquos, justus & gravis homo,*

V E R I T A S, 3 Esd. 3, & c.

A R G U M E N T U M.

Darius Persarum rex proponit optimatibus suis trium stipatorum suorum sententias, ad judicandum quamnam esset optima. Sunt autem ea. de viribus vini, regis, mulierum, & veritatis. Hic cum stipatores, iussu regis, sua quisque sententia rationem reddidisset, palmam obtinuit Zorobabel, qui veritati primas tribuisset: & à rege. præter statutum disputationis præmium, impetrat, ut Hierosolymitanum fanum instauraret.

Darius, Anagnostes, Stipator, Alter Stipator,
Zorobabel, Optimates

F Ac causa est, mei proceres, cur vos iusserim convocari.
Cum mei corporis custodes, dormiente me inter se
(ut fit) confabularentur, eo delapsi sunt fertatim ut dice-
rent suam quique sententiam, ecquæ res maximam vim
habeat: eâ conditione, ut ejus dictum ego & perfidis tri-
umviri doctissimum judicassemus, huic victori pronuncia-
to ea darentur quæ jam audietis Recita schedulam. A. Cu-
jus dictum sapientissimum est is à Dario rege ingentia dona,
& victoriæ ornamenta consequitor, purpuraque induitor,
& auro bibito, & in auro dormito, & aureis frenis currum,
byssinamque fidarim, & torque circumdatum collum habe-
to & secundum Darium primus propter suam sapientiam le-
deto. Darique familiaris dicitur. Primi sententia est hæc;
Maximam vim habet vinum. Alterius; *Maximam vim ha-*
bet rex. Terti; *Maximam vim habent mulieres, sed omnia*
vincit veritas. D. Nunc evocentur huc juvenes, ut ipsi sua
dicta declarent, Dicite juvenes lux quisque sententiæ rati-
onem St. Prim. Quantum vim habet vinum, o viri! Om-
nes, à quibus bibitur, homines fallit: eandem pauperis
ac divitis mentem efficit, omniumque animos ad latitiam
& histeriam convertit: neque doloris ullius, neque de-
bilitatis memor. omnium animos divites reddit: oblitumque
vel regis, vel satraparum efficit, ut nihil nisi magnificentem
loquantur: utque cum potaverunt homines, & fraternæ
necessitudinis & amicitiae memoria deposita, continuo gla-
dios stringant: neque postea, ubi à vino recipuerint, quid
fecerint recordentur. O viri, nonne permagnam vim ha-
bet vinum, quod hæc fieri cogat? Al. O viri, nonne per-
magnam vim habent homines, qui & terras, & maria, quæ-
que in eis insunt, omnia reneant? Atqui rex omnibus an-
tecellit & dominatur, in eosque principatum tenet, ita ut
quicquid jubet, faciant, Si jubet ut inter se belligerent,
parent: si contra hostes mittit, vadunt, & montes, & mu-
ros, & turres demoliantur: occiduntur, neque regis di-
ctum excedunt. Quod si vicerunt, ad regem omnia refe-
rant, tum quæ prædati sunt, tum cætera. Item qui non
militant, neque bella gerunt, sed terram colunt, hi quoque
ubi

ubi sata messuerunt, ad regem referunt, coguntque alius, alium tributa regi ferre. Is unus si jubet perimere perimunt: si dimittere. dimittunt: jubet verberare, verberant: jubet vastare, vastant, jubet construere, construunt; jubet excindere, excindunt: jubat ferre, ferunt, cunctusque ejus rum populus, rum magistratus eidem parent: coque interim accumbente, cibum capiente, dormiente, circum undique custodiam agunt: cuiquam discedere, & sua negotia curare licet. neque ejus dictis non parere. Quare fictituo, viri, regis maximam esse vim, cui sic obtemperetur. Z. Magnus quidem rex est, viri, & homines multi, & vinum multum potest. Quid, qui his dominatur? Quis autem horum principatum tenet? Nonne mulieres? Mulieres regem genuerunt; & omne mortalium genus, qui mari ac terrâ dominantur, ab his ortum est: hæ ipsos educaverunt vinearum satores, ex quibus vinum fit: hæ hominum vestes faciunt: Hominibus gloriæ sunt, nec possunt sine foeminis homines esse. Quod si aurum, argentumve, aliquam rem præclaram comparaverunt; nonne pulchræ alicujus & eleganti formâ mulieres amore capti, his omnibus omisis, in eam oculos defigunt? eam hianti ore intuentur? Auroque & argento & omni rerum pulchritudini anteponunt? Homo omisso suo ipsius parente à quo educatus est, suâque patriâ, uxori adherescit, & cum uxore vitam finit, & patris & matris & patriæ immemor. Atque perspiciatis mulieres in vos dominari; nonne, quæ labore & industria paratis, omnia mulieribus datis atque affertis? Sumit homo gladium, & foras ad latrocinandum, & furandum proficiscitur, & mare & flumina tranat, & leones videre sustinet, & per tenebras grassatur: atque ubi furatus, prædatus, grassatus est, ad amicam omnia refert: plusque diligit homo suam conjugem, quàm parentes: usque adeo ut propter foeminas multi mente alienati, multi servi facti sint, multi perierint, multi lapsi sint & peccaverint. Quid? an mihi non creditis? nonne ingens regis potentia est? nonne omnes eum nationes vel tangere formidant? Atqui videbam, cum hominis præclarissimi Bertaci filia Apame, regis concubina, ad regis dexteram sedens de ejus capite Diadema auferret, uoque imponeret: tum regis malam sinistra manu feriret, rege interea eam ore hian-

anti aspiciente, & arridenti arridente. & succensenti blandiente, quò eam sibi reconciliaret. An non multum valent mulieres, ô viri, quæ hæc faciant? multum sanè & mulieres pollent, & ingens terra est, & excelsum cœlum; & sol cursu velox, qui unò die cœlo circumvectus, eodem reurrat, unde profectus est, magnus sanè est: sed veritas maxima est, & omnium potentissima. Veritatem omnis terrarum orbis vocant: veritati cœlum ipsum favet: veritatem omnia reformidant & tremiscunt: neque quicquam in ea vitiosum inest. Vitiosum vinum est, vitiosus rex, vitiosæ mulieres, vitiosi mortales omnes & ejusdem vitiositatis sunt eorum opera omnia, in qua vitiositate veritatis expertes pereunt. At veritas æterna pollet, & perpetuo vivit vigetque: neque ea est, quæ cujusquam ratione de recto deflectat, ac non eadem sit omnibus: sed ab omni iniquitate & privitate aliena, æquum facit, ejusque facta probant omnes, nec inest in ejus judicio quicquam iniquum. Cæterum & ab hac, & à regia magnificentia, & à potentia, & a majestate seculorum omnium laudetur Deus veritatis. O. Maxima veritas est maximamque vim haber. D. Vicilli, pete quid vis, etiam præter ea quæ scripta sunt: nos id tibi dabimus, quoniam doctissimus inventus es, & a me proximus ledebis meusque familiaris vocabere. Z. Memento voti tui, quo te Hierosolymam instauraturum pollicitus es, tum, cum regnum assecutus: omniaque vasa Hierosolyma exportate, eo remissuram, quæ seposuit Cyrus, cum de Babylone excindenda votum fecit eaque se illo missurum promissit. Et tu recepisti te instauraturum fanum, quod igni cremarunt Idumæi, tum, cum a Chaldæis pervastata Judæa est. Et nunc hæc est quod a te postulo, rex domine, atque flagito: Hæc est magnificentia, quam a te expecto. oro igitur ut votum præstes, quod cœli regi tuo ipsius ore nuncupasti. Laudo te, & bene mones: faciam.

Sent. *Honestæ est de virtute contentio. Utinam inter sese scertarent hodie stipatores principum! Utinam & principes bona veraque dicta sic & judicarent & remunerarentur! Sed fuit illud sæculum argenteum; nostrum est ferreum. Certè rara sunt hodie in oculis hujusmodi certamina. Omnia vincit veritas.*

D I A L O G O R U M S A C R O R U M L I B E R Q U A R T U S.

M. A. R. I. A, Luc. 1,
A R G U M E N T U M.

Gabriel genius Mariae nuntiat, editurum filium Dei; quarentique modum demonstrat id fore a Spiritu sancto. Luc. 1. reuens assentitur.

Gabriel, Maria.

S Alve ornatissima, Domino conjunctissima mulierum felicissima. Quid metuis, Maria? Bonos es animo; nam accepta es Deo. En ego tibi renuntio te isto utero conceptum patiturum natum, quem JESUM nomine vocabis. Is erit maximus, & filius summi parentis censebitur, cumque donabit rerum omnium præpotens Deus solio Davidis, autoris generis ejus. Itaque posteris Jacobi regnabit in æternum, nec ullus erit ejus regni finis. M. Quomodo fiet istud, cum ego viri notitiam non habeam? G. Spiritus sanctus sese in te insinuabit, teque Dei Opt. Max. vis gravidabit. Itaque sanctissimus iste foetus, ut erit, ita etiam dicetur Dei filius. Elizabetha quoque (quo magis credas) tua cognata jam senex concepit filium, & nunc sextum jam mensem fert uterum; & tamen inter steriles habebatur. Usque adeo nulla res est quam Deus non possit. M. Ecce me Domini servam! Eveniat mihi prout tu dixisti.

Sent. Deo nihil est arduum. Promittenti Deo credendum est, etiamsi quid natura contrarium promittat. Neque enim natura obnoxius est autor ipse natura.

B. A. P. T. I. S. T. A, Matth. 3. Marc. 1. Luc. 3.
A R G U M E N T U M.

Joannes Baptista populum docet vitæ correctionem, & de Christo natiuitatem.

Joannes

Joannes Baptista, Plebs, Publicani, Milites.

Progenies viperina, quis vos summonuit futuram poenam fugere? Edite ergo vitæ melioris indices fructus: & ne ideo magnos vobis spiritus & arrogantiam sumite, quod patrem haberis Abrahamum. Dico enim vobis, Deum posse ex his saxis suscitare liberos Abrahamo. Jam verò securis arborum radici admota est: omnisque arbor fructum bonum non edens euscindenda est, & in ignem injicienda. Pl. Quid ergo facimus? Joan. Qui habet duas vestes, impertiat non habenti: & qui habet cibaria, idem faciat. Pub. Nobis autem magister, quid faciendum est? Jo. Nihil amplius, quàm quantum vobis decretum est, exigite. Mi. Quid etiam nobis? Jo. Ne quem pulsate, aut per sycophantiam circumvenire, & stipendiis vestris estote contenti. Sed audite universi. Ego quidem abluo vos aqua, ad vitæ emendationem. Sed me præstantior, me subsequitur: & ita præstantior, ut ego non sim dignus, qui ejus calceorum solvam corrigiam. Is vos abluet sacro spiritu, & igne: qui quidem vannum manu tenet, aream suam perpurgaturus, frumentumque in horreum comportaturus, & paleam igni crematurus inextincto.

Sent. Bona arbor bonos fructus edit. Abstinentium ab injuria, si paucas vitare velis.

NATHANAEL, Joan. 1.

ARGUMENTUM.

Nathanael à Philippo monitus, venit ad Jesum, & in eum credit.

Philippus, Nathanael, Jesus.

DE quo scripsit Moyses in nostra disciplina, & vates, eum reperimus: Jesum dico, filium Josephi, à Nazareth. N. A Nazareth potest aliquid bonum existere? P. Provisse mecum. J. Video huc venire verè Israëlitam; id est, hominem ab omni fraude alienum. N. Unde me vosti? J. Priusquam te Philippus appellaret, cum esses sub ficu, videbam te. N. Magister, tu es filius Dei, tu es rex Israëlitarum. J. Quoniam dixi tibi, te à me sub ficu esse visum, ita credis? majora his videbis. Credite mihi, posthac videbitis coelum apertum, & Genios divinos ascendentes & descendentes ad me.

Sent. Unde minime speres, inde existit bonum.

Christus, ut eum cognoscat. A minoribus, si credat, ad majora venies.

N I C O D E M U S, Joan. 3.

A R G U M E N T U M.

Jesus differit cum Nicodemo de renascendo.

Nicodemus, Jesus.

Magister, scimus te doctorem venisse divinitus : nam nemo ista tam portentosa facere possit, quæ tu facis, nisi adsit ei Deus. J. Accipe igitur doctrinam eo dignam, qui venerit à Deo. Qui denuo natus non fuerit, mihi crede, Dei regnum adipisci non potest. N. quo pacto potest homo nasci, qui sit senex? Nunquid potest iterum in ventrem suæ matris ingredi, atque nasci? J. Cum de Dei regno, quod divinum est, locutus sim, debes existimare, hanc quoque generationem, de qua loquor, per quam ad illud regnum perveniatur, esse divinam. Proinde omitte istam à muliere nativitatem. Nam si quis à muliere renasceretur, talis esset renatus; qualis fuisset antequam renatus: id est, esset adhuc terrestris & humanus; propterea quod ex re terrestris & mortali quod nascitur. (cujusmodi est mulier) id terrestris & mortale est; quandoquidem in quasque res sui similem gignit. At ex Spiritu qui fuerit renatus, is divina quadam & Spiritui conveniente natura præditus erit; quoniam quod à Spiritu gignitur, id ejus simile est à quo originem habet, videlicet Spiritus. Neque vero mireris, quod dixerim, vobis esse renascendum: quamvis hanc nativitatem non videas. Nam quod accidit in vento, cujus quamlibet in partem spirantis sonitum audis, neque tamen oculis cernis unde veniat, aut quò iteratur; idem fit & in omnibus ex Spiritu genitis, ut hæc generatio sentiri & intelligi possit, oculis aspicere non possit. N. Quomodo possunt ista fieri? J. Tu Israelitarum magister es, & hæc nescis? Atqui hoc tibi confirmo, nos non ignota, aut tantum audita dicere, sed perspecta & visa testari: & tamen testimonium nostrum vos non recipitis. Quod si terrestria, quæ vobis dixi, non creditis, quomodo cœlestia si dixero, crederis? Si hanc similitudinem, quam ego duxi à vento (quæ res terrestris est, & subiecta sensibus) non capis, ideoque non credis: quomodo intelliges rem ipsam, cujus declarandæ causa si-

mili-

militudine usus sum, quæ res cœlestis divinaque est, neque sub sensus cadit? Atqui hæc nisi a me didiceritis, à quo discatis nullus est. Neque enim potestis in cœlum ascendere, & à Deo discere, Nam in cœlum nemo ascendit, præter eum hominem qui de cœlo descendit, qui quidem est in cœlo. Is autem ego sum: à quo nisi hæc didiceritis, desperanda vobis cognitio est. Quocirca attende, quale sit hoc renasci de quo loquor. Quemadmodum serpentem illum æneum extulit in desertis, in quem serpentem intuentes, à serpentum mortu sanarentur; ita me oportet extolli, ut omnes in me intuentes, à me pendentes, mihi fidentes, non pereant, sed vitam adipiscantur æternam. Hæc est igitur renascendi conditio, superius à me proposita, sine qua negavi quenkquam posse regnum cœleste consequi. Nam qui mihi fidem habent, ita immutantur, tantoque meliores fiunt, ut planè renati dici possunt, & cœlesti regno digni sint. Etenim tanto genus humanum prolecutus est amore Deus, ut unigenitum filium suum tradiderit: cui quicunque fidem habeat, non pereat, sed ad vitam perveniat æternam. Non enim misit Deus filium suum in hanc vitam, ut homines condemnaret, sed ut per eum serventur homines. qui ei fidem habet, non damnatur: qui verò non habet, is jam damnatus est, qui unigeniti Dei filii nomini fidem non adjunxit. In hoc autem damnantur homines, quod cum veniet in orbem lux, tenebras magis quàm lucem amant; quippe quorum prava sint opera. Siquidem quisquis vitiosa facit, lucem odit. neque in lucem prodit, ne ejus facta arguantur. Qui verò recta facit, is in lucem prodit, ut patefiant ejus opera. utpote facta divinitus.

Sent. Renascendum est, & ex carne in spiritum migrandum. Ut enim ter est terra, qua gravia sunt, in cœlum ascendere, aut in cœlo esse non possunt; ita injustitia, qua res terrestres & gravior est, in regnum Dei venire, aut ibi esse nequit. A s. o. Christus salus est.

SAMARITANA, Joan. 4.

ARGUMENTUM.

Jesus apud fontem cum muliere Samaritana de vera potestate veritatis Dei cultu colloquitur. Cumque supervenissent emptores cibum apportantes Discipuli, eos quoque de vero cibo docet.

Justus

Iesus, Samaritana, Discipuli.

DA mihi bibere mulier. *S.* Quomodo tu Judæus, à me muliere Samaritana petis potum : Neque enim habent ullum Judæi cum Samaritanis commercium. *J.* Si intelligeres manus Dei. & quis sit qui à te potum petit, tu ipla peteres ab eo, tibi que ipse daret aquam perennem. *S.* Domine, neque situlam habes, & puteus est profundus : unde ergo habes istam aquam perennem ? Num tu major es patre nostro Jacobo, qui tradidit nobis hunc puteum : qua aquatione usus est ipse, & filii ejus atque pecora ? *J.* Hæc aqua sitim ad tempus tantum explet : mea autem ad perpetuitatem, ita ut qui ex aqua à me accepta biberit, non sitiat unquam. Nam ea aqua fiet in eo fons scaturiens in omnem perennitatem. *S.* Domine, imperti me ista aqua, ne amplius sitiam, neve huc ad hauriendum veniam. *J.* I evocatum virum tuum, & huc cum eo venito. *S.* Non habeo virum. *J.* Rectè ais, te non habere virum. Quinque enim viros habuisti ; nunc quem habes, non est tuus vir. Istud verum dixisti. *S.* Video te esse vatem, itaque non committam ut tibi frustra incidisse videar. Majores nostri in monte hoc Deum coluerunt. Atqui vos contenditis, Hierosolymis esse colendum. Quid tu censes. *J.* Mulier, crede mihi, veniet tempus, cum neque in monte hoc, neque Hierosolymis coleris Patrem. Vos, quid colatis, nescitis : nos, quid colamus, scimus : quippe quia salus à Judæis est. Sed veniet tempus, & quidem jam est, cum veri cultores Patrem animo & verè colent. Etenim à talibus se Pater coli postulat. Animus est Deus : & qui eum colunt, animo & verè debent colere. *S.* Scio venturum esse Messiam : Is cum venerit, rem omnem nobis planam faciet. *J.* Ego sum ille, qui tecum loquor. *D.* Video magistrum ad puteum sedentem & colloquentem cum quadam muliere. *A.* Mirum est solum cum sola. Sed scit ipse cur id faciat ? *S.* O faustum diem ! Sed ego quid cunctor ire in urbem, ut meos tam bono nuncio afficiam ? *D.* Comparavimus cibum, magister : vescere. *J.* Ego cibum habeo comedendum, quem vos nescitis. *D.* Numquis absentibus nobis, autem quod edat ? *J.* Mihi pastus est, id facere quod vult, qui me misit, ejusque opus absolvere. Vos quidem dicitis, ab hinc quatuor menses futuram messem. At ego
sic :

S. 208

sic: Erigite oculos, & videte agros, ut jam ad messem flaveant. Et messor primum auferit, & sator fructum condit ad victum perpetuum, ut satoris simul & messoris commodo cautum sit. In quo sanè dictum illud comprobatur, quod ait: *Alium serere alium metere.* Ego vos misi ad metendum, in quo vos colendo non laborastis. Alii laborarunt, vos in eorum laborem invalistis.

Sent. *Christus venit ad docendum servandumque fontes. Christus etc. num vivificumque cibum potionemque dat. Deus animo & vere adorandus est, null. locorum discrimine. Dei voluntatem exequi, cibus esse debet homini Christiano.*

CENTURIO, Matth. 8.

ARGUMENTUM.

Jesus à centurione exoratus, ejus puerum, membris captum, verbo sanat.

Centurio, Jesus.

Domine, puer meus jacet domi membris captus, graviterque cruciatur. J. Ego ibo eum curatum. C. At ego non sum dignus, cujus tu tectum subeas: sed tantum jube verbo, & sanabitur. Nam ego quoque qui sub alterius sum potestate, tamen obtineo auctoritatem in eos quibus præssum, milites: ac si quem jubeo ire, it. si venire, venit: si servum facere quid, facit. J. O rem admiratione dignissimam! Credite mihi, ne in Israël itis quidem tantam fiduciam inveni. Et sine dubio multi ab oriente atque occidente profecti, ascumbent cum Abrahamo, Isaaco, & Jacobo in regno coelesti: cum interea ii ad quos regnum pertinebat, in alta noctis caligine demersi, nihil alium quam flebunt & frendebunt. Tu abi: & ut confidisti, sic obtineto.

Sent. *Christus tam facile morbis imperat, quam dux militibus. Primi erunt ultimi, & ultimi primi.*

PISCATORES, Luc. 5.

ARGUMENTUM.

Petrus, jacto reti ussu Jesu, plurimos pisces capit.

Jesus, Petrus.

Subduc in altum oriam Petre, ut retia laxetis ad pradam.

P. Præceptor, totam noctem laborantes nihil cepimus: sed tamen postquam ita jubes, demergam rete. O rem mi-

ram!

ram! Adeste focii, adjuvate nos. Rumpitur rete, ita multis piscibus est plenum. Corripe tu istas plagas altrinsecus, vos vos invergite in naviculam. Desinite, desinite, sustinete rete: jam hæc plena est, infundamus in alterum. O rem inauditam! penè submerguntur cymbæ præ piscium multitudine. Quæso te Domine, abi à me: nam homo nocens sum. J. Ne metue deinceps jam homines piscaberis.

Sent. *Absque Christo piscari, hoc est, homines docere, operam ludere est. Christo auspice, felix est piscatura.*

S I M O N, Luc. 7.

A R G U M E N T U M.

Jesus miranti cujus animo suo Simoni, apud quem ipse cibum capiebat, cur se pateretur ab impudica muliere attrectari, causam reddit.

Simon, Jesus.

J A M d u d u m spectro mulierum istam, quæ necum hunc hospitem tam molliter curat. Qui si vates esset, intelligeret utique, quæ & qualis sit mulier, quæ ipsum attrectat: nam prostituta pudicitia est. J. Simon, paucis te volo. S. Dic as licet magister. J. Duos debitores habebat quidam creditor, quorum alter quingentos, alter quinquaginta debebat denarios. Is cum non essent solvendo, utrique condonavit. Dic, uter eum plus amare debeat? S. Opinor, cui plus condonavit. J. Rectè judicas. Vides hanc mulierem? cum introivissem domum tuam, ne aquam quidem ad lavandos pedes meos dedisti: ea & lacrymis eos perfudit, & sui capitis capillo extersit. Tu mihi osculum non dedisti: ea, postquam sum ingressus, non destitit mihi pedes deosculari. Tu nec oleo mihi caput unxisti: ea unguento etiam mihi pedes perunxit. Qua de causâ sic habito, ei multa remitti peccata, quoniam multa amavit. Cui autem minus remittitur, minus amat. Remittuntur tibi peccata mulier: tua te fiducia servavit: abi cum bona pace.

Sent. *A sinistris suspicionibus abstinendum. Ex conjectura judicare, temerarium est, Magno beneficio magnus amor conciliatur.*

J A I R U S, Marc. 5. Luc. 8.

A R G U M E N T U M.

Jesus à Jairo exoratus, ejus filiam ita sanatum; & inter eandem mulierem profusio sanguinis laborantem sanat. Deinde ubi

M

Jairi

Jairi domum venit, ejus filiam quæ interea decesserat, revocat in vitam.

Jairus, Jesus, Mulier, Petrus, Nuntius.

Est mihi unica filiola, optime Jesu, duodecim annum agens, quæ nunc domi desperato morbo laborat. Obsecro te, & obtestor etiam atque etiam, ut domum venias, ei-que manus imponas, ut reviviscat, & revalescat. J. Faciam vero eamus. M. Salva sum, si possum vel extremam ejus oram vestis attingere. Conabor, ne me hæc hominum turba impediet, quo minus ad eum accedam. Je. Quisnam teregit mea vestimenta? P. Tu uides quanta te hominum multitudo circumstiat & comprimat, & rogas quis te tetigerit? J. Certè tetigit me aliquis: nam sensi vim quandam exire à me. M. Perii misera, non latuit eum. Obsecro te, ignosce mihi: ego sum illa. J. Narra mihi rem omnem, ut sese habet. M. Ego misera jam duodecim annos languebam profluvio sanguinis: cum interea toto illo tempore multis adhibitis medicis, & omnem rem insumpsem, neque quidquam profecissem, sed in dies deterius haberem: jamque ab omnibus medicis eram desperata. Cum autem tuorum factorum admirabilitatem fama atque auditione accepissem, accessi ipsa, sic mecum cogitans: O me foelicem, si vel limbum ejus togæ liceat tangere. Hoc animo per mediam turbam accessi propius, nec me spes fefellit: nam simulatque te tetigi, sensi vim omnem morbi fugatam esse & omnem sanguinis fluxionem constitisse. Je. Bono animo es, filia; tua te fiducia servavit: abi cum bonæ pace, ex tuo malo sana. N. Tua filia mortua est, jaire; quid jam molestus est magistro? Je. Ne metue, jaire; tantum confide & evadet. Sed quem ego domi strepitum audio? intro eamus. Eho! Quid tantopere fletis? quid ejulatis? Pax sit rebus. Non est mortua puella, sed dormit. Vos exite foras omnes: Petre, jacob, joannes, & vos puellæ parentes manete intus. Videbitis quanta sit Dei potentia. Cedo mihi istam puellæ manum. Puella surge. Ja. Bone Deus quam mirificus es! O mea filiola, vidone ego te renatam? Je. Videte diligenter nè quis hoc rescilcat; & puella cibum præbete.

Sent. Plus potest vel limbus vestis Christi, quam universa hominum scientia. Quæ aliis insanabilia, Christo sunt facillima.

PHILIP.

PHILIPPUS, Mat. 14. Marc. 6. Luc. 9. Joann. 6.

A R G U M E N T U M.

Iesus quinque panibus & duobus piscibus quinque virorum milia faciat.

Discipuli, Iesus, Philippus, Andreas.

Vides quæ te circumstet hominum multitudo in tam vasta solitudine, & jam dies multum inclinavit: itaque censemus ut eos dimittas, ut in finitima rura, & vicos divernant, & sibi cibaria comparent. Hic enim, quod edant, non habent. J. Nihil opus est ut abeant. Prebere vos eis cibum. D. At non satis suppetit, unde tantum hominum numerum pascamus, (sunt enim quantum licet conjicere, plus minus quinquies mille viri, ut mulieres & parvulos omitteremus) nisi fortè eamus emptum panes. J. Unde autem ememus ad tam multos, Philippe? P. Equidem non video: nam ducentis denariis vix tantum emi possit, ut inde ad singulos minimum quantum perveniat. J. Quot habetis? Videte. A. Adest hic puer, qui habet quinque panes hordeaceos, & duos pisces; præterea nihil est. Sed hæc quantula sunt ad tam multos! J. Afferte huc modo. Jubete omnes in viridi gramine discumbere eatervatim, centenos & quinquagenos. Cedo mihi istos panes. Nunc pater coelestis, qui pro tua benignitate pascis omnia, neque in multis pascendis tenuior, neque in paucis copiosior es, qui nulla lege rerum teneris, à quo omnium natura pendet; effice, rogo, his tantulis cibariis multiplicandis, ut hæc hominum multitudo admirabiliter saturata, tuam inexhaustam liberalitatem recognoscat. Agite discipuli, distribuite hos cibos in omnes: satis superque erit, unde ad satietatem comedant.

Sent. Christi cibus est inexhaustus. Plus habet Christus, quam agent homines.

P A N I S, Joann. 6.

A R G U M E N T U M:

Iesus de vivifico pane, hoc est, de seipso, differit apud Judæos.

Judæi, Iesus, Discipuli, Petrus.

Magister quando huc venisti? J. Vos profecto me queritis, non quia miracula vidistis, sed quia pane satiati estis. Procurate cibum non interiturum; quem quidem

ego vobis dabo. Nam me pater comprobavit Deus, ju. Quid agemus, ut divina opera faciamus? je. Hoc est divinum opus, ut fidem habeatis ei quem misit Deus ju, Quod ergo tui specimen das, ut, eo viso, tibi credamus Quid tale facis, quale fecit olim Moyses? Quo duce majores nostri mannâ vixerunt in solitudine, quemadmodum literis proditum est. *Panem de cœlo dedit eis comedendum.* je. Non Moyses (mihi credite) panem vobis dedit: sed meus pater verum vobis de cœlo panem dat. Nam Dei panis est, qui de cœlo descendit, & vitam dat hominum generi. ju. Domine, da nobis perpetuò panem istum. je Ego sum panis vitalis. Qui venit ad me, non esurit: & qui mihi fidem habet, non finiet unquam. Sed hoc vobis dico. Et vidistis me, neque fidem habetis. Quicquid mihi dat pater, ad me veniet: & venientes ad me non ejicio foras. Descendi enim de cœlo, non ut mex, sed ut ejus qui me misit voluntati paream. Hæc est autem ejus qui me misit Patris, voluntas, ut ex eo omni quod mihi commisit nihil perdam, sed id ultimo die exsuscitem. Hæc est autem ejus qui me misit voluntas, ut quisquis Filium aspicit, eique credit, is vitam æternam adipiscatur, & à me ultimo die in vitam revocetur. ju. Nonne hic est Jesus Josephi filius, cujus nos patrem matremque novimus? Quo pacto igitur ait se de cœlo descendisse? je. Mustitate inter vos. Nemo potest ad me venire, nisi Patre, qui me misit, trahente eum, à me multo die in vitam revocandum. Scriptum est in va.ibus, *Omnes fore divinitus doctos.* Quisquis ergo ex Patre audivit & didicit, is ad me venit, non quia Patrem quisquam viderit, nisi qui est à Deo, is Patrem vidit. Credite mihi, qui mihi fidit, is vitam habet æternam. Ego sum panis vitalis. Manna usi sunt majores vestri in desertis, & tamen mortui sunt. Hic est panis qui de cœlo descendit, ejusmodi, ut qui eo vescatur, non sit mortuus. Ego sum panis vivus, qui de cœlo descendit: quo pane qui vescetur; vivet in perpetuum. Panis autem quem ego dabo, caro mea est, quam pro humani generis vita dabo. ju. Quomodo potest hic nobis carnem suam dare comedendam! je. Hoc vobis confirmo, nisi & carnem meam comederitis, & sanguinem biberitis, non habetis vitam in vobis. Qui comedit meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, & ego eum in vitam revocabo.

ultimo.

ultimo die- Caro enim mea virè est cibus, & sanguis meus verè est potus. Qui meâ carne vescitur, meumque sanguinem bibit, is in me manet, & Ego in eo. Quemadmodum vivit Pater qui me misit: ita & Ego per Patrem vivo; & qui me comedit, is quoque per me vivit. Hic est panis qui de cœlo descendit: cujus longe alia vis est, quam manna quâ usi majores vestri, tamen mortui sunt. Hoc panis qui vescitur, vivet in sempiternum. D. Dura vox: quis eam audire possit? Je. Ergo hoc vobis absurdum videtur? Quid si me videatis eo ascendentem, ubi eram antea? Nonne multo vobis absurdius videbitur, ut qui in cœlum ascenderit, is in terris comedatur? Non sunt mea dicta ita accipienda, ut dicam ipsam carnem meam comedi. Nam caro quidem nihil juvat: sed est divina quædam comedendi ratio, quâ vita æterna comparatur; de qua ratione verba facio. Nam quemadmodum qui panem comedit, is per panem vivit: ita qui per me vivit (id quod mihi credendo, & à me pendendo efficitur) is me comedere dicitur. Sed sunt quidem ex vobis qui fidem non habent. Hanc ob causam, dixi vobis neminem posse ad me venire, nisi hoc ei datum fuerit à Patre meo. Jam vero multi à me propterea discedunt. Quid vos? Num etiam vultis discedere? P. Domine, quem ad eamus? Tu verba vitæ æternæ habes: & nos credimus & novimus, te esse Christum Dei viventis Filium. Je. Equidem vos duodecim elegi, sed vestrum unus diabolus est.

Sent. *Anima cibus magis est procurandus corporis. Ut panis corpus, sic veritate (qui Christus est) anima pascitur.*

P R Æ P O S I T I, Mat. 15. Mar. 7.

A R G U M E N T U M.

Jesus a Phariseis & Scribis de discipulorum suorum illotis manibus reprehensus, in illos reprehensionem retorquet, demonstratque peccatum non extra, sed intus esse in animo.

Pharisei, & Scriba, Jesus, Discipuli, Petrus.

Cur faciunt discipuli tui contra institutum antiquorum, ut cibum capiaur illotis manibus? J. Cur & vos contra preceptum Dei instituto vestro? Deus enim (ut ait Moyses) parentem utrumque coli præcepit: & si quis patri matrive maledixerit eum morte mulctari. At vos ita homines insti-

tuitis, ut parentibus demonstrent, donaria à se in fiscum templi collata, in ipsorum parentum utilitatem esse cessura. Ita estis in causa, ut nihil ad illam honoris speciem addant, dum se satis parentibus facere arbitrantur. si in templum donaria conferant: quamvis parentibus non, ut debent, subveniant: quæ vestro instituto, Dei præceptum rescidistis. Multo sunt ejusdem generis alia, in quibus dum hominum instituta teneatis, Dei præcepta omittitis: lotiones urceorum, & poculorum, & cætera ejusmodi. Ficti homines, rectè vaticinatus est de vobis Esaias, ubi ita dicit; *Hic populus ad me ore accedit, & me labiis coit: sed animo procul à me absunt.* Verum frustra me ex institutis præceptisque hominum venerantur. Sed attendite omnis multitudo, & intelligite. Non quod intrat per os, coinquinat hominem. Sed quod exit per os, hoc verò coinquinat hominem. Si quis habet aures ad audiendum, audiat. D. Ecquid scis, Phariseos istos, tuo dicto esse offensos? J. Omnis stirps à Patre meo coelesti non plantata exirpabitur. Sinite eos: duces sunt cæci, cæcorum. Quod si cæcus cæcum ducat, ambo in foveam cadent. P. Edicere nobis sententiam istam. J. Adeo nec etiam vos tardi estis? Aut nondum intelligitis, nihil quod extrinsecus in hominem intrat, posse eum coinquinare? Non enim in cor penetrat, sed in ventrem fertur, & in latrinam per excrementa ciborum ejicitur. Sed quæ ex homine per os exeunt, ea ex corde proficiscuntur, coinquinant hominem. Hinc nascuntur malevolentia, hinc adulteria, hinc stupra, cædes, iurta, falso testimonia, sordes, malitia, dolus, protervitas, invidentia, maledicta, superbia, stultitia. Hæc iam multa intrinsecus manantia polluant hominem. At illori manibus cibum capere, non polluit hominem.

Sent. *Ficti homines speciem pietatis habent; ejusdem vim repudiant. Quod quisque plus tribuit rebus exterioribus, eo minus habet interiorum. Tanto minoris quisque facit speciem, quanto plus habet rei.*

CHANANAEA, Mat. 15. Mar. 7.

ARGUMENTUM.

Jesus à Chananea exoratus, ejus filiam liberat à Furia.

Chanana, Discipuli, Jesus.

Miserere mei, ô tu Davidide; filiam habeo, quæ Furia miserè agitur. Heu me infelicem! nesci respondere quidem.

quidem dignatur. Obsecro te etiam atque etiam, miserere mei; respice me, utere tuâ in me clementiâ & mansuetudine. D. Absolve eam, quæsumus: clamore nos obtundit. J. Non sum missus nisi ad oves perditas domûs Israël. C. Domine, subveni mihi. J. Sine primum saturari liberos. Neque enim convenit liberorum panem obicere catellis. C. Etiam sanès & tamen catelli quoque comedunt de micis liberorum, quæ decidunt de mensa dominorum suorum. J. O mulier, magna est tua fides. Obtineto sanè quod vis, & propter istud dictum âbi lata: nam Furia emigravit è tua filia.

Sent. *Christus exoralilis est etiam in quos maxime videtur excludere. Fide Christus expugnatur.*

FERMENTUM, Matth. 16. Marc. 8.

ARGUMENTUM.

Jesus discipulorum diffidentiam & traditatem arguit, qui quædam ipse de fermento spiritali dixerat, intelligebant de carnali.

Jesus, Discipuli.

CAve vobis diligenter à fermento Pharisaorum & Sadducæorum, tum etiam Herodis. D. Hoc dicit, quia panes non accipimus. J. Quid vobiscum cogitatis, diffidentes, panes à vobis esse omissos? Adeone cæci animo estis? Adeone sensum omnem amisistis, ut nihil intelligatis, neque vobis veniat in mentem illorum quinque panum, quos in quinque hominum millia disperivi? Quot enim corbes frustis refertas abstulistis? D. Duodecim. J. Quid, cum septem Panes in quatuor millia dissecui, quot frustorum canistra abstulistis? D. Septem. J. Qui fit ut non intelligatis, me non de pane loqui, cum jubeo vitari fermentum Pharisaorum & Sadducæorum?

Sent. *Dicta Christi spiritalia interdum secundum carnem interpretantur etiam Christiani. Hominem à carne ad spiritum traducere, est difficile. Diffidentia ex homine quamvis pio, agere pellitur.*

CLAVIGER, Matth. 16. Marc. 8. Luc. 9.

ARGUMENTUM.

Jesus Discipulos sciscitatus quanam esset hominum de se fama, & audita Petri confessione ei claves regni cæli promittit: deinde ejus carnalem in cruce deprecanda animum objurgat: & de hominibus obnegatione docet.

Jesum.

Jesus, Discipuli, Petrus.

Quem me dicunt homines esse? D. Alii Joannem Baptistam, alii Eliam, alii Jeremiam, alii aliquem ex veteribus vatibus qui in vitam redierit. J. Vos autem quem me esse dicitis? P. Christum, Dei viventis filium. J. Beatus es Simon Barjona: quoniam istud à carne & sanguine edoctus non es; sed à Patre meo qui est in coelis. Et ego tibi vicissim dico. Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, quam nè universæ quidem oeci vires superabunt: tibi que dabo claves Regni coelestis; ac quicquid obstrinxeris in terra, erit obstrictum in coelis; & quicquid solveris in terra, erit solutum in coelis. Ceterum etiam atque etiam cavete ne cuiquam indicetis me esse Christum. Me quidem oportet, Hierosolymam proficisci, omnesque a Senioribus & pontificibus & scribis contumelias & indignitates perpassum, interfici, tertioque post die resurgere. P. Respice te, Domine nunquam istud tibi acciderit. s. Abi è meo conspectu, Satana, impedimento mihi es, quod divina non sapis, sed humana. Quod si quis me vult sequi, renuntiet sibi ipsi, & me, crucem ferens quotidianam, subsequatur. Nam qui volet vitam suam servare, eam perdet: qui vero vitam perdiderit mea causa & evangelii, etiam servabit. Quid enim prodest, quenquam etiam totum mundum lucrari, si vitæ suæ jacturam faciat? Aut quid habet quisquam, quod cum vita sua compensare possit? Etenim quem mei, memoremque dictorum, in hoc adulterino sceleratoque hominum genere pœnituerit; ejus me vicissim pœnitebit, cum & meo & paterno splendore conspicuus veniam una cum sanctis & divinis geniis. Nam venturus sum, & pro suis quemque factis remuueraturus. Quin etiam hoc vobis confirmo quoddam esse hoc conventu, qui non sint obituri mortem, quin me regni divini præpotentem venisse viderint.

Sent. Christi Cognitio ab homine non proficiscitur. Sequens Christus est, isque omnibus preferendus.

LUNATICUS, Mat. 17, Marc. 9, Luc. 9,

A. R. G. U. M. E. N. T. U. M.

Jesus Lunaticum, quem ejus discipuli sanare non potuerant, sanat, ab ejus patre exoratus.

Pater.

Pater lunatici, Jesus, Demon, Quidam, Alius,

Magister oro te, ut me mecumque unicum, quem tibi hic adduco, respicias. Agitur nescio quo furiali spiritu muto: credo eum Dianæ incitatione ita miserè infestari. Nam cum subito eum mala illa pestis corripit, tum verò ad motus dolorum facibus repentè divexatur, & cruciatibus fodicantibus horribiles gemitus, & dentium stridores edens, spumas agit in ore: & vix tandem sævis cruciamen-
tis perfractus, à tam immaniam furiarum vinculis laxatur. Eum deduxi ad tuos discipulos, & oravi ut eum a tanto ma-
lo liberarent: Sed non potuerunt, J. O diffidens homi-
num genus, & prævum! quosque versabor inter vos? Quem ad finem vos perferam? huc mihi adducatur. P.
Ecce eum tibi. Hei mihi, vide eis ut repentè, te viso, concidit; ut spumans volutetur. J. Quampridem hoc ei evenire cœpit? P. jam a puero: ac sæpe in aquam preceps-
ruit, ut dicas eum in mortem ferri. Sed tu, si quid potes, opitulare nobis, nostri misertus. J. Si potes credere, ni-
hil est quod credenti fieri non possit. P. Credo equidem, Domine: sed tu adjuva fidem meam. J. Spiritus mute & surde, ego tibi impero ut isthinc emigres, remigraturus nunquam. D. Brūu. Q. Ut convulsus est? Ut mor-
tuo similis! A. Immo ego puto plane mortuum. J. Cedo mihi istam manum, surge: est incolumis. Trado tibi filium tuum omni morbo vacuum.

*Sent. Hominis imbecillitas diffidentia argumentum est. Fi-
des est omnipotens. Christus etiam infirma fidei opitulatur.*

LAPIDANTES, Joan. 8.

ARGUMENTUM.

*Jesus de seipso cum Judæis differit, eorum vanam ob Abrahami-
cam stirpem arrogantiam retundit, veram liberalem docet, &
lapidationem ab eis effugit.*

Jesus, Pharisei, Judæi.

EGo sum lux mundi, qui me sequitur, non ingreditur in tenebris, sed utetur luce vitæ. P. Tu de te ipso testaris, testimonium tuum non est verum. J. Et si ego testor de me ipso, verum est tamen testimonium meum: quoniam scio unde venerim, & quo abeam; id quod vos
quer-

nescitis. Vos more hominum judicatis: ego non judico
quenquam. Et tamen ut maxime judicem, judicium me-
um verum est, ut pote qui non sum solus, sed una etiam ad-
sit qui me misit Pater. In vestra quoque lege scriptum est,
duorum hominum testimonium verum esse. Ego de me-
ipso testimonium dico: dicet etiam is a quo sum
missus, Pater, P. Ubinam est tuus Pater? Je. Vos ne-
que me novistis, neque Patrem meum. Si me nos-
setis, meum quoque Patrem nossetis. Ego abiturus
sum, & vos me requiretis, atque in peccato vestro morie-
mini. Quo ego abibo, vos non potestis venire.
Ju. Num ipse se interficiet, ut dicat, quo ipse abitu-
rus est, vos venire non posse? Je. Vos hinc inferne estis; ego
superne: Vos ex hoc mundo estis; ego non item. Ideoque
dixi vobis, vos in peccatis vestris morituros: id quod fiet,
nisi credideritis me cum esse. P. Nam quis tu es. Je.
Jamdudum id vobis sum elocutus. Equidem multa de
vobis habeo vere dicere. Sed ut ille qui me misit verax est,
ita ego quoque ea demum quæ ex eo audiui, hominibus
renuntio. Verum enimvero cum me exuleritis, tum de-
mum intelligetis me cum esse qui mea sponte faciam ni-
hil: contraque, sicut me docuit Pater, ita loquar, me-
cumque hebeam eum, qui me misit. Neque enim me so-
lum deseruit Pater, ad cujus ego arbitrium omnia semper
facio. Quod si vos, qui mihi creditis (video enim esse
non parum multos) in meis dictis manebitis, vere disci-
puli mei eritis. veritatemque intelligetis. quæ vos in
libertatem vindicabit, Ju. Nos Abrahami progeies sumus
neque cuiquam unquam servivimus: & tu audes dicere,
nos factum iri liberos? Je. Credite mihi, quicumque facit
peccatum, servus est peccati. Atqui servo non est domi-
perpetua mansio, filio est. Ergo si vos Filius libertate do-
nabit, re ipsa liberi eritis. Neque vero me præterit, vos es-
se progeniem Abrahami: sed enim cupitis me necare, post-
quam mea in vobis oratio locum non habet. Ego quod cog-
novi a Patre meo loquor: itidem vos quod didicistis a Patre
vestro facitis. Ju. Noster quidem pater Abrahamus est.
Je. Si Abrahami filii essetis, Abrahamo digna faceretis.
Nunc cupitis me perimere, hominem qui verum vobis sum
essa.

effatus, id quod audiui ex Deo. At nihil tale faciebat Abrahamus. Vos patre vestro digna facitis. Ju. Atqui & stupro nati non sumus. Unus Patrem habemus Deum. J. Si a Deo Patre essetis, amaretis me, quippe cum a Deo profectus venerim. Neque enim meâ sponte veni, sed ab eo missus. Cur meam orationem non agnoscitis? Cur mea dicta audire non potestis? Vos ex patre Vejove estis, & Patris vestri libidinibus ministros vos libenter præbetis. Ille jam initio fuit homicida, nec in veritate perstitit, nempe veritate vacuus. Quod si falsum loquitur, de suo loquitur, utpote mendax mendacique pater. At mihi vos, quia verum dico, non creditis. Quis me vestrum coarguerit peccati? Quod si verum dico, cur mihi non creditis? Qui a Deo est, Dei dicta audit. Vos ideo non auditis, quia a Deo non estis. Ju. Annon recte dicimus, te esse & samaritanum & furiosum? Je. Ego furiosus non sum, sed patrem meum decoro: vos vero me probro afficitis. Sed non ego meæ laudi studeo: est qui studeat, & cum ratione. Credite mihi. Qui mea dicta observaverit, mortem non videbit unquam. Ju. Nunc planè videmuste furere. Abrahamus ipse mortuus est, & ipsi vates: Et tu eum a morte in perpetuum vindicas, qui tibi dicta audiens fuerit? Num tu major es patre nostro Abrahamo, qui tamen mortuus est, ut etiam ipsi vates? Quem tu te facis? Je. Si ego me ipsum laudarem, laudatio mea nulla esset. Pater meus est, qui me laudat: quem vos, cum dicatis vestrum esse Deum, tamen non novistis. At ego novi: id quod si negarem, vestri essem similis, id est, mendax: sed novi eum, ejusque dictis pareo. Abrahamus ille parens vester gestivit videre diem meum, & vidisse gavisus est. Ju. Quinquaginta annos nondum habes: & Abrahamum vidiisti? Je. Imo, antequam Abrahamus esset, ego eram. Ju. Proh scelus! Proh scelus! Heccine nos tam indigna ferre? Quin eum cooperimus lapidibus? Agite, fiat lapidatio. Sed quid hoc est; Nusquam comparet: evanuit.

Sent. Patrem sequitur sua proles. Cui quisque obedit, ejus filius aut servus est. Ex opere judicatur de homine: impii sunt ex diabolo nati. Servire justitia, ea demum libertas est. Simulatores dum se negant homicidas, in eo ipso vestigio homicidia moluntur. simulatorem si homicidii argueris, occidet te, si paterit, ut se non homicidam

*micidam esse ostendat, Utinam tantum saperet mundas, ut
suis eos fructibus cognosceret?*

CÆCUS NATUS, Joan. 9.

ARGUMENTUM.

*Iesus cecum natum sanat. Pharisei postquam hoc, etiam interro-
gatis ejus parentibus, resuerunt, maledicunt; & sanatum,
quia de Jesu benedicebat, rejiciunt. At Iesus ei sese aperit, &
Phariseos cecitatis arguens, de seipso, bono pastore, disputat.*

*Discipuli, Iesus, Cæcus natus, Vicini, Pharisei,
Judei, Parentes cæci, Nuntii.*

Magister, utrum propter suum hic, an propter parentum
peccatum cæcus natus est? Je. Propter neutrum:
tantum ut divina in ea opera demonstrentur. Me oportet
rem agere ejus qui me misit, dum dies est. Venit nox, cum
agi non poterit. Donec in hac vita ago, lux sum hominum.
Sed age jam, huic homini lucem conferam. Confectum
est. Abi lotum in piscina Siloa. C. Faciam, & quidem
libenter. O me felicem, si possum adipisci id quod homi-
nes vocant lumen, quo ita delectatur, ut negent quicquam
esse jucundius! At ego nunquam nè suspicari quidem potui
quale esset: neque omnino animo & cogitatione compre-
hendere, quid album quidve atrum dicant. Ita mihi na-
tura iniqua fuit, ut mihi rem omnium prædicatione suavis-
simam inviderit. Sed jam videor mihi ad piscinam perve-
nisse, lavabo me, ut sum jussus. O Deus immortalis!
quid hoc rei est? Hoc cine est videre? Ho, ho! vix sum
mei compos præ gaudio. Video ego cælum, terram, ho-
mines. Bone Deus, quis est hodie tam fortunatus, quam
ego sum! O populares, aspiciite qui ex utero matris cæcus est
exceptus, nunc liquido videntem. V. Estne hic ille, qui
solebat sedens mendicare? Al. Planè. Al. Fieri non po-
test. Alius est, ejus simillimus. C. Immo ego vero ille
ipse sum. V. Quo pacto tibi aperti sunt oculi? C. Qui-
dam homo quem Iesum nuncupant, pulverem sputo suo
temperatum meis oculis illevit: deinde jussit ut irem lotum
in Siloa: quo facto, sensum videndi sum assecutus. V.
Ubi est ille? C. Melatet. V. Deducamus eum ad Phari-
sæos. C. Quo libet. V. Adducimus vobis hominem,
Pharisei, qui ait se, cum a nativitate cæcus esset, videndi
munus

munus à Jesu esse affecutum. Ph. Quo modo istud, amabo? C. Coeno mihi oculos illevit: quibus deinde ablutis video. Ph. Is homo non est à Deo profectus, ut qui Sabbathum non agat. Al. Qui possit improbus homo tam stupenda? Ph. Tu quid de eo censes, qui tibi Oculos aperuit? C. Egone? Vatem esse. Ju. Credibile non est, cum qui nunc videt cæcum fuisse. Evocentur huc ejus parentes. Al. Sane placet. Heus vos, accersite eos. N. Fiet. Ju. Placet hanc rem altius sciscirari. N. Adiunt. Ju. Hicne est filius vester, quem vos prædicatis cæcum esse natum? Qui fit ut nunc cernat, Pa. Hunc filium esse nostrum & cæcum fuisse natum scimus: quomodo nunc cernat, nescimus, quisve ei oculos apperuerit, nos fugit: ipse jam grandis est, ipsum interrogate de se, ut eloquatur. Ph. Appelletur iterum. Ades tu, fatere verum. Nobis satis cognitum est hominum illum esse sceleratum, C. Sceleratus sit, necne, nescio: nunc illud scio, me cum cæcus fuerim, nunc oculis uti. Ph. Quid fecit tibi? Quomodo illustravit tua lumina? C. Jam vobis dixi, neque audivistis. Quid denuo vultis audire? Num vos quoque vultus ejus discipuli fieri? Ph. Abi in malam rem. Tu es ejus discipulus: nos Moyses sumus discipuli. Satis scimus cum Mose locutum esse Deum: at hinc unde sit nescimus. C. Ergo in eo est admirabilitas, quod vos nescitis unde sit, cum mihi oculos patefecerit. Jam scimus improbos à Deo non audiri, sed si quis pius est, & Dei voluntati parens, eum audit Deus. Nunquam post hominum memoriam fando auditum est, quoniam illustravisse oculos cæci nati. Quod nisi esset is profectus à Deo deo nil posset. Ph. Tu scelerum plenus es: & nos doces? abi foras in malam crucem. Je. Audio eum, quem nativâ cæcitate liberavi, exactum esse à judæis. Et ecce eum! Heus tu, habesne fidem Dei filio? C. quis autem est is, ut ei fidem habeam? Je. Vides eum - is ipse est, qui tecum loquitur. C. Ego vero fidem habeo. Je. Ego in hunc terrarum orbem ad hoc discrimen, & ad hunc delectum veni, ut, qui non vident, videant; &, qui vident, cæci fiant. Ph. Antibi nos videmur cæci? Je. Si cæci essetis, non essetis in vitio. Nunc, quia dicitis vos cernere, peccatum in vobis hæret. Sic accipite: qui non intrat per januam in casam, sed aliâ transcendit, is fur est &

N

latro

Iatro. Qui autem intrat per janua[m], pastor est ovium, Hic janitor aperit. Hujus vocem exaudiunt oves. Hic suas appellat nominatim, easque educit, eductisque præit viam; hunc oves consequuntur, ut cujus vocem agnoscant, Alienum autem non sequuntur, sed defugiunt: quoniam non agnoscunt alienam vocem. Verum ut intelligatis quid mihi velim. sic habet oratio. Ego sum janua ovium. Omnes quicunque ante me venerunt, fures sunt, & latrones, nec eos audiverunt oves. Ego sum janua. Per me qui intrabit, servabitur, & ingressum & egressum liberum habebit, & pascuum nanciscetur. Fur non aliam ob causam venit, quam ut furetur, mactet, perdat: veni ut vitæ fruatur, & melius habeat. Ego sum pastor bonus. Pastor bonus animam ponit pro ovibus. At mercenarius ille, non pastor, cujus suæ non sunt oves, si quando videt lupum venientem, relictis ovibus, in pedes se conjicit: lupus oves agit, rapit. Ille mercenarius fugit: nempe mercenarius, nec curam habens ovium. Ego sum pastor bonus, & meas novi: vicissimque eis sum notus. Quemadmodum novit me Pater: ita ego novi patrem, & animam pono pro ovibus. Habeo autem alias oves quæ non sunt hujus ovilis, quæ etiam mihi adducendæ sunt, meamque vocem audient: atque ita fiet unum ovile, unusque pastor. Ideo me Pater amat, quia animam pono, eam resumpturus. Eam quidem nullus mihi eripere potest; sed ipse meâ sponte eam pono: habeo enim potestatem eam ponendi, rursusque sumendi. Hoc mihi in mandatis dedit meus Pater. **Ju.** Furiosus est & insanit. Quid eum auditis? **Al.** Hæc non sunt furentis. Potestne Furia cæcorum oculos lucis usu donare?

Sent. Quos sanaturus est Christus, prius fœdat, hoc est, fœdos esse ostendit. Simulatoribus nihil est vel pertinacius vel crudelius. Equidem sic mihi persuasi, etiam si reliqui omnes veritati crederent, simulatores non esse credituros. Quos mundus rejicit, Christus accipit, eisque sese aperit: qui divina sapiunt, mundo furore videntur. Aperit hic tandem oculos: O cace munde, noli continuo furoris arguere. si quis aliquid vel agit vel dicit, quod tu, O bellua centiceps, vel non approbas, vel non intelligis! Cognosce iterum & iterum, tertioque cognosce, antequam judices. Nam ad Penitentiam properat, cito qui judicat.

RENO.

RENOVALIA, Joan. 10.

ARGUMENTUM.

Jesus Judæis Christum Deique filium se esse fatetur: ob eamque Causam illi eum lapidare conantur.

Judæi, Jesus.

QUamdiu nostros animos suspensos tenebis? Si tu es Christus, dic nobis apertè. *Ic.* Id dixi vobis, nec creditis: eo quæ Patris mei nomine facio, satis de me testantur. Sed vos non creditis, quia non estis ex ovibus meis: quem admodum dixi vobis. Oves meæ vocem meam audiunt: Ego eas cognosco; ipsæ me sequuntur; ego eis vitam largior sempiternam: non possunt unquam perire, neque mihi eas quisquam de manu eripuerit. Pater meus, qui mihi eas mandavit, maximus est omnium: nec eas possit quisquam de ejus manu extorquere. Ego autem & Pater unum sumus. *Iu.* O audaciam! videtis quam nefaria vox! Agitè, obruamus hominem lapidibus. *Ic.* Multa ego vobis præclara opera Patre meo auctore, edidi: quod tandem est eorum proprium quod me lapidatis? *Iu.* Nullam bonam ob rem te lapidamus, sed ob impia tua in Deum dicta: simul quod, homo cum sis, Deum te facis. *Ic.* Eho! annon ita scriptum extat in vestris literis; ego vos Deos appellavi? Si dii appellari sunt illi, ad quos dei sermo habitus est, quod scriptum rescindi non potest; me, quem Pater consecravit, & in hunc terrarum orbem misit, vos impium dicitis, si dixi me Dei filium esse? Si Patre digna non præsto, mihi ne credite: & tandem cognoscite & Patrem in me, & me in Patre esse. *Iu.* Enim vero ista jam non sunt ferenda: injiciamus ei manus: quid stamus? Papæ! Ubi est? Nusquam est. Ubi est? Evanuit in auram præstigiator, at non semper evadere tenebitur aliquando.

Sent. *Qua non intelligunt, damnant imperiti. Homicida sua religionis nomine prætexunt simulatores. Vera dicta habes mundus pro impiis.*

THOMAS, Joan. 11.

ARGUMENTUM

Jesus discipulos suos se comitari jubet, euntem ad Lazaram in vitam revocandum.

Iesus, Discipuli, Thomas.

A Beamus iterum in Iudæam. D. Magister, modo re volebant lapidare Iudei: & eodem redis? I. Dei hora sunt duodecim. Qui interdum iter facit, non offendit: utitur enim communi hac luce. Qui autem noctu, offendit, caret enim lumine. Jam vero Lazarus ille noster amicus obdormivit: eum ego eo expergefatum: D. At si obdormivit, salvus est. I. Planius dicendum est: Lazarus mortuus est, id quod equidem vestra causa gaudeo, ut rei fidem adiungatis, cum sciat is me non adfuisse ibi, sed eam ad eum. T. Eamus & nos morituri cum eo.

Sent. Christo mortuum excitare tam facile est, quam hominem dormientem. Christo mors somnus est.

LAZARUS, Ioan. II.

ARGUMENTUM.

Iesus Lazarum in vitam resuscitat.

Martha, Iesus, Maria, Iudei.

CUM essem domi, allatus est mihi nuntius, advenire Iesum. Itaque ei extra vicum obviam procedo. Sed eum advenientem video: adibo, & salutabo: O Domine, si adfuisses hic, meus frater non fuisset mortuus. Sed nunc etiam scio, te, quicquid à Deo petiveris, impetraturum esse. I. Reviviscet frater tuus. Marth. Scio ego revivisciturum, cum reviviscant homines illo novissime die. Ie. Ego sum resurrectio & vita, ita ut mihi confidentes omnes & mortui sint revivaturi, & vivi nunquam sint morituri. Credis hoc? Marth. Etiam Domine. Ego Credere esse Christum illum Dei filium, orbi expectatum. Sed eo evocatum Mariam sororem meam, quæ domi misera luctu tabescit. Ie. Quam multa acerba & perpeffu aspera evenire in hominum vita necesse est! Miserefcit harum miserandarum muliercularum quæ charissimi fratris morte concussæ, mœrore conficiuntur, & jam ad me, sicut ad certum asylum, confugient, opemque meam & præsens auxilium implorabunt. Atque ecce eas huc accurrentes, cum magna hominum multitudine! Ipsa autem Maria ut plorat? ut lamentatur! ut suo luctu omnibus lacrymas excutit! jam, credo, mihi ad pedes jaccbit supplicans Mar. O Domine, si tu hic ad fuisses, meus frater non fuisset mortuus. Ie. Ubi eum posuistis? Iu. Veni visum.

Ut commotus est ! ut lacrymarum vim profundit ! Nimirum eum valde amabat. Alius. Non poterat is, qui cæci oculos reclusit, efficere, ut hic non moreretur ? Sed videte ut rursus conturbatur. Iu. Hic est monumentum. Ie. Amovete saxum. Marth. At jam foetet, Domine: nam quadrimum est. Ie, Dixine ego tibi, te si potes fidere, visuram gloriosum & plane divinum factum ? Tollite modo saxum. Pater, gratias tibi ago, quod me audivisti. Equidem sciebam ut me semper audias: sed dicebam propter circumstantem hominum multitudinem, ut credant me à te esse missum, Lazare veni foras. Iu. O rem seculis omnibus inauditam ! Videte, videte hominem è sepulcro emergentem, vinctis pedibus & manibus fasciis, vultuque sudario obvelato. O impensam Dei potentiam ! Ie. Solvite eum & dimittite liberum.

Sent. *Christi vox etiam à mortuis auditur; & nos vivi eam non audivimus.*

REPUDIUM, Mat. 19. Mar. 10.

ARGUMENTUM.

Iesus cum Phariseis & discipuli de divortio colloquitur.

Pharisei, Iesus, Discipuli.

Licéme viro repudiare uxorem, qualibet de causa ? Ie. Quid vobis præcepit Moses ? P. Moses per misit uxori nuntium remittere, scripto divortii instrumento. I. An non legistis, ut qui eos principio fecit, marem simul & foeminam fecerit ? utque ita pronuntiatum sit, propterea vir, relicto utroque parente, hærebit suæ conjugi, fietque ex duobus unum corpus ? itaque jam non sunt duo, sed unum corpus. Proinde quod Deus conjugavit, homo ne disjungat. P. Cur ergo præcepit Moses, ei dari divortii tabulam, eamque repudiari ? I. Habuit videlicet rationem vestræ pervicaciæ. Verum olim non erat ita factitatum. Quin hoc vobis confirmo. Quicumque repudiaverit uxorem suam, nisi ob stuprum, & duxerit, aliam adulterat, & qui repudiatam duxerit adulterat. Eadem in causa sunt & foeminae. D. Si ea est viri cum uxore conditio, non expedit connubia conjungere. I. At non omnes id præstare possunt, sed ii durtaxat quibus datum est. Nam eviratorum alii ita ex utero matrum orti sunt, alii manu castrati sunt, alii seipso castraverunt propter regnum coeleste. Qui hoc potest præstare, præstato.

Sene.

Sent. Deus ipse preter hominum pervicaciam aliquid interdum permittis, quod alioquin permittendum non esset. Olim fuit mundus minus malus: & omnia abeunt indies in deterius. Libidine resistere nisi dono Dei nemo potest.

DIVES, Mat. 19. & 29. Mar. 10. Luc. 18.

ARGUMENTUM.

Iesus ab adolescente interrogatus, vitæ viam docet; & quam sit ea divitibus difficilis ostendit, deque premiis suorum disserit.

Adolescens, Iesus, Discipuli.

Magister bone, quid boni faciendum mihi est, ut vitam æternam adipiscar? I. Quid me dicis bonum? Nemo bonus est nisi unus Deus. quod si vis ad vitam pervenire, serva præcepta. A. Quænam? I. Ne adulterato. Ne occidito. Ne furator. Falsum testimonium ne dicito. Ne quem intervertito. Parentem utrumque colito. Alterum ut te ipsum diligito. A. Hæc omnia servavi jam a teneris quid mihi restat? I. probo. Unum tibi deest. Si vis perfectus esse, I. venditum rem tuam omnem, & pretium in pauperes erogato, thesaurum habiturus in coelo: deinde ad me sequendum crucem ferens venito. Eho! abit mœstus: est enim perdives. O mei discipuli, quam difficile factum est, ut qui divitiis freti sunt, in regnum coeleste perveniunt! Obstupetis? O filii, quam difficile factum est, ut, qui divitiis freti sunt, in regnum divinum ingrediantur! Dicam iterum: facilius est rudentem trajici per foramen acus, quam divitem in regnum divinum introire. D. Ecquis igitur poterit servare? I. Humanis quidem viribus fieri non potest, sed potest divinis: nam omnia quantumvis hominibus ardua videantur, a Deo tamen fieri possunt. D. Nos quidem (ut vides) reliquimus omnia ut te sequemur: quid ergo hinc assequemur? I. Vos quidem certe, qui me secuti estis cum in renovata vita in tribunali magnificus confedero, sedebitis etiam in duodecim tribunalibus, duodecim tribus Israëlitarum judicantes. Et omnino quisquis domum, aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut Matrem, aut conjugem, aut libros, aut agros reliquerit, mei nominis & evangelii, regnique divini gratia: is & in hoc ævo, etiam inter tot acerba, centuplum accipiet, & in futura ætate vita fruetur sempiterna. Sed multi primi erunt ultimi, & ultimi primi. Nam in regno coelesti idem usque venit, quod in quodam patrefamilias qui pri-

mo mane exiit ad conducendos in vineam suam operarios & cum singulis denariis in diem cum eis decidisset, eos in vineam dimisit. Iterumque circiter horam tertiam egressus, vidit alios otiosos in foro manentes, quos etiam in vineam suam dimisit, sequæ ejus quod æquum esset daturum promisit. Item circa sextam & nonam horam egressus, fecit diem. Hora autem fere undecima egressus, cum alios desideraverat invenisset. Quid hic, inquit, stas totum diem otiosus? Nemo nos conduxit, inquiunt illi. Tum ille; Itæ & vos in vineam meam, & quod erit æquum, accipietis. Vespere mandat vineæ Dominus procuratori suo, ut operarios, convocet, eisque præmium persolvat, initio facto ab ultimis ad primos. Hic qui venerant hora fere undecima, singulos acceperunt denarios. At primi, qui sese plus accepturos rati essent, cum tantumdem accepissent, murmurabant in patrem familias, quod ultimos, qui unam horam opus fecissent, æquavisset, qui totius diei onus pertulissent, & ardore. Tum ille uni ex eis, Amice, inquit non facio tibi injuriam. Nonne denario mecum de pactus es? aufert tunc, & abi. Libet mihi tantum dare huic ultimo, quantum tibi. An mihi non licebit meis uti meo arbitrio? Eone tu oculum malignum habes, quia ego sum benignus? Ita in regno coelesti ultimi primorum, & primi ultimorum conditione erunt, Multi enim sunt vocati, sed pauci electi.

Sent. Divitia magno sunt ad salutem impedimento. Dives divitiis, denique homines iis quæ habent charissima, humanis viribus nequeunt, divinis queunt.

DIVES IMMISERICORS, Luc. 16.

ARGUMENTUM.

Dives immisericors apud inferos cruciatus, nè tantulam quidem misericordiam ab Abrahamo impetrare potest.

Dives, Abrahamus.

Pater Abrahamæ, miserere mei, & mitte Lazarum, qui summo digito in aqua intincto, linguam mihi refrigeret: discrucior enim in hac flamma. A. Fili; memineris, te bonis in vita, Lazarum malis esse defunctum: Nunc vicissim hic in voluptate, tu in dolore es. Præterea constat omnino intet nos & vos vasta vorago, ut hinc ad vos, aut istinc ad nos aditus transire volentibus non liceat. D. Sal-

team

tem illud oro te, pater, ut eum mittas in domum mei patris, ut meos fratres (habeo enim quinque) commonefaciat, ne ipsi quoque committant, ut in hunc tam tetri cruciatûs locum veniendum sit. A. Habent Moſen & cæteros vates, eos audiunt. D. Eſt illud quidem aliquid, pater Abrahamæ. Sed ſi quis à mortuis ad eos fuerit profectus, facilius vitam corrigent. A. Si Moſen & vates non audiunt, ne ei quidem qui revixerit, obtemperaturi ſunt.

Sent. *Inclémentes inclementer puniuntur. Qualem ſe quiſque alteri præbuerit, talem in ſe experietur Deum. Impiorum ſera pœnitentia. Beati qui plorant: nam conſolatione afficiuntur. Vaguantibus: dolebunt enim. Qui ſanctâ doct. inâ ad ſanctam non revocantur: deſperantius eſt.*

FILII ZEBEDÆ, Matth. 20. Mar. 10.

ARGUMENTUM.

Jeſus Jacobo & Joanni regnum petentibus crucem proponit.

Mater Jacobi & Joannis, Jeſus, Jacobus & Joannes.

MAgiſter, volebant quiddam à te petere hi mei duo filii. Je. Quidnam id eſt? Ja. Ut tibi cum ſplendorem & imperium fueris adeptus, alter dexter, alter ſiniſter, affideamus. Je. Neſcitis quid petatis: poteſtisne idem mecum poculum ebibere, eademque lotionem abluere? Ja. Poſſumus. Je. Meum quidem poculum biberis, meâque lotionem lavabimini: ſed ut mihi dextra levâque affideatur, non eſt meum dare, niſi iis, quibus id paratum eſt à Patre meo.

Sent. *Ad regnum Dei non niſi per crucem venit; & tamen non hominis meritum, ſed Dei donum eſt.*

VINITORES, Matt. 21. Mar. 11. Luc. 20.

ARGUMENTUM.

Jeſus à pontificibus & Scribis, & ſenioribus, de autore ſuæ poteſtatis interrogatus, iſſis viciffim de autore lotionis Joannis interrogat. Deinde per ſimilitudines ei futurum prædicit, ut, propter ſe repudiatum, regno privetur.

Pontifices, & Scriba, & Seniores, Jeſus.

Dic nobis, ex cujus autoritate iſta facias, & qui tibi dedit ut tantum poſſes. J. Ego viciffim vos quidem rogabo. de quo ſi mihi reſponderitis, dicam vobis ex cujus autoritate hæc faciam. Lotionis Joannis unde erat? à coelone.

an ab hominibus? P. Si à cœlo dicimus, dicet; cur ergo non credidistis? Sin ab hominibus periculum est, ne univ-
ersus nos populus lapidet. Omnes enim joannem habent
pro vate. Negemus scire nos. Agè, nescimus. J. Ego
quoque non dicam vobis quâ hæc autoritate faciam. Sed
quid censetis? Habebat quidem duos natos, quorum prio-
rem aggressus est his verbis; Nate, abi ad faciendum opus
hodie in vinea mea. Cui ille, Non libet, inquit: post ta-
men, mutata sententiâ, abiit. Alteri deinde eodem modo
dixit: pollicitus iturum se, non ivit. Uter paruit voluntati
patris? P. Prior. J. Credite mihi, Publicani & meretri-
ces antecedunt vos in regnum divinum. Venit enim ad vos
joannes, vir integrâ vitâ, cui vos non credidistis: Publica-
ni & meretrices crediderunt. Quod cum videretis, ne sic
quidem mutâstis animum, ut ei crederetis. Accipite aliam
similitudinem. Fuit quidem pater familias, qui conlevit
vineam, quam cum sepibus circumdedit, torcularque in
ea defixisset, & castellum extruxisset, elocavit agricolis,
domoque postea multo tempore abfuit. Post suo tempore
misit ad agricolas servum, ad percipiendum fructum vineæ,
quem illi male acceptum plagis, inanem remiserunt. Ite-
rum misit alium: eum quoque lapidibus confusum, &
istibus indignissime mulctatum, vacuum remiserunt: Nec
satis. Addit tertium, quem etiam vulneribus confectum
ejecerunt. Pergit mittere alios atque alios, qui omnes vel
pulsati, vel occisi ab eis sunt. Et jam cum unum haberet
filium, eumque charissimum, ita secum cogitabat; Quid
agam? Mittamne ad eos filium, meas delicias? Ar mir-
tam: fortasse ejus conspectum reverebuntur. Itaque facit.
At vinitores, eo viso, sic loqui inter se insistant, Hic qui-
dem est hæres, interimamus eum, ut invadamus in hæredi-
tatem. Itaque ejectum è vinea perimunt. Cum ergo re-
dierit vineæ Dominus, quid faciet agricolis illis? P. Ma-
los male perdet, vineam aliis tradet agricolis, à quibus fruc-
tum percipiet suo tempore. Sed absit ut quid tale eveniat.
J. Nunquamne legistis dictum illud in monumentis litera-
rum? Quem lapidem improbaverunt structores, adhibitus
est ad caput anguli. A. Domino profectum id est, & mi-
rum nobis videtur. Quamobrem sic ex me accipite. Au-
feretur à vobis regnum divinum, & dabitur genti suum fruc-
tum

tum edituræ. Ac quisquis inciderit in lapidum eum con-
fringetur: & in quem lapis inciderit, eum conteret. Nam
in regno cœlesti similiter accidit. atque in rege quodam
qui nuptias filii sui facturus, servos suos misit, qui invita-
tos ad nuptias vocerent. Cumque illi noluisissent venire, alios
item servos misit, quibus negotium dedit, ut ostenderent
invitatis ipsum paravisse prandium, juvencos & altilia esse
mactata, omnia denique esse parata, ut venirent ad nuptias.
At cum illi aspernati discesserunt, alius in suum agrum, alius
ad mercaturam. Ceteri comprehensos ejus servos è vita
per summam ignominiam sustulerunt. Quâ re auditâ, iratus
rex, eò suas copias misit, & homicidas illos perdidit,
eorumque urbem incendit. Deinde suis servis mandavit,
ut (quoniam paratæ erant nuptiæ, & qui ad eas erant vocati,
non fuerant digni qui in eis adessent) per viam passim
abirent; & ut, quemcunque invenissent, ad nuptias vocarent.
Illi in trivium profecti quoscunque invenerunt, coegerunt,
tum malos, tum bonos; ita ut compleretur coenatio
convivis. Ad eos contemplandos ingressus rex, animadvertit
ibi quendam non nuptiali vestitu indutum: &, Amice,
inquit, quid huc intrasti sine vestimento nuptiale?
Cumque ille obmutuisset, jussit rex famulis, ut cum pedibus
manibusque constrictum, in teterrimas tenebras abriperent,
ubi futurus esset ploratus stridorque dentium. Multi
enim vocati sed pauci electi.

*Sent. Publicani & meretrices ad Dei regnum sunt aptiores,
quam populi magistri atque gubernatores. Qui divinis donis ornatus
ingratum se prahet, in donis privatur. Optima quæque maxime
improbantur à potentissimis quibusque.*

DENARIUS, Mat. 22. Mar. 12. Luc. 20.

ARGUMENTUM.

*Jesus à Pharisaorum Herodisque discipulis de tributo Cæsari pendendo
malitiose interrogatus, prudenter respondet.*

Discipuli Pharisaorum Herodiani, Jesus.

Magister, scimus ut verax sis, divinamque vivendi rationem
vere & sincere tradas, neque ullius omnino hominis gratiâ de veritate
deducaris. Proinde dic nobis, quid tibi videatur: licetne nobis censum pendere Cæsari, necne?
I, Quid me tentatis, simulatores? Exhibete mihi nummum.

num tributarium. D. Entibi denarium? J. Cujus est imago hæc, & inscriptio? D. Cæsaris. J. Itaque reddite, quæ sunt Cæsaris, Cæsari: & quæ Dei, Deo

Sent. *Astutus astute responderendum. Capeiosa ad nocendum interrogatio, vitiosa est: sed ad eandem astuta ad seipsum tuendum responsio vitiosa non est*

SADDUCÆI, Matt. 22. Mar. 12. Luc. 20.
ARGUMENTUM.

Iesus à Sadducæis de septemmaritorum uxore interrogatus, cujusnam futura esset in altera vita, docet ibi nulla fore matrimonia, & obiter resurrectionem fore ostendit. Deinde legisperito de maximo legis præcepto respondet. Postremo, illos quidem in interrogatione de genere Christi compeñcit

Sadducæi, Iesus, Scriba, Pharisei, Legisperitus.

Magister, Moyses scripto sanxit, si quis mortuus fuerit sine liberis, superstiti uxore & fratre, ut is frater ejus uxorem duceret, fratrique ptolem succitaret. Fuerunt autem apud nos fratres septem, quorum primus ductâ uxore, sine liberis mortuus est, fratrique uxorem habendam reliquit. Eodem modo alter, & tertius, donec tandem singulis ad unum mortuis, ultima omnium moritur fœmina. Cum ergo revixerint homines, cujus ex septem erit uxor, cum omnes eam habuerint? J. Erratis ignorationem literarum & divinæ potestatis. In hac vita homines connubunt: sed quibus contingit donari vita illa novata, ii nullis inter se matrimoniis copulantur: siquidem ne mori quidem jam possunt, suntque quasi cœlestes & divini genii, Deique filii. Mortuos autem ad vitam revocari, vel Moyses indicat in rubo (si forte unquam legistis) ubi Deus ait, Deum se esse Abrahami, Deum Isaac, Deum Jacobi. Viventium nimirum Deus est, non mortuorum, cum ei omnes vivant. Quare vehementer erratis. L. Quando hic tam exposite respondit, volo ego quoque ejus acumen explorare. Magister, quodnam est primum & maximum in lege præceptum? I. Audi Israëlita: Dominus Deus tuus, Dominus unus est. Dominum Deum tuum toto animo, omni curâ, studio, cogitatione, operâ, amato. Hoc est primum & maximum præceptum. Alterum ei simile est: Alterum ut templum amato. Majus his præceptum nullum est. Ab his duobus

tota legis & vatum doctrina pendet. L. Præclare sanè, Magister dixisti. Nam unus est Deus, præterea nullus: quem summâ animi ope, curâ, studio, opera, cogitatione amare, nec non alios ut seipsum diligere, omnibus præstat piamentis & sacrificiis. I. Non longè abes à regno divino. Sed, ut vos ego vicissim interrogem. Pharisei. Quid censeatis de Christo? Quo prognatum fore? P. Davide. I. Qui fit ergo, ut eum David numine afflatus Dominum vocet, ad hunc modum? Dixit Dominus Domino meo, Sede ad dexteram meam, donec tuos tibi hostes, scamni instar, calcandos tradidero. Si eum David Dominum vocat, qui fieri potest ut sit Davide prognatus?

Sent. Sublatâ morte, sublata erunt & matrimonia, utpote ad generis humani propagationem instituta: quâ propagatione jam nihil opus erit, nemine moriente. Amor, legis perfectio.

PETRUS, Luc. 22. Joan. 13. & 14.

ARGUMENTUM.

Iesus meriturus discipulis suos modestiam amoremque docet, sui desertionem, & Petri abnegationem prædicit, deque suo ad Patrem discessu, & Spiritus sancti missione disserit.

Iesus, Petrus, Discipuli, Thomas, Philippus, Iudas, Thaddæus.

Inter gentes ut quisque plurimum opibus valet, ita maxime, rex est, & potentissimus quisque facillimè principis nomen obtinet. At vestra longe alia est ratio, quandoque quisque major est, tanto submissius se gerat: & quanto plus imperio pollet, tanto magis ministro se præbeat. Uter enim major est? qui accumbit, an qui ministrat? Nonne qui accumbit? Atqui ego inter vos sum sicut ministrans, vobisque (qui permanseritis mecum in meis rebus adversis) legatum mihi à Patre meo regnum similiter lego; ut edatis & bibatis in eadem mecum mensa in regno meo; & in tribunalibus sedentes, jus duodecim tribubus Israëlitarum dicatis. Filioli, adhuc parumper vobiscum futurus sum: quaeritis me, & quemadmodum dixi judæis, quo ego iturus sum, eos venire non posse: ita vobis quoque nunc dico. Itaque hoc novum vobis præceptum do, ut ametis vos inter vos, & ametis quemadmodum ego vos amavi. In eos cognoscent omnes, vos meos esse discipulos, si mutuo vos amore

more complectemini. P. Domine, quo abiturus es? Je. Quo ego abiturus sum, non potes me nunc sequi, sed postea sequeris. P. Qui minus nunc possum? Animam pro te ponam. Je. Animam pro me ponas? Crede mihi, nondum cecinerit gallus, cum tu me ter abjuraveris. Simon, Simon, Satanas ille (ne tu sis nescius) expetivit vos ad cribrandum, quasi frumentum: Verum ego oravi pro te, ne tu de constantia gradu deicereris. Tu vicissim aliquando recreatus, confirma fratres tuos. P. Atqui paratus sum, & carcerem tecum, & mortem subire. Je. Hoc tibi confirmo, Petre, gallum hodie non cantaturum, quin tu me tibi notum esse ter negaveris. Porro, cum dimisi vos sine crumena, & pera, & calceis, num quâ recaruiſtis? D. Nullâ. Je. At nunc qui habet crumenam, adhibeto, nec minus peram: quique non habet gladium, vendito pallium suum, & comparato. Nam in me (ne vos nesciatis) superest comprobandum scriptum illud: Et inter improbos habitus est, habentque mea res finem. D. Domine ecce hic duo gladii. Je. Satis est. Cæterum nolite animo perturbari: fidem habetis Deo; & mihi fidem habete. In domo Patris mei mansiones multe sunt. Quod si secus esset, dicerem vobis. Ego paratum vobis locum: id quod si fecero, revenio ad vos mecum assumendos: ut, ubi ero ego, ibi vos quoque sitis. Et quidem quo, & quâ via proficiscar, scitis. T. Nos vero nescimus quo eas, tantum adest ut viam tenere possimus. Je. Ego sum Via, Veritas, & Vita: nemo venit ad patrem, nisi per me. Si cognoveritis me, meum quoque patrem cognosceretis: & jam cognoscitis, & vidistis eum. Ph. Domine, ostende nobis patrem: id satis erit nobis. Je. Tantum jam tempus vobiscum versor, & tu me non nosti? Philippe, qui vidit me, vidit patrem: qui sit ut tu jubes patrem ostendi? Non credis & me in patre, & patrem in me esse? Quæ vobis dico, mea sponte non dico: sed ipse pater, qui in me manet, hæc agit. Credite mihi & me in patre, & patrem in me esse: aut certe de ipsis factis mihi credite. Hoc vobis confirmo, cum qui mihi fidem habebit, eadem mecum, vel etiam majora facturum. Nam ad patrem meum me confecto, facturum quicquid per meum nomen petieritis, ut patris gloria in Filio celebretur. Si quid (inquam) petieritis per nomen meum, id ego faciam. Si me amatis, præcepta mea

conservate. Ego vero exorabo patrem, ut alium vobis confirmatorem det, qui vobiscum perpetuo maneat: Spiritum illud certum veritatis autorem dico, quem hominum vulgus non potest comprehendere, quia eum neque videt, neque cognoscit; at vos cognoscitis, quoniam apud vos mansurus, & in vobis futurus est. Non relinquam vos pupillos invisam vos. post paulo jam me non videbant homines; & vos videbitis: quia ut ego vivo, & vos vivetis. Tum cognoscetis & me esse in patre meo, & vos in me, & me in vobis. Qui tenet præcepta mea, eaque conservat, ille est qui me amat. Qui vero me amat, amabitur à patre meo, eundemque ego quoque amabo, meque ei aperiam. Iu. Quid causæ est, ut nobis te ipsum sis aperturus, promiscuæ hominum multitudini non item? Ic. qui me amat, dicta mea vita exprimet, eumque meus pater amabit, & ad eum veniemus, & apud eum degemus. qui me non amat, dicta mea exequitur. Sermo autem quem auditis meus non est, sed patris qui misit me. Hæc quidem sum vobis elocutus, apud vos manens. Sed ille confirmator (spiritum sanctum dico) quem mittit pater nomine meo, vos docebit & recolet omnia quæcunque dixi vobis. Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis, nec eam, qualem homines solent. Nolite animo perturbari, neque formidare. Audivistis, si dixerim vobis, abire me revisurum vos. Si me amaretis gauderetis, quia dixissem ire me ad patrem, qui major me sit. Et nunc dixi vobis, priusquam evenit; ut cum evenit, credatis: jam non multa loquar vobiscum. Venit enim huius mundi princeps, nec habet quod in me carpatur tantum eo res tendit, ut intelligant homines me amare patrem, & ita facere uti mandavit. Surgite, abeamus hinc.

Sent. Inter Christianos quò quisque major, eò summissior. In charitate cognoscitur Christianus. Ut quisque sibi maxime confidit, ita facillimè labitur. Spiritus sanctus Christianum perficit.

P I L A T U S, *Matth. 27. Marc. 15. Luc. 23. Joan. 18.*

ARGUMENTUM.

Iesum accensant Judæi. Pilatus interrogat. Iesus de suo regno officio respondet. Pilatus eum ad Herodem mittit.

Pilatus

Pilatus, Judai, Jesus, Pontifices.

Quodnam crimen adfertis in hunc hominem, quem mihi
vincum tradidistis? Ju. Nisi esset maleficus, nun-
quam eum tibi tradidissemus. P. Abducite eum vos & ex
lege vestra judicatote. Ju. Nobis non licet interficere quen-
quam. Sed si quæris crimina, eum deprehendimus per-
vertentem gentem, & prohibentem Cæsari tributa dare, se-
que Christum regem esse dicentem. Pi. Libet ex ipso scisci-
tari. Heus, tu nunc es rex Judæorum. Ic. Tuane istud spon-
te dicis, an ex aliis auditum? Pi. Quasi ego judæus sim,
tui te populares & pontifices mihi tradiderunt. Quid com-
misisti? Ic. Regnum meum terrestris non est: quod si es-
set, mei satellites pugnassent, ne Judæis addicerer. Ve-
rum regnum meum hic positum non est. Pi. Tu ergo rex
es? Ic. Rectè ais. Ego eo natus sum, & in hunc terra-
rum orbem ingressus, ut testimonium perhibeam veritati.
Quisquis à veritate est, vocem meam audit. Pi. Quid est
veritas? Heus pontifices & plebs judæa! ego nullum depre-
hendo crimen in hoc homine. Po. Atqui nemo est hodie
nocentior, neque supplicio graviore dignus. Pi. Non au-
dis quæ in te proferant crimina? Nihilne respondes? Vide
ut te graviter accusent. Quid taces? Nequeo mirari satis.
Populum sua doctrina à Galilæa ad hunc usque locum exci-
tat. Pi. Estne is Galilæus? Po. Est. Pi. Percommode
cadit, quod est ditionis Herodis, qui nunc in urbe est. I-
taque eum ad illum duci jubebo.

*Sent. Auctoritati suæ credi volunt calumniatores piorum;
Christi regnum mundanum non est.*

BARABBAS, Mat. 27. Mar. 15. Luc. 23. Joan. 19.

ARGUMENTUM.

*Pilatus Judæorum importunitate fatigatus Jesum damnat ad cruci-
cem, Barrabamque latronem liberat.*

Pilatus, Pontifices, Judai, Jesus.

Nunc Judai adduco vobis eum, ut intelligatis me nullum
in eo crimen invenire. Ecce homo. Po. Crucifige,
crucifige. Pi. Comprehendite eum vos & crucifigite. Nam
ego nullum in eo crimen invenio. Ju. Nos legem habe-
mus, quæ jubet eum morte plecti, qui filium Dei se fecit.
Pi. Metuo quorsum evadant hæc. Undenam es? mihi

non eloqueris? An nescis, me potestatem habere tui vel crucifigendi, vel relaxandi? Ie. Non haberes ullum in mea potestatem, nisi id tibi datum esset supernè. Itaque qui me tibi tradidit, in maiore culpa est. Pi. Hic quidem mihi amittendus est, video. Iu. Si eum amittas, non es amicus Casari. Quisquis enim Regem se facit, adversatur Casari. Pi. Age iam educam eum ad vos. Ecce rex vester. Ju. Tolle in crucem, tolle in crucem. Pi. Regem ego vestrum in crucem? Iu. Nullum habemus regem, præter Cæsarem. Pi. Nihil ago, video: cedendum est multitudinis libidini. Cedo huc mihi aquam. Hac manuum lotionem testatum volo, Iudæi, me in sanguine huius innocentissimi viri ab omni noxa abesse. Vestra culpa esto. Iu. Ejus sanguinem nos nostrique posteri luamus. Pi. Ergo Barrabam hunc latronem liberum habete; Iesum autem vestro arbitrio in crucem tollendum abducite.

Sent. Potestas à Deo est. Casari malunt servire inimici Christi quàm Christo: & latronem liberari, quàm insontem. Utinam eadem fierent hodie.

SIMON, Joan. 21.

ARGUMENTUM.

Iesus in vitam suscitatus, piscantibus suis discipulis apparet. Deinde cum eos prandere iussisset, Petro violentam mortem prædicat.

Iesus, Discipuli, Joannes, Petrus.

HEUS juvenes! nunquid edulii habetis? D. Nihil. Ie. Jacite rete ad dexteram navis partem, & invenietis. D. Faciemus. O miraculum! tanta est in nostro rete piscium multitudo, ut trahere non possumus. Io. Dominus est. P. Ego igitur indusum succingam, & ad eum ad ripam natabo. D. At nos navigabimus, neque procul à terra absumus. Jam appulimus. Hic est prunæ impositus piscis, & panis. Ie. Afferte de piscibus quos modo cepistis. P. Attrahe rete ad terram. O magnum numerum piscium! D. Quot sunt? P. Enumerabo. Sunt centum quinquaginta tres. D. Mirum est, rete non esse ruptum. Ie. Venire pransum: vescimini hoc pane, & pisce. Simon Ioannide, diligis me plusquam hi? P. Etiam, Domine, tute scis quam te amem. Ie. Pasce agnos meos. Simon Ioannide, diligis me? P. Etiam, Domine, tute scis ut te amem. Ie. Pasce oves meas. Simon Ioannide, diligis me.

me? P. Domine, tu omnia icis, tu nōsti quam te amerint. Ie. Pasce oves meas. Simul & hoc accipe; Cum esses juvenis, ipse te cingebas, & ibas quo volebas: sed cum senueris, alius te, cum manū extendēderis, cinget, & ducet quo noles. Sequere me. P. Hic autem quid? Ie. Si cum volo manere, donec reveniam; quid ad te? Tu modo sequere me.

Sent. *Jubente Christo qui piscatur, feliciter piscatur: id quod de hominibus, secundum spiritum, accipiendum est. Qui Christum amat, huic Christus oves committit, Discipuli eadem conditio est, quæ magistri.*

L I N G U Æ, Actor. 2.

A R G U M E N T U M.

Quidm Christi discipulos novis linguis loquentes Judæi putarunt ebrios esse, Petrus ad eos Orationem habens, demonstrat illud esse donum Spiritus sancti à Christo in vitam excitato effusi. Hoc audito, illi pœnitentiam agunt, & in Christi nomine lavantur.

Judæi, Petrus.

Nonne omnes hi qui loquuntur Galilæi sunt. Al. Sunt.

Iu. Ecquid est quod nostrum quisque vernaculum sibi linguam audiat? Parthi, Medi, Elamitæ, Mesopotamiæ incolæ, & Judææ, & Cappadociæ, Pontique & Asiæ, & Phrygiæ, & Pamphylæ, & Ægypti, & ejus Libyæ partis quæ est secundum Cyrenem, & peregrinantes Romani, tum Judæi, tum adventitii, Cretensesque & Arabes, audimus eos rerum divinarum amplitudinem nostris cujusque linguis eloquentes. Hoc quidem jam non humanus est. Equidem sic obstupesco, ut nesciam, vigilemne, an somniem. quid hoc rei est? Al. Bacchi agitatio est. O Bacche, pater es eloquentiæ. Iu. quid ais? Al. Vini pleni sunt, mera remulencia est. Unde enim tam multas linguas, tam diversas, tam repente didicissent? Pe. Viri Judæi, & Hierosolymæ incolæ omnes, attendite, & mecum quæ dicam recognoscite. Non sunt hi remulenti, quemadmodum vos arbitramini (est enim hora dici tantum tertia) sed viget illa vates Joëlis prædictio: Ultimis autem temporibus (inquit Deus) omne hominum genus meo Spiritu perfundam, ita ut vestri filii filique vaticinentur, & juvenes visis, & senes insomniis edoceantur. Quæ etiam servi & ancillæ, tunc meo Spiritu delibuti, vaticinabuntur. Sed id signis quibus-

dam præsignificabo, tum supra in cœlo tum infra in terra, videlicet sanguine, & igni, & fumido vapore. Ipse sol tenebris obducetur, & luna sanguine, antequam Domini magnus ille & insignis dies veniat. Quisquis autem Domini nomen invocaverit, evadet. Audite verba hæc, viri Israëlitarum: Jesum Nazarenum (ar quem virum!) qui vobis à Deo representatus est potentis, miraculis, signis, qui per eum Deus in medio vestrum edebat, ut scitis, hunc vos, definito Dei consilio & providentia traditum, hominum impiorum opera comprehensum, ad palum alligatis sustulistis, quem Deus ereptum ex mortis doloribus, in vitam revocavit, quatenus fieri non poterat ut à morte teneretur. David enim dicit de eo. Propositum mihi Dominum ob oculos semper habeo: eoque mihi dextero, nulla re commoveor. Nec vero solum mentis atque animi lætitia gestio, verum etiam ipso corpore fidenter persto, quod tu animam meam apud inferos non deseres, nec permittes ut is, qui ibi sua pietate placet, interdiu deleatur: sed me viam vitæ docebis, mihi que cumulatissimam apud te voluptatem præstabis. Si licet vos, viri fratres, libere de summo patre Davide loqui, is & vitam finivit, & sepultus est, & ejus monumentum apud vos ad hoc tempus extat. Sed cum vates esset, & sciret Deum sibi juravisse, sese ex foetu lumborum ejus, quod ad humanam conditionem pertinet, suscitaturum Christum, & in ejus solio collocaturum, præcius Christi resurrectionis dixit, ejus neque animam apud inferos relinquendum, neque corpus interitu esse delendum. Hunc Jesum suscitavit Deus, cujus nos omnes testes sumus. Is Dei dextera clarus, & præmissum sancti Spiritus à Patre consecutus, effudit hoc quod vos nunc videtis & auditis. Neque enim David ascendit in cœlum, sed is ipse loquitur ad hunc modum; Dixit Dominus Domino meo, Sede ad dexteram meam, donec tuos tibi hostes instar subsellii calcandos tradidero. Hoc igitur pro certe habeat omnis Israëlitarum posteritas, Dominum & Christum factum à Deo esse hunc ipsum Jesum, quem vos crucifixistis. Ju. O nos impios. Quid agemus viri fratres? P. Mutate pristinum mentem, & abluimini cuncti in nomine Jesu Christi ad remissionem peccatorum, & accipietis manus Sancti Spiritus: ad vos enim pertinet promissio, & ad vestros liberos, & ad omnes remotiores quoscunque.

eunque vocaverit Dominus Deus noster. Quamobrem habete curam salutis vestræ, & eripite vos ex perverso hominum genere. Ju. Bene & liberaliter dicis, & nobis omnino sic placet. Eluamur.

Sent. *Di spiritualibus carnaliter judicant carnales.*

CLAUDUS, Act. 1. & 4.

ARGUMENTUM.

Claudum sanant Petrus & Joannes. Deinde concursu facto populi, Petrus ad populum de Jesu (in cuius nomine fuerat sanatus ille) verba facit. Hic superveniunt secta doctorum, & apostolos in vincula dant.

*Claudus, Petrus & Joannes, Populares, Sacerdotes
& Antistes, san. & Sadducæi.*

Relpicite nunc miserum claudum. viri optimi, quem mater claudum peperit, ita ut nunquam sese pedibus potuerit suffinere. Date mihi aliquid honoris & amoris Dei gratia, ut vobis Deus sese vicissim benignum præbeat. Pe. Aspice nos. Neque argentum mihi, neque aurum est: sed quod habeo, hoc tibi do. In nomine Jesu Christi Nazarini surge & ambula. C. O mirum miraculum, ut mihi roborati sunt pedes! ut nunc firmiter incedo! O quam dulce est, consecutum esse bona, quibus carueris! Ago tibi gratias, Deus optime maxime, cujus tanto sum beneficio sanatus Vah! quam juvat ingredi & salire! Po. Nonne hic est mendicus ille claudus, qui solebat præ foribus templi sedens mendicare? An. Plane is est: nec possum satis mirari hunc tamen expedite nunc ingredi, qui antea loco se movere non posset. Videor mihi somniare. Subsequamur eum; ingreditur in porticum Solomonis. Pe. Quanta huc concurrat multitudo. Quid hoc admiramini viri Israëlitarum? aut quid nos intuemini, quasi privatis viribus aut pietate effecerimus, ut hic incederet! Deus Abrahami, & Isaac & Jacobi, Patrum nostrorum, illustravit puerum suum Jesum, quem vos in conspectu Pilati adductum repudiastis, cum ille absolvendum indicasset. At vos sancto & innocente repudiato, petistis hominem homicidam vobis condonari, & vitæ auctorem occidistis: quem Deus à mortuis excitavit. Cujus nos testes sumus: ejusque nominis fiducia hic quem videris & nostis, corroboratus est, & illius confidentia integerrimam

gerrimam valetudinem, investro omnium conspectu, consecutus. Et nunc fratres, scio vos per imprudentiam fecisse, ut etiam vestros Principes: sed Deus, quæ tot suorum vatum voce prædixerat, passurum esse Christum, ea hoc modo perfecit. Quamobrem revertimini ad sanitatem, ut deleantur vestra peccata, recreationis tempora veniant à Domino, cum pronuntiatum vobis Jesum Christum mittere: quam oportet ex celo contineri usque ad tempora instaurationis omnium, quæ Deus tot suorum sanctorum voce vatum jam olim prædixit. Moses enim majoribus nostris ita dixit; Vatem vobis suscitabit Dominus Deus vester ex vestra consanguinitate, mei similem: ei parebitis ad omnia quæ vobis dicit. Quod si quis vati illi dicto audiens non fuerit, is ex numero hominum tolletur. Eodem modo tam multi vates, qui à Samuele deinceps fuerunt, qui hæc tempora prædixerunt, & tanto ante denuntiaverunt. Vos estis ex vatibus orti & in eo foedere comprehensi quod percussit Deus cum majoribus nostris cum diceret Abrahamo, per ejus semen felicitatem consecuturas omnes orbis terrarum nationes. Ad vos primum Deus suscitatum puerum suum Jesum misit, qui vobis felicitatem afferret, si modo vestrum unusquisque à suis vitiis descisceret. sed, Enimvero jam ferendum non videtur tantum eis licentiam dari, ut populum publice doceant. Nam quid futurum est? S. Quid? nisi ut vobis relictis, omnes ad eos transeant? Nam quod resurrectionem mortuorum per nescio quem Jesum futuram prædicant, facile animos imperitæ multitudinis in suam sententiam pertrahunt. An. Itaque mature occurrendum huic malo est. Comprehendite eos, satellites, conjicite hos nugatores in vincula. Hac illi nocte garriant, cras nobiscum serio disputaturi: non jam cum indoctis rationem habebunt, quos possunt facile seducere: ad pontifices eis, & principes, & senatores, & scribas. veniendum erit, qui eorum argutias vehementius refutabunt. Nam plebem quidem habent ad omnia sequacem,

Sent. Christ nomen est omnipotens. Veritati solent invidere & adversari deisti hujus mundi.

PRIMATE S, Actor. 4.

ARGUMENTUM.

Petrus & Joannes de sanate claudo apud primores causam dicunt.

Gr.

et illis interdicentibus ne deinceps Jesum doceant, obtemperatores negant.

Senatores, Petrus & Joannes, Primates, Annas, Caiaphas.

Quanam potestate, & cujus nomine hoc fecistis? **P.** Si nos hodie de collato in hominem infirmum beneficio interrogamur, principes populi, & Israëlitarum senatores, quamam re sanatus sit: hoc vobis omnibus, cunctoque Israëlitarum populo, notum esse volumus, sanatum esse in nomine Jesu Christi Nazareni. quem a vobis crucifixum Deus à mortuis excitavit. rerum hic astat in vestro conspectu sanus. Hic est lapis à vobis ædificantibus rejectus, qui adhibitus est ad caput anguli; nec est in ullo alio salus, nec ullum aliud nomen est sub cælo hominibus datum, per quod nobis liceat servari. **Pr.** Hoc supra omnia mira mirabile est; homines illiteratos & idiotas tam confidenter & scite loqui. **S.** Atqui erant hi Jesu comites, & hic homo vere sanatus adest. jubeantur exire paulisper e consilio. ut hac de re inter nos consultemus. Exite paulisper. Quod faciemus hominibus his? Nam, conspicuum ab eis miraculum editum esse, omnibus Hierosolymæ incolis manifestum est, nec possumus negare. **C.** Ita est. Sed nè hæc res in vulgus dimanet latius, minemur eis acerrime, ne amplius hoc de nomine cuiquam mortalium verbum faciant. Nam qua ratione in eos animadvertamus, non video. Omnis populus hac de re Deum laudat: homo cui tam difficili in re tam præsens auxilium oblatum est, annum agit supra quadragesimum, estque omnibus notissimus. **A.** Bene mones. Intromittantur, **C.** Attendite, Galilæi. interdicitur vobis, ne omnino vocem mittatis, nè doceatis nomine Jesu. **Pe. & Jo.** Utrum æquum sit, & Deo probari possit vobis obtemperare potius quam Deo, vos videritis. Nos quidem non possumus, quæ vidimus & audimus, non dicere. **C.** Vos nisi malo coacti, recte facere nescitis. Sed, nisi parebitis, vestræ contumaciæ poenas acerbissimas luetis.

Sent. Beneficia divina pro maleficiis habent primores orbis, veritatemque predicari non patiuntur. Veritatem suam celavit Deus sapientes & literatos, eamque patefecit parvulis. Deo magis obediendum est quam hominibus.

GAMIEL

GAMALIEL, Actor. 5.

ARGUMENTUM.

Cum fuissent Petrus & Joannes ex vinculis divinitus liberati, Primores eo cognito, illos evocant, & illi doctrina sua causam dicunt Tum Gamelielis suasu dimittitur.

*Aparitores, Antistes fani, Quidam, Pontifices, Sacerdotes:
Petrus, Gameliel.*

Carcerem quidem invenimus clausum diligentissime, & & custodes foris ante januam astantes : sed ubi aperuimus, neminem intus invenimus. An. Videor videre, rerum naturam inverti. Nunquam hujusmodi monstra nefanda quidem audita sunt. Quid? Egressosne esse clauulo carcere? Q. Homines illi, quos vos in custodiam dedistis, sunt infano, & ibi populum docent, An. Hæc sunt ejusmodi, ut quemvis de mente dejiciant. Sequimini me, apparitores : adducam eos in consilium. Po. Sed sine vi : etenim concitares in nos vulgi seditionem; & statim ad saxa veniretur : nam magnum est plebis in eos studium. S. Nisi providemus, actum de nobis est : jam nullo in pretio sumus, omnium oculi, in eos sunt coniecti. Prospiciendum aliquâ ratione est. An. Ecce homines! Po. Nonne vos vetuimus isto nomine docere? Atqui replevistis Hierosolymam doctrina vestra: & vultis in nos illius hominis sanguinem derivare? Pe. Parendum Deo magis est quam hominibus. Deus majorum nostrorum Jesum suscitavit, quem vos in patibulo suspensum interfecistis. Hunc Deus Ductorum & servatorem suâ dextra extulit, ut per eum Israëlitis ad saniores vivendi rationem reversis, veniam daret peccatorum. Et nos sumus ei testes harum rerum; necnon facit ille Spiritus, quo Deus obedientes afflavit. Po. O audacissimos impostores? G. Jubete, si placet, eos paulisper foras discedere. Considerate, viri Israëlitarum, de hominibus his, quid eis sitis facturi; superioribus diebus extitit theudas quidam, qui sese jactabat esse aliquem, cum quo homines ad numerum quadringentorum sese conjunxerunt. Is occisus est, & quotquot ei parebant dissipati, & ad nihilum redacti. Post eum extitit Judas Galilæus, tempore processionis, multumque ad sese hominum traduxit : sed & is perierit: & omnes qui ei obtemperabant, profligati sunt. Nunc quoque

quoque vos summono, ut vobis ab his hominibus tempere-
tis, eosque missos facietis. Nam si hoc consilium & opus
ab hominibus est, dissolvetur: sin à Deo est, id dissolvere
non potestis, nisi forte vultis videri Deo repugnare. An.
Non male consulit Gameliel. Po. Ut mihi quidem videtur.
Sed evocemus hominibus, eosque virgis cadamus, & vete-
mus ullam Jesu nominis mentionem facere.

*Sent. Nihil est ad veritati credendum durius Primoribus hujus
mundi. Boni conciliarii maxima est utilitas. Qui Dei opere re-
pugnat, Deo repugnat.*

STEPHANUS, *Act. 6. & 7.*

ARGUMENTUM.

*Accusatus impietatis Stephanus, causam dicit tanto Spiritu, ut
ei resistere non valentes Judaeorum primi, eum lapident.*

Testes, Pontifex, Stephanus, Senatores, Scribae.

Hic homo non desinit impie contra hunc religiosissimum
locum, & contra legem loqui. Etenim audivimus eum
dicere, Jesum Naxarenum eversum esse hunc locum; &
traditos nobis à moise ritus mutaturum, P. Suntne ista ve-
ra? St. Attendite fratres & patres. Deus gloriosus appa-
ruit patri nostro Abraham, cum esset in Mesopotamia, an-
tequam Charra degeret, eique mandavit, ut ex solo natali
digrederetur, veniretque in terram quam ipse ei ostenderet.
Tum ille ex terra Chaldaea profectus Charra habitavit, unde
eum (mortuo ejus patre) Deus in hanc terram transtulit,
quam vos nunc incolitis, in qua nullam ei Possessionem
tradidit, ne vestigium quidem pedis: & tamen promisit, se-
se ei possessionem daturum, & ejus post eum soboli, cum
liberos non haberet. Locutus est autem cum eo adhuc mo-
dum; ejus posteros perigrinos fore in terra extraneorum, e-
eorumque servitorem, & injurias per quadringentos annos
perpeffuros: sed illam ego gentem cui servient (inquit)
ulciscar: exhibuntque postea, & me hoc ipso in loco adora-
bunt: Eamque rem, inito cum eo circumcisionis foedere,
firmavit. Is genuit Isaacum, eumque octavo die circumci-
dit: Isaacus Jacobum, Jacobus duodecim summos patres.
Summi patres invidia adducti, Josephum in Aegyptum du-
cendum vendiderunt. Sed adfuit ei Deus. eumque ex om-
nibus augustiis eripuit, & effecit in Pharae Aegypti rex ei sua
sibi

sibi sapientiâ commendato, totius Ægypti, totiusque suæ familiæ principatum traderet: cum autem orta fame in omni Ægypto & Cananæa, patres nostri in magno essent difficultate cibarea; Jacobus, qui audivisset frumentum esse in Ægypto, eos illò semel atque iterum dimisit: estque Josephus altero itinere à fratribus suis agnitus, ejusque genus Pharaoni declaratum. Tum Josephus patrem suum Jacobum, & familiam omnem ad homines septuaginta quatuor accersivit, Descendit igitur Jacobus in Ægyptum ubi cum vitam finivisset, ipse & patres nostri translati sunt Sichemam, & in sepulchro positi, quod ibi Abrahamus argenti pretio à filiis Emoris emerat. Interea propinquante promissi tempore; de quo deus Abrahamo juraverat, crescebat populus in Ægypto multiplici numero: donec exiit rex alius, qui Josephum non noverat. Is nostrum genus frustrari conatus patres nostros eo usque afflixit, ut etiam foetus eorum exponi curaret, ne conservarentur. Quo quidem tempore natus est Moses, vir Deo acceptus, qui domi paternæ très menses enutritus, cum tandem expositus esset, sublatu8 est à filia Pharaonis, & ab ea pro filio educatus: fuitque Moses in omnibus Ægyptiorum disciplinis eruditus, & dictis factisque potens. Cumque jam quadragesimum ætatis annum compleret, venit ei in mentem, consanguineos suos Israëlitas videre: cumque vidisset quendam injuria affici, eum defendit, ejusque injuriam, cæso Ægyptio, ultus est. Arbitratur autem consanguineos suos intelligere. Deum ipsis per ipsum salutem dare: quod illi non intelligebant. Postero die conspicatus eos contendentes, pacem inter eos consiliare studebat, consanguineos esse commemorans. Cur alius alii nocerent? Sed qui alteri faciebat injuriam, eum repulit, quærens quis eum principem & judicem in eos constituisset: num se vellet interficere quo modo pridie interfecisset Ægyptum, Ex eo dicto Moyses aufugit, & in terra Madianitarum peregrinus fuit, ubi filios duos genuit. Peractus autem quadraginta annis, apparuit ei in solitudine montis Sinæ genius Domini in flamma & ardore rubi. Quo spectaculo admiratus, cum ad visendum accederet, audita Domini ad eum vox hujusmodi est; Ego sum Deus patrum tuorum, Deus Abrahami, & Deus Isaaci, & Deus Jacobi, Hic cum tremefactus Moses non auderet intueri,
 Detrahe

Detrahe tibi, inquit ille, calceos de pedibus : nam locus in quo tu stas sacer est. Vidi afflictionem populi mei, qui est in Ægypto : eorumque gemitu audito, ad eos liberandos descendi. Itaque volo mittere te in Ægyptum. Hunc Mo- sen, quem illi repudiaverant, quærentes quis eum princi- pem & judicem constitueret : hunc ipsum Deus principem & liberatorem misit ductu genii qui ei in rubo apparuerat. Hic eos eduxit, miraculaque fecit & prædigia tum in Ægyp- to & mari rubro, tum in deserto, annis quadraginta. Hic est Moyses ille, qui dixit Israëlitis, Dominum Deum Ipso- rum vatem eis ex eorum consanguinitate sulcitatum ipsi Mosi similem. cui parerent. Hic ille est, qui in multitudi- ne fuit in deserto cum genio, qui cum eo locutus est in monte sina, & cum majoribus nostris, qui vitalem ac- cepit doctrinam, quam nobis traderet : cui noluerunt dicto audientes esse majores nostri : sed eo rejecto. animis sese in Ægyptum converterunt, & ab Aarone petiverunt, ut sibi fa- ceret Deos qui se antecederent. Nam Mosi illi, a quo essent ex Ægyptoeducti, sese nescire quid accidisset. Itaque vitu- lum tum fecerunt, & sacrificium statum peregerunt, delec- tati operibus manuum suarum. Et Deus aversus, eos sive pro labi ad cultum astrorum, quemadmodum in vatium mo- numentis scriptum est. Nunquid mihi victimas, & sacri- ficia obtulistis quadraginta annis in desertis, posteri Israël ? Annon adhibuistis tabernaculum Molochi, & sidus Dei ve- stri Ramphanis ? quæ vos simulacra fecistis ad adorandum : ob quæ ego transferam vos ultra Babylonem. Tabernacu- lum oraculare habuerunt majores nostri in desertis, sicut præscripserat is qui Mosi rationem ejus faciendi ostendit. Quod ab illis acceptum, eorum successores una cum Josua introduxerunt, tum cum invaserunt in fines eorum gentium, quas Deus eorum adventu exterminavit ; donec ventum est ad tempora Davidis : qui usus Deo favente, voluit domicili- um invenire Deo Jacobi. Solomon autem ædem ei edifica- vit. Sed non in Templis manufactis habitat [supremus ille, quemadmodum dicit vates, cælum mihi sedes est, & terra pedibus est scabellum ? Quam mihi vos domum extruetis, (inquit Dominus) aut quis mihi locus quietis erit ? Nonne mea manus fecit ista omnia ? Pertinaces, & animo & auribus incircumcisi, Vos semper spiritui sancto restiti-

P

tis

stis, & vos & Majores uestri. Nam quem illi vatum non sunt infectati? Annon eos necuerunt, qui adventum justipræduntiauerunt? Cujus vos modo proditores fuistis, & interfectores: qui geniorum administratione acceptam legem non servastis. Po. Disrumpor præ iracundia. Huncine tam arroganter? St. Ecce autem, video coelos apertos, & Filium homines Deo ad dexteram astantem. Se, & Sc. O impudentiam! Quid istum audiamus amplius? Invadamus eum universi, ejiciamus eum ex urbe. Agite, jam lapidetur. Vostestes; vestrum est, initium facere lapidationis, sustinete partes vestras. T. Nos vero perlibenter, Atque ut simus expeditiores, hic apud te, adolescens, vestimenta nostra deponemus. Sc. Quid cunctamini? Ferite, ferite, etiam atque etiam geminate. Vos omnes cooperite hunc lapidibus, conjicite Universi, jacite grandine densius. St. Domine Jesu accipe spiritum meum. Sc. Properemus, obtuamus eum lapidibus. St. Domine Jesu accipe spiritum meum. Sc. Properemus obtuamus eum lapidibus. St. Domine, noli in hos vindicare hoc facinus.

Sent. Veritatem impietatis loco habent rectores hujus seculi. A quibus veritate vincuntur, eis vim inferunt. Sic pugnant rectores tenebrarum hujus mundi.

CORNELIUS, Act. 10.

ARGUMENTUM.

Accersitus à Cornelio Centurione Petrus, cum de Jesu docet & in ejus nomine lavat.

Cornelius, Petrus.

AUdivi modò intus advenire eum, quem curavi accercendum. Itaque ei exeo obviam. O salve multum mi. P. Ah quid agis? surge, quid me ira accidis? Ego quoque homo sum, ne tu me divinis honoribus afficias. Ingrediamur. Quinam sunt isti, quos hic convenisse video? C. Mei sunt cognati, & necessarii atque amici, quos huc jussi convocari. P. Vos scitis, ut nefas sit homini judæo hærere, aut congregari alicui extero. Sed me Deus docuit, neminem, profanum aut immundum censere hominem. Quamobrem accersitus, nihil dubitavi venire. Nunc scire velim, quam ob causam me accersiveritis. C. Quarto ab hinc die ad hanc horam eram jejunos, & domi meæ hora nona preces faciebam. Ecce autem vir quidam extitit in

in meo conspectu, veste splendida : & , Tua (inquit) precatio, corneli, exaudita est, tuaque misericordia & benignitas Deo in memoria insedit. Mitte ergo Joppen, acersitum Simonem cognomine Petrum ; (is diversatur apud Simonem coriarium ad mare) qui ubi advenerit, colloquetur tecum. Ego continuo misi ad te, & tu recte fecisti, quod venisti. Nunc nos omnes in Dei conspectu adimus, ad audienda omnia tibi a Deo mandata. P. Reipsa comperio, nullum Deo personarum esse discrimen, contraque, apud omnes nationes qui eum metuunt, vitamque innocenter instituerunt, ei esse acceptos. Omnium summa est in disciplina, qua curavit erudiendos Israëlitas, quos Iusto pacis nuntio affecit per Jesum Christum. Vos scitis quæ res acciderit per totam Judæam usque à Galilæa, post lationem, quam publicavit Joannes: de Jesu loquor Nazareno sacro Dei numine & potentia prædito : qui ultra citraque commens, multa multis beneficia conferebat, omnesque sanabat, quotquot a Vejove illo divexabantur: quippe cum Deus ei adesset. Et nos testes sumus omnium quæ fecit cum in reliqua Judæa, tum Hierosolymis. Quem ipsi Judæi palo affixum sustulerunt, eum Deus tertio die in vitam revocavit, & manifesto ostendit, non vulgo, sed nobis designatis divinitus testibus, qui quidem cibum potionemque sumpsimus cum eo postquam à morte revocatus est. Ac munus ab eo assignatum habemus ut vulgo predicemus & testificemur, eum viventium esse mortuorumque judicem à deo destinatum. Hunc omnes vates testantur eum esse, per cujus nomen veniam peccatorum consequantur, quotquot ei confidunt, Sed quid hoc novæ rei est? Numine corripuntur omnes qui me audiunt, & jam diversis linguis loqui incipiunt. Nunquid causæ est cur minis quâ abluantur, qui eodem nobiscum numine afflati sunt; abluantur, sane nomine Domini.

Sent. Nullius conditionis hominem non admittit Christus. Apud omnes Nationes, quicumque Deum metuunt innocenterque vivunt, Deo accepti sunt.

CIRCUMCISI, ACT II.

ARGUMENTUM.

Reprehensus à Christianis Judæi Petrus, quod cum Cornelio extraneæ gentis homine congressus fuisset, causam dicit, & obtinet.

Nos quidem factum tuum probare nullo pacto possumus, ut libere loquamur. P. Quodnam id est tandem? C. Quod homines præputio præditos convenisti, & cum eis cibum cepisti. P. Si vobis videtur rem omnem, prout sese habet, enarrabo: vos eâ audita judicabitis. C. placet: enarra. P. Cum in oppido Joppa orarem, visus sum mihi videre (cum essem extra me raptus) vas quoddam descendens, quasi linteum magnum, quod quatuor capitibus de coelo demissus, ad me usque pervenit. Id cum attentus contemplârer vidî quadrupedia terrestria, & feras & reptilia, & aëreas volucres, simulque vocem audiui dicentem mihi; Age Petre, macta & velcere. Tum ego; Minime Domine: nihil enim unquam immundum aut impurum per os meum intravit, At illa vox iterum de coelo inquit, Que Deus purgavit, tu ne pollue. Idque ter factum est: & tum demum omnia in coelum subducta sunt. Tum continuo præsto fuerunt tres homines in ea domo, in qua eram, ad me Casarea missi. Cum his ut abjecta omni cunctatione congregederer, divino afflatu admonitus sum. Fuerant una mecum sex fratres hi, ac nobis hominis domum ingressis renuntiavit ille, ut genium domi suæ vidisset astantem & sibi præcipientem, ut mitteret joppen homines, qui accederent Simonem cognomine petrum: ex quo ea audiret, qui & ipsi essent & ipsius toti familiæ salutaria. Hic cum ego loqui cepissem, illi divino afflatu correpti sunt, quemadmodum & nos fuimus principio. Tum recordatus sum illud Domini dictum quo dixerat, Joannem quidem abluisse aquâ, sed nos spiritu sacro ablutum iri. Quod si eodem illos munere affecerat Deus, quo nos, cum in Jesu Christi Domini fidem venissemus: Ego quis eram ut possem obistere Deo? Ch. Jam nihil addimus? sed gratias Deo agimus, qui etiam exteris per vitæ castigationem aditum ad vitam patefecerit.

Sent. Imitanda est Petri modestia, qui quod divino jussu fecerat, ejus tamen causam hominibus reddere non dedignatur. Quos Deus admittit, eos repudiare nemo debet.

R H O D E, Act. 12.

A R G U M E N T U M.

Eductus divinitus ex carcere Petrus, Christianis narrat quemadmodum fueret eductus. Petrus,

Petrus, Rhode, Christiani.

Aperite mihi has fores aliquis. Rho. Nescio quis pulsatur ostium: proviso quis sit. Pe. Ecquis mihi aperit tandem? Rho. Petrus est, Petrus est. O me felicem; O populares, salvi sumus! Petrus praeforis vestibuli stat. Chri. Insanis. Rho. Minimè verò. Agnovi ejus vocem. Chri. Genius ejus est. Pe. Heus, heus, an expectatis dum ego hasce effringam fores? Rho. Non auditis eum pulsantem? Chr. Aperiamus. O mirum miraculum! Tunc ergo verus ades Petrus? Pe. Pax sit rebus. Audite ut me Dominus, eduxerit e carcere. A quater quaternis militibus per vices custodiebar. Cumque hac nocte dormire inter duos milites, vinctus duabus catenis, carceremque custodirent ante januam custodes, ecce adest Genius Domini, cujus in adventu domus splendore illustrata est. Is me pulsato latere expectatum, jussit surgere confestim, continuoque mihi è manibus exciderunt catenæ. Tum ille: Præcinge te, inquit, & indue sandalia. Atque ita feci, jussusque amicare pallium, & eum sequi, parebam: cum jam egressus, nondum intelligerem rem veram agi, sed mihi visum cernere viderer. Et jam prætergressi primos & secundos custodes, venimus ad portam ferream, quâ nunc in urbem: quam ultro nobis patefactam egressi, processimus vicum unum, atque ibi me reliquit ille. Tum ego ubi ad me redii, apertè intellexi, eum à Domino missum esse ad me, ex Herodis manu, & tanta Judæi populi expectatione eripiendum. Hæc vos Jacobo & fratribus nuntiabitis. Mihi aliò concedendum est.

Sent. Deum nulli carceres, nulla catena prohibent, quo minus liberet suos. Quos liberare vult Deus, tenere nemo potest.

PHILOSOPHI, Act. 17.

ARGUMENTUM.

Paulus Athenis de Deo, & Christo, & resurrectione locutus, Philosophis deridetur: a Dionysio Arcopagita admittitur.

Stoici, Epicuræi, Paulus, Dionysius.

Possumusne ex te scire, quæ sit ista iam nova doctrina quam affers? Nam inaudita quædam nostris auribus affers, Jesum, nescio quem novum Deum, & alteram vitam prædicans. Hæc qualia sint, velimus ex te discere. P. Video vos animo, Athenienses, paulo superstitioniores. Nam

cum præteriens vestra spectarem sacra, aram quoque offendi in qua inscriptum erat, *Ignoto Deo*. Eum vobis, Ego Deum, quem ignorantes colitis, annuntio: Deus qui fecit mundum, & omnia quæ in eo constant, cum sit cæli terræque Dominus, non habitat in templis manu factis: nec hominum manibus colitur, quasi ulla re egeat, qui ipse omnibus vitam, spiritum, omnia denique conferat: quique ductum ex unius sanguine omne hominum genus, in omni terræ solo collocaverit: quibus stata vivenda tempora, certosque inhabitandi terminos præfinivit, ut suum Dominum quærerent, si forte pervestigare & invenire eum possent: cum tamen non procul absit ab unoquoque nostrum, cum in eo vivamus, moveamur, & simus ut quidam etiam vestrorum poetarum dixerunt, Ejus enim genus sumus. Quod si genus sumus Dei; non debemus existimare, auro, aut argento, aut lapidi, arte & industria humana cœlato, numen esse simile. At nunc omiſſis ignorantia temporibus, Deus omnibus ubique hominibus denuntiat, ut vitam corrigant. Statuit enim diem, in quo universos homines cum summa æquitate judicaturus est, per vitam quendam, per quem id facere decreverat: quem dum à morte revocavit, eertam ejusdem conditionis adipiscendæ spem fecit omnibus. E. Festivum nugatorem, qui hic nobis homines morte eripit! S. De hoc satis in præsentia: alias te de eadem re audiemus. D. At ego ita affectus sum tuâ oratione, peregrine, ut jam nihil dubitem quin ita sit; statuique à te non discedere (si tibi molestum non est) nisi ista doctrinâ quantum satis est instructus. P. Mihi vero nihil jucundius fieri potest, quàm & tecum & cum omnibus ita animatis es communicare, quæ divinitus edoctus, passim divulgare sum jussus.

Sent. *Mundana sapientia divinam pro stultitia habet. Deus ex suis operibus, sicut opifex, cognoscitur.*

LYSIA S, Act. 23.

ARGUMENTUM.

Comprehensus in templo Paulus à Judæis, illis eripitur à Lysia tribuno, ejusque permisso apud Judæos causam dicit. Sed illis tumultuantibus, Lysias cum virgis eum cadit in balneum; verum, ultio rem Romanum esse cognovit, solvit.

Jedai

Judæi, Lysias, Paulus, Centurio.

Succurite, viri Israëlita. Hic est homo ille qui contra populum, legem, & locum hunc omnes ubique docet. Quinetiam Græcos introduxit in sacrum, & sanctum hunc locum profanavit. *Al.* Extrahamus eum è fano, interimamus eum. Quid expectamus? Jampridem debuit interfici. Quod si factum esset, hæc turbas evitassemus. *Al.* Vapula, homo seditiose. Hic nos te ictibus trucidabimus. Hem tibi. *Al.* Desinamus hunc verberare, populares: nam video huc venire Tribunum cum militibus. *L.* Unde tam subito tanta orta est seditio? *Eho!* hiccine in causa est? Comprehendere hunc, milites, & ei injicite catenas: Quisnam est? Aut quid fecit? Tacete, clamosi homines. Possumne ex vobis scire, quidnam commiserit? Alius aliud, nescio quid clamat. Nihil intelligo. Abducatur in castra. Quæ (malum!) hæc tanta violentia est? Hic jam, credo, opprimemur in turba. *J.* Interime eum. *P.* Licetne mihi te alloqui? *L.* Scisne Græce? Nonne tu es Ægyptius ille, qui superioribus diebus concitata seditione, eduxisti in sylvas illa quatuor millia hominum sicariorum? *P.* Ego homo sum Judæus, Tarsensis, civis non obscuræ Ciliciæ civitatis. Sed oro te, permitte mihi ad populum loqui. *L.* Permittito. *P.* Audite meam hanc ad vos defensionem, fratres & patres. Ego homo Judæus sum, Tarsi in Ciliciæ natus, & in hac urbe educatus ad pedes Gamalielis, patris legibus accurate institutus, & Dei cupidus, quemadmodum vos omnes estis hodie: qui hanc vivendi viam sum capitaliter insectatus, viros simul & mulieres constringendo, & in carcerem conjiciendo. Testis est mihi pontifex, totusque senatus, à quibus etiam epistolas ad fratres acceperam, & Damascum proficiscebar, eos quoque qui ibi essent, vindictos Hierosolymam ad supplicium adducturus. Sed in eo itinere cum appropinquarem Damasco, circiter meridiem, repente de cælo multa me lux circumfulsit: & collapsus ad terram, vocem audiavi dicentem mihi. Saule, Saule, quid me insectaris? Tum ego: Quises, Domine? Atque ille: Ego sum Jesus Nazarenus, quem tu insectaris. Qui autem mecum aderant, lucem viderunt illi quidem, & territi sunt, sed vocem non audiverunt alloquentis me. Tum ego: Quid agam, Domine? Et Dominus, Surge, inquit, & proficiscere Damascum.

maseum. Ibi tibi dicentur quæ te facere statutum est. Cumque
 omnia prælu is illius splendore non viderem, manu ductus
 à meis comitibus, perveni ad Damaseum. Ananias autem
 quidam vir pius, & legi convenienter vivens, testimonio
 omnium illic habitantium judæorum, venit ad me, &
 astans mihi, Saule frater, inquit, aspice. Cumque ego
 eodem temporis vestigio in eum intuitus essem, Deus pa-
 trum nostrorum, inquit ille, destinavit te ad cognoscendam
 ejus voluntatem. & ad justum videndum, vocemque ex e-
 jus ore audiendum: quoniam testis ei futurus es apud om-
 nes homines, earum rerum quas & videris & audiveris. Et
 nunc quid cunctaris? Agendum ablucere, & invocato Do-
 mini nomine peccata tua elue. Reverso autem mihi Hiero-
 solymam, & in templo oranti accidit, ut, extra me ipsum
 raptus, viderem eum discentem mihi; Propera & Hierosoly-
 mæ celeriter exi: non accipient enim tuum de me testimo-
 nium. Cui ego, Domine, inquam, sciunt ipsi ut ego so-
 litus sim in custodiam dare, & per collegia virgis cadere eos
 qui tibi confiderent: utque, cum tui testis Stephani sanguis
 effunderetur, ego adessem, & ejus neci consentiens, vesti-
 menta custodirem eorum qui eum interficiebant. Tum il-
 le, Vade, inquit: nam ego te ad præci remotas gentes a-
 mandabo. Ju. Tolle istum ex orbe terrarum: neque enim
 conveni eum vivere. L. Nihil unquam tale vidi. Necessè
 est gravio rem aliquam esse causam quæ universum populum
 in hunc commoveat. Neque enim ita clament, & vestes
 disciaderent, pulveremque in ærem jacerent. Hæc non
 solent sine maxima causa fieri. Milites, intromittite eum
 in castra, & virgis cogite causam fateri, propter quam ita in
 eum clametur. C. Fiet. Dispolietur jam, & funibus de-
 ligetur. P. Licetne vobis hominem Romanum indemna-
 tum verberare? C. Vide quid agas, Lyfia: nam hic homo
 Romanus est. L. Itane? Adibo eum, Dic mihi, esne
 Romanus? P. Etiam. L. Ego ipse magno pretio in istam
 civitatem susceptus sum. P. At ego natus sum. D. De-
 sistite milites: jam satis superque factum est

Sent. Iniqui homines veritatem vi optinere conantur. Pelli-
 tur è medio sapientia, ubi vires geritur. Romana civitas plus ha-
 bet auctoritatis apud homines, quam Christiana. Sic fit & hodie.
 Si cujus potentis civitatis aut principis auctoritate commenderis,

locum ubique invenies: sin nihil nisi justitiam habeas, vilissimus eris.

A N A N I A S. Act. 23.

ARGUMENTUM.

Paulus vinctus Ananiam pontificem acerrimè reprehendit, ut ex legem. Deinde dicens se sperata resurrectionis ream, Phariseos & Sadducaos inter se committit, & ab illis adversus hos defenditur.

Paulus, Ananias, Assistentes, Lyfias, Sadducaei, Pharisei.
FRatres, ego ad hoc tempus, Deo conscio, optimè mihi conscius fui. **AN.** Percutiat eum os. **P.** Pereussurus est te Deus, paries incrustare. Ergò tu jubes me pulsari? **ASS.** Pontifici Dei convitiaris? **P.** Nesciebam, fratres, eum esse pontificem. Scriptum est enim, Principi populi tui ne maledicito. Verum audite, fratres, qui in hoc concilio adestis. Ego Phariseus sum, Pharisei filius, sperata resurrectionis mortuorum reus sum. **S.** Lepidum nugatorem! hoc se modo evadere posse sperat. **PH.** Non malè loquitur: nihil in eo mali video. Quod si Spiritus cum eo locutus est, aut aliquis Genius; nè Deo repugnemus. **S.** Ideo eum defenditis vos, quia se vobiscum sentire clamat. **PH.** Nos eum ideo defendimus, quia defensione dignus est. Quid enim commisit? Vultis opprimere insones? **S.** Imo vos vultis tueri fontes? **L.** Videndum nobis est, ne hic ab istis discerpatur. Tu jube huc descendere exercitum, ut eis eripiat, & in castra abducatur.

Sent. Injustus iudex, incrustatus paries. piis prosunt interdum adversariorum inter se controversia, quemadmodum inter se rixantibus canibus evadunt homines. Si quando tueretur simulator pium, id magis sui, quam equi amore facit.

N E P O S P A U L I, Act. 23.

ARGUMENTUM.

Lyfias à Pauli nepote de Judæorum in Paulum conjuratione certior factus, copias parandas curat, quæ Paulum ad Felicem prætorē tutò perducant.

Centurio, Lyfias, Nepos Pauli,

PAulus, is qui est in vinculis, me evocatum rogavit, ut hunc ad te adolescentulum adducerem: habere enim eum aliquid ad te. **L.** Cedo mihi manum, adolescentule.

Di c

Dic mihi hîc in occulto quid habeas quod velis mihi enuntiare. N. Judæi constituerunt petere à te, ut cras in concilium educas Paulum, quasi aliquid diligentius in eum quaesituri. Sed tu noli eis obtemperare: nam insidiantur ei homines ex eis supra quadraginta, qui sese devoverunt, si vel comederent, vel biberent, quin eum interfecissent. Et nunc parati tuum mandatum expectant. L. Laudo te, quod me scite admonuisti. Discedes hinc, & nemini hæc indicabis, quæ mihi demonstravisti. Vos duo centuriones, paratos habete milites ducentos, qui Cæsaream proficiscantur, & equites septuaginta, hastatosque ducentos, ad horam tertiam noctis; & iumenta adhibete, ut eo impositum Paulum ad Felicem prætorem perducant. Ego ad eum epistolam scribam.

Sent. *Ficti homines piis pertinacissime insidiantur. Sape minus est in gentilibus iniquitatis, quam in iis qui se Dei populum gloriantur.*

TERTULLUS, Act. 24.

ARGUMENTUM.

Paulum accusat Tertullus orator, apud Felicem prætorem. Paulus crimina diluit. Felix causa cognitionem differt in adventum Lysia tribuni, Paulumque jubet remissus custodiri.

Felix præses, Tertullus orator, Paulus, Concio Judæorum.

Adest hic reus ille Paulus, Ananias pontifex, & vos seniores: superest ut vester orator accuset. T. Quod maxima pace per te fruimur, quodque tuâ prudentiâ hac provincia recte administratur, nobis omnino gratissimum est, optime Felix, & agimus gratias quas possumus maximas. Sed ne tibi diutius sim molestus, quaeso ut nos pro tua æquitate paucis audias. Invenimus hominem hunc pestilentem & seditiones omnibus ubique terrarum judæis concitantem, ac sectæ Nazerenorum principem, eoque ut etiam sanum profanare conatus sit. Eum nos comprehenditum volumus ex nostra lege judicare. Sed intercessit Lysias Tribunus, eumque magnâ vi è manibus nostris eripuit, ac iussit ut ejus accusatores apud te adessent. Ex quo quidem Lysia poteris, si quaerere voles, certior fieri de omnibus criminibus de quibus nos hunc insulamus. Atque hæc ita se habere, testis est universa Judæorum, quos adesse vides, concio. C. Itaque est. P. Licetne mihi causam dicere? F. Licet. P. Equidem.

quidem eo confidentius pro me dico, quod scio te multos jam annos huic genti jus dicere: ut possis intelligere, me non plures duodecim annos complevisse dies, ex quo Hierosolymam ad divinum cultum concessi. Neque vero me in templo invenerunt cum aliquo colloquentem, aut vulgi seditionem facientem, neque in collegiis, neque oppidatim: nec me eorum possunt convincere, de quibus accusant. Illud autem libenter apud te confitebor, me ex institutione, quam sectam dicunt, Deum colere patrium, fidemque adjungere omnibus quæ in disciplina nostra & votibus scripta extant: tantumque mihi de Deo spondere, ut exploratum habeam, mortuos tum bonos, tum improbos, aliquando revicturos: id quod ne ipsi quidem non sperant. Atque equidem in id incumbo, ut rectam conscientiam Deo semper hominibusque probare possim. Veneram autem post annos complures, ut muneribus egestatem nonnullorum meorum popularium allevarem, ac farta libarem: cum me expiaturum offenderunt in fano, nulla cum turba, aut tumultu, quidam ex Asia judæi; quos oportebat apud te præsto esse, & accusare, si quid in me haberent. Aut etiam hi, si quod deprehenderunt in me crimen, dicant sane, dum adsto in concilio. Nisi forte criminosa est una hæc vox quam inter eos sic clamavi: Ego hodie à vobis reus agor defensæ mortuorum resurrectionis. F. jam finem facite. Cum Lysias Tribunus venerit, cognoscam de vestra causa. Interea tu Centurio Paulum custodi, ita ut remissius habeatur: neve aliquis necessariorum ejus aditu aut famulatu prohibeatur.

Sent. Veritatis professionem, seditionem interpretatur calumnia. Calumniatores modo ementiendo, modo torquendo, nihil candide dicunt. Calumniatoribus calumnia impune est, insontibus innocentibus non item. O judices, ubinam dormit lex talionis?

FESTUS, Act. 25. & 26.

ARGUMENTUM.

Paulus ad Agrippam regem causam dicit: in qua de sua legatione, mortuorumque resurrectione differt. Festus præses eum insanum appellat. Agrippa insontem judicat.

Festus præses, Agrippa rex, Paulus.

Videtis hunc hominem, Agrippa rex, & omnes viri qui hic adestis, de quo omnis me Judæorum multitudo,

tum

tum Hierosolymis, tum hic interpellavit, clamans, indignum esse eum vivere amplius. Ego vero cum comperirem nihil eum capitale admisisse, & ipse ad Augustum provocavisset, statui mittere: & tamen quid certi de eo scribam ad dominum, non habeo. Ea de causa produxi eum ad vos, & maxime ad te, rex Agrippa, ut re disquisitâ habeam quod scribam. Absurdum enim mihi videtur, mittere vincitum; neque crimina, quæ ei imponuntur, significare. A. Liberum est tibi pro te ipso dicere. P. Quod omnia, de quibus à Judæis postulor, hodie sum apud te, rex Agrippa, defensurus, hominem judaicarum consuetudinem atque controversiarum vel in primis peritum, equidem beatum me existimo. Quamobrem oro te ut me æquo animo audias. Ac meam quidem actam ab incunte ætate viam principio enim versatus sum Hierosolymis inter meos populares) nōrunt omnes judæi, iam diu scientes (modo velint fateri) me vixisse Phariseum, quæ exactissima nostræ religionis secta est. Et nunc hîc sto reus speratæ præstationis eorum, quæ majoribus nostris à Deo promissa sunt: quo quidem se perventuras duodecim tribus nostræ, Deum noctes diesque assiduè colendo sperant. De hac spe, rex Agrippa, à Judæis accusor. Itane verò incredibile apud vos judicatur, à Deo mortuos excitari? Equidem statueram multa mihi contra Jesu Nazareni nomen esse facienda: itaque feci Hierosolymis, multosque sanctos per potestatem quæ mihi à pontificibus permissa erat, in carceres conclusi, & capite meâ sententiâ damnavi. Quin eos per omnia collegia tormentis lape cogebam nefaria dicere: Jamque immodicè in eos furens, persequabar etiam ad exteras urbes. Cumque aliquando proficiscerer Damascum, cum potestate mihi à pontificibus permissa, die medio, rex, in itinere vidi de cœlo solis splendore majus lumen, quod me meosque comites circumfulsit. Cumque omnes ad terram corruissemus, vocem audiavi affantis me, & Hebræo sermone dicentis, Saule, Saule, quid me insectaris? Durum tibi fuerit contra stimulos calcitrare. Tum ego, Quis es, inquam, Domine? Ego sum, inquit ille, Jesus, quem tu insectas. Verum surge, & consisti in pedes. Nam ego tibi apparui, ut te, ministrum & testem constituam eorum quæ vidisti, quæque tibi demonstrabo, vindicando te à populo & gentibus ad quas te nunc mitto,

ad

ad eorum oculos aperiendos, ut è tenebris in lucem, & ex Satanæ potestate ad Deum se convertant, & ita peccatorum veniam consequantur, & ad eandem cum eis sortem perveniant, qui, quia in fidem meam venerunt, sancti facti sunt. Nec ego, rex Agrippa, cœlesti visioni non fui dicto audiens: quin primum eis, qui Damasci erant, & Hierosolymis, perque omnem Judææ regionem, nec non ipsis gentilibus, correctionem vitæ denuuntiarem, & exhortarer, ut ad Deum se converterent, & vitæ correctionem factis ostenderent. Hac me causa judæi in sano comprehensum, conabantur interficere. Sed divino præsidio ad hunc usque diem steti, parvos juxta ac magnos commone faciens, neque quicquam dicens extra ea, quæ tum ceteri vates tum Moses futura antè denuntiaverunt: Christum videlicet esse mortem passurum, primumque ex mortuis in vitam revocatum, lucem populo & gentibus nuntiaturum. F. Insanis, Paule: Nimia te literæ ad insaniam redigunt. P. Non insanio, optime Feste: sed veracis & sobrii hominis verba profero. Scit rex, ad quem confidenter loquor, ut quem nihil horum latere putem: neque enim in tenebris gestum est. Credisne, rex Agrippa varibus? Credis, scio. A. Prope modum mihi persuades, ut Christianus fiam. P. Deus faciat, ut non prope modum, sed planè non solum tu, sed etiam omnes qui me audiunt hodie, fiant tales, qualis ego sum; exceptis his vinculis. F. Surgamus: discedamas hinc. Hic homo mihi videtur nihil morte dignum aut carcere commisisse. A. Poterat absolvi, nisi provocavisset ad Cæsarem.

Sent. Vera sapientia stultorum judicio insania est. Licet interdum calumniatorum mente magis quam verbis crimina diluere. Neque enim nominatim accus batur Paulus de resurrectione mortuorum: sed cum esset in ipsius doctrina (quæ ei criminidabatur) etiam resurrectionis, servivit non injustè causæ suæ.

J U D E X, Matt. 25.

A R G U M E N T U M.

Christus in ultimo adventu suo de bonis malisque seneentiam pronuntiat.

Jesus judex, Dextri, Sinistri.

VENITE, beati Patris mei, possidete paratum vobis regnum ab orbe condito. Nam cum esurirem, dedistis mihi

Q

COM.

comedere; cum sitirem, bibere; hospitem me accepistis, nudum vestivistis, agrum visitavistis, in custodiam datum invistis. D. Domine, quando te vidimus esurientem, ut aluerimus? aut sitientem, ut potum dederimus? Quando autem hospitem, ut acceperimus? aut nudum, ut vestiverimus? Quando agrum aut in vincolis, ut inviserimus? Je. Credite, mihi, quatenus minimo horum fratrum meorum fecistis, mihi fecistis. Vos autem abite à me, execrabiles, in ignem æternum, Vejovi, ejusque genis paratum: qui me neque esurientem cibo, neque sitientem potione refecistis; hospitem non suscepistis, nudum non vestivistis, infirmum & in carcerem coniectum non invistis. S. Domine, quando vidimus te esurientem, aut sitientem, aut hospitem, aut nudum, aut infirmum, aut in carcere, neque subvenimus? Je. Credite mihi, quatenus horum minimo non fecistis, mihi non fecistis.

Sent. *Pro suis quemque factis remunerabitur Christus. Quis cuius Christianorum fit, id ipsi Christo fit.*

F I N I S.

DECEM DEI PRÆCEPTA, & alia Deinceps sequentia quæ ad reipub. institutionem pertinent, ex Exod. cap. 20. & reliquis.

DEus hæc omnia Isiaëlitis ad hunc modum effatus est. Ego sum Jehova Deus tuus, qui te eduxi ex domicilio servitutis Egyptiæ.

I. Deos alios nullos, præter me, habeto.

II. Simulacrum ullius rei, quæ exter aut supra in coelo, aut infra in terra, aut in aquis sub terra, ne facito, neve venerator, neve colito. Nam ego sum Jehova Deus tuus, Deus impatiens socii, qui parentum culpam etiam in liberis persequor, vel ad tertiam usque quartamque stirpem osorum mei; clementiaque utor ad millesimam usque stirpem ejus mei amantes, meaque præcepta conservantes.

III. Jehovæ Dei tui nomen inaniter nè adhibeto: neque enim sine impunitum Jehova, qui ejus nomen inaniter adhibuerit.

IV. Diem Sabbati sancte agere memento. Sex diebus

gite

gito, tuaque opera omnia patrato: Septimo autem die, quod Jehovæ Dei tui Sabbatum est, nullum opus facito, ne tu, ne tuus filius, aut filia, ne tuus servus, aut ancilla, ne tuum jumentum, ne apud te degens peregrinus. Nam cum sex diebus fecisset Jehova cœlum, terram, mare, quæque in eis sunt omnia, feriatus est die septimo: qua de causa Jehova diem Sabbati faustum sacrumque fecit.

V. Parentem utrumque honorato, ut diu aetatem producas in terra, quam tibi Jehova Deus tuus donat.

VI. Ne hominem occidito.

VII. Ne adulterato.

VIII. Ne furator.

IX. Falsum testimonium contra alterum ne dicito.

X. Alterius domum nè concupiscito: alterius uxorẽ nè concupiscito; neve servum, aut ancillam; neve bovem, aut asinum: nihil denique quod sit alterius.

Hic universus populus, visis fragoribus, fulgetris, tubæ sonitu, & montis fumo, perterriti abscedere, & procul stantes à Mose petere, ut ipse eis audientibus loqueretur, non Deus, ne emorerentur, Quibus Moses, Ne metuite, inquit: nam ad vos tentandos venit Deus, utque vos ejus timor ob oculos propositus à peccando deterreat. Igitur procul stante populo accessit ad illam caliginem ubi Deus erat. Et Jehova Mosi sic fatus est: Commemorato Israëlitis, ut me secum de cœlo viderint loquentem, ne præter me deos sibi argenteos aut aureos fabricentur. Sed mihi cæspitium altare fiat, in quo solida sacrificia & pro salute balantibus bubulve faciatis, quocunque in loco mei nominis monumentum posuero, ibi vos auditurus, & prosperaturus. Quod si mihi altare lapideum fiet, ne ex quadrato lapide excitato: nam id ferramenta admovendo profanaretis. Neve per gradus ad meum altare ascendito, ne in eo obscœna vestra appareant.

Hæc autem eis jura propones: Si emeris servum Hebræum, sex annos servito; septimo autem anno manumittitor gratuito. Si cœlebs venit, cœlebs manumittitor: si maritus, uxor cum eo manumittitor: Si Dominus ei uxorem dederit ex qua filios aut filias procreaverit, fœmina & nati domini sunt: ipse solus manumittitor. Quod si servus captus amore sui domini, & uxoris & filiorum, noluerit ma-

numitti, cum dominus ad recuperatores adducito, eique ad valvam vel postea applicato, aurem subulâ perforato, & ille ei perpetuum servito.

Si quis filiam suam vendiderit in famulatum, ea ne servorum in morem manumittitor. Si ea domino displicebit, nec is eam desponderit, redhibeto. In extraneam gentem emancipandi potestas ne esto, quia eam affecit ignominia. At si eam filio suo destinaverit, eodem jure eum ea quo cum liberis agito. Si aliam duxerit, hanc victu, vestito, congressu ne fraudato. Si tria hæc ei non confecerit, manumittitor gratis sine pretio.

Qui hominem pulsaverit, si is mortuus fuerit, capitale esto. At qui non capraverit, sed in eum forte fortuna incurrerit, statuam vobis locum, quo confugiat. At si quis alterius necem per dolum de industria machinatus fuerit, is vel ab ara mea ad necem abstrahitor.

Qui patrem aut matrem pulsaverit, capitale esto.

Qui hominem clepserit, eumque vendiderit, aut is apud eum inventus fuerit, capitale esto.

Qui patri aut matri maledixerit, capitis poena esto.

Si quis alterum orta contentione percusserit lapide, aut pugno: si ille non fuerit mortuus, sed in lecto decubuerit: si surrexerit, & foras baculo innixus iverit, percussor sine fraude esto, tantum illius cubatum & medicationem prætato.

Si quis servum suum aut ancillam baculo percusserit, si præsens mors secuta fuerit, teneror. Verum si unum aut alterum diem superstes fuerit, ne teneror, quoniam pecunia ejus est.

Si qui dimicando mulierem gravidam vulneraverit, & abortum intulerint: si perniciies non fuerit, ad æstimationem mariti mulieris multa esto, & ad eam rem arbitri sunt. Sin autem perniciies fuerit, vitam pro vita pendito, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede, fugillationem pro fugillatione, vulnus pro vulnere, vibicem pro vibice.

Si quis servi sui aut ancillæ oculum percusserit, eumque corruerit, eum manumittito pro oculo. Et si servi sui aut ancillæ dentem decusserit, eum manumittito pro dente.

Si quem bos virum aut foeminam cornu petiverit, & is mortuus fuerit: bos lapidator, ejus caro ne comestor, domi-

nus bovis impunitus esto. At si bos antea fuerit petulcus & ejus dominus admonitus fuerit, neque tamen custodierit si virum aut foeminam occiderit: & bos lapidator, & ejus dominus morte plectitor. Sin ei multa imponetur, tantum vitae suae pretium dato quantumcunque ei fueris impositum. Sive puerum petiverit, sive puellam, idem juris esto. Si servum petiverit bos, aut ancillam, argenti triginta sicli domino solvuntur, bos dilapidator

Si quis fossam vel aperuerit vel demiserit, nec obduxerit, & eo deciderit bos aut asinus; autor fossae praestato, argentum domino illius solvito, ipse mortuum habeto.

Si cujus bos alterius bovem vulneravit, & ille mortuus fuerit, bovem vivum vendunto, & ejus pretium dividunto, & mortuum etiam dividunto. Aut si notum fuerit, bovem antea esse petulcum, neque eum dominus ejus custodiverit, bovem bove pensato, ipse mortuum habeto.

Si quis bovem, percussit, clepsit, mactaveritque, aut vendiderit, quinque boves pro uno reddito, & quatuor balantes pro una.

Si fur in surripiendo deprehensus, ictus fuerit, & inde mortuus, homicidii poena ne esto, nisi orto sole; tum homicidii poena esto. Si habet unde reddat, reddito: si non habet, venditor pro suo furto.

Si deprehensum fuerit furtum penes eum, bos, asinus, ovis, capra vivens, duplum reddito.

Si quis emissio pecore comparaverit fundum aut vineam alterius damnum, sarcito de optima parte fundi sui, aut vineae.

Si in spinas immisus ignis, metam aut segetem, aut messem corruperit; autor ignis detrimentum praestato.

Si quis apud alterum, argentum suppellectilemve deposuerit, idque de istius domo surreptum fuerit; si fur deprehensus fuerit, duplum reddito. Sin autem fur non deprehensus fuerit, tum dominus domus ad recuperatores vocator, ni rem alterius interverterit. Quaecunque in re crimen statuatur, in bove, in asino, in ove, in capra, in veste, quaecunque res erit amissa, quae cuja dicatur, causa amborum ad recuperatores deferatur: utrum condemnaverint recuperatores, alteri duplum reddito.

Si quis alterius fidei, asinum, bovem, ovem, capram, aut quodvis pecus commiserit; si id nullo vidente fuerit

mortuum, aut fractum, aut abactum, ius jurandum Jehova interponitor, illum rem alterius ad se non avertisse, eamque satisfactionem dominus rei accipito, neque fiduciaris rem reddito.

Quod si ei furto ablatum fuerit, damnum praestato domino rei. Sin raptum à feis fuerit, testem exhibeto, neque raptum praestato.

Si quis quid ab altero utendum acceperit, & id fractum aut mortuum fuerit, domino rei absente, damnum praestato. At praesente, ne praestato, si conductitium & pretio additum erat.

Si quis virginem non sponsam pellexerit, & cum ea concubuerit, eam sibi in matrimonium dato.

Si puellæ pater eam locare illi nolet, argentum pendito, ut feni dos virginum.

Sagas vivere ne finitote.

Quicumque rem habuerit cum bestia, capitale esto.

Qui diis sacrificaverit, sacratus intereat, nisi uni Jehovæ.

Peregrinum ne premito, neve angito: nam peregrini fuistis in Ægypto.

Viduam nullam, aut pupillam premito: si presseris, cum ad me conquerentur, eorum ego querelas exaudiam, fratrumque ferro vos trucidabo, eruntque vestrae conjuges viduae & liberi pupilli.

Si cui meorum pauperi tecum versanti pecuniam mutaveris, ne te ei foeneratorem prabeto, ne ei usuram imposito.

Si alterius vestem in pignus acceperis, ante solis occasum reddito: nam id unum habet operimentum, eum cuticulæ amictum, in quo recubet: quid si apud me questus fuerit, exaudiam, ut sum misericors.

Magistratui ne maledicito, nec eum execrator qui est in tua natione princeps.

Fruges & liquorem tuum nè avertito.

Primogenitum filiorum tuorum mihi dato. Idem in bobus & balantibus facito: Septem dies cum matre sua esto, octavo die id mihi dato.

Praestato vos mihi puros homines: & carnem in agro discerpam nè gustatote, sed ad canes projicitote. Auditorem falsam ne accipito.

Societatem cum impio ne coito, ut sis testis in iuramento.

Multa

Multitudinem in vitio ne sequitor, néve in lite de recto in sententiam multitudinis deflectito. Inopi in lite ne indulgeto.

Si adversarii tui boven, asinumvè offenderis errantem, vi reducito. Si inimici tui asinum videris oneri succubuisse, ne ei auxilium denegato, sed opitulator.

Inopis tui jus in lite ne depravato.

A re falsa abesto. Infontem & justum ne interficito: nam ego iniquum non absolvam.

Neve donum accipito: nam donum cæcat etiam perspicaces, bonorumque virorum orationem pervertit. Peregrinum ne vexato: scitis enim vos quæ sit mens peregrinorum, ut qui peregrini fueritis in Ægypto.

Sex annos arvum tuum conserito, ejusque proventum percipito: at septimo intermittito, remittitoque ad cibatum egenorum popularium tuorum, & (si quid illis superfuerit) bestiarum terrestrium. Idem in vinea & oliveto facito.

Sex diebus opus tuum parato: at septimo feriator, ut requiescat bos tuus, asinusque, utque respiret natus ancillæ tuæ peregrinusque.

Omnia quæcunque dixi vobis servatote.

Nominis alienorum dcorum memoriam ne usurpato, nève in ore habeto.

Tribus temporibus in anno mihi festa agito. Azymalia servato, perque septem dies azymis vesceris (ut præcepi tibi) statuto tempore mensis verni, quia in eo emigrasti ex Ægypto. Ergo coram me vacui nè apparento: Item messalia primitivarum frugum operis tui, quas in agro severis. Item conditalia in exitu anni, ubi tuas fruges ex agris condideris.

Ter quotannis omnes tui mares in conspectum Domini Jehovæ sistuntor.

Cum mex victimæ sanguinem, eam mactando, effundes, fermentum ne habeto.

Mei festi adeps in posterum diem ne pernoctato.

Principium primitivarum frugum tui fundi in ædem Jehovæ tui inferto.

Hiædum in sanguine matris suæ ne coquito.

D I A L O G O R U M S A C R O R U M L I B E R P R I M U S. C A T A L O G U S.

A Damus.	Pag. 3
Cainus.	4
Lotus.	5
Abrahamus.	9
Ephron.	10
Rebecca.	11
Idumus.	13
Venator.	Ibid.
Jacobus profugus.	15
Laban.	16
Jacobus redux.	18
Josephus venditus.	Ibid.
Josephus captivus.	20
Josephus conjector.	21
Josephus agnitus.	22
Moses expositus.	25
Dumas.	26
Vitulus.	28
Conquerentes.	29
Caleb.	30
Balaamus.	32
Transjordanis.	33
Rachaba.	34
Gabaonita.	35
Josua.	36
Iael.	37
Gedeon tritum.	38
Gedeon.	39

Jephtha.	41
Rutha.	Ibid.
Boozus.	42
Discalceatus.	43
Samson.	44

Liber II.

E Lis.	45
Saulus.	46
Samuel.	47
Sortilegium.	49
Obedientia.	50
Goliathus.	51
Jonathan.	53
Novilunium.	55
A. h. melchus.	Ibid.
Dogus.	56
David latitans.	57
Abigail.	58
Abiseus.	60
Phæbas.	62
Achis.	63
Amalechita.	64
Nathan.	Ibid.
Thecuana.	65
Semeis.	67
Achisophel.	68
Abalomus.	69
Benzelaus.	71
Bethsaba.	Ibid.
So'omon.	73
Roboamus.	Ibid.
Sarepthana.	74
Elias.	75
Michas.	78
Sunamitis.	80
Naaman.	81
Hazael.	83
Jehus.	Ibid.
Jons.	85
Jonas.	86
Rabfacer.	88
	Ezechias.

Ezechias.	89
Jeremias.	91
Ananias.	93
Sedecias.	94

Liber III.

T obias.	95
Asmodanus.	98
Rasuel.	100
Tobias.	101
Raphael.	102
Achior.	103
Juditha.	107
Olofernes.	109
Virago.	111
Susanna.	114
Chaldai.	115
Daniel.	116
Fornax.	118
Balsasar.	121
Haman.	123
Artaxerxes.	124
Nehemias.	Ibid.
Verithus.	125

Liber IV.

M aria.	129
Baptista.	Ibid.
Nathanael.	130
Nicodemus.	131
Samaritana.	132
Centurio.	134
Piscatores.	Ibid.
Simon.	135
Jairus.	Ibid.
Philippus.	137
Panis.	Ibid.
Propheteri.	139
Chananaa.	140
Fermentum.	141
Claviger.	Ibid.
Lanaticus.	142
Lapidantes.	143
	Cacue.

<i>Cecus natus.</i>	146
<i>Renoualia.</i>	149
<i>Thomas.</i>	Ibid.
<i>Lazarus.</i>	150
<i>Repudium.</i>	151
<i>Dives.</i>	152
<i>Dives immisericors.</i>	153
<i>Filii Zebedai.</i>	154
<i>Vinitores.</i>	Ibid.
<i>Denarius.</i>	156
<i>Sadducaei.</i>	157
<i>Petrus.</i>	158
<i>Pilatus.</i>	160
<i>Barrabas.</i>	161
<i>Simon.</i>	162
<i>Lingua.</i>	163
<i>Claudus.</i>	165
<i>Primates.</i>	166
<i>Gamaliel.</i>	168
<i>Stephanus.</i>	169
<i>Cornelius.</i>	172
<i>Circumcisi.</i>	173
<i>Rhode.</i>	174
<i>Philosophi.</i>	175
<i>Lysias.</i>	176
<i>Ananias.</i>	179
<i>Nepos Pauli.</i>	7 Ibid.
<i>Tertullus.</i>	180
<i>Festus.</i>	181
<i>Judex.</i>	183

F I N I S.

111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

19

15

William Robert Reid